

T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HALVETÎ MUHYÎ'NİN SÜRÛR-EFZÂ ADLI
MESNEVİSİ

DİLA AKÇAY
1701011008

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. NİHAT ÖZTOPRAK

İSTANBUL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı yüksek lisans programı 1701011008 numaralı öğrencisi Dila AKÇAY'ın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Halvetî Muhyî'nin Sürûr-efzâ Adlı Mesnevisi**” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından tarihinde oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Türkan ALVAN

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Ümran AY

(Jüri Üyesi)

Marmara Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Dila AKÇAY

İmza

HALVETÎ MUHYÎ'NİN SÜRÛR-EFZÂ ADLI MESNEVİSİ

ÖZET

Bu çalışmada şair Halvetî Muhyî'nin tespit edebildiğimiz tek nüshası olan Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi Kemânkeş 452 numarada kayıtlı *Sürûr-efzâ* adlı mesnevisi üç ana başlık altında incelenmiştir.

Birinci bölümde Halvetî Muhyî'nin kimliği, tarikatı ve Muhyî mahlaslı diğer şairlerin hayatları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde *Sürûr-efzâ* mesnevisi “Şekil Hususiyetleri” ve “Muhteva Hususiyetleri” başlıkları altında incelenmiştir. Şekil hususiyetlerinde mesnevi nazım şekli, mesnevi dışı nazım tür ve şekilleri, vezin ve kafiye ve başlık sistemi ele alınmaktadır. Muhteva hususiyetlerinde ise manen ve lafzen âyet ve hadis iktibasları, deyim, atasözleri ve kalıplaşmış ifadeler, metinde geçen şahıslar ayrıntılı şekilde örnekleriyle ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde yazma nüshanın tavsifi bildirilerek metin kuruluşunda izlenen yol açıklanmış ve ardından metin, transkripsiyon alfabeli şekilde verilerek çalışmamız tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: mesnevi, Halvetî, Muhyî, Sürûr-efzâ, nazım şekli, Hacı Selim Ağa

HALVETÎ MUHYÎ’S MATHNAWÎ OF SÜRÛR-EFZÂ

ABSTRACT

In this study, a mathnawi from Halvetî Muhyî, called Sürur-efza, which is the only establishable copy and registered in Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi Kemânkeş with number 452 has investigated in three parts.

In the first part of this thesis, Halveti Muhyi’s identity, his cult and the other poets who are using “Muhyî” as their pen name are discoursed.

In the second part, the mathnawi called *Sürûr-efzâ* is examined in terms of two main topics such as Figural Features and Contextual Features In Figural Features, the form of mathnawi’s verse, the type and forms of verse except mathnawi, rhyme and rhythm, subchapter and the system of defining titles are approached. In Contextual Features, the quotes from ayah and hadith; idioms, poverbs, stereotypes and characters are studied with its examples in terms of meaning and literal.

In the third chapter, the path followed in the construction of the text is explained by being reported the characteristics of the manuscript. Afterwards, the transcription of the text is given in alphabetical and we completed our study in this way.

Keywords: mathnawi, Halvetî, Muhyî, Sürûr-efzâ, figural features, Hacı Selim Ağa

ÖN SÖZ

Çalışmaya konu olan Halvetî Muhyî'nin *Sürûr-efzâ* adlı mesnevisi, inceleme kısmında ayrıntılı şekilde anlatacağımız üzere 16. yüzyıl ve sonrası bir dönemde kaleme alınmıştır. İncelenen tezkirelerde, bahsettiğimiz dönem ve sonrasında yaşamış olan Muhyî mahlaslı şairler bulunmakla birlikte yalnızca birinin Halvetî olduğundan söz edilmektedir. Ayrıca Muhyî mahlaslı bu şairlerin zikredilen eserlerinde *Sürûr-efzâ* isimli bir mesnevi bulunmamaktadır. Eserin giriş bölümünde bulunan Sultan Murat methiyesi ise şairin 16. yüzyıl ve sonrasında tahta çıkan Murat isimli üç padişahın birinin döneminde yaşadığını düşündürmektedir.

Eseri tespit ettiğimiz Üsküdar Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi, hâlâ bünyesinde gün yüzüne çıkmayı bekleyen pek çok eser olduğu konusunda bizleri ümitlendirmiştir. Eserin tespitinin ardından yaptığımız nüsha tespiti çalışmaları ülkemizin yazma eser kütüphanelerinde bu isimle kayıtlı ikinci bir nüsha bulunmadığı yönünde neticelenmiştir. Toplam 30 meclis ve 36 hikâyeden oluşan mesnevinin giriş bölümü sırasıyla tahmîd, münâcat, na't, meth-i çeharyâr, sebab-i te'lif ve Sultan Murat methiyelerini barındırmaktadır. Kayıtlara göre eserin son yedi sayfası eksik olduğundan şairin hâtime bölümünde muhtemelen kaleme almış olduğu fahriye vb. bölümler elimize ulaşamamıştır.

Çalışma toplam üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde eserin müellifi Halvetî Muhyî hakkında elde ettiğimiz bilgiler ve aynı mahlaslı diğer şairler hakkında kelam edilmiştir. İkinci bölüm ise çalışmanın çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu bölümde *Sürûr-efzâ* adlı mesnevi hem şekil hem de muhteva bakımından ayrıntılı ele alınmıştır. Gerekli görülen alt başlıklar oluşturulmuş ve eserde kullanılan dil, üslup özellikleri, atasöleri, deyimler, ayet ve hadis iktibasları, adı geçen eser ve tarihi kişiler vb. tespit edilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise toplam 85 varak olan eserin transkripsiyon alfabesi ile Latinize edilmiş hali, metin kurulurken dikkat edilen hususlar verilmiştir.

İnceleme fırsatı bulduğumuz *Sürûr-efzâ* mesnevisi, klasik Türk edebiyatı içerisinde önemli bir yer tuttuğundan eseri birçok başlık altında ayrıntılı şekilde hazırlamaya özen gösterdik. Bu başlıklar eserin hem şekil hem de muhteva olarak her yönden aydınlatılması ümit edilerek seçilmiştir.

Son olarak beni bu yolda yürümek için teşvik eden danışman hocam Prof. Dr. Nihat Öztoprak'a, desteğini hiç esgirmeyerek sabırla yol gösteren hocam Gamze Beşenk'e ve daima gözümün içine bakarak elimden tutan aileme ve yakınlarıma gönülden teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. HALVETÎ MUHYÎ'NİN HAYATI ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	3
1.1. HAYATI.....	3
1.1.1. Tarikatı.....	5
1.2. HALVETÎ MUHYÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	5
1.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri.....	6
1.3. MUHYÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER	9
1.3.1. Fenârîzâde Muhyiddin Çelebi (ö. 1548).....	9
1.3.2. Bezcizâde Mehmed Muhyiddin (ö. 1611).....	10
1.3.3. (Pilavcı) Muhyî (ö.?)	10
1.3.4. Muhammed Çelebi, Muhyî (ö. 1596).....	10
1.3.5. Muhyî-i Gülşenî (ö. 1608'den sonra).....	11
İKİNCİ BÖLÜM	12
2. SÜRÛR-EFZÂ'NİN ŞEKİL VE MUHTEVA HUSUSİYETLERİ.....	12
2.1. ŞEKİL HUSUSİYETLERİ.....	12
2.1.1. Mesnevi	12
2.1.2. Terci-i Bend	13
2.1.3. Nesir	13
2.1.4. Vezin.....	13

2.1.5. Başlık Sistemi	14
2.1.6. Kafiye Türleri.....	15
2.1.6.1. Kafiye-yi Mücerrede	15
2.1.6.2. Kafiye-yi Mukayyed	16
2.1.6.3. Kafiye-yi Mürdefe.....	17
2.1.6.4. Kafiye-yi Müessese.....	18
2.1.6.5. İltizam	19
2.1.6.6. Redifler.....	19
2.1.6.7. Ek Halinde Redifler.....	20
2.1.6.8. Cinaslı Kullanımlar	20
2.1.6.9. Tam Cinas Örnekleri	21
2.1.6.10. Tam Olmayan Cinas Örnekleri	22
2.2. MUHTEVA HUSUSİYETLERİ.....	23
2.2.1. Edebi Türler	23
2.2.1.1. Tahmîd / Hamdele.....	23
2.2.1.2. Münâcat.....	24
2.2.1.3. Na't.....	25
2.2.1.4. Medh-i Çeharyâr	26
2.2.1.5. Sultan Murat Methiyesi.....	28
2.2.2. Manen ve Lafzen Âyet ve Hadis İktibasları	28
2.2.2.1. Âyet İktibasları.....	29
2.2.2.2. Hadis İktibasları	32
2.2.3. Deyimler, Atasözleri ve Kalıplaşmış İfadeler.....	33
2.2.3.1. Atasözleri	34
2.2.3.2. Deyimler.....	36
2.2.3.3. Kalıplaşmış İfadeler	47

2.2.4.	Metinde Geçen Şahıslar	48
2.2.4.1.	Peygamberler.....	48
2.2.4.2.	Din Büyükleri.....	49
2.2.4.3.	Devlet Adamları	54
2.2.5.	Meclis ve Hikâyelerin Özetleri.....	55
2.2.5.1.	Birinci Meclis, Şükürün Makamlarını Konu Alır ve Şükürün Gerekliliğini Anlatır, Beyan Eder.	55
2.2.5.2.	Şükür Arttıran Hikâye	56
2.2.5.3.	İkinci Meclis Çeşitli Allah Zikirlerinin Faziletlerini Beyan Eder.....	58
2.2.5.4.	Zikir Arttıran ve Gaflet Açan Hikâye	59
2.2.5.5.	Üçüncü Meclis Beş Vakit Namazın Faziletlerini Beyan Eder.....	61
2.2.5.6.	Dinlenen Akla Uygunların Temsili.....	61
2.2.5.7.	Dördüncü Meclis Zekâtın Faziletlerini Beyan Eder.....	62
2.2.5.8.	Beşinci Meclis Oruç ve Açlığın Faziletlerini Beyan Eder	63
2.2.5.9.	Peygamber Yahya Aleyhisselam'ın Hikâyesi.....	63
2.2.5.10.	Altıncı Meclis Allah'ın Evini Hac Etmenin Faziletlerini Beyan Eder.	64
2.2.5.11.	Barış ve Güven Saçan Hikâye.....	64
2.2.5.12.	Yedinci Meclis Rahmeti Sonsuz Olan Rahman'ı Beyan Eder.....	65
2.2.5.13.	Buhari ve Müslim'de ve Diğerlerinde Vardır	65
2.2.5.14.	Sekizinci Meclis Kişinin Amale İtimat Etmesinin Kötü Olduğunu Beyan Eder	66
2.2.5.15.	Nasrâbâdî'nin Kıssası.....	67
2.2.5.16.	Dokuzuncu Meclis Amel Allah Namına, Aşkına Olmazsa Faydalı Olmaz Onu Beyan Eder.....	67
2.2.5.17.	Kalp Temizliği Saçan Hikâye	68

2.2.5.18.	Onuncu Meclis İbadetin ve Kulluğun Nasıl Olması Gerektiğini Beyan Eder	69
2.2.5.19.	Zü'nnûn-ı Mısri'nin Hikâyesi	69
2.2.5.20.	On Birinci Meclis Duanın ve Allah'a Yalvarıp Yakarmanın Faziletlerinin Beyanıdır	70
2.2.5.21.	Kesin Bilgi Veren Hikâye	70
2.2.5.22.	On İkinci Meclis Kaza ve Teslim Etmeyi Beyan Eder	71
2.2.5.23.	Rıza Veren ve Teslimiyet Saçan Hikâye.....	72
2.2.5.24.	On Üçüncü Meclis Bütün Eşyada Amelin, Defin, Zararın ve Faydanın Allah'tan Olduğunu Beyan Eder	73
2.2.5.25.	Gam ve Hırs Açan Hikâye	73
2.2.5.26.	On Dördüncü Meclis Allah'ın İbadete Kefil Olduğunu Beyan Eder ...	74
2.2.5.27.	Şakîk-i Belhi Hazretleri'nin Hikâyesi	74
2.2.5.28.	On Beşinci Meclis Yok Olma Nasibinin Heves Olduğunu Beyan Eder	75
2.2.5.29.	Kesin Bilgi Veren Hikâye	75
2.2.5.30.	İbret Bildiren Kıssa	75
2.2.5.31.	On Altıncı Meclis İbadetlerin Faziletlerini Beyan Eder	76
2.2.5.32.	Ali'nin Cariyesinin Hikâyesi.....	76
2.2.5.33.	On Yedinci Meclis Fakrın Faziletlerini ve Fukara Sevgili'yi Beyan Eder	76
2.2.5.34.	Râvî Enes Bin Mâlik	77
2.2.5.35.	On Sekizinci Meclis Malın, Mülkün ve Ev Barkın Çokluğunun Gönle ve Cana İstirap Olduğunu, Kişiyi Acılara ve Şiddete Düşürerek Gamlı Kıldığını Beyan Eder	77
2.2.5.36.	Hisse Veren Hikâye.....	78

2.2.5.37. On Dokuzuncu Meclis Gönüllere Sevinç Vermenin Faziletli ve Şerefli İbadet Olduğunu Beyan Eder	78
2.2.5.38. Gaflet Açan Hikâye.....	79
2.2.5.39. Câfer-i Sâdık'ın (r.a.) Hikâyesi.....	79
2.2.5.40. Yirminci Meclis Ayıpların Örtülmesi Hangi Yolla İbadettir Onu Beyan Eder 80	80
2.2.5.41. Abdurrahman Bin Avf'ın Hikâyesi.....	80
2.2.5.42. Yirmi Birinci Meclis Güzele Vesile Olmak ve Güler Yüzlü Olmak İki Cihanda Rahata Ermenin ve Ruhani ve Cismani Çeşit Çeşit Nimetlere Kavuşmanın Sebebi Olduğunu Beyan eder	81
2.2.5.43. Kesin Bilgi Veren Hikâye	81
2.2.5.44. Yirmi İkinci Meclis Mürüvvetliği, Mürüvvet Ehli Şerefi ve İnsanda Mürüvvet Nasıl Olur Beyan Eder.....	82
2.2.5.45. Mürüvvet Saçan ve İbret Veren Hikâye.....	82
2.2.5.46. Yirmi Üçüncü Meclis Bir Kimseye İyilik Etmek Kişiyi Nereye İletir ve Ne Hâle Yetiştirir Balık Bilmezse Hâlık Bilir Onu Beyan Eder	84
2.2.5.47. Tevekkül Eden Sultanın Hikâyesi.....	84
2.2.5.48. Yirmi Dördüncü Meclis İnsanlı Adalet Üzere Olmak Nedir ve Zulmü Def Edenlerin Mertebesini Beyan Eder.....	85
2.2.5.49. Adalet Arttıran Hikâye.....	85
2.2.5.50. Adalet Bildiren Hisse Bahşeden Hikâye	86
2.2.5.51. Yirmi Beşinci Meclis Adabı ve Adabın Şerefini Beyan Eder ve Adabı Olmayanların Değerinin Aşağı Olduğunu Açık Eder	87
2.2.5.52. Edep Öğreten Hikâye	87
2.2.5.53. Yirmi Altıncı Meclis Lisanın Belanın Kaynağı Olduğunu ve Cefanın Madeni Olduğunu ve Kişiyi Gelen Sıkıntı ve Şiddetin Ondan Meydana Geldiğini Beyan Eder	88

2.2.5.54.	Kuş Hikâyesi	88
2.2.5.55.	Gaflet Açan Hikâye.....	89
2.2.5.56.	Yirmi Yedinci Meclis Güzel Tarif Etme, Latifeyle Tekrarlama, Muhabbet Bahisleri ve Mürüvvet Sebeplerini Anlatır ve Bunların Nice Beladan Kurtulmaya ve Alamet Gösteren İhlâsa Sebep Olanları Beyan ve Ayan Eder	91
2.2.5.57.	Gönül Okşayan Tabiri Öğreten Hikâye	91
2.2.5.58.	Gaflet Açan Hikâye.....	92
2.2.5.59.	Yirmi Sekizinci Meclis Mahrem Olmayana Bakmak İki Cihanda Saf Zarar Olduğunu Beyan Eder Allah Bütün Miskinleri Muhafaza Eylesin	93
2.2.5.60.	Gaflet Açan Hikâye.....	93
2.2.5.61.	Yirmi Dokuzuncu Meclis Kadınların Şeytanın Tuzaklarından Olduğunu ve Kadınların Hile, Fitne, Hayal ve İşvesinden Sakınıp Kemal Mertebe Kazanmanın Vacip Olduğunu Beyan Eder.....	94
2.2.5.62.	Fitne Arttıran Hikâye	94
2.2.5.63.	Otuzuncu Meclis Peygamberlerin Sultanı, Velilerin Kanıtı, Kâinatın Övüncü Mevcut Olan Her Şeyin Sultanı Hazreti Muhammed’e Salavat Getirmenin Faziletlerini Beyan ve Ayan Eder.....	96
2.2.5.64.	Enes (r.a.) Hikâyesi	96
2.2.5.65.	Hisse Veren Hikâye.....	96
2.2.5.66.	İmam Şafi (r.a.) Hikâyesi	97
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		98
3. SÜRÛR-EFZÂ METİN ÖZELLİKLERİ		98
3.1.	NÜSHA TAVSİFLERİ	98
3.2.	METİN KURULURKEN İZLENEN YOL.....	99
3.3.	TRANSKRİPSİYON ALFABELİ METİN.....	101
SONUÇ.....		329
SÖZLÜK.....		331

KAYNAKÇA 344

EKLER: Eserin Tıpkıbasımı..... 347

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

a. Beytin ilk mısraı

b. Beytin ikinci mısraı

c. Cilt

d. Divan

s. Sayfa

v. Varak

vd. Ve diğeri

vb. Ve benzeri

haz. Hazırlayan

a.g.e Adı geen eser

a.g.m Adı geen makale

bkz. Bakınız

GİRİŞ

16. yüzyıl ve sonrası, klasik Türk edebiyatının kendi çehresini oluşturduğu, Arap ve Fars edebiyatlarının etkisinden kurtularak özgün eserler verdiği bir döneme geçiş süreci olmuştur. Elbette bu tarihlerden evvel de özgün eserler bulunmakla birlikte edebiyatımızın çoğu Arap ve özellikle Fars edebiyatında bulunan tür, şekil ve muhtevaların uygulandığı eserlerden oluşmaktaydı. Bu edebî değişim ve ilerlemede otorite, sükûnet, devlet içi istikrar yadsınamayacak derecede önemlidir. Tahta çıkan padişahın uzun süre yönetimde kalması, sarayın edebiyat ve sanatı desteklemesi, padişah ve devlet adamlarının şairlerin hâmilîleri olması vb. etkenler paralel olarak şairleri olumlu etkilemiş, nitelikli eserler kaleme alınmıştır. Nasıl ki devlet düzenindeki istikrar birkaç asır sonra edebiyatı etkiliyorsa, bu düzenin sarsılması halinde de sanatın etkilenmesi yine asırlar alacaktır. Bu yüzden Osmanlı'nın son dönemlerine gelinse de klasik Türk şiiri kendi iç ahengini yitirmeden yolunda akan bir nehir gibi devam etmiştir.

Osmanlı toplumunda edebiyat ve sanatın desteklenmesi ile birlikte tasavvuf da diğer medeniyetlere göre toplum içerisinde karşılık bulmuştur. Şeyh-mürîd ilişkisi talep edilen bir ilişki olmuştur. Bu sebeple olacak ki neredeyse her Osmanlı padişahı bir şeyhle ilişki içinde olmuştur. Örneğin III. Murad'ın Halvetî şeyhi Şâban Efendi'nin halifesi Şeyh Şücâ'a intisap ettiği ve rüyalarını yorumlattığı bilinmektedir.¹ Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud'un da Mevlevî olduğu kaynaklarda geçmektedir.² Daha pek çok sultan tasavvufun önünü açmış ve tarikat ve şeyhlerle ilişki içinde olmuşlardır. Böylece halk arasında tasavvuf oldukça mühim yer tutmuştur.

Halvetî Muhyî iki kelimelik bir mahlas tercih etmiştir. Muhyî, mahlas için tercih edilen bir kelimedir. Bu yüzden şair, mensubu olduğu tarikatın adını da mahlas

¹ Bekir Küttükoğlu, "Murad III", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.172-176.

² Murat Akgündüz, "Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.18, Temmuz-Aralık 2007, s.38-44.

olarak Muhyî'nin başına getirmiş, Halvetî Muhyî'yi olarak kullanmış böylece Muhyî'yi kullanan diğer şairlerle karışma ihtimalinin önüne geçmiştir. *Sürûr-efzâ*'nın muhtevası, bizlere şairin Halvetî şeyhi olduğunu düşündürmektedir. Tasavvuf geleneğine göre şeyh, müridini eğitmek ve müridine tecrübelerini aktarmak amacıyla eserler kaleme alır. *Sürûr-efzâ*, şairin ikazlarından ve ders çıkarılacak hikâyelerden oluşmaktadır. Şair eserini, her zaman “ölü gönüllere şifa”, “gaflet uykusunda olanları uyandırma”, “akıl ehline delil” amacıyla yazdığını belirtmektedir.

Şairin kimliğine dair kesin sonuçlara ulaşamamış olmakla beraber, eserden yola çıkarak şairin yukarda bahsettiğimiz yüzyıllar içerisinde yaşadığını söyleyebiliyoruz. Tezkirelerde Muhyî mahlaslı şairler incelenmiş fakat yalnızca birinin Halvetî olduğu tespit edilmiştir. “Muhyî mahlaslı şairler” başlığı altında incelenen şairlerin *Sürûr-efzâ* isminde bir eserine de rastlanmamıştır. Halvetî olduğu tespit edilen Bezcizâde Muhyiddin Efendi'nin var olan divan nüshaları incelenmiş fakat şairin yalnızca Muhyî'yi kullandığı, onunla birlikte Halvetî kelimesini almadığı görülmüştür. Fakat yine de Bezcizâde'nin Üsküdar'da ikamet etmesi, bestekâr olması, Sultan III. Murad devrinde hayatta olması gibi etkenler eserin müelliği olma ihtimalini arttırmaktadır. Çünkü eserin vakfiye kaydına göre elimizdeki nüsha Üsküdar'daki Atik Valide Camii'ne vakfedilmiştir.

Eser üç ana başlık altında incelenmiş olup birinci bölümde şaire dair tespitler aktarılmıştır. İkinci bölümde eserin şekil ve muhteva hususiyetleri ele alınmış, eserin konu bölümünü oluşturan 30 meclis ve 36 hikâye şerh mahiyetinde günümüz Türkçesine aktarılarak özetlenmiştir. Üçüncü bölümde ise metin kurulurken izlenen yol, nüshanın vasıfları ve transkripsiyon alfabeli metin verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HALVETİ MUHYİ'NİN HAYATI ve EDEBİ KİŞİLİĞİ

1.1.HAYATI

İnceleme fırsatı bulduğumuz tezkirelerde Muhyî mahlaslı şairler bulunmakla birlikte özellikle “Halvetî Muhyî” mahlasını kullanan bir şair tespit edilememiştir.³ Eser içerisinde şairin üç yerde mahlasını kullanması ve her birinde “Halvetî Muhyî” olarak çift kelimeyi tercih etmesi bizlere döneminde başka Muhyî’lerin de olabileceğini ve onlarla karışmamak için Halvetî olduğunu belirtmeyi tercih ettiğini düşündürmektedir.

Halvetî Muhyî za'îfün hâli

Şorulursa kamu kıl ü kâli (84)

³ Namık, Açıköz. *Riyâzî Muhammed Efendi Tezkiretü's-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Haluk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey, *Sehi Beg Heşt-Bişiş*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Mustafa, İsen. *Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Süleyman, Solmaz. *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı* Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Aysin, Sungurhan. *Beyânî Tezkiretü's-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Aysun, Sungurhan. *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Filiz, Kılıç. *Âşık Çelebi Meşâ'irü's-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Pādişāhım gerçe çok kimse du‘ā eyler velī
Ḥalvetī Muḥyī gibi olmaya bir ‘ālī himem (112)

Seni şanma hemān ‘ālemde ğam-hār
Gider ey Ḥalvetī Muḥyī bu rāyı (2106)

Şairin yaşadığı yüzyıl ve tarihini net olarak tespit edilememiştir. Ancak eserden hareketle dönemi hakkında bilgi sahibiyiz. Örneğin eserin giriş kısmında bulunan Sultan Murat methiyesi bizlere şairin hangi sultanın devrinde yaşadığını işaret etmektedir. Bununla birlikte eserin 25.meclisinde edepli olmanın faziletleri ve edepsiz kişilerin halk içinde aşağı konumda oluşunu anlatan eğitici bölümden sonra Yavuz Sultan Selim ile Şah İsmail arasında geçen bir hadise aktarılmaktadır. Öyleyse diyebiliriz ki Halvetî Muhyî, Sultan I. Selim döneminden sonra tahta çıkan Murat isimli padişahlardan birinin devrinde yaşamış şairdir. Yine Sultan Murat’a yazılan methiyede şair, padişahını Acem ve Arap diyarının hükümdarı olarak görmekte, bunun için dua etmektedir:

Pādişehler arasında serfirāz olsañ nola
Taht-ı hükümde ola mülk-i ‘Arab mülk-i ‘Acem (100)

Bu bilgiler ışığında Halvetî Muhyî’nin Sultan 4. Murat döneminde yaşamış olma ihtimali muhtemeldir. Çünkü tarihi kaynaklarda Sultan 4. Murat’ın Revan ve Bağdat Fatihisi olarak nam saldığı aktarılmaktadır.⁴

Yine kaynaklara göre Sultan 3. Murat’ın, Arap ve özellikle Acem topraklarında genişlemek arzusunda bir hükümdar olduğu, her vesileyle o topraklarda ilerlemeye çalıştığı bilinmektedir.⁵

⁴ Ziya Yılmaz, “Murad IV”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2006, C.31, s.177-183

⁵ Bekir Kütükoğlu, “Murad III”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2006, C.31, s.172-176.

1.1.1. Tarikatı

İslam dininin en yaygın tarikatlarından olan Halvetiyye, kaynaklarda Ömer el-Halvetî (ö. 750/1349)'ye nispet edilmektedir. Yine kaynaklarda Azerbaycan'da ortaya çıkarak buradan Anadolu'ya, Anadolu'dan da Balkanlar, Suriye, Mısır, Kuzey Afrika, Sudan, Habeşistan ve Güney Asya gibi geniş coğrafyalara yayıldığı bildirilmektedir.

Rûşeniyye (kurucusu Dede Ömer Ruşenî, ö. 892/1487), *Cemâliyye* (kurucusu Cemâl-i Halvetî, ö. 899/ 1494), *Ahmediyye* (kurucusu Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin, ö. 910/1504) ve *Şemsiyye* (kurucusu Şemseddin Sivâsî, ö. 1006/ 1597) olarak dört ana kola ayrılan Halvetiyye'de *seyr ü sülûk* yedi isimle yapılmaktadır. Bu yedi isim *Lâ İlâhe İllâllâh, Allah, Hû, hak, hay, kayyûm, kakhâr* şeklinde olup kurucu şeyhler tarafından esmâ sayıları arttırılıp azaltılabilmektedir. Bu yedi isme karşılık olarak nefsin mertebeleri olan *emmâre, levvâme, mülhime, mutmainne, râziye, marziyye ve kâmile* mertebeleri bulunmaktadır.

Halvetiyye tarikatı müridlerinin her gün bireysel olarak okuması gereken dualar, zikirler ve virdler bulunmaktadır. Toplu olarak da tekkelerde icrâ edilen ve *darb-ı esmâ, devrân ve hadrâ* gibi isimlerle bilinen zikirler yapılmaktadır. Gerçekleştirilen bu toplu zikirlerde çeşitli müzik aletlerine yer verilmekte ve musiki önemli yer tutmaktadır.

Kuruluşunda İbn'ül-Arabî'nin vahdet-i vücûd anlayışının etkisi oldukça fazla olan Halvetiyye tarikatı bugün Türkiye, Suriye, Mısır, Balkanlar ve Kuzey Afrika ülkelerinde varlığını devam ettirmektedir.

1.2. HALVETÎ MUHYÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Halvetî Muhyî'nin dil ve üslup özelliklerinden söz etmeden evvel eserden hareketle diyebiliriz ki şair, sanat kaygısı taşımamaktadır. Bu sebeple şairin dil ve üslup özellikleri yalınlık ve akıcılık üzerinde şekillenmiştir. Klasik şiir geleneklerini aksatmayan şair, muhtevası gereği tahmîd, münâcat, na't vb. bölümlerde daha süslü bir dili tercih ederek yabancı kelime ve terkipleri sıklaştırmıştır.

1.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri

Çoğunlukla didaktik ve öğretici metinler olan mesneviler, özellikle mutasavvıflar tarafından eğitim ve öğretim maksadıyla kaleme alındığı için sanat gayesi diğer türlere oranla daha azdır diyebiliriz. Bu sebeple şair söz sanatlarını ve süslü bir anlatımı tercih etmeksizin bilgi ve tecrübe aktarımını önemser. Şair Halvetî Muhyî de *Sürûr-efzâ* mesnevisiyle eğitim ve öğretimi amaçladığından dil oldukça sade, anlaşılır ve akıcıdır. Özellikle meclislerin hepsinde şair anlaşılır kelimeler tercih etmeye çalışmıştır. Eser dilinin sade ve anlaşılır olmasının amaçlandığı metin içerisinde bazı kelime ve terkiplere not düşülerek mânâlarının verilmesinden anlaşılmaktadır.

Aşağıda sıralayacağımız örnekler şairin eserini sade bir dille kaleme aldığını gösterir mahiyettedir:

Kime oldıysa naşîb tâc-ı edeb
Milket-i izzete şâh eyledi heb (1601)

Amelüm var diyü olma mağrūr
Ameli niçesin itdi mağhūr (515)

Ne kadar ki diler iseñ Vehhâb
Ya murâduñ virür ol dem ya sevâb (659)

Bununla birlikte mesnevilerin giriş bölümlerinde kaleme alınan tahmîd, münâcat, na't, gibi şiirler şairin sanatını gösterebileceği yegâne yer olduğu için buralar eserin konuların işlendiği bölümüne göre daha ağır, süslü ve sanatlı olmaktadır. Halvetî Muhyî de eserinin giriş bölümünde kaleme aldığı tahmîd, münâcat, na't, medhi çehâryâr ve Sultan Murad methiyesinde süslü ve sanatlı bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Birkaç örnek:

Ḳafeş-i tenden uça bülbül-i cān
Lāne it gülşen-i ḳuds içre o ān (32)

Ḥāk-i pāyuñı şu kim tāk eyler
Şırra irüp şeb-i mi'rāc eyler (46)

Ey şeh-i taḥt-ı mürüvvet vey meh-i burc-ı kerem
Pertev itse şems-i lüṭfuñ ola mı hīç zerre kem (97)

Eserin dili Türkçe olup sade ve anlaşılırdır. Türkçe kökenli kelimelere sıklıkla yer verilmiştir ve Türkçe sesler gösterilmiştir.

Türkçe kökenli kelimelerin sıklığı:

Bir daḥı naḳl-i kelām eyleyelüm
Ne ki buyuruldı ise söyleyelüm (2071)

Bilmezem didigüne baḳmayalar
Dimez ol başına od yaḳmayalar (1973)

Şairin üslubu ancak mutasavvıf olması ile açıklanabilecek ölçüde sade ve açıktır. Şairin Türkçe kelimelere ağırlık vermesi ve sıkça atasözü ve deyim kullanması yerlilik anlayışı içerisinde şiir yazdığını göstermektedir.

Ṭoğrı sözden yeg olur kāk yalan
Çıkarır yerden eyü söz çü yılan (1803)

Arapça ve Farsça kullanımlar:

Tübt ü °an külli zünüb°ün ve kuşūr
°Avf idüp pādişehim tūt ma°zūr (1823)

Derīn-i °ālem kesi bī-ğam nebāşed
Eger bāşed beni ādem nebāşed (2102)

Şair, ahenk için kelime ve hece tekrarlarına başvurmuştur:

Ya lisānuñda olan nuṭḡ u kelām
Ya dehānuñda olan zevḡ-i ta°ām (205)

Dilüñ olmasa elüñden ne gelür
Elüñ olmasa dilüñden ne gelür (208)

Zıkr için geldi ḡamu cān-ile ins
Zıkr için buldı beden cān-ile üns (235)

Didi şeh toğdı yine maşrıḡdan
Didi ḡādı ki °ināyet Ḥaḡ'dan (1821)

Halvetî Muhyî, eserin öğretici mahiyette olduğunu hissettirmek için yer yer okuru muhatap olarak konuşur bir edayla yazar:

Bir hikāyet yazalum ola güvāh
Ger mu'īn olur ise Rabb ü İlāh (238)

Bir hikāyet yazayum pür-ibret
Vire ʔālīblere ʔayli ʔayret (881)

Bize bir demde bu hāl oldı ta'ʔyīn
Diyelüm ta ki size vire yakīn (913)

1.3.MUHYÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER

Aşağıda sıralanan şairlerin Muhyî mahlasıyla eser verdikleri bilinmektedir.

1.3.1. Fenârîzâde Muhyiddin Çelebi (ö. 1548)

Molla Fenârînin torunlarından olan Şeyhülislam Muhyiddin Çelebi'nin vefat tarihi 1548'dir. Önce *Atik Ali Paşa* müderrisliği yapan Muhyiddin Çelebi ardından Bursa ve oradan da Sahn-ı Semân Medresesi müderrisliğine getirilmiştir. Kadılık mesleğine 1519 yılında başlamış ve sırayla Edirne, İstanbul, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yaptı. Anadolu kazaskeri olduğu dönemde yaşanan bazı olaylarda adaletsiz davranıldığı düşünülünce prestiji sarsıldığı ve bu yüzden emekliye ayrıldığı bilinmektedir. Hacca gidip geldikten sonra 1543 yılında şeyhülislam olan Çelebi, on iki yıl görevini ifa ettikten sonra yaşlılığı sebebiyle görevinden ayrıldı. Şiirlerinde Muhyî mahlasını kullanan Çelebi, Kanuni Sultan Süleyman'ın isteği üzerine *Risâle fi cevâzi'l-mesh 'ale'l-huffeyn* adlı eseri kaleme almıştır.

1.3.2. Bezcizâde Mehmed Muhyiddin (ö. 1611)

Konya doğumlu Mehmed Muhyiddin'in doğum tarihi net olarak bilinmemekle birlikte vefat tarihi 1611 olarak bildirilmektedir. Eserlerinde Muhyî mahlasını kullanan şair divanında yer alan notta Halvetî şeyhi Halîfezâde Molla Çelebi'ye intisap ettiği yazmaktadır. İstanbul'da Şemsi Paşa Tekkesi şeyhliğine getirilen şair Nuhkapısı civarında kendisine bağışlanan arazide bir tekke ve türbe yaptırmıştır. Şair, 1611 yılında vefat edince bu türbeye defnedildiyse de türbenin bulunduğu arazi Zeynep Kâmil Hastanesi arazisine katılmış, kabirler ve Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi Türbesi'nin kitâbesi, Çiçekçi Camii avlusunda türbede mevcut kabirlerin hizasına yakın gelecek şekilde cami avlusu duvarı üzerine raptedilmiştir⁶

Şairin Atatürk Kitaplığı'nda bulunan divanlarını⁷ inceleyerek Halvetî şeyhi olmakla birlikte kendisinin Halvetî mahlasını almadığını tespit ettik. Yine de şairin Sultan 3. Murad devrinde yaşamış olması, Halvetî şeyhi olması ve Muhyî mahlasını kullanması *Sürûr-efzâ*'nın müellifi olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

1.3.3. (Pilavcı) Muhyî (ö.?)

Tezkilerde adı geçmekle birlikte hakkında pek fazla bilgi bulunmayan Muhyî, Aydın iline bağlı Birgi'dendir. Pilavcı Muhyî olarak tanınan şair aynı zamanda Birgi kadılığı yapmıştır. Ehl-i ilim tayfasından olduğu, sohbetinin latif ve zarif, şiirinin güzel, devlet sahibi kişilerle muhabbet içinde olduğu bildirilmektedir. Vefat tarihine dair bir kayıt bulunmamaktadır.⁸

1.3.4. Muhammed Çelebi, Muhyî (ö. 1596)

Şair Niğdeli olup tezkirelerde adı Mehmed Çelebi olarak geçmektedir. Tahsilinin sonunda danışmend olduğu, değişik yerlerde kadılık yaptığı ve daha genç

⁶ Hasan Aksoy, "Mehmed Muhyiddin, Bezcizâde", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2003, C.28, s.497-498.

⁷ Osman Ergin, nr. 1544; Muallim Cevdet, nr. K. 02

⁸ Haluk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey, *Sehi Beg Heşt-Bihış*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. (23.04.2019)

yaşında üç yüz akçeyle kadı başlığına tayin edildiği bilinmektedir. Zekâsı, şiir ve inşası ile meşhur bir insandı. 1596'da Edirne kadısı iken vefat etti. Şiirleri hoşça olup tahsiline layık idi.

1.3.5. Muhyî-i Gülşenî (ö. 1608'den sonra)

Edirne doğumlu şairin asıl adı Muhammed olup lâkabı Muhyiddin'dir. Küçük yaşlarda Nakşibendî şeyhine evlatlık olarak verildiği ve şeyhin oğluyla birlikte Edirne Beyazıt Medresesi'nde okuduğunu belirten şairin İstanbul'a geldikten sonra yazdığı kasidelerin Kanûnî'ye ulaştığı, Farsçaya hakimiyeti vesilesiyle "küçük Acem", tarih düşürme maharetiyle ise "sâhib-i tarîh" olarak anıldığı bilinmektedir.

Toplam 200 eser kaleme aldığını söyleyen Muhyî'nin günümüze edebiyat, tarih, hadis, tefsir vb. muhtevada kırk eseri ulaşmıştır. Bu eserlerin otuz yedisi Mısır Hidîviyye Kütüphanesi'ndeki bir mecmuada toplanmıştır. Türkiye kütüphanelerinde ise dört eseri daha bulunmaktadır.⁹

⁹ Tahsin Yazıcı, "Muhyî-i Gülşenî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.79-81.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SÜRÛR-EFZÂ'NIN ŞEKİL VE MUHTEVA HUSUSİYETLERİ

2.1.ŞEKİL HUSUSİYETLERİ

2.1.1. Mesnevi

Her beyiti kendi arasında kafiyelendiği için hacimli eserlerde şairlerin tercih ettiği nazım şekli olan mesnevi, çoğunlukla aruzun kısa kalıplarıyla kaleme alınır. Konu bütünlüğü ve anlatım açısından şairler için eser vermeye oldukça elverişli olan bu nazım şekli aynı zamanda dinî, tasavvufî, menkıbevi, öğretici metinlerin kaleme alındığı metinlerdir.

Bazı istisnaları bulunmakla birlikte mesneviler genellikle giriş, konu ve bitiş olmak üzere üç ana bölümden meydana gelir. Girişte sıkça karşılaşılan başlıklar genellikle besmele, hamdele tevhid, münâcât, na't, mi'rac, mu'cizât, medh-i çehâryâr (bu başlık şairin veya eserin sunulduğu kişinin mezhep ve meşrebine göre değişmekte ya da hiç bulunmamaktadır), methiye, sebep-i te'lîf adlarıyla sıralanır.

Bu başlıklar içerisinde hangisinin kaleme alınacağı şairin insiyatifindedir. *Sürûr-efzâ*'nın giriş bölümünde hamdele, münâcât, na't, medh-i çehâryâr, padişah methiyesi ve sebep-i telîf başlıkları bulunmaktadır. Halvetî Muhyî, sıralamada bir değişikliğe giderek padişah methiyesini sebep-i telîften hemen sonraya koymuştur.

Konu bölümünde ise inceleme fırsatı bulduğumuz Kemankeş nüshasına göre toplam 30 meclis ve 36 hikâye bulunmaktadır. Eseri kaleme alan şairin tarikat ehli olması ve konu bölümünde işlenenlere göre eserin tasavvufî bir mesnevi olduğunu söyleyebiliriz.

Eserin sonuç bölümü olan hâtîme kısmı, genellikle şair tarafından bir başlıkla bildirildiği halde *Sürûr-efzâ*'nın mevcut tek nüshasında böyle bir bölüm yoktur. Şairin eser tertibine riayet ettiği dikkate alınırsa eldeki nüshada bu kısmın noksan olduğu

düşünülebilir. Bu sebeple tam nüshalarının bulunması halinde hatime kısmının da bulunacağı ümidindeyiz.

2.1.2. Terci-i Bend

Bir diğer farklı nazım şekli ise nüshanın son hikâyesi olan “Hikâyet-i İmâm-ı Şâfi Raḥimeullâh” bölümüdür. Gazel şeklinde kafiyelenen bu bölümde şair Mefâilün/ Mefâilün/Feûlün kalıbını kullanmıştır.

2.1.3. Nesir

Eserin 11.meclisinde şair Allah’a yalvarıp yakararak dua etmenin faziletlerini anlatır. Kişinin sadakatle Allah’a münâcatını dile getirmesi halinde arzu ettiklerine kavuşacağını söyler ve buna delil olması için “Rivâyet-i Yakîn-bahş” başlığıyla bir tacirin başına gelenleri aktarır. Anlatılan bu rivayetin sonunda ise şair nesir olarak kaleme alınan “Yâ Vedûd” duasını aktarır ve Allah’ın rızıklarından faydalanabilmek için kişinin her vakit bu duayı okumasını tavsiye eder.

Duâ-yı şerîf budur: Allahım ya Vedûd ya Vedûd ya ze’l-‘arşil mecîd ya Mübdî vü ya Mu‘îd ü ya Fa‘âlün limâ yürîd ü Es’elüke bi-nûri vechike’llezi mele‘e erkâne ‘arşike ve es’elüke bi-ḡudretike’lleti ḡaderte bihâ ‘ali ḡalkıke ve bi-raḡmetike’lleti vesî‘at külle şey‘i lâ İlähe illâ ente ya Muḡîs u egısni ya Muḡîs u egısni ya Muḡîs egısni.

2.1.4. Vezin

Eserde toplam üç farklı vezin kalıbı kullanılmıştır:

Şairin yaşadığı dönem padişahı olan Sultan Murat için yazdığı kaside olan “Fi medḡ-i ḡazret-i Murad Han Ca‘llahu Te‘älâ Sulṡân fi‘l-Cinân” başlıklı bölümde “fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün” kalıbı kullanılmıştır.

Terci-i bend olarak kaleme alınan eserin “Hikâyet-i İmâm-ı Şâfi Raḥimeullâh” başlıklı son hikâyesinin vezin kalıbı ise Mefâilün/Mefâilün/Feülün şeklindedir.

Eserin geri kalan bölümlerinin tümünde ise feilâtün / feilâtün / feilün kalıbı kullanılmıştır.

2.1.5. Başlık Sistemi

Halvetî Muhyî'nin eserin tamamında belirli bir başlıklandırma yöntemini kullandığını söyleyebiliriz. Elimizdeki nüshada toplam 30 meclis ve 34 hikâye, kıssa ve rivâyet bulunmaktadır. Şair meclislerin ardından bir hikâye, kıssa yahut rivâyet anlatarak meclis boyunca anlattığı nasihati delillendirmek istemektedir. Örneğin; şöyle söyleyerek meclisin sonuna geldiğini belirtir.

Burada meclisi itmâm itdük

Bir daḥî ğayrısın i'âlâm itdük (1255)

Devamında ise bir hikâye yazacağını bildiriyor:

Bir hikâyet yazalum ki göresin

Nicedür luṭf-i mürüvvet bilesin (1263)

Şairin kıssa ve rivâyet anlattığı bölümleri başlıklandırırken “Rivâyet-i Enes Radiyallahu Anh” ve “Kıssa-i Nasrâbâdî Kuddüse sırrü'l-Azîz” şeklinde ifadeleri seçtiğini tespit ediyoruz.

Bir meclisin ardından bir hikâye şeklinde düzenli bir yazım şekli tercih eden şair, kimi meclislerin ardından hikâye yahut kıssa anlatmamış kimi meclislerin ardından ise birden fazla hikâye anlatmıştır. Şair 4. ve 13. meclislerde beyan ettiği

bilginin örneğini teşkil edecek bir hikâye anlatmayı tercih etmemiştir. Bununla birlikte 15., 19., 24., 26., 27. ve 30. meclislerde her başlık için ikişer hikâye aktarımı yapılmıştır

2.1.6. Kafiye Türleri

Klasik şiirin kafiye geleneğinde iki ana tür bulunmaktadır. Bunlar kafiye-yi mücerrede ve kafiye-yi mürekkebe. Mücerred kafiye yalnız revî ile yapılırken mürekkep kafiye-yi oluşturan birden fazla unsur bulunmaktadır. Kendi içerisinde kafiye-yi mukayyed, kafiye-yi mürdefe ve kafiye-yi müesse olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

2.1.6.1. Kafiye-yi Mücerrede

Mücerred kafiye, daha sık tercih edilen kafiye türüdür. Sebebi ise revînin, yani kafiye-yi meydana getiren aslî harfin tek başına bulunmasının yeterli olmasıdır. Şair Halvetî Muhyî, eserin genelinde bu kafiye türünü tercih etmiştir. Bununla birlikte şair, kafiye oluştururken daha çok arapça ve Farsça kelimeler tercih etmiştir.

Mey-i ıışık içmeğe zerrîn kadeh
Kâsesin almış ele şād ü ferah (120)

Tācir ider bize ey kân-i keremm
Hāzret-i Hızır olup irdük bu demm (696)

Țutana dāmen-i şer'ci muhkem
Yazılır defter-i Hāq'dan ekremm (794)

Yağsa bārān-ı belā ʿāleme he**ḅ**
Seni şaqlar olıcağ hıfz-ı çalap (807)

Keşret-i mālā şakın itme tale**ḅ**
Giderir rāhatı qalbünden he**ḅ** (1038)

2.1.6.2. Kafiye-yi Mukayyed

Kafiye-yi mukayyed, aslî harf olan revîden önce harekesiz sessiz harf bulunması durumunda gerçekleşir. *Sürûr-efzâ*'da sıklıkla kullanılan kafiye türlerindendir.

Dām-ı şükr-ile niʿam murğını şay**d**
İde gör kayd edinüben anı kay**d** (145)

İşidicek bunu gāyet dil-ten**g**
Şöyle oldu ide darba āhen**g** (248)

Getirüp Dicle'ye atdı bi'lkaş**d**
Kaşdı bu darb-ile ide aña faş**d** (259)

Dest-i ʿāda ne kadar ki ata sen**g**
Olmazam hiçbirisinden dil-ten**g** (285)

Ya İlāhî bizi pür-şev**k** eyle
Hidmetüñ h̃ ānına pür-zev**k** eyle (354)

Mā'îl olma şib'â künd eyler
Süst idüp gâyetle tünd eyler (387)

Hişşe-bağş olmak için derrc itdüm
Dürr-i pend için anı dürc itdüm (928)

2.1.6.3. Kafiye-yi Mürdefe

Kafiye-yi mürdefe, aslî harf olan revîden evvel elif, vav, ye harflerinden birinin bulunması ile gerçekleşmektedir. Eserin genelinde karşımıza çıkan ve şairin mürekkep kafiye türleri içerisinde en çok tercih ettiği türdür.

Cümle mü'eminler ile eyleme dür
Âhîret mülkine gönder mesrür (37)

Burada hatm idelüm medhî hemân
Kâdir ola mı 'aceb medhe lisân (62)

Çoğ eger az u işârât-ı hayâl
'Âriyet alunup olunmadı âl (89)

Kem ü bîş 'aybı ile eyle kabül
Kalbimiz luţfuñ-ile itme me'lül (94)

Diler-iseñ ki ziyâde ola nân
Şükr ol Bârî Hüdâ'ya her ân (147)

Bu hikāyet aña dāll oldu ta[°]yīn
Vire ehl-i dil olana temkīn (194)

Lāy ile nefyi-i şerīk-i ma[°]būd
Eyle İlla-y-ile işbāt-ı vücud (226)

2.1.6.4. Kafiye-yi Müessesese

Kafiye-yi müessesese, te'sis adı verilen revî ile arasında harekeli bir ünsüz bulunduran elif ile yapılmaktadır. Bununla birlikte kafiye-yi müessesede te'sis ile revî arasına dâhil adı verilen bir harf yer almaktadır. Şair, bu kafiye türünü çok sık tercih etmemekle birlikte Türkçe yardımcı fiillerle oluşturulan kelime gruplarında yer vermiştir.

Ya İlahî bizi şākir eyle
Ni[°]am ü luḡfıḡı zākir eyle (220)

Cem[°]-i māla şaḡın olma tālib
Ola şāyed ki maḡabbet ḡālib (357)

Ne bilür ki kişi nolur āhir
Ya olur [°]ābid yaḡud fācir (550)

Sırr-ı meknūnuña vākıf eyle
Rāz-ı mektūmuña [°]ārif eyle (783)

2.1.6.5. İltizam

İltizam, aslî harf olan revînin birden fazla olmasıdır. Halvetî Muhyî'nin sıkça kullandığı bu tür çoğunlukla Arapça ve Farsça kelimelerle yapılmıştır.

Didi olmuş işüñ ey bî-ibret
Eylemezsin °ameli bî-ücret (643)

Cümleye pend ü naşîhat bu yeter
Fehmimiz olmadı ise ebter (1081)

2.1.6.6. Redifler

Burada meclisi itmâm idelüm
Bir dahı ğayrısın i°lâm idelüm (986)

Ĥâl-i pâyüñde beyân eylemişim
Ne ki olduysa °ayân eylemişim (967)

Mümkün oldukça müvellet eyle
Dergeh-i °izzete tã°at eyle (949)

Ĥikmetullâh'a nazâr eyler imiş
Ĥudretullâh'a nigâr eyler imiş (933)

2.1.6.7. Ek Halinde Redifler

Ḥubb-i fillāh ide gör aḥyāre
Buğz-ı fillāh ide gör eşrāre (947)

Gelicek bulmadım anuñ eşerin
Birine şordum işitdüm haberin (923)

Aña işmarla koma aḥvālüñ
Anuñ için idegör °āmālüñ (873)

°Aqlımı başıma cem° itdi benüm
Yeñi ğam geldi gidüp eski ğamum (838)

2.1.6.8. Cinaslı Kullanımlar

Manzum veya düz yazı bir metinde anlamları farklı lafızlar arasında yazılış ve söyleyiş benzerliği olarak tanımlanan cinas, tam ve tam olmayan cinas olarak ikiye ayrılır. Tam cinas kendi içerisinde basit ve mürekkebin cinas olarak ayrılırken; tam olmayan cinas ise cins, harf sayısı, hareke ve harflerin sıralanışı olmak üzere dört husustan en az birinde farklılık bulunması ile meydana gelir.¹⁰ Şair Halvetî Muhyî, eserinde cinas örneklerine sıklıkla yer vermiştir.

¹⁰ M.A. Yekta, Saraç. *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, Gökkuşbe Yayınları, İstanbul, 2013, s. 245-246.

2.1.6.9. Tam Cinas Örnekleri

Tam cinas, basit ve mürekkep olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Basit cinas, yapı bakımında basit ve mürekkep olarak ayrılmıştır. Cinası meydana getiren lafızların birer kelimeden ibaret olması basit, birden fazla kelimeden ibaret olması mürekkep cinastır. Yine cinası meydana getiren lafızların her ikisi isim ya da fiilse mümasil yahut farklı türde lafızlarsa müstevfa ismini almaktadır.¹¹

Hiyel ü mekrine aldanma sakın

Dime ki kendüñe gāyetde sakın (1924) (Basit, Müstevfa)

Ḥavf iderdi ki açaydı rāzı

Böyle olmağa olur mı rāzı (1776) (Basit, Müstevfa)

Muğtenem eyle bugün yārānı

Yārın anda bulasın yār anı (15) (Mürekkep)

İki gevher ki iki ‘aynuñda

Ḳodı Ḥaḳ olmasa nola ‘aynuñda (199) (Basit, Mümasil)

Ḳābe ḳavseyñi ev-ednā sırrı

Keşf olup ref‘ ola cümle sırrı (317) (Basit, Mümasil)

Ḳillet-i ekl-ile her ehl-i kemāl

Ḥāşıl etdi ne ki etdiyse kemāl (406) (Basit, Mümasil)

¹¹ M. A. Yekta Saraç, a.g.e., s.245-246.

İctimād itmeye kimse ‘amele
‘Amelin eyleme aşla ‘amele (549) (Basit, Mümasil)

Çalbũñũñ çalbini şâf it sufi
Geymek-ile hemin olmaz sufi (560) (Basit, Mümasil)

Bir mehîb-i merdi diler ‘âlem
Nurdan çutmuş elinde bir ‘âlem (690) (Basit, Mümasil)

2.1.6.10. Tam Olmayan Cinâs Örnekleri

Şairin, *Sürûr-efzâ* içerisinde cinâsı sıklıkla kullandığını dile getirdik. Eseri incelememiz esnasında tam olmayan cinâsın tam cinâsa göre daha sık tercih edildiğini tespit ettik.

Şıla itsun vaçan-ı aşla karîb
Eyle ğurbetde çoma zâr-ı garîb (33)

Şanma ki şöyle ola bî-a‘mâl
Kendezün belki bile bî-a‘mâl (548)

Seven aşhâbını şıdç-ile tamâm
Bula cârında cinân içre makâm (51)

Çayr-hâh olsa kişi her ferde
Çayr-ile yâd olunur her yerde (1460)

Bu merâtib bu maqâmâta **vuşûl**
Ne sebep oldu neyle oldu **husûl** (1484)

Anı bilmek dilervüz senden ey **sâh**
Umarız bize de şâyed ola **râh** (1489)

Kayd-bend etmiş anı bir **zâlim**
Göricek bizi didi gör **hâlim** (1496)

Kişide şöyle olur ʿadl ü **dâd**
Niçe meclisde yaraşur ola **yâd** (1569)

2.2.MUHTEVA HUSUSİYETLERİ

2.2.1. Edebi Türler

2.2.1.1. Tahmîd / Hamdele

Allah'ın zât, sıfat ve fiillerinden söz ederek O'na hamd ve şükür etmektir. Kimi âlimler Allah'ın sıfatlarını kimileri ise zâtını esas almıştır. Mesnevi nazım şekliyle toplam 20 beyit olarak kaleme alınan tahmîdin kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün'dür. Beyit aralığı 1-20. beyit aralığıdır.

Halvetî Muhyî, şiirinde ağırlığı Allah'a sadakatle şükür ve hamd etmenin önemine vurgu yapmıştır. Eğer kul Allah'a hamd etmeyi aksatmaz ve vazifesini yerine getirirse cömert ve muin olan Allah, o kulunu mükafatlandırır ve rızık kapılarını açar.

Bir kişi itse ki hamdülillâh
Rızkı ańsız virür ol Ferd ü İlâh (3)

Kişinin arzu ettiklerine kolaylıkla ulaşabilmesi ancak Allah'ın adını her vakit anarak zikretmesiyle mümkündür.

Eyle yād ismini her dem Çalabuñ
Ki müyesser ide hergiz talebüñ (5)

Şair Allah'a olan hamdını dile getirdikten sonra son beyitte yazdıklarının müminlere rahmet olmasını, bu rahmete nail olanların ise "Allah'ın rahmeti" demelerini arzu etmektedir.

Rahmet ol mü'mine oğduğı hİN
Rahmetullāhi °aleyh diye hemİN (20)

2.2.1.2. Münâcat

Halvetî Muhyî, hamd ederek başladığı eserine Allah'a yalvarmak, yakarmak ve dua etmek maksadıyla bir münâcatla devam ediyor. Mesnevi nazım şekliyle toplam 17 beyit olarak kaleme alınan münâcatın kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün'dür. Beyit aralığı 21-37. beyitler arasındır. Şair, Allah'ın lütfuyla muamele görmek arzusunda olup, gaflet uykusuna kapılmadan O'nun kerem ve fazlına mazhar olmayı diler.

Hvâb-ı ğafletde kıoma bİdâr it
Kerem ü fazla dem-â-dem yâr it (23)

Yalnız kendisi için değil bütün müminler için dua edip Allah'ın yardımını isteyen şair, tarikat yolunun yolcusu ve hakikat mülküne kavuşanlardan olmayı diler.

Sālik-i rāh-ı ʔarīkat eyle
Vāşıl-ı mülk-i haķıkāt eyle (26)

Münâcatın sonunda şair Allah'ın lütfuna sığınarak duasının kabul olmasını, O'nun kapısından mahrum ve uzak kalmamak için yalvarır.

Müstecāb eyle du'āmı ey Hāķ
Hālıme baķma benüm luţfuña baķ (35)

Bizi gönderme ķapuñdan maħrūm
Umarız kim olavüz heb merħūm (36)

2.2.1.3. Na't

Na't, Türk edebiyatında Hz. Muhammed'i öven şiirlerin genel adıdır. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan 17 beyitlik na'tın kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün'dür. Beyit aralığı 38-54. beyitler arasındır. Şair, Allah'a yakarıp dua ettikten sonra sözlerine Hz. Peygamber'i överek devam eder ve Divan şiiri geleneğine uymaktadır. Na'tların çoğunda görülen âyet ve hadis iktibaslarının örneklerini teşkil eden bu şiirde de Hz. Peygamber'in mucizelerinden kabul edilen Miraç hadisesine âyetle telmih yapılmıştır.

Ķābe ķavseyni ev-ednā olalı
Menzilüñ bende olur cümle velī (44)

Kimseye oldı mı mi'rāc-ı Hūdā
Ķayrıya dindi mi levlāk-ı nidā (45)

Şair, Hz. Muhammed’i peygamberlik tahtının şahı ve mürüvvet burcunun ayı olarak niteler.

Ey şeh-i taht-ı nübüvvet Aḥmed
Ve’y meh-i burc-ı mürüvvet Aḥmed (38)

Hz. Peygamber’in yaratılan her şeyin sultanı olduğu gibi bütün peygamberlerin de önderi olduğunu söyler.

Enbiyā zümresinüñ sālārı
Cümlenüñ serveri vü muhtārı (49)

2.2.1.4. Medh-i Çeharyâr

Peygamber övgüsünün ardından şair sözü dört halife Hz. Ebubekir, Hz. Osman, Hz. Ömer ve Hz. Ali’ye getirir. Sırasıyla her birinden övgüyle bahseder. Mesnevi nazım şekliyle toplam 13 beyit olarak kaleme alınan bu bölümün kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün’dür. Beyit aralığı 55-67. beyitler arasındadır.

Hz. Ebubekir için Hz. Peygamber’in “sıhr”ı olduğunu söyleyen şair, bu sözü işaret ederek “kinaye” yaptığını bildirir. Hz. Ömer için İslam burcunun kameri, Hz. Osman için Hz. Peygamber’in damadı ve ona Kur’an’ın birleştirilmiş hâlinin verildiğini aktarır. Dördüncü olarak Hz. Ali’yi “Allah’ın aslanı” sıfatıyla anarak “İrfan şehrinin kapısı” olduğunu dile getirir.

Birisi şıhr-ı nebî-i muhtār
Didi Ḥaḳ şānî-i işneyn fi’l-fār (55)

Birisi Һazret-i Fāruḳ ü ‘Ömer
Burc-ı İslām’a olupdur o Һamer (56)

Biri dāmād-ı Nebī ki ‘Osmān
Virilüpdür aña cem‘-i Һur’ān (57)

Birisi Һazret-i Őir-i yezdān
Dinilüpdür der-i Şehr-i ‘irfān (58)

Şair, bu din büyüklerinin Allah’ın övgüsüne mazhar olmasını, bir kişinin onları övmeye cüreti ancak duyduğu muhabbeti açık etmesi, dile getirmesiyle olabileceğini söyler.

Őularuñ ki ola Һaḳ meddāҺı
MedҺe cür’et iden olur sāmī (63)

Dimeyüñüz ki bu cür‘et ne ola
Ḳaşdı azhār-ı maḫabbetde ola (64)

Dört halifeyi övdüğü bölümü bitirirken Şair, hiçbir lisanın övgüye yeterince kadir olamayacağını söyler.

Burada Һatm idelüm medҺi hemān
Ḳādir ola mı ‘aceb medҺe lisān (62)

2.2.1.5. Sultan Murat Methiyesi

Şair dört halife övgüsünü kaleme aldığı bölümün ardından sebab-i telîf ile eseri yazmasının gerekçelerini açıklar ve dönemin padişahı olan Sultan Murat kasidesine başlar. Tahmîd/hamdele, münâcat ve na'tı mesnevi nazım şekliyle kaleme alırken, kafiye düzeninden tespit ettiğimiz üzere Sultan Murad övgüsü kaside nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Toplam 17 beyit olarak kaleme alınan bu kasidenin kalıbı ise “fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilün” olup eserde yalnızca bu bölümde tercih edilmiştir. Beyit aralığı 97-113. beyitler arasındadır.

Şair, dönem padişahını Arap ve Acem diyarının kendisine hizmette olduğunu, padişahlar arasında seçkin ve yüce olduğunu söyleyerek övmektedir.

Pâdişehler arasında serfirâz olsañ nola

Taht-ı hükümde ola mülk-i ʿArab mülk-i ʿAcem (100)

Şair kaside boyunca sultana dualar eder, cennet meleklerinden yanında asker olmasını, nice burakların arkasında bulunması ve makamının cennet bahçesi olmasını diler.

Zümre-i rıdvân kimi şolağ ola kimi sipâh

Yidegün ola buraklar şehsuvâr ol dembedem (106)

Cennet-i firdevs içinde kıralar otağünü

Gayrı cennât olalar etrafında anuñ harem (105)

2.2.2. Manen ve Lafzen Âyet ve Hadis İktibasları

Divan şiiri geleneğinde âyet ve hadislerden manen ve lafzen iktibaslar yapılması sık görülmektedir. Halvetî Muhyî de eserinde âyet ve hadislerden alıntılar yapmış, kaleme aldığı meclis ve hikâyelerin delilleri olarak aktarımlarda bulunmuştur.

2.2.2.1. Âyet İktibasları

Eseri incelerken Kur'an-ı Kerîm'in *Necm, Nisâ, Ahkâf, İsrâ, Kasâs, Burûc, Bakara, Âl-i İmrân* surelerinden iktibaslar yapıldığını tespit ettik;

Hız. Peygamber'in mucizesi kabul edilen miraç hadisesinde Allah (c.c) ile arasındaki mesafeyi bildiren "kâbe kavseyn" ibaresi şair tarafından lafzen şiirlerine dahil edilmiştir.

Kâbe kavseyni ev-ednâ olalı

Menzilüñ bende olur cümle velî (44)

Kâbe kavseyni ev-ednâ sırrı¹²

Keşf olup ref^e ola cümle sırrı (317)

Şair, ibadetin ve kulluğun gereklerini anlattı 10. mecliste yaratılmış her şeyin insanoğluna hizmette olduğunu ve bunca nimetin insanoğlu için var edildiğini bildirmek için İsrâ Sûresi 70. âyette geçen "kerremnâ" lafzını iktibas yapmıştır:

Dindi mi kimseye hiç **kerremnâ**¹³

Fehm idüp olmayasın sen dānā (602)

Şair, 11. mecliste Allah'a yalvarıp yakarmanın ve dua etmenin faziletlerini anlatır. Kişinin duasında bir sınır olmadığını fakat yine de kulun gücünün hidâyete yetemeyeceğini bildirmek için Kasâs Sûresi 56. âyetten "lâ-tehdî" lafzı iktibas yapılmıştır.

¹² "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu." (el-Necm 53/9)

¹³ "Andolsun biz insanoğluna şan, şeref ve nimetler verdik; onları karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık." (el-İsrâ 17/70)

Şu kadar itdi du^cā yok ḥaddi
Didi Ḥaḳ āḥir aña **lā-tehdī**¹⁴ (668)

Eserin 6. meclisinde hacca gitmenin faziletleri anlatılmaktadır. Ardından aktarılan hikâyede ise varlıklı olduğu için hacca gidebilen bir insan ile fakr u zaruret içindeki bir kimsenin hacca gidemeyişi konu edilir. Hac yolunda olan kimse, hac farz olmayan kişinin üzüntüsünü bastırmak için Ahkâf Sûresi 19. âyette bildirilen “Velî küllîn derecât” lafzını dile getirmiştir.

Fehm olunsun buradan remz ü nikât (454)
Denilibdür ¹⁵ دَرَجَاتٌ

Allah’ı çeşitli yollarla zikrin faziletlerini anlatan 2. mecliste şair, Allah’ı zikredenlerin Allah tarafından zikredileceğini Bakara Sûresi 152. âyette bildirilişini “Fezkurûnî” lafzıyla iktibas yapıyor. Hemen ardından Allah’ı her an zikretmek gerektiğini söylemek için de Nisâ Sûresi 103. âyette bildirilen “Fezkurullâh kıyâmen ku‘ûd” lafzını iktibas yapmıştır.

Kendiyi zıkr ideni zıkr ide Ḥaḳ
Fezkurûnî bize çün olundı sebaḳ¹⁶ (224)

¹⁴ “Kuşkusuz sen istediğini hidayete erdiremezsin. Ama Allah dilediğini hidayete erdirir ve hidayete erecek olanları en iyi O bilir.” (el-Kasas 28/56)

¹⁵ “Her birinin yaptıklarına göre dereceleri vardır. Allah herkesin yaptığının karşılığını haksızlığa uğratılmaksızın tastamam vermek için böyle yapmıştır.” (el-Ahkâf 46/19)

¹⁶ “Artık siz beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, bana nankörlük etmeyin!” (el-Bakara 2/152)

Bulasız dergeh-i izzetde vücûd (227)

فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا¹⁷

12. mecliste şair, kişinin kaza ve kadere teslimiyet göstermesi gerektiğini, başa gelenin “levh-i kaza”da yani Burûc Sûresi 22. âyette de bildirildiği üzere “levh-ı mahfuz”da yazılı olduğunu, kişinin başına gelenlere ne yapacağım diye düşünmeden rıza göstermesi gerektiğini aktarır.

Çekicek levh-i kazâ üzre kalem¹⁸

Razı ol dime nicidüp ne kılam (719)

On altıncı mecliste bir kimseyi Allah için sevmenin ve bir kimseye Allah için düşmanlık etmenin faziletleri aktarılırken şairin sıkıca tut, yapış dediği ve “çok sağlam kulp” manasına gelen Bakara Sûresi 256. âyetinde yer alan “urve-i vüskâ” lafzı iktibas yapılmıştır.

Pek yapuş ‘urve-i vüskâdır¹⁹ bu

Görmiyem dirseñ egerki korhu (949)

İmam Gazâlî’nin *İhyâ-yı Ulûmiddîn* adlı eserinden nakledildiği söylenen “Hikâyet-i ‘Abdurrahman bin ‘Avf” başlıklı hikâye, Abdurrahman bin Avf ve Hz. Ömer’in bir gece şehrin güvenliği için sokaklarda gezerken yaşadıkları bir hadiseyi

¹⁷ “Namazı bitirince de ayakta iken, otururken ve yatarken Allah’ı anm. Güvenlik içinde olduğunuzda namazı gerektiği gibi kılın. Şüphe yok ki namaz, müminler üzerine vakitleri belli olarak yazılmış bir ödevdir.” (el-Nisâ 4/103)

¹⁸ “Şüphesiz o (asılsız söyledikleri kitap) şanı yüce bir Kur’an’dır; Levh-i mahfûzdadır.” (el-Burûc 85/21-22)

¹⁹ “Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allah’a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi işitir ve bilir.” (el-Bakara 2/256)

aktarmaktadır. Bu hikâyede Âl-i İmrân Sûresi 110. âyetinde bildirilen “iyiliği emretme ve kötülükten alıkoyma” manasına gelen “nehyi münker” lafzı iktibas yapılmıştır.

Ben didüm ger çeke **nehy-i münker**²⁰
Eylerüz biz dağı andan enker (1201)

2.2.2.2. Hadis İktibasları

Dokuzuncu meclis amellerin Allah için olmaması durumunda kişiye bir faydasının olmayacağını anlatmaktadır. Bununla birlikte kişinin amelinin değeri, kıymetini amelin niyetinin belirlediğini aktarmakta ve burada “ameller niyetlere göredir” hadisine iktibas yapılmaktadır.

Niyete göre olur cümle ‘amel²¹
Niyet olmaya niyetde hâlâl (562)

Şairin ibadetlerin faziletlerini anlattığı 16.mecliste bir kişinin sevdiğini Allah için sevmesi ve düşmanlık ederken de yalnız Allah için düşmanlık etmesi gerektiğini bildirir. Hadis kaynaklarında ise Hz. Peygamber’in “Üç şey vardır, bunlar kimde bulunursa o kişi imânın tadını alır” buyurduğu ve bu üç şeyden birinin “Bir kimsenin sevdiğini yalnız Allah için sevmesi” olduğu bildirilmektedir

Hubb-i fillâh ide gör ahyâre²²
Buğz-ı fillâh ide gör eşrâre (947)

²⁰ “Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyma ve Allah’a inanırsınız. Ehl-i kitap da inanmış olsalardı elbette onlar için hayırlı olurdu; içlerinden inananlar da var, fakat çoğu yoldan çıkmıştır.” (el-Âl-i İmrân 3/110)

²¹ Mehmed Sofuoğlu, Sahih-i Buhârî ve Tercümesi, 5/2334.

²² Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslîm ve Tercümesi, 1/263-264

Zamanın birinde içkisiz duramayan bir kadının tövbe etme hikâyesi ibret ve delil olması için aktarılmaktadır. Hikâyenin aktarımında kadı öleceğini anlayınca tövbe eder ve “hamdolsun ki tövbe kapısı gece ve gündüz daima açıktır” diyerek hadise iktibas yapılır.

Hamdülillah ki der-i tevbe henüz

Şöyle açık turur imiş şeb ü rüz²³ (1812)

Kaynaklarda Ya Vedūd duasına dair hadis rivayet edilmektedir.

Duâ-yı şerif budur: Allahım ya Vedūd ya Vedūd ya ze’l-‘arşil mecīd ya Mübdī vü ya Mu‘īd ü ya Fa‘ālün limâ yürīd ü Es’elūke bi-nūri vechike’llezi mele‘e erkāne ‘arşike ve es’elūke bi-‘qudretike’lleti ‘aderte bihâ ‘ali halkıke ve bi-rahmetike’lleti vesī‘at külle şey‘i lā İlāhe illā ente ya Muğīs u egīsni ya Muğīs u egīsni ya Muğīs egīsni.

2.2.3. Deyimler, Atasözleri ve Kalıplaşmış İfadeler

Halvetî Muhyî sade, açık, anlaşılır kaleme aldığı bu eserinde yaşadığı dönemin dil ve üslup özelliklerini yansıtabilecek derece atasözü, deyim ve kalıplaşmış ifadelerden istifade etmiştir. Kesin olmamakla birlikte şairin yaşadığını tahmin ettiğimiz 17. yüzyıl mahallileşme akımının şairler üzerinde etkisini arttırdığı bir dönem olduğundan şairimiz de bu etkiyle eserini kaleme almıştır. Aşağıda sıralayacak olduğumuz atasözü, deyim ve kalıplaşmış ifade örneklerinin birçoğu bugün hâlâ hiçbir değişikliğe uğramadan kullanılmaya devam etmektedir. Değişikliğe uğramış şekilde kullandığımız ifadelerin yanında, o dönem içerisinde kullanıldığını tahmin ettiğimiz fakat bugün dilimizde rastlanmayan ifadeler de bulunmaktadır. Kimi kullanımlarda

²³ Mahmud Kısa, “Riyâzû’s-Sâlihîn min Hadîsi Seyyidi’l-Mürselin”, Ebu Musa el-Eş’arî’den rivayet edilmektedir.

şair vezin gereği kelimelerin yerlerini değiştirmekten çekinmemiştir: “eyle yap, gönderme kapundan, kalurdu tona” vb.

2.2.3.1. Atasözleri

Ak akçe kara gün içindir:

Kişi malı anuñ-içün ki diler

Kara gün için ak akçe dirler (369)

Az olsun, öz olsun:

Az ü öz ola hemān lillah it

Ne olunursa hemān fillah it (592)

Sözün azı özi budur ey yār

Eyü sözi kıoma dilden her bār (1881)

Başa yazılan gelir:

Gelür imiş yazılan başa şahih

Olunur bu ki niçe naql-i şarih (715)

Ser verip sır vermemek:

Seri vir sırı ‘ayān eyleme var

İdineler seni herkes dildār (1184)

İyilik yap, denize at:

İyilik eyleyüp atsañ bahre

İrişür ʿākıbet andan behre (1389)

Büyük başa büyük taç gerekir:

Başı büyüklere şek itme zinhār

Büyük başa gerekdür bir büyük tāk (2099)

Büyük başın gerisi de büyük olur:

Büyük başuñ olur ağrısı büyük

Hemīn bir dost bir post olma muhtāc (2100)

Önce iğneyi kendine batır (sonra çuvaldızı ele):

Evvelā kendüñe ur hanceri sen

Göresin ğayrıya urmağı hasen (1193)

Kişi ne yaparsa kendine yapar:

Kendi maluñla bulasın zillet

Kendi elüñle bulasın miḥnet (361)

Kalbini temiz tut:

Kalbüñüñ kalbini şāf it şufi

Geymek ile hemīn olmaz sufi (560)

Söz olur baş bitirir, söz olur baş yitirir:

Kāh olur bir sözle baş bitirür

Kāh olur niçe niçe baş yitirür (1802)

Bir söyle iki işit:

Söz işitmek dilemezseñ tek ʈur

Bir diyen iki eşidir meşhur (1800)

Dilsiz olmak, çok söylemekten yeğdir:

Yiri olur ki yeg ola dilsüz

Yiri olmazsa söz olur dilsüz (1799)

Tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır:

ʈoğrı sözden yeg olur kāh yalan

Çıkarır yerden eyü söz çü yılan (1803)

2.2.3.2. Deyimler

Yād etmek:

Eyle yād ismini her dem Çalabuñ

Ki müyesser ide hergiz ʈalebüñ (5)

Umaram **ḥayr-ile yād eyleyeler**

Dil-i ğamğİNimi şād eyleyeler (19)

Ele girmek “ele geçmek, elde etmek”:

Ele girmez bu ğanīmet her bār

°Avdet ider mi aķıcak enhār (12)

Elüñe girmeye āhir fırsat

İdesin āh şaşasın ħasret (7)

Bu ħikāyet ki didüm ķadrini bil

Ele girmez arasalar niķe yıl (1461)

Kapıdan göndermek “geri döndürmek, kabul etmemek”:

Bizi **gönderme kapuñdan** maħrūm

Umarız kim olavüz heb merħūm (36)

Kendi yağıyla kavrulmak “elde bulunanlarla yetinerek kimseye muhtaķ olmamak”:

Dil tenūrunda ma°āni beresi

Kendi yağı ile kavruldu besi (91)

Bildiği yanıldığına yetmemek “yanılışlarının doğrularından çok olması”:

Yite mi bildiğü yañıldığına

Ķılmıyalar meğer az ü çoğına (85)

Dilde destan olmak “herkes tarafından konuşulmak”:

Bir ķurı nām-ile ancaķ **dilde olmuş dastān**

Ķāker olmağā sezāvār ola mı cemşid-i cem° (101)

Bel bağlamak “birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek”:

Muṭrībūñ ğılman olup növbet ura şām ü seher

Ḥidmete **bil bağlayup** her birisi ola ḥadem (108)

Ḥazrete karşı kıyām oldu kıyām

°Akd-i yed ḥidmete **bil bağlıya** tām (324)

Gece gündüz dememek “bir işi sürekli olarak yapmak”:

Gice gündüz dimeyüp mihr-ile māh

Tolaşır ḳulluḳ için eyle niġāh (135)

Aklı gitmek “ne yapacağını şaşırarak”:

Getirüp cāriye virdi güherin

Göriccek °**aklı gidüp** düşdi hemīn (271)

Başı kurtarmak “canını kurtarmak”:

Gördi tācir ki ḥarāmī ġālib

Başı kurtarmaġa oldu ḫālib (678)

Ḳal°a-yı tevbeye ḳaçup girdün

Başı kurtarmak için irgürdüñ (1828)

Eser kalmamak “hiçbir belirti, iz olmamak”:

Yok mı cānuñda mahabbetden **eser**

O eşerden viresin bize haber (647)

Elinden kurtarmak:

Beni kurtar bularuñ destinden

Bir sebep vir baña ins ü cīndan (2001)

Göresi gelmek “özlemle görmek istemek”:

Ṭuramadım **göresim geldi seni**

Virmesün kıllara bu derdi Ğanī (1954)

Esen kalmak “ruhsal ve bedensel olarak sıhhatli olmak”:

Şağ esen kal diyü düşdi rāhe

Muħkem ısmarlayuben Allāh’a (1942)

Allah’a ısmarlamak:

Şağ esen kal diyü düşdi rāhe

Muħkem **ısmarlayuben Allāh’a** (1942)

Ṭutdı bir cānibe ıoğrı yüzini

Hakk’a ısmarladı kendi özini (1271)

Hiçe saymak “önem vermemek”:

Hiçe sayma kerem it mekrin anuñ

Bilinür şanma çamu fikrüñ anuñ (1934)

Başına bela açmak “kötü bir duruma düşmek”:

Ādemi ravzāda dāma düşüren

Başına niçe belālar uşıran (1931)

Başına bela getirmek:

Getüren başa belāyı dildür

Hıfz-ı dil ġāyet-ile müşküldür (1670)

Sakalı eline vermek:

Sakalın virmek eline dişinüñ

Uçarur ħürmetin āħir kişinüñ (1930)

Sözünün eri olmak “verilen sözü yerine getirmek”:

Sözünüñ şol kişi ki ola **eri**

İdine her kişi yanında yiri (1873)

Yüreğini dökmek “üzüntüyü anlatarak hafiflemek”:

Sözini bildürür āħir gerdün

Yüregüñ döke döke eyleyü ħün (1843)

Dilin ucunda olması “hatırlanacak gibi olup bir türlü hatırlanamayan söz”:

Dilim ucunda olupdur bu derd

İstimâ° itmeye âvâzımı ferd (1725)

Başına buyruk olmak “dilediği gibi davranmak”:

Çanı ol dem ki yürürdüm dilşād

Başuma buyruğ oluben āzād (1713)

Yüzünü döndürmek “gösterdiği ilgiyi kesmek”:

Yüzüni döndürür andan fużalā

Hağ söze rāzı olagör dime lā (1617)

Yüzü kara olmak “utanılacak bir halde olmak”:

Edebi gözlemeyen maşharadır

Maşharanuñ **yüzi dā'im karadır** (1623)

Bildiğini işlemek “verilen öğütleri dinlemeyerek tutumunu sürdürmek”:

Bir niçe gün geçerek geldi yine

Bildüğüñ işledi ol döne döne (1535)

Diline her ne gelirse söylemek “nezaket dışı ya da gelişi güzel konuşmak”:

Nār-ı miñnetde yatup āh eyler

Diline her ne gelürse söyler (1495)

Hayat memat “ölüm kalım meselesi”:

Ya hayâtın ya memâtın bileler

Çande ise anı elbet bulalar (1427)

Başından aşmak “pek çok olmak”:

Deli göñli had ü hâle düşmüş

°Aşkî deryâsı **başından aşmuş** (1300)

Baştan geçmek “yaşanılan olaylar”:

Niçe esrâr ü niçe râz açdı

Söyleşildi ne ki **başdan geçdi** (1370)

Takati kalmamak “gücü kalmamak”:

Tākati kalmadı lâl oldı dili

Bükülüp şanki hlâl oldı beli (1290)

Benzi sararmak “yüzünün rengi solması”:

Nârı havfıyla derünü tıoldı

Şararup beñzi hazân-veş şoldı (1288)

Aklını başına toplamak:

°**Aklını başına cem° eyledi** tiz

Didi kendi özine ki ber-hîz (1268)

Kendi kazdığı kuyuya kendi düşmek “başkası için hazırladığı kötülüğe kendi uğramak”:

Kişi kazduğu kuyuya eger
Kendüsi düşe dimiş hayr-ı beşer (1189)

Yüzüne vurmak “ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek”:

Yüzüne kullarınıñ urmaya Hâk
Ne revâdur yüzüne sen urmağ (1179)

Mutluluktan ağlamak:

Ağladı şevk ü sürürundan o dem
Eşidüp şeh didi hîç çekme elem (1125)

Yüreğın yağları erimesi “çok üzölmek, çok korkmak”:

Eridi yüregimüñ yağı tamâm
Yeñilendi yine dil dağı tamam (1117)

Gönöl yapmak “ince bir davranış veya sözle birinin sevgisini kazanmak”:

Bir **gönöl yapmağa** bîn dinârı
Vire olmağa habîb-i Bârî (1170)

Bize luğ ü keremüñ-ile ey Hâk
Sen naşîb eyle **gönüller yapmak** (1174)

Kalbini yapduñuz ol miskînüñ
Giderüp guşşasını gamgînüñ (1134)

Kıssadan hisse “anlatılan olaydan ders almak”:

Kıssadan hisse bu oldu ey yār

Kimseden kimseye irmez bed-kār (865)

Kem küm etmek “verecek cevap bulamayınca açık olmayan sözler söylemek”:

Ṭolaşur öte beri **kem küm ider**

Ġazabından yüregi ki tüm tüm ider (846)

Akıl erdirmek “ne olduğunu anlamak, sırrını çözmek”:

‘Abde lāzım degil esrāre ire

Seyyidüñ her işine **‘aklı irdüre** (787)

Hikmete kimsenüñ **‘aklı iremez**

Degme göz sırr-i kaçā-yı göremez (721)

Varına yoğuna bakmamak “elde olanların bütününi umursamamak”:

Merḥamet itmedi zārına anuñ

Bakmadı yoğına varına anuñ (779)

Yerli yerinde olmak “uygun, yakışır olmak”:

MālİKü’l-mülküñ olupdur tedbīr

Yİrlü yerinde olupdur taqdīr (792)

Yirlü yerinde olupdur her kār
Fehm olunmadı ise nola ey yār (756)

Dona kalmak “çok şaşırmaq”:
Niçe cevr-ile cefā itdi aña
Görse her kimse **kalurlardı toña** (777)

Tir tir titremek: “çok üşümek, çok korkmaq”
Darbeyi urdı o bed-bahta dilr
Yıqılup düşdi vü **ditrer dir dir** (693)

Hayra yormak “rüya ya da olayın iyi bir belirtisi saymaq”:
Kerem ü lutfuña qalmuşdur işim
Umaram **hayra yorıla** bu düşüm (542)

Gözünü açmaq “gafil olmamak, uyanık olmaq”:
Ġāfil olma **gözüñ aç** bīdār ol
Rāh-ı Hāqıq içre sebük-bār ol (409)

Başına üşüşmek “başına toplanmaq”:
Fāide eylemez ammā o zamān
Başına üşse eger halk-ı cihān (379)

Baş eğmek “saygı göstermek veya direnmekten vazgeçerek buyruk altına girmek”:

Baş egüp eyledin Hâk’â rûkûc
Emre münkâd vü muṭîc id huzûc (325)

Yüzü yere vurmak “utanmak, mahcup duruma düşmek”:

Afv umup **yüz yire urdum** ey şâh
Getirüp dergehüñe rûy-ı siyâh (327)

Yüzü ele almak “utanmak”:

Yine geldüm **yüzümi alup ele**
Nola suhriyye olursam da ile (1960)

Kılına zarar vermek “çok küçük dahi olsa zarar görmek”:

Emr-i Hâk itmeye mâdam şırrı
Bir kılına zarar itmez ğayrı (812)

Yüreği sığmamak “coşkunluk göstermekten kendini alamamak”:

Yiregü ki sığamaz şöyle gelür
Didüm ey Hâk ne ola kim ne bilür (855)

Eline yapışmak:

Eline yapışup ol dildârı
Gezdirür câriye-veş bâzârı (1316)

Nida attırmak “duyurmak, ilan etmek”:

Eşidicek bu sözi şâh-ı güzîn

Atdırup şehre nidâyı ol hîn (1442)

Gönlün çekilmesi “sevmemek, soğumak”:

Gelmesün görmeyeyin anı ebed

Gönlüm andan çekilüp eyledi red (1643)

Sözünü bilmeye bildirmek:

Sözini bilmeyene bildürmek

Hübdur her ne kadar çekseñ emek (1859)

Can gözüyle bakmak “çok dikkatli bakmak”:

Muṭṭalî° olmaya bu sırra meger

Cân göziyle ide ta levḥa nazar (741)

Kuş olup kaçmak:

Bir yeşil cāme giyüp binmiş ata

Kuş olup kaçsa daḥı anı tuta (689)

2.2.3.3. Kalıplaşmış İfadeler

İtimat etmek “güven duymak”:

İtimād itmez iseñ ger sözüme

Vire Ḥaḫ her ne dir isem özüme (775)

Daireden çıkmak “sınırların dışına çıkmak”:

Çıkamaz dâ'ireden ehl-i 'uqûl
Bulamazdur girecek zîrâ ki yol (212)

İyi-kötü, acı-tatlı “orta derece”:

Eyü yatlu çekeriz bir zağmet
Acı tatlu buluruz bir lezzet (179)

2.2.4. Metinde Geçen Şahıslar

Tarihe mal olmuş önemli kişi ve kahramanlara şiirde yer vermek Klasik edebiyatta sıkça tercih edilen bir unsurdur. Şair, geçmişte adından söz ettiren padişahlar, devlet adamları, halk kahramanları, sanatçılar ve şairlerden bahsederken onların ün salmasına vesile olan başarılarını ve yetenekleri de telmih ve benzetmemelerle aktarmayı tercih eder. Halvetî Muhyî de bu geleneğe uyarak eserinde peygamberlerin, tarihi kahramanların, âlim ve sanatkârların kimi yerde ismini kimi yerde eserini kimi yerde hadisesini aktararak içeriye dahil etmiştir.

2.2.4.1. Peygamberler

Halvetî Muhyî, *Sürûr-efzâ*'nın girişinde kaleme aldığı tevhîd ve münâcatın ardından Hz. Muhammed için bir naat kaleme almıştır ve Hz. Peygamber'in *Ahmed* ismini geçirmiştir. Pek çok yerde anlatılan kıssalarda da Hz. Peygamber, “Yâ Resûllâh” şeklinde geçmektedir.

Ey şeh-i taht-ı nübüvvet **Ahmed**
Ve'y meh-i burc-ı mürüvvet **Ahmed** (38)

Ya Resulullāh aña eyle su‘āl
Ne sebep oldu ki böyle ola lāl (1705)

Adı geçen peygamberlerden biri Hz. İsa’dır. Hz. İsa’ya “Seni kim terbiye etti?” diye sorulduğunda “Beni Rabbim terbiye etti.” cevabını vermesi üzerine, eserin “edep” bahsinde Peygamber’in adı anılmaktadır.

Didiler **hazret-i Ğİsā’ya** ‘aceb
Size kim eyledi ta‘līm-i edeb (1652)

Hz. Süleyman’ın mucizelerinden olan hayvanlarla konuşabilme, Halvetî Muhyî’nin aktardığı hikâyelerin içerisinde yerini almıştır.

Didi ol murğa **Süleymān-ı zamān**
Neden oldu ki olup beste dehān (1706)

Yine Yahya Peygamber de adı geçen peygamberlerden biridir. Şair, Hz. Yahya’nın şeytan ile olan konuşmalarını ibret ve delil olması için aktardığını söylemektedir.

Gördi bir demde **Yahyā-yı nebī**
Niçe yular tutar iblis-i ğabī (395)

2.2.4.2. Din Büyükleri

Divan edebiyatında peygamber ve evliya kıssaları oldukça geniş yer tutar. Halvetî Muhyî de peygamberler, sahabeler, ravîler ve diğer din büyüklerine sıkça

telmihte bulunuyor. *Sürûr-efzâ*'da telmihte bulunulan dinî şahıslar; Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Ebû Hureyre, İbnî Mes'ud, Hz. Nasrabadî, Hz. Zünn'ûn, Şakîk-i Belhî Hz., İmam Şâfi, İmam Gazâlî, Enes Bin Mâlik, Ebû'l-Leys, Hz. Câfer-i Sâdık, Hz. Abdulrahmân, İbnî Atâ, Buharî, Muslîm, Kârun'dur.

Na'tın hemen ardından gelen ve dört halifenin övüldüğü bölümde ise sırasıyla Hz. Ebubekir (ö. 634), Hz. Ömer (ö. 644) , Hz. Osman (ö. 656) ve Hz. Ali (ö. 661) anılmaktadır:

Birisi **şıhr-ı nebî-i muhtâr**

Didi Hâk şânî-i işneyn fi'l-fâr (55)

Birisi **hâzret-i Fâruk ü 'Ömer**

Burc-ı İslâm'a olupdur o kamer (56)

Biri **dâmâd-ı Nebî ki 'Osmân**

Virilüpdür aña cem'î Kur'ân (57)

Birisi **hâzret-i şîr-i yezdân**

Dinilüpdür der-i şehri 'irfân (58)

Ebû Hureyre (ö. 58/678), Hz. Peygamber ile üç yıl kadar Medine'de birlikte kalabildiği bildirilen sahabedir. Pek çok gaza ve cihada katılmış, zaman zaman Medine valiliği yapmıştır. Eserde Hz. Peygamber'in sahabeleriyle birlikte oturduğu bir günde gerçekleşen sohbeti aktarmasını dinleriz.

Ebu Hureyre'ye didi bir gün ki resûl

Otururdu bile aşhâb-ı fahûl (335)

İslam'ı ilk kabul edenlerden olan İbni Me'sûd'un (ö. 32/652-53) bulduğu yavru kuşları Hz. Muhammed'e getirmesiyle gerçekleşen bir hadiseyi Buharî ve Müslîm'den rivayetle okuyoruz.

İbn-i Mes'ûd gelüp şād ü ferah

Çodı orta yere bir niçe ferah (481)

İlk devir sûfilerinden ve muhaddis olan Nasrâbâdî Hazretleri'nin (ö. 367/978) kırk defa hac yaptığı kayıtlarla bildirilmektedir. Şair eserde, kişinin ameline itibar etmesinin kendisine zarar getireceğini bildirdikten sonra Nasrâbâdî Hazretleri'nin bir kıssasını anlatmıştır.

Buyurur **hazret-i Nasrâbâdî**

İrişüp °avn-i mu'în ü hādī (525)

Zünnûn el-Mısrî (ö. 245/859[?]), ilk dönem sûfilerinden olup eserde halktan el çekmiş bir kişinin yanına giderek ahvalini sormasıyla başından geçen bir hikâyesi aktarılır.

Buyurur **hazret-i Zünnûn** meger

Seyr-i deşt eyler idim bir server (626)

Horasanlı bir sûfî olan Şakîk-i Belhî Hazretleri'nin (ö. 194/810) hacca gitmek arzusu ile başından geçenlerin anlatıldığı bir kıssa verilmektedir.

Ḥazret-i şeyḥ-i şakīk-i belḥī
Bir iden nefesine ḥulv ü telḥī (884)

Şâfi mezhebinin imamı ve müctehid İmam Şâfi Hazretleri'nin (ö. 204/820) bir hikâyesi eserin son başlığı olan “**Ḥikâyet-i İmâm-ı Şâfi Raḥmullâh**” şeklinde bildirilerek aktarılmış.

İmam Gazâlî Hazretleri (ö. 555/1111), bizzat isim olarak anılmakla birlikte eseri İhyâ-yı Ulûmiddîn'den bir hikâye anlatılmaktadır.

Yazdı *İhyâ-yı Ulûm* içre İmâm
Şeyḥ Ebu Hâmid-i Ğazâlî tamâm (1198)

Bir hikâyet yazar **İhyâda İmâm**
Yazıcaḫ buraya revnak vire tām (760)

Hiz. Peygamber'e hizmet etmesiyle tanınan ve en çok hadis rivayet etmiş sahabelerden biri olan Enes bin Mâlik'in (ö. 93/711-12) aktardığı üzere bir grup fakir kimsenin Hz. Muhammed'e giderek fukaranın ahiretiyle ilgili sorular sorduğu kıssa aktarılmaktadır.

Buyurupd[urur] **Enes Bin Mâlik**
Şıdḫ-ile rāh-i Ḥüdâ'ya sâlik (1008)

Fâkih, müfessir ve sûfi Ebu'l-Leys'in (ö.373/983) aktardığı bir rivayete yer verilmektedir.

Bu rivayâtı **Ebu'l Leys-i fakîr**

Yazdı ġāfillere idüp tenbîh (1028)

Câferî fikhının kurucusu Câfer-i Sâdık Hazretleri'nin (ö.138/755-756[?]) eteklerine bir kişinin ansızın yapışması ile yaşanan hadise aktarılmıştır.

Hazret-i Ca'fer-i şâdık ol şâh

Şehr içinde gider idi nâgâh (1142)

Hz. Peygamber'e ilk iman eden ve cennetle müjdelenen sahabelerden olan Abdurrahman bin Avf'ın (ö. 32/652) bir gece başından geçen hadiseyi anlatan İhyâ-yı Ulûmiddin içerisinde yer alan hikâye aktarılmaktadır.

Buyurur **hazret-i 'Abdurrahmân**

Ki mübeşşerdür aña bâğ-ı cinân (1199)

Muhaddis ve müfessir ilk devir sûfilerinden İbn Atâ'nın (ö. 309/ 922) kıssası güzele vesile olmanın ve güler yüzlü olmanın nimetlere kavuşturacağını bildirmeye delil olarak aktarılmıştır.

Didiler **İbn-i 'Atâ'ya** nevbet

Size geldi buyuruk pür hikmet (1244)

Buhârî ve Müslîm isimleri, eser içerisinde yazıya dökülen hikâye, kısasa ve rivayetlerin kaynağını bildirmek amacıyla kaydedilmiştir. Şair, aktardığı hikâyeyi "**Buhârî vü Müslimde vardır**" şeklinde başlıklandırarak anlatmayı tercih etmiştir.

Ayrıca anlatılan hikâyelerin sonunda da kaynak bildirdiği görülmektedir:

Bu rivâyâtı **Buhârî Müslîm**

Eyledi her biri yazup teslim (1000)

Kur'ân'da kıssası nakledilen, Allah'ın emirlerine karşı çıkararak cezalandırılan Karûn, zenginlik ve mal çokluğunun insanı soktuğu sıkıntılara delil olması için aktarılmaktadır.

Göre **Kârûn'a** nice eyledi māl

Qışşasından olına fehm-i me'âl (362)

2.2.4.3. Devlet Adamları

Halvetî Muhyî eserin girişinde tevhd, münâcat, naat ve dört halife övgüsünün ardından "**Fi medh-i hazret-i Murad Han Ca'llahu Te'âlâ Sultân fi'l-Cinân**" başlığını atarak dönemin padişahı Sultan Murad'a methiyesini kaleme almıştır. Şair, Sultan Murad'ı adaletle yönetimi vesilesiyle dünyada hiçbir türlü zulmün kalmadığını söyleyerek över ve onun diğer padişahlardan üstünlüğünü dile getirir.

°Älemi °adl ü şalâhuñ nûrı pür-tâb ideli

Hamdulüllah ki qomadı götürüp cevr-i zulem (98)

Pâdişehler arasında serfirâz olsañ nola

Taht-ı hükümde ola mülk-i °Arab mülk-i °Acem (100)

Sürûr-efzâ'da telmihte bulunulan diğerk iki devlet adamı Yavuz Sultan Selim ve Şah İsmail'dir. Savaş sırasında Şah İsmail'in karısının esir alınarak Rum diyarına götürülmesi ve orada bir mollaya emanet edilmesi, mollanın ise bu zevceyi nikahına alması üzerine Sultan Selim'in kızgınlığı aktarılmaktadır.

Ol zamāña itmiş idi **şāh selīm**

Şeh-i İsmā'īl ile cenk-i 'azīm

Ol zamāñ ki itmiş idi şāh Selīm

Şeh-i İsmā'īl-ile ceng-i 'azīm

(1626)

Kur'an'da adı geçmemekle birlikte Hz. İbrahim'i ateşe atan kişi olduğu tefsirciler tarafından belirtilen Nemrud ve Hz. İbrahim'e gül bahçesi olan ateşe telmih yapılmıştır.

Nār-ı **Nemrūd-ı** Hālīl'e gūlzār

Eyleyen itme mi saña ey yār

(1004)

2.2.5. Meclis ve Hikâyelerin Özetleri

2.2.5.1. Birinci Meclis, Şükürün Makamlarını Konu Alır ve Şükürün Gerekliliğini Anlatır, Beyan Eder.

Dünya, âdem için kıymetli mücevherlerle bezelidir. Bu yeryüzüne Allah, âdeta bir kilim üzerine döşer gibi çeşit çeşit yiyecekler döşemiştir. Âdem ise o kilimin üstünde mutlulukla ve huzur içinde oturmakta, yaşamaktadır.

Her tarafından suların ve nehirlerin aktığı bu yeryüzü her türlü çiçekle zeyn edilmiş, süslenmiştir. Menekşe şevkle açtığı zaman onun kokusu ve rengi etrafı öyle sarar ki âleme bir şimşek gibi etki eder.

Lale, sümbül ve gece kokulu yasemin ile bahçeler bezenmiştir. Âdeta Dünya, bu çiçeklerin meclisi hâlini almıştır. Öyle ki kırmızı gül, kokusuyla bu bahçelere girdiği zaman geri kalan çiçeklerin kokusu kaçar, etrafta kırmızı gülün kokusu hâkim olur. Güllerin bu aşk kokusu bülbülleri şevke düşürmeye yetmektedir. Bülbüllerin aşk nağmeleri ve kuşların ezgileri, işitenlerin gönüllerine şevk ve neşe verir. Allah'ın kullarına bağışladığı çiçekleri, nehir ve denizleri görüp de mâsivâdan geçmek şaşılacak şey değildir. Günün ve gündünüz gafletle, gecen ise içki ve uyku ile geçiyor. Oysa bütün fikirleri birleştir ve cihanı süsleyenin lütuflarını gör, daima şükret.

Allah bu cihanı senin için düzmüş, düzenlemiştir. Bunca köşk senin için kurulmuştur. Bunca arzlar, semalar ve yıldızlar ile bunca çiçek ve tohum senin içindir. Bu yaratılmışların hepsi sana hizmet etmek içindir, her biri sana hizmet etmek için can verirler. Ay ile güneş gece gündüz demeden sana kulluk için dolaşırlar.

Kâmil bir akıl vermiştir ki Allah, kişi onunla âmil olsun. Daima kâmil bir akıl ile kişi öze bakmalıdır. İnsan, kendisi için bağışlanmış olan bu güzelliklerin şükrünü etmeli ki Allah katında nâmi yazılsın.

Eğer insan, Hüdâ'yı iyice bilirse, o insana nimetler ziyadesiyle verilir. Şayet insan Allah'ın kadrini ve şerefini anlayamazsa Hüdâ ona hediyeler vermez. Bu yüzden şükür tuzağı ile nimetler kuşunu avla, bağlanırken onu bağla. Çünkü kişi ne kadar şükür ederse kişinin başkasına minnet etmeyişi de artar. Eğer Hüdâ'dan bolca ekmek istiyorsan her an Allah'a şükreder olmalı kişi. Şükür ile nimet bollaşır, buna delil olacak bir hikâye yazalım.

2.2.5.2. Şükür Arttıran Hikâye

Geçmişte yüzü oldukça çirkin bir insan varmış. Bu insanın yüzüne kimse bakamazmış. Şayet biri onun yüzünü gördüğü anda midesi bulanırmış. Bu yüzden insanlar onu görmemek için yollarını değiştirir, ondan kaçarlarmış. Öyle ki bir inek bu

çirkin yüzlü adamı görse emzirmek için buzağını yanına alamaz hâle gelirmiş. Allah'ın hikmetini görün ki bu çirkin adamın karısı eşsiz bir güzelliğe sahipmiş. O zevcenin yüzünün güzelliğine bakabilecek ne şah ne de vezir bulunamazmış. Onun yüzünü gören hayran, namını duyan ise bir ân duramaz olurmuş. Öyle ki bu kadının ünü, şöhreti artık afakı sarmış. Duyan herkes onu görmeyi dilermiş.

Zamanın sultanı bu kadının namını duyunca onu bir kerecik görmek istemiş. Zevcenin evine bir kişi gönderip sarayına davet etmiş. Bu eşsiz güzellik sultanın sarayına geldiğinde sultan anlamış ki bu zevce güzelliği ile gökteki ayı mahvedebilirmiş. Bu kadın güzellik sarayına hükmetmekteymiş ve kimseler onun güzelliği karşısında duramazmış. Hiç kimse onun methini tam anlamıyla edemezmiş.

Sultan bu güzele lütufla, ömrünü neden sıkıntılı geçirirsin, ondan ayrılmayı istemez misin? Yüzü güzel bir kemâl ehliyle evlenmek istemez misin? Her an yiyip içebilesin ve kadrin biline, demiş. Bu sözleri işiten o eşsiz güzel, şahım bize bu kısmet ezelden yazılmıştır. Ömrümüz ahir olunca ya o ya ben ölünce gideriz, diye cevap vermiş. Sultan şaşırarak bu nasıl olur ki sen böyle aşağı birine meyil edebilirsin, diye sormuş. O öyle biri ki onu gören bir daha görmek bile istemez, demiş.

Kadın, padişahım şaşırmana gerek yok. Allah ona öyle bir haslet ve huy vermiş ki beni ondan ayırmaya sebep olamaz yüzünün karalığı. İyi kötü bir zahmet çekeriz, acı tatlı bir lezzet buluruz, demiş. Padişah bunun üzerine, bu hâlde gizli olan manayı açıklamasını istemiş kadından ki kendisi de o manadan sevinç bulsun, kalbi nurla dolsun. Bunun üzerine kadın, o her zaman örten Allah'a benim uyumuş bahtımı uyandırdın, alçak bahtımı baş üstünde ettin, alçak talihime hürmet verdin, tepetaklak olmuş bahtımı yükselttin, düşmüş yıldızımı yüksek burçta parlak ettin, kerem ve lütfunla bu yâri bana verip fazlını verdin, eğer senden inayet, lütuf olmasaydı ona kavuştuğumu göremezdim, diye dua eder. O günden güne şükrünü arttır ve onun şükrü arttıkça kalbime yollar bulur, demiş.

Şah bu sözleri işitince anlamı ve dilinde ne varsa gitmiş. Kalbine ansızın teselli gelip kadına destur vermiş ve susmuş.

Bu hikâye bir delildir. Gönül ehli olana tembihtir. Eğer kişi şükrederse nimetleri artar, şükretmezse nimetler o kişiden kaçar. Bu yüzden daima Hüdâ'ya şükür edelim, himmete erenlerden olalım.

Kişi Allah'ın ihsanlarını bilse, düşünüp onları arayıp bulsa. Ne zamandır azaları yerli yerindedir ama kimse bunun kıymetini asla bilmez. Kişinin gözleri iki cevherdir. Allah onları cihana bakmak için vermiştir. İnsan gözünü bir saat yumsa, o bir saat insana bin saat gibi gelir. Bunlara sahip olan kıymetini nereden bilecek, Allah gözü insana ihsan etmese ancak o zaman anlar.

İki kulağımla da işitir misin? Ne kerametler vardır duyduklarında. Kişi kulağıyla dinlemese biliniyor muydu dinin kuralları? Ya lisanında olan nutuk ve kelimeler ya ağızda olan lezzet? Belagat ve fesahatı Allah vermeseydi âdemde edâ olur muydu? Eğer insanda lisan olmasaydı hayvanla bir olurdu. Dilin olmasa elinden ne gelir, elin olmasa dilinden ne gelir? Eğer Allah insana iki ayak vermeseydi, insan kalıcı olabilir miydi? Allah insanı en güzel şekilde yaratıp bütün yaratılmışlar içinde dayanak yaptı ve onu imana ve İslam'a yörtünge etti. Böylece her şeyin pergeli oldu. Akıl sahibi olanlar bu daireden çıkamaz ki zaten gireceği başka bir yol bulamaz. İnsan düşünseydi, ona verilen irfanı ve kemali anlayabilirdi. Bundan sonra kıyas et ki bütün bunlar için şükredesin. Bunca delili getirip gafleti ret eyledim. Kimi aklî kimi naklî ama her biri meclisin nimeti oldu. Cefa düşkünleri bir yerde birleşip onunla zevk ve sefa bulsunlar. Şükür sebebiyle şâkir olalar, gece gündüz Allah'ı zikredenlerden olalar. Şükür ile yüce makam bulsunlar ve Selam Kapısı onların menzili olsun. Ya İlahi, bizi şükredenlerden eyle, nimetlerini ve lütfunu zikredenlerden eyle. Gaflet uykusundan uyandırıp gözümüzü aç ki kapına gelmeye yüzümüz olsun. Dileriz ki şükreden kullarından olalım. Bizi fazlınla kafir olanlardan eyleme.

2.2.5.3. İkinci Meclis Çeşitli Allah Zikirlerinin Faziletlerini Beyan Eder

Gizli ve açık şekilde Allah'ı zikredenlerden olalım ki Allah da yardımıyla her an bizi zikretsin. Hakk, kendini zikir edeni zikir eder. Fezkuruni bize bunun için ders oldu. Kelime-i tevhidi dilinden hiç düşürme ki nurlar kalbini tertemiz etsin. Allah'ın

seni zikretmesi ve namaz ile gönlün ayna gibi parlak olur ve nice manalar sana görünür. Gönül aynasından pası açar ve hepsinin manaları görünür. Gönül meclisinden putları giderir, orada ikinci bırakmaz. Şüphesiz saf vahdete düşürür. Bunun için durmadan emek çek. Allah bütün ibadetlere sınır koydu ama zikrini sınırlı etmedi. “Zikir edin” diye emretti ve zikir emrini bol kıldı. Cihanın bütün zerrelere hâl ile söz ile yaratıcıyı zikir eder. İnsan zikir için yaratıldı, beden zikir için canla ünsiyet buldu. Kişi Allah’ı sadakatle ansa Allah onu sıkıntıda koymaz. Daima onun elinden tutar, onu gamda bırakmaz daima kurtarır. Rab ü Gani yardım ederse bir hikâyeye yazalım ki tanık olsun.

2.2.5.4. Zikir Arttıran ve Gaflet Açan Hikâye

Birçok kitapta yazan ve açık nakledilen bir hikayedir. Bağdat’ta takva sahibi olan bir küçük cariye vardı. Ne yaparsa yapsın daima Allah’ın adını anmazsa içi rahat etmezdi. Onun namı şehir içinde yayıldı ve bir münafık bu namı duyunca gidip onu satın aldı. Kastı o kıza kuvveti yettikçe eziyet ve cefa etmektir. Çünkü bu münafık Allah’tan olanı sevmezdi. Evine getirip bu cariyeyle ona şiddetle darp etti ve dayak attı. Bu cariye ne yaparsa yapsın ağzında hep Bismillah vardı. Bunu duyduğu zaman münafık, daha çok dövdü. Öyle ki onu dövecek başka bir yol bulamazdı. Cariye ise her şeyi bahane edip zikrini etmeye devam etti. Münafık, cariyeyle bir kötülük etmek ve ona dayak atmak istedi. Sakladığı cevherlerinden en parlak incisini cariyeyle verip “Bunu sakla, ben ne zaman getirmeni istersem o zaman bana getir.” Dedi. Cariye inciyle alıp Bismillah, dedi ve onu bir hokka içine koyup sakladı. Adam bir gün arayıp buldu cevheri ve gizlice cariyenin sakladığı yerden aldı. Kasıtlı bir şekilde gidip Dicle’ye attı. Bundan amacı cariyeyle dövebilmektir.

Hikmeti görün ki bir avcı, her zamanki gibi balık avlıyordu. Tuttuğu balıkları satmak için pazara giderdi. Cariyeyle balıklardan birkaçını aldı, avcı ona içini yarmasını ve herife layık eylemesini söyledi. Cariye balığı eline, Allah’ın namını diline aldı. İçini yarınca gördü ki inci ordadır. Bundan da zararsız çıkmıştır. Hayretle eline inciyle alıp “Ya Allah, sırrına akıl ermez!” dedi. Birkaç gün geçtikten sonra o zalim, incimi bana sağ salım getir, dedi cariyeyle. Düşündü ki cariye inciyle

getiremeyecek, böylece onu dövmek için bir yol bulmuş olacak. Cariye gitti ve cevheri getirdi. Cevheri görünce münafığın aklı gitti ve kendini yerlere attı. Öylece yerde saatlerce yattıktan sonra yüzüne su serpti ve aklı başına geldi. Cariyeye, kalbinde saklı ne varsa bana o gizli sırrı açıkla, ben de bileyim. Cevheri Dicle'ye ben atmıştım, kasıtlı şekilde ben yapmıştım. İstedim ki sana zarar vereyim. Sen lütuf et ve bana neler olduğunu söyle. Cevher nasıl bir yolla geri geldi, bana bunu anlat ey hüner ehli! Dedi.

Cariyecik nazla dedi ki “Ey yar sözüme daima itimat et. Alemi yaratan Allah bana her yerde sığınak oldu. Ben onun namını zikir ederim her yerde, ben onunla her yerde şifa buldum. Bana ne kadar gam havale olsa bile O beni lütfuyla kurtarır. Alemi yaratan, herkes bana bela oku atsa bile her tarafımdan bana siper olur. Düşman eli bana ne kadar taş atsa da ben hiçbirinden sıkılmam. Biliyorum ki bana türlü türlü azap ve eziyet etmek için çalıştın. Fakat Allah'ın lütfu beni korudu ve O'nun yardımı her yere erişip yetti.”

Münafık bu sözleri işitince kalbi imanla doldu ve cariye'nin eteğine yapışıp “El benim etek senin, ne biliyorsan bana da öğret, ihtiyacım olanları anlat. Ömrümüz ahir olunca göçelim, gam ve mutluluk şarabını beraber içelim. Ferahlık, hüznün, sefa ve cefa görelim beraber.” Böylece iki yâr ittifak ettiler. Gör işte, zikir ne işe yarardı. Teşvişi omuzlarından giderdi ve rahata erdirdi onları.

Bize de nasihat olarak bu yeter. Allah dışındaki heves ve fikirleri giderip zikri dilimizden düşürmeyelim. Daima Allah'a gel, yolun istikametle O'na varsın. Kişi şevkle gizliden ve açıktan Allah dese, bütün günahları hazan gibi dökülür. Ulu Allah'ın sevgilisi kanıt ve delilleri buyurmuştur. Allah'ın tevhidi kişiye kale olur. Çabala ve sakın ayrı düşme. Bütün âzâlarımla zikretmeye çalış ve mâsivâ zikrini gönülden uzaklaştır, inkâr et. Allah'ın zikri çeşit çeşittir. Ona çabalayan kişi anlayabilir. Ancak zikir ile zikir dili elde edilir. Buradan sonrasını kıyasla ve Allah'ı zikredip şükür ve hamt et. Gaflet uykusunda günlerce, haftalarca yatmayasın. O uykudan uyanıp her zaman Allah diyelim, ta ki yolumuz O'na ulaşınca dek. Gönlüne ve canına kuvvet olsun, her zaman sana sefa ve lezzet versin. Bütün heva ve hevesi çıkarıp korunmuş kalbin اساسı olsun. Vesveseden koruyup gönül mahzeninde olanı kurtarsın. Ya Bârî Allah, senden dilerim ki zikrini bu cana gıda edesin. Kalbimize daima kuvvet veresin ki hizmetine kaim olalım. Bir nefeslik bile ondan kovma bizi.

2.2.5.5. Üçüncü Meclis Beş Vakit Namazın Faziletlerini Beyan Eder

Saf su ile sulardan el çek. Tövbe suyuyla günden el çek. Nasıl ki akarsu temizler, günahlardan, kirlerden temiz eder. Kabe Kavseyn ev-edna sırrı keşif olup bütün sırrı açılsın. Miraç gecesinde olan sır açılsın, vuslat meclisinde dolan kadeh içilsin. Tatlılık her zaman vuslata götürür, vuslata her zaman salavat olur. Dört harf olduğu namı delil ola, her biri remiz ve manalara mealdir. Sıladan sad ve likadan lam, her biri bir yeni selam getirir. Vuslat vavı kokusunu koklatır, terakkisini anlatır. Yüksek el remiz ve ima eyledi, mâsivâ hepsinden giderile. Akd-i yed (el bağlama), hizmete el bağlaya. Başını eğip Hakk'a rükû eyledin, emire alçak gönüllülükle itaat et. Secdeden murat edilen budur, hazretin huzuruna gelmişim ret etme. Ey şah, kara yüzümü dergahına getirip af dileyip yüzümü yere vurdum. Nefsimiz ne kadar uğursuz olursa da kerem ve lütfunla mahrum etme. Kulun secdede bulunduğu yakınlığı başka yerde bulamaz, kaybetme onu. Bütün ihtiyaçlarını dile, Hüdâ'nın makbul dediklerinden ol. Kulu eğer hataları olursa da günah ve suçlardan temizler. Buna Resul'ün sözleri şahit olsun, yazalım ki dinlenen ve kabul edilen olsun.

2.2.5.6. Dinlenen Akla Uygunların Temsili

Bir rivayet vardır ki cihanın övücü bu sırrı ayan etti. Anlatmamız için bize temsil etti, akli olan payına düşeni alsın. Ebu Hureyre dedi ki, bir gün Resul önde gelen ashâbı ile otururdu. Marifet suyu ile susamış gönülleri lütufla sulardı. Dedi ki ashâba, kapınızda devamlı, gece ve gündüz bir nehir aksa, günde beş kere ona girip yıkansanız bedeninizde hiç yara kalır mı, dedi. Salat da ona benzer, bütün hata ve günahları temizler. O küçük günahları kişide asla bırakmaz eğer kişide büyük günahlar yoksa. Kişiyi Seyyid amel olmak yararır, her kim salatı öyle kılsa Seyyid olur. Kimi ikişer kimi üçer kimi dörder, bu vaziyetlerin hikmeti nedir? Beş vakit namaz kılanlara salat kanat olsun, onunla sıratın kurtulsun. Nitekim melekler uçmaya mecal böyle buldular. Beş vakit namaz kılanlar kanatlanıp uçsun, göz kamaştıran bir şimşek gibi bir anda geçsin. Rahman'ın sevgilisi böyle buyurdu, biz kelimelerini hemen nakledenleriz. Kişinin namaz kılması ne güzel bir devlettir, Rabbine nice naz ve niyaz etmesidir.

Günde beş kere münacata varsın, İzzet dergahında hacata varsın. Rahmet denizinden payını alsın, Selam Kapısı onun menzili olsun. Meclisi burada bitirelim, buradan sonrasını sancak edelim. Ona çokça sevap yazılsın, çokça defterler kitaplaştırılsın. Bu kadar remiz, işaret ve ince söz kalbe hareket versin diye yazılır. Onu her zaman şevkle kılsınlar, bilsinler ki bu zaman bir daha elde edilmez. Ya İlahi bizi şevkle doldur, hizmetin için zevkle doldur. Miraç gecesi armağanıyla ruhani lezzet bulsun. Kalbimiz ondan gece gündüz yaz kış demeden her zaman zevk alsın.

2.2.5.7. Dördüncü Meclis Zekâtın Faziletlerini Beyan Eder

Malların hiçbirine sakın talip olma ki muhabbet galip olsun. Eğer zekât veremezsen meskenin aşağı dereceler olur. Cimriler defterine yazılsın, cimriler zümresiyle olasın. Kendi malınla zillet bulasın, kendi elinde mihnet bulasın. Karun’u gör ki ne kadar çok mal yaptı, onun kıssasından anla. Zemin içinde gizli zerrece ne namı ne nişanı kaldı. Hakk onun meskenini çukurun dibi eyledi, bunun sebebi ise zekâtı ret etmesiydi. Akıl sahipleri bu manayı anlasın, çünkü onun kıssasını dinlesin. Mal ile def edilirken birçok gam, malın için birçok gam ve keder çekesin. Altın ve gümüş belayı def ederken, bela aynası olasın. Kişinin malı onun için “kara gün için ak akçe” diler. Saklayıp sıkıntı anında bulmak için saklarsan onu, sıkıntıya uğrattır seni. Akıl sahipleri buna hiç razı olur mu, belki Mecnun bile razı olmaz hayır deme. Bir kişi düşüp edeceği iniltiyi bilse bile ateşini saklayamaz. Kâh olur ki birçok insanın malı derde uğrattır malı yürür der. Akıllı kişi odur ki malı düşman bilir. Bir kişi buğdayını veremezken, istemediği cübbesini giyer. Bir kişinin başına taş dokunduğu zaman dünya ona dar gelir. O anda başına cihan halkı toplansa bir faydası olmaz. Mümkün iken tedbir al, bu yüzden tekrar ediliyor. Arif olanlara bu cihan lebdir, bir daha meclise revan olalım. Birçok kelimeyi yayalım, halk ile avam paydaş olsunlar. Rahîmullâh Teala desinler, birçok mecliste dua etsinler.

2.2.5.8. Beşinci Meclis Oruç ve Açlığın Faziletlerini Beyan Eder

Açlık nimeti salikin azığıdır. Salik o yoldan sakın geri dönmesin. Açlık nimetini her zaman azık et, Allah yolunun zikri deyip yâd et. Ta ki Hakikat iline eresin, Hakk ve Hakikat bilesin. Tokluğa istekli olma çünkü kör eyler, güçsüz edip sert eyler. Kalbe tokluk yağmuru gaflet yağmuruyla ağrı ve sızı yağdırır. Bu yüzden kişi zevkle münacat edemez, şevkle hacat edemez. İbadet yükünü ağırlaştırır, gönül ve canın her zaman bu yüke giremezler. Kişi onu vicdanıyla bulur, aklı, gönlü ve canıyla fehmeder. Karnı aç olana şeytan yakın olamaz dedi Habib hadisinde. Tok olana vesvese yakın olur, ne isterse ona meyli olur. Allah yardımcı olursa bir hikâye yazalım ki şahit olsun.

2.2.5.9. Peygamber Yahya Aleyhisselam'ın Hikâyesi

Bir zaman Yahya Peygamber, ahmak iblisi elinde bir yular tutarken gördü. Dedi ki bu yuları kime takıyorsun. İblis dedi ki toklara takıyorum. Kişinin karnı yeterince tok olursa ağırlığından hiç ibadet edemez. Hiç yorulmadan onlara yuları vururum. Yahya Peygamber bu sözü işitince onunla konuşmadı yüzünü döndü. Orada hemen tok oluncaya kadar yemeyeceğim diye söz verdi. O lanetlenmiş iblis bu hâli görünce biraz üzülerek bir daha asla sırrımı kimseye açmayacağım dedi. Yemenin zararlarını anladı ve kendi özüne kendisi merhamet etti. Ey yar, kıssayı anladıysak yeme kesretini bırakalım. Fazilet sahibi olanların hepsi ittifak ettiler, açlık lezzetini gece gündüz bırakmamak için. Her kemal ehli az yeme ile hasıl oldu. Amel, ilim ve kâmil kişi az yeme ile hasıl olur. Çok yemek gaflet verir, uyku denizine tedbirsiz düşürür. Gafil olma ve gözünü açıp uyanık ol, Hak yolu içinde hafif yüklü ol. Ağı yük kişiyi salik etmez, mümkün oldukça yükünü azalt. Maksuda erişmek istiyorsan Allah'a gönül ve canla vasıl ol. Açlık sırrı nasıldır bilesin, vuslat denizinde nasıldır bulasın. Ey yar, bu kadar remzin ve sırların keşfi gönül ehli olana yeter. Bundan sonra Hac yoluna revan olalım, Şah'a mutlu geri gel. Eğer çok bağışlayan ve çok veren Allah, inayet ederse birçok karşılık ve sevap bulasın.

2.2.5.10. Altıncı Meclis Allah'ın Evini Hac Etmenin Faziletlerini Beyan Eder

Ey gönül, sevgiliye aşkısan kapısının yoluna şevkle salık ol. Yarın evini gece gündüz saf bir gönülle tavaf et. Eğer bir kişi sadakatle o yola girse, Allah'ın evine yüz sürüp varsa, bütün günahları o zaman hazan yaprakları gibi dökülür. Merve ve Safa'yı say eden, kalp sefasına erişir. Arafat'ta vakfeye durana cennet içinde yüce makamlar verilir. Herkes orda Allah'ın konduğu olur. Zengin ve fakirler rahmetle ziyafet verip yedirir içirirler. Yürü var Hakk'a misafir ol ki Rahman seni muğtenem eylesin.

Ne kadar suç ve günah doğduysa da Allah'ın fazlı yine eyler. Onda günahattan iz bırakma, bu yolla eser ilham oldu. Hazan vaktinde yapraklar gibi açık ve gizli bütün günahlar dökülür. Bazıları dedi ki kulların Allah'ı hata ve günahları giderir. Her şeyden temiz ve çıplak eder, hepsinden temiz ve arınmış eder.

2.2.5.11. Barış ve Güven Saçan Hikâye

Meğer bir zamanda evliyadan biri bir taht içinde revan olmuş gider. Birçok izzet ve birçok nimetlerle, birçok hürmet ve birçok lezzetlerle. Şahane tahtının içinde zevk ve sefa ile aslan gibi oturur. Bir fakir onu görüp ah etti, gönülleri yakacak derecede vah etti. Kendisi perişan, itibarsız ve derviş, eli ayağı, kirpiği ve yüzü toza batmış. Susamış gönlü acı ve rezil, hor ve küçüktür, birçok kimse ona hakaret eder. Veli, canı gönülden sevinip mutlu olsun diye o gedanın halini sordu. Dedi ki, inleme ve ağlamana sebep nedir söyle. Cömert derviş dedi ki, ikimize bir midir sevap, siz gidersiniz refah içinde, biz gideri bu kadar sıkıntıyla. Eğer onda bir olursak biz neden bu kadar zahmet çekelim? O faziletli, akıl sahibi, alim ve amil dedi ki; ikimizin ücreti bir olsaydı. Ben evde oturup şükrederdim, her an Allah'ı zikrederdim. Derviş bu sözü işitince "Neden böyle yapardın?" dedi. O arif, kâmil ve zuhal dedi ki anlatayım bu misali dinle. Zenginler davetle girdi yola, fakirlere kimse gel dedi mi? Allah sana buyurmadı hac edesin, eşini, çocuğunu bırakıp gidesin. Bizi davet etti, biz de icabet ediyoruz. Bu yolu bu yüzden gidiyoruz. Sana kim gel dedi ki ah ve inlemeye düşüyorsun. Buradan remiz ve ince sözlerden öğrenilsin; "Velî Küllin Derecât" denilmiştir. Farzla nafîle bir olmaz, zahmet mahzla son bulmaz. Derviş bu sözü anlayıp

yüzünü yere koydu ve selam verdi. Ya İlahi bize haccı nasip eyle, gönül ve can hastanesine tabip eyle. O kalbine tesellisini verdi, ne işittiyse kabul etti. Hacca giden takva sahiplerini ve say eden kemal sahiplerini isyan günahında bırakma temizle, isyan gamında gidene korku ol.

2.2.5.12. Yedinci Meclis Rahmeti Sonsuz Olan Rahman'ı Beyan Eder

Ey divane gönül yine ulu bir denize düşmeyi diledin. Ne kenarı ne de sonu olan bu ummanı her can sığınak edinsin. O sınırsız rahmet denizidir, katresi ulaşırsa ateş cennet olur. Alemin yaratılışının rahmeti ve şefkati Hakk'ın rahmetine bir nispettir. Cihanın yaratılışının cömertliği suyun bir damlası, Hakk'ın cömertliğinin nispetidir güya. Cihanın yaratılışının rahmeti zerre kadar rahmet güneşine karşı perişandır.

Ümmetin Övüncü, Hakk Taâla'da yüz rahmet vardır. Bunların biri Dünya'da ve doksan dokuzu ahirettedir. İnsanlar, cinler ve bütün vahşi hayvanlar ile kuşlar, birbiriyle yakınlık ve sevinç bulur. Hepsi bir rahmetin eseridir, her biri o gül bahçesinin çiçekleridir. O rahmetten herkese feyz olur, her birine şefkatinden erişir. Ey yar, yaratılmışın birbirine rahmeti, güzel huyun lütufla ettiğinin hepsi o rahmetendir. Bunların hepsi o şefkatle oldu. Birbirine merhamet etmek âdemi hayvandan ayırır. Bütün kuşlar bu ferah üzerine biraz bile uzaklaşamaz dönerler. Bu ferah uğruna canını verir, onu ateşe düşürecek olsa dahi. Eğer bir âdem ferahını tutarsa, o anda kendisi bile tutulur. Buna kütüb-i sitte'de yazılmış bir şahit bulalım ki göstereyim.

2.2.5.13. Buhari ve Müslim'de ve Diğerlerinde Vardır

O Alemlerin Şâhı ashâb-i kiramla toplanıp otururdu. İbn Mesut mutlu ve sevinçli gelip ortaya bir gönül açıklığı koydu. O server olan insana, yolum bir dirahsitane uğradı. Orada bir kuş yuva yapmıştı, yavruları uçmamış öylece duruyordu. Onların birkaçını aldım ve kaftanımın içine koydum. Annesi yavrularını gördüğü anda dönüp kanatlarını açarak üstüne uçtu. Kaftanımı açıp iki adım geri kaçtım. Şefkati galip geldi kuşun, yavruları üstüne düştü. Yavrularıyla annesini alıp ayağının

toprağına getirdim ki göresin. Ashâb-ı güzîn onları gördüklerinde ah edip inlediler. Alemlerin Sultanı gördüğünde, onları yuvasına koyuver, dedi. Cihanın Övüncü ashâbına dönüp kerem ve lütufla dudaklarını araladı. Hüdâ benî Allah'ın Resulü etti, kullarına gönderip Hakk'ın Peygamberi etti. Kim şefkatli olursa Hakk da o kullarına merhametli olur. Nekat ehli bu haberi işitince hastalara âb-ı hayat sundular. O Rahman ve Rahim olan Allah, kulları için ateşi ve suyu yarattı. Kişi sevdiğini ateşe koyar mı? Rabb ü Ganî niçin ateşe koysun?

İrfan sembolünün ehli buyurur, talip olanlar hemen duyurur. Sır kapısının kilidini açıp avama onu duyurmazlar. Bize temsil edip onu bildirdiler ama herkese duyurmadılar. Eğer altın ve gümüş temiz olmazsa kuyumcunun onları ateşe koyması gerekir. Eriyip sızarak halis ve saf haline şüphesiz geri döner. Şahın mahzenine layık eyle, sikkeye layık belirgin eyle. Eğer altın toprakla karışmış olursa hiç kimse ona bakar mı? Buradan bu sır anlaşılın ki Hazreti Allah sevdiği kişiyi ateşte bırakmaz. Ateşe sürülmesine sebep olan isyanı hemen gidersin, Dünya'da günahları Allah'ın dergahından uzak tutar. Cehennem ateşi onu mahveder, canı vuslata kavuşur. Surette azap çeker, manada ıslah olur. Vuslata ve yakınlığa layık olur, diğerlerinden üstün olur. Bunların Allah'a bir faydası olmaz, düşünen kimse yanlış bulmaz. Denizden damla güneşten zerre gösterildi ki denize ve karaya eresin. Meclisi bir daha süsleyelim, irfan mezesiyle güzelleştirelim. İşret edip Allah'ın rahmeti desinler.

2.2.5.14. Sekizinci Meclis Kişinin Amale İtimat Etmesinin Kötü Olduğunu Beyan Eder

Amelim var diye gururlanma, birçoğunu ameli mağlup etti. Sakın amelikle sevinçli olma, isyan amelden daha iyi olur. Günahlar tövbe sebebi olur, kendini beğenerek ettiğin ibadet mahcup eder. Eğer amellerini sayarak yaparsan birçok amelini uzaklaştırır. Kişinin tâat gören olmasındansa günah işlemesi daha iyi olur. Varlık istersen yokluğu bırakma, kişiye asıl varlık yokluk imiş. Ey can, yokluğu yol azığı eyle, boş eli Hakk'a ver hemen. Bârî ihtiyacı olanı severmiş, dilinden zarı bırakma. İbadetim var diye olma mutlu, Nasrâbâdî ne yaptı gör.

2.2.5.15. Nasrâbâdî'nin Kıssası

Hazret-i Nasrâbâdî Mu'in ve Hâdî'nin yardımıyla ömrümde altmış kere hac etmişim, buyurdu. Aklıma geldi ki bu kadar hac defter olur. Sonsuz kere hamt olsun ki Hüdâ nasip etti. Umarım bu derdime doktor olur. Bir tellal o gece rüyada bu Nasrâbâdî'ye hisse veren olur. Bütün zerrelere daima her köşede Allah'a ibadet etmektedirler. Rab ve Gani'nin buna ihtiyacı yoktur, onların her birisinden müstağnidir. Cihanın bütün yaratılmışları dayansa izzet dergahına şanın varamaz. Bu sözü işitip uyanık oldum, neye uğradığımı o zaman bildim. Meğer bu hâl Arafat'taymış, sehre kadar gözledim. Sabah olunca hemen Tur'a geldim, Arafat içinde bir tellal ayağı. İki ekmeğe bu kadar haccı olan, işitip şevki olan geri gelsin. Bir kişi o an geldi ve iki ekmeğin parasını verip aldı. Haclarımı sattıktan sonra ey Rabb, Gani ve Gaffar olan Allah, ben eli boş bir fakirim. Senin kerem ve lütfuna kalmıştır işim, umarım bu düşüm hayra yorulur. Hüzünle böyle tefekkür ederken gaybî melek ey miskin, dedi. Sen kendini fakir bildin, her şeyi giderip fakir oldun. Bu sana mağfîret sebebi oldu, gaflet uykusundan uyanasın. Melül olma bütün haclar senin hürmetine kabul oldu. İdrakı olan anlar bu sırrı ki Hakk'a eli boş gelen hoş gelir. Sanma ki amelsiz olmak demektir, belki kendi özün bile amelsizdir. Kimse amelini itimat etmesin, amelini asla amele eylemesin. Kişi ne olacağını nereden bilir, ya ibadet edenlerden olur ya da günahlardan. Gizli ve açık şekilde ibadet et, emre hemen itaat et. Veli, ibadeti bırakıp da onu asla sayıyla yapma, yolunu varlıkla kapama. Dergâha varmak istiyorsan Allah'ın fazlını tanıyıp gir yola. Allah'ın fazlı kişiye yoldaş olsa o kişi artık yolunu kaybetmez. Ey Fert ve İlah olan Allah senden dilerim ki itimadımı yalnız sana eyle daima. Asla senden başkasına sırtımı dayamayayım, senedim daima senin fazlın olsun.

2.2.5.16. Dokuzuncu Meclis Amel Allah Namına, Aşkına Olmazsa Faydalı Olmaz Onu Beyan Eder

Bütün ibadetlerini Allah aşkı için yap, Hakk'ın dergahına onunla yol bul. Eğer amelinde ihlas olursa, birçok yerden kurtuluş bulursun. Her işinde daima ihlaslı ol. Sufi, kalbini saf tut, peşmine giymekle hemen sufi olunmaz. Amelin çok olsun diye

gayretle çalışma, niyetinin sağlıklı olmasına gayret et. Kişi gizliden ve açıktan ne kadar ibadet ederse o kadar çabuk manevi olana erişir. Ekin tarlası olan gönüle ihlas tohumu eken özel harmanı biçer, elde eder. Eğer Allah yardım ederse bir hikâye yazalım, sizler görün. Hem adalet şahit olsun bu davaya, hem de bu anlam sağlamlaştırılmış olsun.

2.2.5.17. Kalp Temizliği Saçan Hikâye

Bir arifin oğlu arif, salihlerden birini rüyasında gördü. Haliniz ne oldu diye sordu, o kimse dedi ki acayip oldu halimiz. Hani o oruç, ibadet ve zikirler, hani o hac, cihat ve fikirler? Biz ibadet ettiğimizi sanıyorduk, Allah yolunda birçok ibadet ettik sanıyorduk. Mevlâ'ya ne getirdin, bu sermaye ne için sarf edilmiş görelim. Ben dedim ki birçok hac ve umre yaptım. Dediler ki onu hacı olmak için, halk arasında şeref bulmak için yaptın. Onun karşılığını da buldun, şimdi buraya ne getirdin söyle. Dedim ki birçok oruç ve dualar, ibadetler, cihatlar yaptım. Dediler ki onları bir ad için yaptın, bu yüzden her zaman anılacaksın. Adını hayırla yad eylesinler, halk arasında güzel anılacaksın. Buraya neyle geldiğini söyle. Ben dedim ki ey Hakem, Fert ve İlah olan Allah bütün ibadetlerim yıkılmış, ben ne çare bulacağımı bilmiyorum ne yapayım gayrıya kadir olan ben değilim. Kerem ve rahmetinle yardım etmezsen benim yerim, yolum ateş vadisi oluverecek. O kerem ve ihsan sahibi, falanca günü hatırında mı? Meğer yolda bir taş duruyormuş, müminleri sıkıntıya sokuyormuş. Yoldan onu alıp temizledin. Onu ihlasla ettin o an, ne riya ne de şanın oldu. O amelin gayet hoş geldiği için bütün noksanlıkların af olundu. Küçük günahlarının affına sebep oldu, Gaffar olan Allah bu amelinle mağfiret etti. Bizim anladığımız kâr olmadı, her türlü amelden vazgeçmeden yürü. Az ve öz olsun, ne olursa olsun hemen Allah yoluna ve Allah için yap ki seni muradına kavuşturursun, iki yüzlülük yoluna girmeden söyle. Ya İlahi, bütün amellerimizi ve hallerimizi ihlaslı yap. Gönlümüzde riya kalmasın, ihlas nurundan bize parlaklık eriştir. Gizli şirkin zulmünü def etsin, salavatını ve ibadetini yüceltsin.

2.2.5.18. Onuncu Meclis İbadetin ve Kulluğun Nasıl Olması Gerektiğini Beyan Eder

Ey gönül gel ve Allah'ın dergahına kul ol, gaflet elinde nice ayak çamur olur. Kendini akıl sahibi sanırsın ama gafil olup akılsız gezersin. Eğer kişi kulluğunu bilmezse nasıl hizmet eder? İnsan neden yaratılmıştır, bu hürmet ve şan nedendir? Kimseye "Kerramna" dendi mi? Düşünüp anlayasın. Bütün eşyalar sana hizmetteyken sen kulluk nedir dedin mi? Bu korkusuzluğun nedendir, neden kalbine Allah korkusu gelmez? Allah seni hizmet için yarattı, neden Hakk'ın hizmetinde olmuyorsun? Sakın hizmetini ücret karşılığı yapma, bin saat çalışsan ona layık olamazsın. Allah'ın Nuru, Eda Ehli, Rumuz Ehlinin Sultanı, ölü gönüllere ölümsüzlük suyu sunar. Bundan içen bir daha ömründe ölüm görmez. İbadet ehlini ikiye ayırdı, asıl olan ve olmayan anlaşılın diye. Biri ibadeti ücret için yapar, biri kulluğunu göstermek için. Ücret için ibadet edene ırgat denir, onun maksadı Allah'ın emrini yerine getirmek değildir. Bir karşılığı yoksa ibadet etmez, onun yaptığı ibadet değil garazdır. Kulluğunu göstermek için edenler ise kul olup Peygamber'in soyuna hizmet eder. Ne cennetler ne de sevaptır onun istediği ne gazap ne de cehennem korkusudur. Ne sekiz cennet ister ne taht ne de altın kergüçlü saray. Ücret fikrinden tamamen uzaktır, Allah'ın kapısına kul olmaktır tek isteği. Hizmetini ücret için yapanlar Hakk'a kavuşmaya layık değildirler. Cennete kavuşmak ona bedel olur. Birisi cennete kavuşur, birisi kavuşmak arzusunda kalır. Kullukla konuş ki ibadetini hürmetle yapabil. Kişi marifette kâmil olsun ki Allah'a kulluk etmede amil olsun. Bir hikâye yazalım hem yeterli gelsin hem de hasta gönüllere şifa versin.

2.2.5.19. Zü'nnûn-ı Mısrî'nin Hikâyesi

Hazreti Zü'nnûn buyurur; çölü izliyorken bir server gördüm. Sırtına peşmine giyip herkesten el çekmiş yürüyor. Hâlini sormak için yanına gittim. Lütüfla bana Ey Zü'nnûn dedi, ben dedim ki adımın Zü'nnûn olduğunu nereden biliyorsun ben sakinlerden biriyim. Gönüldeki muhabbetin şevki bizi irfanda müşterek kıldı. Seni bana, beni de sana anlattı, ismini söyledi. Sana bir soru sormak isterim ki bana onun cevabını veresin. Bize cömertçe tarif et, bilelim ki açıkça söyledin. O cevapla

gönlümüz nur dolsun, kalbimize daima sevinç versin. Ben dedim ki bolca dağıtma, saçmaya derler, malını ikram ve feda etmeye derler. O her ferdin malumudur dedi, bize dert ehlinin cömertliğini söyle. Ben dedim ki Allah yolunda canı saçmaya derler.

Hak için ibadetlerinde şevkliysen kalbinde ibadetin sevabı bol olur. Sen amelini ücret için yapmıyorsun, işin ibretlik değildir. Kalbine ceza gelmemesi için ne cennetleri ne de sevap bekle. İrfan güneşinden zerrece kalbine doğarsa gizli olanları açık eder. Sen kulluğu anlamadın, irfan ehlinin sözünü söylemedin, canında muhabbetten eser yok mu, o eserden bize haber ver.

Böyle nasihat etti o arif kişi, ibadet nasıl olur bilinsin diye. Bu yolla bize anlattı, her köle amil olabilsin diye. Ya İlahi, kerem ve lütfunla bu gönle kulluk şevki ver. Yolu kulluk olsun, onu yolda suya, toprağa düşürüp koyma. Ömrünün sınırına ersin, sonunda o talep edilene kavuşsun.

2.2.5.20. On Birinci Meclis Duanın ve Allah'a Yalvarıp Yakarmanın Faziletlerinin Beyanıdır

Niyaz elini açalım ve umalım ki Allah eli boş koymasın. Bârî Allah arzı sever, bu yüzden sen ne kadar çok seslenirsen o kadar iyi olur. Eğer Allah'tan dilemezsen, sana gazap vererek dua etmeni ister. Ya Vehhâb diyerek ne kadar dilersen sana muradını ve sevabını verir. Daima dua et ve dualarım kabul olmuyor deme. Bu yolda ne kadar emek çeksen de hiçbiri boşa değildir. Eğer sana bela oku atılırsa ettiğin duaların sana siper olur ve belaları def eder. Eğer kaçınılmaz bir kaza başına gelirse de ona sadakatle boyun eğ. Eğer kişi sadakatle Allah'a yalvarırsa, Hak Taâla onun karışıklığını giderir. Keder ve gamda onu mahvolmuş şekilde bırakmaz. Bu konuda bir rivayet yazalım ve bu dediklerimizin delili olsun.

2.2.5.21. Kesin Bilgi Veren Hikâye

Ahd-i Resul zamanında bir mert vardı. O mert kişi akıl ve ilim sahibiydi. Bir gün ticaret yapmak istedi ve mallarını yükletip Şam'a gitti. Allah bana yoldaştır diyerek yanına kimseyi arkadaş olarak almadı. Bir harami yolda onun yanına geldi ve

kimsesi olmadığını anladı. O mert kişinin canına kast etti ve onu katledebilmek için dua etti. Tacir, haraminin galip geldiğini anladığında hiç yoktan başını kurtarmak isteyerek bütün malını haramiye verdi ve kendisini öldürmemesini diledi. Neyi var neyi yoksa haraminin eline verdi. Acziyetle ona yalvardı ve bana kıyma, dedi. Bütün malımı alıp git, beni de salıver. Allah bana yine verir, dedi. Harami, tacirin bu sözlerine aldırmadı ve elbette seni canlı bırakmayacağım, dedi. Tacirin ettiği ahlak o haraminin kalbine bir türlü tesir etmedi. Harami, tacirin başını keserek kanını dökmeyi diliyordu. Tacir anladı ki bu haraminin elinden kurtulmak imkânsız. Bu yüzden son bir kez namaz kılmak istedi. Abdest alıp namazını eda etti. O vakit Allah'ın dergahına sadakatle dua etti. Bak gör ki bu duası ona ne yollar açtı. Tacir, vazgeçmiş bir halde elini yüzüne sürdükten sonra karşısında heybetli, yeşil cübbeli bir veli gördü. Harami bunu görünce hemen yolunu Allah'a çevirdi. Olduğu yere yığılıp tır tır titremeye başladı.

O kişi dedi ki ben ne veliyim ne de hızırım. Allah'ın emriyle geldim. Benim meleğim meskenim üçüncü semadır. Emir ile orada durmaktayım. Sen Allah'a canı gönülden yalvardın. O zaman Allah'ın habercisi geldi dedi ki, hemen yetiş o miskine. Sanma ki kendi kendime yaptım, onun katlini emir ile yaptım. O kişi dedi ki, bu duayı kim okursa Allah onu gam çukurunda bırakmaz, yardımcı olur. Tacir bu duayı tekrarladı, Allah'a duyurdu. Allah ona lütufla hitap edip ey delikanlı sana ism-i azam bildirildi. Bunu daima oku ki ekrem olasın. Kim Allah'a sadakatle dua ederse, o duası kabul edilenlerden olur.

2.2.5.22. On İkinci Meclis Kaza ve Teslim Etmeyi Beyan Eder

Ey gönül, kaza ve kadere, alnına ne yazıldıysa razı ol. Sen ne karar alırsan al kadere faydası olmaz. Sen uluların sözünü tut ve başına gelenler için ne yapacağım ne edeceğim diye düşünme. Allah'ın hikmetine kimsenin aklı eremez. Hiçbir göz kazadaki sırrı göremez. Dışında her şey güzel ama içerisinde ayıplanan, çirkin oluyor. Bu yüzden dışarıdan sana zulüm gözükürken içerisinde nur olur. Kimse gizli olan sırrı bilemez. Kiminin başında altından taç vardır kimi ise bir pula muhtaçtır. Kimi sırtına eski elbise giyer kiminin elbisesi süslü püslüdür. Kimi sarıkla cübbe giyer kimi

bulamadığı için cübbe giyer. Kimi taht üstünde havada gezer kimi balıkla denizde gezer. Kimi sevinç memleketinin sultanıdır kimi gam memleketinin hanıdır. Kimi izzet memleketinin şahı kimi zillet memleketinin şahıdır. Kimisi kılıçla sancak çekti kimi azapla elem çekti. Kiminin yediği gam ve kederdir kimisinin ise sevinç ve nimetlerdir. Kimisi mutluluk ve rahatlıktan duramaz kimisi hüzünden duramaz. Kimisi Allah'ı sever kimisi dünyayı sever. Kimi hayır ve şer nedir bilmedi kimi ne göre inci sanır. Halbuki ihtiyarlık tutunulacak en sağlam kulptur ve çok büyük nimettir. İhtiyarlık yolunu tutmayıp zorluğa düşenin başına heves ordusu üşüştü. Kim ihtiyarı rehber edinirse başını kurtarır. Kim zorluğu rehber edinirse günah vadisi içine girer. Allah güçle de olsa kuluna bir iş yaptırmak istese ve o kul rıza gösterip o işi yapsa Allah o kulunu mahzun bırakmaz. Kula taktir ve kaza lazımdır. Hiçbirine neden demeden Allah'a teslim olmak lazımdır. Bununa ilgili bir hikâye yazar İhyâ-yı Ulûmiddin'de. Onu buraya yazalım ki tam olsun.

2.2.5.23. Rıza Veren ve Teslimiyet Saçan Hikâye

Peygamberlerden biri ibadet ettiği zaman bulunduğu yerde saf bir su akardı. Bir gün o nehirden su içmek için bir genç geldi. Kenarında uyuyup istirahat etmek istedi. Para dolu kesenini kenara bıraktı. Ansızın gelen bir kişi o keseyi bulup aldı. Dinlendikten sonra yoluna devam etmek isteyen genç anladı ki neyi var neyi yoksa orada kaldı.

O kişi parasının onda olduğunu söyledi. O miskin fakir de Allah bana bu parayı neden gösterdi bilmiyorum. Eğer sözüme itibar etmezsen Allah başıma ne diyorsam versin, dedi. Kimse o civanın sözüne itibar etmedi, öldürülmesini istedi. O civana edilenleri gören dona kalıyordu. Daha sonra onun başını kesip öldürdü. Ona merhamet etmedi, varına yokuna bakmadı. O Peygamber bu hali görünce neden bu hale düştün, dedi.

Ya Allah o miskin fakir bu altını bulmamıştı. Ey Ferd ve İlah olan Allah bildirin bu katlin sebebi nedir. O Kerim ve Cabbar olan Allah ona dedi ki bunların hepsinin bir hikmeti vardır. Kulun bütün sırları anlamasına gerek yoktur. Seyyidin her işin akıl erdirmesine gerek yoktur. Bilesin ki o civan daha evvel bir kişiye bunu yaşatmıştı.

Allah ona kısas verdi. Şeriat eteğini sıkıca tut, mümkün oldukça bütün işini ona göre yap. Şeriatla hareket eden ne kadar cahilse de sonunda alim olur. Allah'a gönülden teslimiyet ve rıza göster.

2.2.5.24. On Üçüncü Meclis Bütün Eşyada Amelin, Defin, Zararın ve Faydanın Allah'tan Olduğunu Beyan Eder

Allah'a sığınıp yola girelim. Kişi gizli ve açık zarara kâdir olamaz. Zarar ve fayda Allah'tandır ne şüphe! Zararın ve faydanın Allah'tan olduğunu bilelim. Yükselten de gideren de Allah'tır bilelim. Biri sana zarar vermek isterse Allah'ın adli sana devamlı yar olursa sende ne gam ne de başkaları olur. Aleme bela yağmuru yağsa bile Allah'ın hıfzı seni saklar. Sana doğru bir şey söyleyeyim ki yüzüne kimse eğri bakmasın. Eğer sende selim bir akıl varsa kendini Hüdâ'ya teslim et. Eğer Allah bir kulunu saklamazsa kimse bir kılını dahi koruyamaz. Can gözüyle bakana şahit olacak bir hikâye yazalım.

2.2.5.25. Gam ve Hırs Açan Hikâye

Pir demiş ki, birkaç insanla Sisam adasına ava gittin. Oralarda neler görüp neler tuttun anlat. Kişi de anlatmaya başlamış: Ceylanları tuzaklarla avlayıp birini kebab yaptılar. Herkes oturup yedi. Ben dedim ki gidip bir kumru bulayım. Hepsini de yalvarıp ne olur bul, dediler. Eğer bulur getirirsen çok mutlu oluruz. Geçtiğimiz bir yerde görmüştüm ama bunu kimseye söylemedim. Gidip onu avlayıp getireyim istedim. Hikmeti gör ki orası epey uzakmış. Oraya varana dek durmadan yürüdüm. Vardığımda ise bir salkım üzüm koparmak istedim. Meğer orada canavar tutmaç için üstünü saman ve yemle kapadıkları bir kuyu varmış. Ansızın ona düştüm. Ne yaparsam yapayım bir türlü çıkamadım. Sonunda kendimden geçtim ve hüznü beni gark etti. Gönlüm tamamen endişeyle oldu. O kadar bağırdım çağırdım ağladım ki bu seslerim göklere çıktı ama yine de kimse duymadı. Anladım ki burada öleceğim, bu yüzden tövbe ve istiğfara başladım. Ben orada gam içinde otururken yeni gam geldi ve eski gamımı unuttu. Dedim ki ey Rabb ve Ferd olan Allah yaramın üstüne daha büyük yara açma. Bana eski gamım yeterdi. Bir ayı kuyunun içine düşmüştü. O da çıkış yolu

arayarak dönüp durdu. Bütün gücüyle yukarı çıkmaya çalıştı. Bir türlü başarıp da çıkamadı. Sonunda bana itaat eder gibi oturdu ve boynunu işaret etti. Basıp arkasına hemen çıktım, o da benimle yol bulup çıktı. Hemen kendi yoluna gitti. Ben de hemen yola çıktım. Arkadaşlar bakmadık yer bırakmamışlar, her biri beni görünce çok mutlu oldu. Başıma gelen macerayı onlara anlattım hemen. Kimi onayladı kimi ise inanmayıp yalanladı. Kıssadan hisse şudur ki Allah'tan değilse kimse sana zarar veremez. Allah'ın kudretinden uzak olma. Gönüllere kesin bilgi versin ve dine kuvvet bulsun herkes. Bulanlar Allah'ın rahmeti desin, meclislerde dilden dile anlatsın.

2.2.5.26. On Dördüncü Meclis Allah'ın İbadete Kefil Olduğunu Beyan Eder

Her emrinde Allah'a rıza göster ve şüphe duyma. Halini ona ısmarla ve amellerini ona göre yap. Her işte sıkıca Allah'a itimat et ki gamsız bir ruhun rahatlığına erebilesin. Çünkü Allah her zaman senin kefilindir. Başka hiçbir şeye ihtiyaç duymazsın. Elbette her kişiye rızık verir. İbret dolu bir hikâye yazalım ki isteyenlere gayret versin.

2.2.5.27. Şakîk-i Belhi Hazretleri'nin Hikâyesi

Şeyh Şekîk-i Belhi Hazretleri nefesine acılık vermek için hacca gitmek istedi. Karısı da onunla gelmek isteyince rıza gösterdi ve onu da yanına almaya karar verdi. Eşeğe yol için yiyecekleri yerleştirdi. Bütün o erzakı görünce karısı bunların hepsi gerçekten gerekli midir, diye sordu. Şeyh bunlar sizin içindir bana bir hal gelmez dedi. Hatunu gülerek işveyle dedi ki Allah beni sana ısmarlamadı. Beni boş ver, kendin için iste. Bana can verip nice nimetleri bağışladı. Benim rızıkımı sana bağlamadı. Sen benim gamımı çekme. Yaradan rızık vermez mi sandın? Nerede olursa olsun Allah'ın verdiği rızık erişip yetti. Hemen yola çıkalım her zaman birbirimize yoldaş olalım. Rızıkımız kalp kuvveti olsun. Bu yolla teselli verdi. Şeyhin kalbine sevinç doldu. İkisi birçok mahal ve yol gitti. Birbirlerine ferahlık verip yoldaş oldular. İşte kişi böyle olmadı ki insan onunla kemale ermeli. Ey Fert ve İlah olan Allah bize rahmetli nazarınla bak. Zaafları giderip kalbimize lezzet ver.

2.2.5.28. On Beşinci Meclis Yok Olma Nasibinin Heves Olduğunu Beyan Eder

Önceden ne takdir edildiyse o sonradan kusursuz bir şekilde başa gelir. Birini diğerine değiştirmez. Ne yazdıysa azaltmaz. Kimse kimsenin nasibini yiyemez. Kimse de kimsenin nasibine engel olamaz. Bize bu hal tayin oldu. Anlatalım ki size kesin bilgi olsun.

2.2.5.29. Kesin Bilgi Veren Hikâye

Bir kişi bize hediyeler getirirdi. Yine bir gün güzel kokulu armutlar getirdi. O armutların rengi altın gibi parlaktı. Her biri padişahlara layıktı. Yiyenin midesi sevinçli olurdu. O armutlardan birisini aldım ısırđım. Geri gelip tekrar yerim diye yarısını geri koydum. Geldiğimde onun eserini buldum. Armuda ne oldu diye birilerine sordum. Öğrendim ki biri gelmiş ağzı tatlısın diye armudu yemiş. Dediler ki, falan kişi yedi onu. O armut iki kişinin kısmeti olarak yazılmış. Kimse kendinin olmayanı alamazmış. Hissedar olalım diye bunu topladım, nasihat incisini kutusuna sakladım. Bir hikâye yazalım ve meclise girelim. Bir ehli dile bu anlatıldı. O da ibret olması için bize anlattı.

2.2.5.30. İbret Bildiren Kıssa

Bir zaman meğer bir bilgin seher vaktinde oturmuş Allah'ın hikmetine bakardı. Eşyaya ibret gözüyle bakıp Mevla'ya şükür ederdi. Gördü ki bir üzüm tanesi toprağa düşüp kirlenmiş. Bir köpek de gelip onu yutmak istemiş. Köpek ağzına alıp tadına bakınca mecburen çıkarıp bırakmış onu. Bu kişiye köpeğin bu yaptığı çok acayip geldi. Köpeğin neden böyle yaptığını düşünürken birinin gelip o üzüm tanesine baktığını gördü. O kişi üzüm tanesini alıp üstündeki tozları sildi ve şevkle ağzına attı. O an Allah'ın o nimeti kime yazdığını anladı. İbret alıp bize anlattı. Meclis içindekiler bu kıssayı ganimet olarak alsınlar ve meclis meclis anlatsınlar.

2.2.5.31. On Altıncı Meclis İbadetlerin Faziletlerini Beyan Eder

Kemal sahiplerini Allah için sev, kötülere de Allah için düşmanlık et. Eğer kötülük görmeyeyim dersen bu en sağlam kulptur sıkıca tut. Mümkün oldukça doğru tutarsan, izzet dergahına ulaştırır. Birçoğu onunla Allah'a kavuşup, Allah'ın rızasına erdi. İki cihanın övücü buyurur: İki kişi birbirine yardım eder ve muhabbet beslerse Allah onlara cennet içinde gurafat verir. Görenler gıpta ve methederler. Eğer Resul'ün sözü anlaşıldıysa Allah'ı sadâkatle kabul et. Allah için sevmeyi rızık bil ki boş yere emek çekme. Eğer yemenin içmenin dostu olursan yıllarca postunu eskitip durursun. Fakat sanma ki böylesi Allah için makbul olandır. Kişi ne kadar heves ehli olsa da Allah'ın hissesi onun kalbini sadâkate cezbeder ve sonunda onu Allah'a iletir. Bir hikâyeye yazalım ve can gözüyle bakanlara bu dediklerimiz için delil olsun.

2.2.5.32. Ali'nin Cariyesinin Hikâyesi

Hz. Aslan'a bir gün bir cariyesi demiş ki bir civan beni Allah için sevdiğini söyledi. Sen bizim Allah için olan sevgimizi kabul eyle ve kalplerimizi incitme, dedi. Hz. Aslan Allah'a bunları söyleyip cariye bu sözleri duyunca sessiz kalıp bir şey söylemediğini söyledi ve ne yapması gerektiğini sordu. Kerem sahibi Allah, sen de onu Allah için sevdiğini söyle dedi. Bu sözleri duyan cariye Hz. Aslan'a ben de seni Allah için severim, dedi. Sabırla bekleyelim Mevlâ ne eyleyecek görelim, dedi. Cariye Nebî'nin kalbini sevinçle doldurdu. Bunun üzerine Hz. Aslan cariyeyi âzad etti. O civana varıp ona yar olasın, daima onun gamını kovasın, dedi.

Yine birini Allah için sevmek var olan bütün sıkıntıları giderdi. Burada meclisi tamamlayalım. Mevlâ yardım ederse inayet bulalım.

2.2.5.33. On Yedinci Meclis Fakrın Faziletlerini ve Fukara Sevgili'yi Beyan Eder

Alem'in Övücü, fakırlığı ile övünürdü. Onun ümmeti neden böyle yapmaz? İki cihana sultanken bir hasır üstünde yatarı. Evinde birçok gece ateş yanmadı ama

kalbi hiç gamla dolmadı. Karnı tok olunca nefsi terbiye olsun diye yemedi. Fakirlikle saç sakalı ağardı ama yine de karnı doyana kadar yemedi. Daima bulduğunu yedi. Fakirliği tercih etti. Aşıklara da böyle olmak yakışır. Yanında altın ve gümüş olmazdı. Onları saklamazdı hiçbir zaman. Bu rivayeti Buhari, Müslim yazıp teslim etti. Güle kavuşmak hiç dikensiz olur mu? Fakirlik ateşine düşen Halil oldu. Nemrut'un ateşini Hz. Halil'e gül bahçesi eyleyen sana da yapmaz mı ey yar? Fakirlik ateşinde yanana cennet bahçeleri menzil olur. Cihanın Övücü'nün buyurduğunu yazalım.

2.2.5.34. Râvî Enes Bin Mâlik

Enes Bin Mâlik'in anlattığına göre bir gün fakara zümresinden insanlar toplandılar ve aralarından birini seçerek Hz. Muhammet'ten haber almaya göndermek istediler. Seçtikleri bu kişi O'na dedi ki ey zulüm dolu kalplere nur ve ışık olan insan, beni fakara zümresi gönderdi ki hâlimizi sana açalım diye. Zenginler sadaka verebiliyor ve hacca gidebiliyorlar. Fakat biz müşkülüz. Allah'ın nuru ve en lütuflu olan Hz. Muhammet dedi ki, her birine benden selam söyle. Allah'ın kelamını onlara ilet, işitsinler. Her biri fakirlik ateşine sabır göstereceklerdir. Ganî olan Allah hepsine üç tane güzel huy vermiştir ki bu huylarıyla cennete ereceklerdir. Biri kırmızı yakuttan köşkler ki onunla cennette yüksek makam sahibi olurlar. Biri şudur ki fukaralar cennete zenginlerden beş yüz yıl önce girecektir. Diğer ise güzel ameldir ki onun karşılığı on bin dirhemle dahi bulunmaz. Bunların hepsi idrak ehline yeterlidir. Bu rivayeti Ebu'l-Leyf gafil olanları tembihlemek için yazdı. Biz de bu sebepten fakirleri mutlu etsin diye yazdık. Ey Gafûr olan Allah senden bizi fukaradan uzak eylememeni dileriz. Kalbimize onların sevgisini veresin.

2.2.5.35. On Sekizinci Meclis Malın, Mülkün ve Ev Barkın Çokluğunun Gönle ve Cana İstirap Olduğunu, Kişiyi Acılara ve Şiddete Düşürerek Gamlı Kıldığını Beyan Eder

Malının, mülkünün çok olmasını sakın isteme. Çünkü malın çokluğu kalbinden rahatı giderir ve bir saat huzurun kalmaz. Ev bark kişiye gam verir. Malın her biri

sıkıntı verir, zaman geçtikçe kalbi zehirler ve mutluluğu bitirir. Kalbine gam yağmuru yağdırır, yediğin içtiğin keder ve sıkıntı olur. Gece ve gündüzün düşünerek geçer. Ne okuyup yazdığını ne de nerelerde gezdiğini bilemezsin. Bu söylediklerime insafla bak, gerçek değiller mi? Çok olan şey elem çektirir, gece ve gündüzünü hüznle geçirir. Bir hikâye yazalım ve bu söylediklerimize şahit olsun.

2.2.5.36. Hisse Veren Hikâye

Bir nadan ululardan birine ikide bir gelip üzüm bahçemi yıkmışlar, omçasını çıkarıp yakmışlar, üzerinde koyun sürüsü otlatmışlar diyerek nalan ederdi. Ulu, bir gün bu kişiye sana bir nasihat vereyim de gönlün hoş olsun, dedi. Birini bulup bağını alım bir kişiye satsan ve bir süre nasıl olduğuna baksan, dedi. Bu sözü işitince gidip bir müşteri buldu ve bağını satıp teslim etti. Günler geçti ve o kişi şikayetlenip kimseyle kavga etmedi. O kişi bağı sattığımdan beri hiç evimi barkımı yıktılar, yaktılar diye şikayetlenmedi. Sonra dedi ki, ey kerem sahibi olan, meğer bana keder ve sıkıntı veren bu bağmış. Bunda kimselerin suçu yokmuş, bağı satınca beladan kurtuldum. Allah'a çok şükür ki o bağı satarak rahatı buldum.

Herkese bu nasihat yeterlidir. Ey yar, bu hale bakarak düşünüp anlayabilirsin. Böylece rahata erebilirsin. Ya İlahi, çokluk denizinde boğulacak olduğumuz zaman sen yardımcımız ol ve bizi boğulmakta bırakma.

2.2.5.37. On Dokuzuncu Meclis Gönüllere Sevinç Vermenin Faziletli ve Şerefli İbadet Olduğunu Beyan Eder

Gel Allah'ın nazargâhına bak ki Allah da sana lütufla baksın. Şüphesiz gönül Allah'ın nazargâhıdır. Daima onun için emek ver. Mümkün oldukça onu koru ve ona riayet et. Gönül şehrine gir ve gam ordusunu yıkarak mutlu ve mamur kıl. Gam zulmünü koyma, nur dolu et. Daima gönül yapmaya gayret et. Müminlerin kalbine sevinç vermek kişiye mahşer gününde nur olur. Hayırlı bir amel olduğu için kim amel etse şeref bulur. Resul'ün sözlerine birçok kişi varit oldu ve usulü kütüb-i Sitte'de yazıldı. İbret için ve okuyanlara gayret için bir hikâye yazalım.

2.2.5.38. Gaflet Açan Hikâye

Bağdat şehrinde bir kadı Allah'ın emirlerine gönülden razıydı. Bir gün mert bir fakiri sıkıntı içinde yürürken gördü. Yanına gidip hâlini ve gönlünden neler geçtiğini sordu. O fakir evinin yıkıldığını, parası olmadığı için tekrar yapamadığını söyledi. Bu sözleri duyan şefkatli kadı hiç sıkıntı bırakmadı. Kendisi de para veremeyeceği için ne yapacağını düşünmeye başladı. Bari sultana gidip halimizi anlatalım. O da derdimize çare olmazsa ne yapalım, diyerek yola çıktılar. Yol gidip sonunda şaha vardıklarında durumlarını anlattılar. Zengin sultan bu sözleri duyunca yüreğimin yağları eridi, dedi. Eğer el alemden utanmasaydım elimden ne geliyorsa yapardım, dedi. Sultan emir verip altınlar ve gümüşler verdirdi. Onca kıymetli eşyayı gören fakir orada bayılıverdi. Ayılıp aklı başına geldiğinde ise sultanı yanında gördü ve bu ne tür bir rüyadır, hayaldir diye düşündü. Sevinç ve mutluluğundan ağlayan fakire ömrüm oldukça sana yetecek rızkı veririm diyerek onun kalbini nurla doldurdu. O akşam kadı rüyasında Cihanın Övüncü'nün cennette sevinç içinde kendisini gel ey kerem ehli sana irem bağını göstereyim, dediğini gördü. Koşarak O'nun yanına giden kadıya onun için yaptırılan kasırları gösterdi. Ardından sıkıntısını giderip o miskin kalbini yaptın, Allah da bu kasrı senin için yaptı, dedi.

Mahzun gönülleri sevindirecek bir hikâye daha yazalım.

2.2.5.39. Câfer-i Sâdık'ın (r.a.) Hikâyesi

Hz. Câfer-i Sâdık şehir içinde gezerken bir kişi gelip ansızın onun Câfer-i Sâdık olduğunu bilmeden eteklerine sıkıca yapıştı. Giysim içinde bütün paramı saklıyordum ama yolda düşürdüm onu. Yolu izleyip sonunda sana geldim. Umarım ki onu sen bulmuşundur. Eğer bulduysan bana geri veresin, dedi. O kerem sahibi ise bu kişiyi sıkıntıdan kurtarmak istedi. Elini tuttu ve gel gidelim, gönlünü hoş edelim, dedi. Kaç paran olduğunu bize söyle ki sana verelim, dedi. O kimse sakın harama meylim olduğunu düşünme, bütün param bin dinardı, dedi. O mürüvvet sahibi bin dinarı getirip verdi. O nadan mutlulukla gittikten sonra parasının bıraktığı yerde olduğunu gördü. Endişeyle geri gelerek hemen parayı verip suçumu affet, diyerek yalvardı. O kerem ve

lütuf sahibi ise bütün özürlerini kabul ediyorum, sen de kendine sıkıntı verme, utanma, biz senden razıyız, dedi.

Ne vezir ne şah ne de emir olsan bütün varını Allah için bir bir vermelisin. Bir gönül yapmak için bin dinarı verirsen Allah'ın sevdiklerinden olursun. Kişi Allah için gönül yapmalıdır. Ey Allah, bize lütfunla gönüller yapmayı nasip eyle. Yıkılmış gönülleri bayrama çevirmeyi, sıkıntılarını giderip mutlu etmeyi nasip et.

2.2.5.40. Yirminci Meclis Ayıpların Örtülmesi Hangi Yolla İbadettir Onu Beyan Eder

Kimsenin ayıbını gözleme. Yollar arayıp bahane bulma. Allah daima ayıpları örten kişinin ayıplarını örter. Allah kullarının ayıplarını yüzüne vurmuyorken senin ayıpları yüze vurman reva mıdır? Lütuf örtüsüyle ayıpları ört ki Gaypları Bilen senin ayıplarını örtün. Ser ver ama sırrı verme ki herkes seni dost edinsin. Kişinin eksikliğini arama. Yoksa Allah seni ayıba müptela eyler. Kasıtle, bilerek ayıpları ortaya çıkarma. Kişi kendi kazdığı kuyuya sonunda kendi düşer. Bir kişi senin ayıbını açığa çıkarırsa canın nasıl yanar, düşün. Hançeri önce kendine vur ki başkasına yapmadan anlayasın. İhya'dan gönülleri ihya eden bir hikâye yazalım.

2.2.5.41. Abdurrahman Bin Avf'ın Hikâyesi

İhyâ-yı Ulûmiddîn'de İmam Gazali'nin yazdığına göre cennetle müjdelenmiş olan Hz. Abdurrahman buyuruyor ki; bir gece Hz. Ömer'i şehri koruyup kollamak için, kimsenin kimseye zulüm etmemesi için bekçilik ederken buldum. Bir kapının yanında durduğumuzda içeride birkaç ahmağın toplanıp şarap meclisi gibi sesler çıkarıp mırıldandıklarını, düzgün konuşmadıklarını duyduk. Ne okudukları ne dinledikleri ne de yazdıkları belliydi. Hz. Ömer Faruk durmayalım, bu eve girelim bakalım, içerdeki şom ağızlarının kimler olduğunu bilelim, dedi. Ben dedim ki nehy-i münker çekelim kimseyi araştırmayalım. Bu eve girip ne yaptıklarını anlamak bize reva mıdır? Bu sözü işitince hemen dönüp vazgeçti.

Ayıbını örtenin ayıbını ört, ilan eden olursa o ayıbı söyle. Ayıp örtmeyi amel edinenin, ayıbını düşünüp endişe edenin nice ayıplarını örttü Settar. Sen de ayıbını ört. Hüdâ lütufla ayıplarını örttü bu yüzden daima şükürünü et. Ey ayıpları örten Allah hiçbir ayıbımızı açığa çıkartmadın.

2.2.5.42. Yirmi Birinci Meclis Güzele Vesile Olmak ve Güler Yüzlü Olmak İki Cihanda Rahata Ermenin ve Ruhani ve Cismani Çeşit Çeşit Nimetlere Kavuşmanın Sebebi Olduğunu Beyan eder

Çalışıp çabalayıp güler yüzlü olasın ki rahatlık ülkesinin hükümdarı olasın. Dostlara sözlerini lütufla söyle ve düşmanın dahi olsa güler yüzlü ol. İnsanlara yumuşak huylu iyi tabiatlı olanın sözü reddedilmez. Tatlı dil ile gönülden acılık gider. Kimde o saflık varsa halk içinde kabul görsün, işitenler açık olup canını feda etsin. İki alemde hürmet ve nam bulup Allah'a yakınlık bulsun. Kesin bilgi veren bir hikâye yazalım ki gönüller onunla tedbir alsınlar.

2.2.5.43. Kesin Bilgi Veren Hikâye

İrfan ehli insanlar bir yerde toplanıp ağız kilidini açıp marifet hazinesinin irfan incisini meclise saçtılar. Birçok mana mücevherini döktüler. Her biri vicdanı kadar söz söyledi, her biri irfanı kadar sırrı keşfetti. Kimisi virtleri ve zikirleri söyledi kimisi para saçtı. Kimisi hayırlı bir hac söyledi kimisi şükretmeye çabaladı. Her birinin sözü saygı gördü ve sonunda sözleri sonlandı. İbn-i Ata'ya dediler ki hikmet dolu sözler söylemek sırası size geldi. İbn-i Ata buyrulursa perdeyi aralayalım; ibadet edenlerin bütün ibadetleri güler yüzüz olursa izzet ülkesini bulamaz. Kim güler yüzlü olursa iki alemde şeref bulur, şerefli bir nam sahibi olur. Bu sözleri duyan irfan sahibi insanların hepsi hürmet ettiler ve İbn-i Ata'ya "Allah sizden razı olsun" dediler. Bu hikâye bize de nasihat oldu, hasta kalbimize sıhhat oldu.

2.2.5.44. Yirmi İkinci Meclis Mürüvvetliği, Mürüvvet Ehli Şerefi ve İnsanda Mürüvvet Nasıl Olur Beyan Eder

Yine kelimeleri fethedelim ve meramımızı anlatalım. Mürüvvet hazinesini açalım ve halka inciler, mücevherler saçalım. Kıymet bilenler bu ganimetten faydalansın. İnsan mürüvvetli olmalıdır, kudretine göre hürmetli olmalıdır. İnsan mürüvvet sahibi olmazsa kimseyle arkadaş, dost olamaz. Eğer bir kişide mürüvvet varsa o kişiyi sevmemek mümkün değildir. Bir hikâye yazalım ve mürüvvet sahibi olmak nedir bildirelim.

2.2.5.45. Mürüvvet Saçan ve İbret Veren Hikâye

Bir gün hocalardan biri Allah'ın evine gitmek için azmetti. Nice ay ve hafta yol giderek çöle ulaştığında orada kimseler olmadığı, yanında kimsenin kalmadığını gördü. Hemen aklını başına topladı ve kendi kendine dedi ki gaflet içinde neden uyuyorsun bu mehtabı kalıcı mı sanıyorsun? Hemen tedbirini al, dedi. Kendini Allah'a ısmarlayıp yola düştü Allah'tan kendisine bir yoldaş diledi. Bize bir kılavuz ver ve lütfunla bizi doğru yol üzerinde kıl, diyerek yola çıktı. Giderken meleklerin şahı bir kadının bir yerde durduğunu gördü ve yaklaşıp yanına gitti. Karnı aç ve susuz olan o miskin hemen nimet istedi. O güzel, lütufla yerinden kalkıp sofrayı kurdu. Bu aç miskin yemekleri yedi ve o gönül kuşu o güzelin saçına düşüp bağlandı. O miskin sonunu düşünmedi, arzu ettiğine ulaşacağını sandı. Çektikleri unutup onu yanağından öpmek istedi. O canana halini anlatıp vuslat bağına ulaşmanın bir yolunu bulmak istedi. O güzel, bir sahibinin olduğunu söyledi ve ona halini anlatalım, rızasını alalım, deyip adama korku verdi. Bunu duyunca adamın içi sıkıntıyla doldu, benzi sonbahar gibi sararıp soldu. Takati kalmadı, beli bükülüp hilal oldu. O güzel, adamın bu halini görünce merhamet etti ve sahibim dilaver ve münevver biridir. Seni iğneler sanma, o yol gösterir, dedi. Bu esnada o civan çıkıp geldi ve atından inip gülererek izzetle selam verdi. O civan, zevcesine bu kişinin kim olduğunu, neden geldiğini sordu. Zevcesi onun bir yolcu olduğunu ve nasibinde olan nimetlerden yediğini dile getirdi. Onun sana bir diyeceği vardır, âşık olmuş ve aşk deryası başından aşmıştır, dedi. Ben de sahibim rıza verirse mümkün olur diyerek bekledim. Bu sözleri işiten civan gönül

sultanı fermanı böyle yazmıştır diyerek lütufla karşıladı fakat Bârî Hüdâ böyle yazmış, kimse kimseye hakkını vermesin. O miskinın muradı şer'î olsaydı isteği ret olmazdı. Mazur görülmeyi umarak yola düştü ve haccını tamamladı.

Bir gün bu hoca evinde oturup güzel vakit geçirirken bir tellalın halkı kandırdığını gördü. Onun yanına gidip baktı ki çölde gördüğü o güzele benziyor. Bir adam elinden tutmuş o güzeli, pazarda cariye diye gezdiriyor. Hocayı görünce o güzel ağlayarak figanlar etti, işitenler hayran kaldı. Hocaya dedi ki halimizi gör, bizi bir gece yağmaladılar. Bize merhamet et, şefkat göster. Ben sana yardım etmişim, şimdi bu hale düştüm, dedi. Hoca hemen karşılığını verip o güzeli aldı, evine getirdi. Hocaya Allah'ın tevfiği erişti ve o güzele hiç şehvetle bakmadı.

Günlerden bir gün biri Mecnun gibi ahlayarak pazarda geziyordu. Hoca bu kişinin o çöldeki cömert ve mürüvvetli kişi olduğunu anladı. Onu alıp zevcesinin yanına götürdü. Zevcesini gören adam orada bayıldı. Ayılıp aklı başına geldiğinde zevcesiyle kavuştu. Günlerce hocanın evinde kaldılar, sonra memleketlerine dönmek istediler. Hoca bunlara para verip vatanlarına uğurladı. Bu kişiler hocanın yanından ayrılıp giderken o adam dönüp hocayı hançerledi ve yoluna devam etti. Hoca yattığı yerden alıp evine götürdü duyanlar, ilaçlarla iyileştirdiler. Bir gün hocanın kalbine yine Kabe sevdası düştü, yola çıkıp Kabe'ye vardı. Orada o kişiyi gördü ki kendisini hançerlediğini Hakk'a anlatmaktadır. Hoca onun yanına gitti ve oturdu. Birçok sırrı açtılar. Hoca hançerlemenin sebebi olan şeyi öğrenmek istedi. O kişi dedi ki, bize lütuf ve keremde sınırsız davrandınız. Biz ona nasıl mükafat edelim, hangi yolla cezalandıralım, aklımıza böyle geldi ki yoluna gönlü feda edelim. Seni katledip şehit edelim, şehitler makamında zevk ve sevinç bulmanı sağlayalım. Böyle düşünerek seni katletmek istedim. Bunu da Allah'a açıkladım. Ömrümü ibadetle geçiriyorum, Allah yardım eder de Hakk'ın affına sığınırım, dedi. Hoca duydukları üzerine mutlu oldu, zulmeti gidip nurla doldu. Böylece birbirlerine bolca dua ettiler.

Bu hikâyeyi mürüvvet nasıl olur, gönülde şeref nasıl olur bilinsin diye anlattım.

2.2.5.46. Yirmi Üçüncü Meclis Bir Kimseye İyilik Etmek Kişiyi Nereye İletir ve Ne Hâle Yetiştirir Balık Bilmezse Hâlık Bilir Onu Beyan Eder

İyilik yapıp denize atanın payı akıbeta erişir. Balık bilmezse ne olacak Hayy ve Hâlık Olan Allah elbette bilir. Yok yere emeğim zayi oldu sanma. Emek çekmemek ile çekmek hiç bir olur mu? Bil ki emeğin boş yere gitmez, balık bilmezse Hâlık bilir. Bir hikâye yazalım ki tamamı nasihat olsun.

2.2.5.47. Tevekkül Eden Sultanın Hikâyesi

Bir zamanda tevekkül sahibi bir sultan Bağdat şehrinin hâkimi idi. Adaletinin namı dünyayı sarmıştı. Bu sultanın bir kulu vardı ki maharetlerinin namı duyulmuştu. Ok atmakta, yazmakta kâmil bir kişiydi. Bu delikanlı bir gün suda yüzmek istedi. Bir zaman sonra yüzmeye kâmil oldum diye gizlice Dicle ırmağına girdi. Su onu alıp götürdü ki hâline bakın sonra ne oldu. Allah'ın yardımıyla eline bir çubuk geldi ve ona biniverdi. Girdaba kapılıp gece gündüz dönmeye başladı. Düşüp kaldığı yerde Allah onu yedi gün orada sakladı. Bir an bile aç bırakmayıp rızkını verdi. Ekmek parçaları suda akardı, her tarafta ekmek parçaları dolanırdı. Karnı acıktığı zaman Allah'ı zikrederdi ve şükredip o ekmekleri yerdi. Kulunun kaybolduğunu işiten sultan gamla dolup gece gündüz bir şey yiyemez hale geldi. Şehrin her tarafına tellaklar yollayıp arattı. Kim bulursa altınlar ve gümüşler hediye edeceğini duyurdu. Bu sözü işitenlerin hepsi Dicle ırmağını aramaya başladı. Cesur yürekli biri onu buldu, yanına gidip baktı ve onun olduğunu anladı. Hemen sultana müjdeli haberi ilettili. Sultan kulunu gördüğü gibi mutluluktan gül gibi açıldı. Kulu için sofralar kurdurdu fakat kulu aç değilim diyerek yemedi. Sultanı suyla mı doydun diyerek ısrar etti. Kulu ise Alem'in Sultanı rızkını eksik etmedi, suyun üzerinden nimetler geldi ve nimet için hiç gam, sıkıntı çekmedim, Rezzak ve Kerim olan Allah rızkını hiç kesmedi, dedi. Sultan bu sözleri duyunca Dicle'ye o nimetleri atan kimse hemen buraya gelsin, diye haber yolladı. Bir kişi haberi duyunca geldi ve ekmekleri kendi attığını söyledi. O kişinin adını sordu ve onun ismine muvafık oldu. Ardından neden ekmekleri suya atıyorsun, diye sordu. O kişi, benim muradım yaptıklarım Allah'ın şahit olmasıydı. İyiliği yapıp denize atsan zayi olmaz ve bir denize ulaşır. Bir yıldır ekmeği atıyordum, ne olacağını görmek

istedim. Balık bilmezse ne olur Rabb ve Hâlık olan Allah bilir. O kişi böyle diyerek cevap verdi. Bu sözleri duyan sultan o kişiye altınlar ve paralar verdi.

Kimsenin iyiliği zayı olmaz, kimsenin kimsede hakkı kalmaz. Her zaman iyilik yap ki her yerde hayırla anılasın. İyilik yapmayı bırakıp rızık diye gam yeme. Bu kıssa hepimize nasihattir.

2.2.5.48. Yirmi Dördüncü Meclis İnsanlı Adalet Üzere Olmak Nedir ve Zulmü Def Edenlerin Mertebesini Beyan Eder

Her an adaletli olmak için çaba göster. Adaleti ve insafı hiçbir zaman bırakma. Nice ibadetten yeğdir bu. Kendi elinle Hakk'a vusul bulursun.

Allah yardımcımız olursa ibret dolu bir hikâye yazalım.

2.2.5.49. Adalet Arttıran Hikâye

Ululardan birisi rüyasında cennette mutlu ve huzurlu bir şekilde görmüş. O ulu bu halin sebebini merak etti ve bu makama kavuşmasına sebep olan şeyi bilmek istedi. Şah dedi ki buna sebep Allah'ın fazlıdır. Bununla kişiye derece verilir, haline göre köşkler verilir. Bu makamlara neden olanın hangi yol olduğunu senden öğrenmek isteriz ey şah, umarız ki biz de o yol üzere olalım, dedi. Şah dedi ki bir gece dîn olmuştum. Onu bulmak için yanıma birkaç delikanlı alıp geldim. Onu bir yerin içinde buldum ki o köşk zuhale çıkmıştı. Anladılar ki onun içinde biri var, oraya girecek bir yol buldu. Mumları yakıp orayı aydınlattılar, gördüler ki biri külhanın içindedir. O kişi külhan içinde mihnet ateşinde yatıp ah ediyor, diline ne geliyorsa söylüyor. Bir zalim onu bağlamış, bizi görünce halimi anlayıp bana bir çare bulun, filan köle beni bu hale düşürdü, bana bir tedbir alın, malımızı aldı gitti bir de türlü türlü hakaretler etti sonra da getirip buraya bağladı, dedi. O kişi böyle şikayetlendi, gönül yakan sözler söyledi. Meğer o zalim bana bu hallerini hiç belli etmemiş, kalbimin ona meyli vardı, Hüdâ beni sırdan haberdar etti, beni kötülüğe def sebebi kıldı. O kulu getirip terbiye ettim, cevir ve cefa ile yetiştirdim, dedi. Kişi Allah'a zar edip Ya Rab duamı kabul et, dedi. Allah onun münâcatını kabul etti. Bütün yaptıklarını cennet bahçesine layık etti. Bize

bu selam kapısı memleket oldu, burada daima selamete yürürüz, Bârî Hüdâ'nın kapısı hoş gelip ebedi olarak bize cenneti menzil etti, dedi. Onun yerini cennet bahçesi evini ravza cenneti etti. Binlerce zulmü bir adalet giderdi. Ne olursa olsun adaleti elden bırakma ki onunla cennet içinde bir makam bulasın.

Yine bir mücevher kutusu açalım, nasihat incisini saçalım. Gönül ehilleri hissedar olup adalet nasıl olur görsün.

2.2.5.50. Adalet Bildiren Hisse Bahşeden Hikâye

Bir zamanda bir kişi şaha birini şikâyet etmek için geldi. Dedi ki ey Cihanın Sultanı senin kullarından bir uğursuz çocuk bana o kadar cefa eyledi ki! Şah dedi ki hepsini bir bir anlat ki adaletle hakkını alayım, yoksa Hakk beni oklarına siper etsin. O kimse şaha gizlice her şeyi anlattı. Bir gece biri geldi ansızın, ellerimi bağladı ve kuş gibi tuzakla beni avladı. Birkaç gün gelip hep bildiğini okudu. Günlerce gönlümü kanattı. Sonunda elimi yüzüme alıp sana geldim. O kişi böyle diyerek sıkıntısını anlattı. Şah bunu duyunca yine gelirse bir yol bulup bana haber ver, dedi. Kullarına emir verip bu kişi ne zaman haber ederse bana hiç gecikmeden bildirin, dedi. Bir gece o uğursuz adam yine geldi. O kişi hemen bir yolla sultana haber verdi. Şah gelip baktı ki adamın hali tıpkı anlattığı gibi. Şah muma "üf" de ve yapacağımı gör dedi. O kişi mumu söndürdü ve sultan o uğursuzun başını kesti. O kişi mumu tekrar yaktığında sultan yerde yatanı görüp şükretti. Ev sahibi sultana şevkle yemekler hazırlayıp yedirdi ve sultana mumu söndür demesindeki sırrı sordu. O adalette cömert sultan, o uğursuzun oğlum olmasından korktum, bu sebeple onu görünce şükrettim, dedi.

Kişide adalet meclislerde adı anılacak derecede olmalı. Her işinde adalet ve insaf olsun ki onunla Hakk'tan lütuf bulasın. Burada meclisi bitirelim. Ya İlahi, bize ne edersen kerem ve lütfunla et, ihsanıyla hoş olmayı nasip et.

2.2.5.51. Yirmi Beşinci Meclis Adabı ve Adabın Şerefini Beyan Eder ve Adabı Olmayanların Değerinin Aşağı Olduğunu Açık Eder

Ey ibadeti hünerli akıl, bizi her yolla edepli eyle. Hikmet dolu edep öğreten kelimamı meclis içinde yay. Talep edenler ibret alsın, istekli olanlar gayret etsin. Edep ehline verilen değeri soy ehli bulamaz. Kime edep tacı nasip olduysa izzet ülkesine şah oldu. Edep tacını başına giydiğin zaman nesep sahiplerini köle olmuş görürsün. Edep, miraç gibi kişiyi yüceliğe ulaştıracak Allah'ın nuruyla bezenmiş bir taçtır. Kararmış bir kulsan edep üzere ol ki Allah'ın yardımına erebilesin. Eğer kararmış bir kul edep yolu üzerinde olursa ordunun miri ona hizmetçi olur. O kişi halkın başına taç olur. Hallerini edep üzerine yapagör, sözlerini daima edeple söyle, en güzel sözle tefsir et. Edepli olmayandan fazilet sahibi kişiler yüzünü döndürür, diline çirkin sözü ne şartla olursa olsun asla alma. Yoksa namın boşa çıkar, kimse itibar etmez. İyi nam, edep üzere olanındır. Edebi gözlemeyen maskaradır, maskaranın yüzü daima karadır. Kıssalar içinden bir tane rindane hikâye yazalım.

2.2.5.52. Edep Öğreten Hikâye

Bir zamanlar Sultan Selim ile Şah İsmail bir savaş yaptı. Hakk yardımcı oldu ve Acem askeri yağmalandı. Sultan Selim nice kadını, kumaşı ve merdi alıp Şah İsmail'in derdine dert kattı. Sulan Selim Şah İsmail'in bahtını baş aşağı etti, talihini ters çevirdi. Aldı Şah İsmail'in eşini Rum diyarına götürdü, bir mollaya verdi. Molla onunla bir müddet zevk ve sefa içinde yaşadı. Onun gönlünü hoş ederdi. Bunu Selim Han'a söyledi. Selim Han lütufla bir gün mollaya dedi ki kadının hali nasıldır. Molla kadını nikahına aldığını söyledi. Bu sözü Selim Şah işittiğinde kalbine acı doldu. Mollaya çok kızan Sultan Selim hatırım artık onu istemez oldu, ebediyen gelmesin onu görmeyeyim, gönlüm ondan çekilip reddetti, dedi.

Bu bize edebın terkinin misali oldu. Edebi terk edebi Rab terk eder. Edebe uy daima, ne yaparsan edeple yap. İki cihanda şeref sahibi olursun, Allah'ın dergahına yakınlık bulursun. Edebi terk eden terk edilir, edepsizlerin yolunu sakın tutma.

Edepsizlerden herkes ibret alır. Hz. İsa'ya dediler ki, edebini kim öğretti sana. Dedi ki “Edeben Rabbi bes” (Rabbim beni terbiye etti).

Bütün eşyalar kişiye ibrettir, akıl ehli olana hikmet doludur. Edebi terk edersen Allah'ın emrini terk edersin. Bu kadar izzet ve hürmetteyken, bu kadar rıfat ve devlet sahibiyken kim ki Allah'ın fermanına razı olur, onun ruhu rahata kavuşur. Edebi hiçbir zaman bırakmayalım ki bizi hiçbir zaman Allah bırakmasın. Allah'ın dergahında edepli olalım, o yol ile yakınlık bulalım. Burada meclisi sonlandıralım. Halkın hissedar olacağı kelimeler edelim.

2.2.5.53. Yirmi Altıncı Meclis Lisanın Belanın Kaynağı Olduğunu ve Cefanın Madeni Olduğunu ve Kişiye Gelen Sıkıntı ve Şiddetin Ondan Meydana Geldiğini Beyan Eder

Yine meramımızı sevgiliye yazarak anlatalım ve iri taneli incileri saçalım. Bu sözleri dedikodudan ibaret sanma. Hz. Muhammed'in sözlerindeki mana bunlara delildir. Başa belayı getiren dildir, gönlün korunması lütufla mümkündür. Nice dil kendi başını kendi kestirdi, nice dil bu yüzden bela ve dert çekti. Bülbülü tuzakla kafese düşüren de kıssalara düşürüp anlatılmasına sebep olan da dildir. Bülbülü tuzağa düşüren dilidir, başına bunca halkı toplayan da dilidir. Eğer gece gündüz böyle ötmeseydi bülbülün yüzüne kimseler bakmazdı. Sözlerimizin şahidi olacak bir hikâye yazalım ki anlattıklarımızdan herkes haberdar olsun.

2.2.5.54. Kuş Hikâyesi

Bir kişi tek başına öylece yürüyordu. Kuş şevkle ötüverince ansızın kuşun sesini işitti ve dedi ki bu ses kuşların şahının olmalı. O kuş, bu kişinin kuş gönlünü avladı, sevgi ipini o kişiye doladı. Kişi, kuşun yanına gidip onu tuzakla avladı ve kafese koyup şehre getirdi. Kuşun avazını duyan ona âşık oluyordu. Öyle ki zühre bu kuşun sesini işitse sazını bırakırdı. Her gören onu satın almak istiyordu. Bu yüzden pahası günden güne arttı. Kuşun kafes içinde hüznü arttıkça güzel nağmeleri de arttı. Etrafı onu dinleyen insanlarla doldu. Nağmeleri gittikçe güzelleşen kuş, bütün aleme

sırrını açar oldu. Bütün dünya halkı onun müşterisi oldu çünkü nağmelerini işiten ona gönülden âşık oluyordu.

Bir gün bir başka kuş onun bu halini gördü ve yanına yaklaşarak onu ikaz etti. Ey garip kuş, seni bu tuzığa düşüren kendi dilindir. Bunu sen kendine kendi dilinle yaptın. Seni bu derde düşüren dilindir. Eğer bu kafesten kurtulmak ve tekrar mutlu olmak istiyorsan nağmeleri bırak ve sus. Eğer nasihatimi dinlersen bir iki günde hemen kurtulursun. Bu sözü işiten kuş hemen bu nasihate uydu. Sahibi ne yaptıysa başaramadı, kuşun değeri hiç oldu. Kuşu alıp Süleyman'a gitti, halini anlatıp bu kuşa ne olduğunu sordu. Ya Allah'ın Resul'ü bu kuşa sorasın böyle susmasına sebep olan şey nedir, dedi. Süleyman Han o kuşa neden böyle dilsiz oldun, neden güzel sesinle ötmüyorsun, diye sordu. Sana hürmet veren senin ötüşündü, neden şimdi susuyorsun, dedi. Ey Dinin Serveri, bu kişi beni bu derde düşürdü, ben bir daha onu yad eder miyim? Beni bir kafesin içine kapattı, böyle bir derdin içine düşürüp gece gündüz beni ağlattı, dedi kuş. Özgürken başıma buyruk yürür meskenim olan dünyada mutlu yaşardım. Her tarafta nimetler vardı, gece gündüz dilediğimi yerdim. Zevk ve sefa içinde kuşlarla birleşir ötüştük, bizi duyan gönüller hayran olurdu. Kâh zühreye gider ona eşlik ederdik kâh öyle açardık kanatlarımızı ki akıl hayal eremezdi. Şimdi halimi gör ki başıma dünyayı zindan etti. Bu dert benim dilimin ucundadır. Kuşun sahibi bu sözleri işitince hemen dönüp kafesin kapısını açtı. Kuş oradan çıkıp uçtu gitti.

Susmanın işine bak ki kişinin başını kurtarırmış. Düşünüp konuşan insanın hiçbir işi hüsrarla bitmez. Bazen susmak konuşmaktan daha iyidir. Söz bazen kişinin ayıbını ortaya çıkarır bazen de zehir içirir. Kişi ayıbı gizlenmişken kendi diliyle insanlara açık eder. Bununla ilgili bir hikâye yazalım.

2.2.5.55. Gaflet Açan Hikâye

Bir zamanlar iki rint kişi alemleri kuş gibi gezip dolaşarak keşfetmek konusunda anlaşmışlar. Bu rintlerden birinin eli yüzü oldukça güzel olsa da ilim ve hüner sahibi değilmiş. Diğerine ise kemal sahibi ve hünerliymiş fakat elinin, yüzünün güzelliği noksanmış. Kâmil kişi diğerine bir gün ey yar seninle bir anlaşma yapalım, sen daima

susup sükutun piri olsan, ben hizmet ederken sessizce otursan, dedi. Mümkün olduğu kadar çok kişiye inciler dağıtıp saçalım, halka hünerimizi aşikâr edelim. Halk bu inci mücevherleri görünce bizim için, bunlar neymiş böyle, desinler. Eğer bizim için pir ve üstat olmak hadlerine mi derlerse irfan kapısının kilidini açıp dostlara bu ganimetleri sunalım. Eğer böyle denirse onlar cevap olarak bu sevap olan sözdür diyelim. Siz benim sözüme kulak verin, söylediklerimi anlayıp gönülleri hoş edin, diyelim.

Bu iki zarif rint her nereye gitseler şeref gördüler, şerefli oldular. Olanı gör ki gittikleri bir yerde fazilet sahibi birileri bu pirin yanına gitti. İstedi ki ilim ve irfanını açık etsin. Fakat bu pir hiç kelamın sırrını açmadı, konuşmadı ve yardımcı olan hünerli rint onun yerine inci kelimeler söyledi. Yardımcısına kast edip piri konuşurmaya fırsat buldular ve bu fazilet sahipleri pirin başına üşüşüp konuşurmaya çalıştılar. Daha fazla sabredemeyen pir, acayip sözler söylemeye başladı. Sözler ağzından çıktıkça cehaleti ortaya çıktı. Öyle ki cehalet denizi giderek doldu ve taşı. İçinde gizli ne varsa söyledi ve cehaletini bir bir ilan etti. Kendi diliyle kendi ayıbını gösterdi. Bütün adamlar da onun sırlarına vakıf oldu.

Fuzala, piri ortalarına alıp vah vahlayarak onunla eğlenirken pirin yardımcısı geldi ve bu hali gördü. Anladı ki korktuğu başına geldi ve pir bütün sırları söyledi. Bütün ayıp ve noksanlar artık herkes tarafından bilinir olmuştu. Onların yanına gitmeden kaçtı, bilinmeyen bir yere gitti. O miskin faziletliilerin arasında sıkıntı ve mihnet içinde kaldı. Sözleri kendi özüne bela oldu, kendisini hor ve hakir etti.

Zikredilen remizler ve işaretler ukalaya asla şüphe bırakmaz. Bu hikâye uyanık olanı hissedar eyler, yar olanı gaflet uykusunda bırakmaz. Burada meclisi sonlandırırım.

2.2.5.56. Yirmi Yedinci Meclis Güzel Tarif Etme, Latifeye Tekrarlama, Muhabbet Bahisleri ve Mürüvvet Sebeplerini Anlatır ve Bunların Nice Beladan Kurtulmaya ve Alamet Gösteren İhlasa Sebep Olanları Beyan ve Ayan Eder

Ey bülbül, söze yine gül bahçesinde gönülleri kandırıp gamı dağıtarak başla ve aşıkları kendine sırdaş eyle. Susmak ve verdiği derdi unutmak reva değildir. Sıkıntılarını söyle ki gonca güller handan olsun. Güzel sözlerinle söyle ki gönüller itaatkâr olsun. Güzel olmayan sözü sakın söyleme ki senin namın kötüye çıkmasın. Kişinin başına ne gelirse kendi dilinden gelir. Bela taşı başına gelirse bil ki kendi özüne kendin yaptın. Bu yüzden sözünü her an üslupla söyle. Böylece herkes tarafından kabul görebilesin. Bir diyen iki işitir, eğer işitmek istemiyorsan dikkat et. Güzel bir üslupla gönlü hoş edecek sözler söylersen nice kastedilen merama hasıl olursun. Kâh olur bir sözle baş bitirilir kâh olur bir sözle baş yitirilir. Doğru söz yılanı deliğinden çıkarır. Bir hikâye yazalım ki sırlar açığa çıksın.

2.2.5.57. Gönül Okşayan Tabiri Öğreten Hikâye

Bir zamanlar bir kadı vardı. Bu kadı şarapsız duramazdı. Sonunda halk bu kadının halini öğrenince durmayıp sultana bildirdi. Halktan biri bu durumu anlatmak ve kadının sırrını açığa çıkarmak için sultanın yanına gitti. Sultan, bu gammazcının sözlerine kulak vermedi ve ona bu söylediklerinizi fazilet, hüner ve ilim sahibi olan kadı yapmaz, bunlarla meşgul olmaz, dedi. Sizin bu yaptığınız hasettendir. İslam ehli olan birine bu haller yakışmaz, siz gerçekleşmesi imkânsız olan iftiralar atmaktasınız, dedi. Padişahın bu sözlerini işitenler, o zaman siz görün, dediler. Bir gece kadı yine mecliste şarap içip sarhoş olmuş uyurken padişaha haber verdiler. Padişah hemen meclise geldi ve gördü ki kadı kötü bir halde yatıyor. Bu cihan şahı kadıya lütufla, ey Hüdâvend uyan haydi sabah oldu, dedi. Kadı uyanıp kendine gelince ne olduğunu anladı ve güneş ne taraftan doğdu, diye sordu. Sultan kadıya yine doğudan doğdu, dedi. Kadı ise Allah'ın lütfu, hamdolsun ki tövbe kapısı gece gündüz hâlâ açık, dedi. Padişahтан af dileyerek umarım affedip kereminle ayıbımı örtersin, dedi. Bunu duyan şah bu yolla iman başını kurtarabilir mi, kahır ve mihnet askeri başına üşüşünce başını

kurtarmak için tövbe ettin. Bu yolla tövben kabul olur mu, kişi bu yolla Allah'ı bulabilir mi, dedi. Sana bin bir yolla azap ve azar lazımdır ki halka ibret olasın, dedi. Kadı, ey cihanın sultanı sana sırrımı açayım; ben senin namınla beslendim, bunca zaman senin adınla her yerde var oldum. Halkı benden uzaklaştırmayı reva görme. Benimle insanları korkutsan, yine lütfunla şerefledirsene, böylece dedikoduya bahis olmasa, dedi. Bu sözleri işiten sultan mutlu oldu. İçi rahmet ve şefkatle doldu. O kadının günahını affedip onu gamdan kurtararak mutlu etti. Kadı kendi sözüyle kendi özünü kurtardı.

Söylediği sözü bilmeyene her taraftan bela taşı atılır. Daima ciğerleri kanla dolar, gözünden yaş yerine kan gelir. İçi gam ve kederle dolar. Bir hikâye daha yazalım ve viran olan gönülleri abat edelim.

2.2.5.58. Gaflet Açan Hikâye

Bir zaman içinde bir şah handa yatarken ansızın rüyasında bütün dişlerinin dökülüp çıktığını ve hepsi için ayrı ayrı zahmet çektiğini gördü. Hemen bir rüya yorumcusu getirip bu rüyanın sırrını açıklamasını istedi. O cahil yorumcu rüyayı; ey cihanın sultanı hışmın ve akrabalarının hepsi senden önce vefat edecek. Hepsinin acısını tek tek yaşayacaksın ve bu acılar seni mihnete düşürecek, dedi. O cahil, rüyayı böyle tabir edince padişahın sıkıntısı daha da arttı. Hemen emir verip bu cahili şehirden uzağa sürdü. Halktan kimseler ise bu gazabı görecek ne yaptı bu nadan, diye sordular. Sultan bu soru üzerine gamını arttırmak yerine sözünü başka bir yolla söylemesi mümkün değil miydi, bütün gam oklarını üzerime atıp beni onlara siper etti. Her sıkıntıyı vaktinde çekse kişi karışıklığa ermezdi. Ne kadar emek çeksen de sözünü bilmeyene bildirmek güzeldir, dedi. Sultanın emriyle tellal şehir içinde kâmil bir yorumcu arandığını duyurdu. Hünerli ve ilim sahibi biri çıkıp geldi. Padişah önceki gibi rüyasını anlattı ve tabirini istedi. O fehimli söz sahibi mert, sultana bu rüya size korku vermesin, dedi. Görünen o ki Allah size bütün hışmın ve akrabalarınızdan daha selim bir akıl ve daha uzun bir ömür verecek. Nice maksat ve meramınız hasıl olacak, sefa sürüp nice şahları emriniz altında tutacaksınız, dedi. Bu sözü işiten sultan mutlulukta önceki sözleri unuttu.

İşte güzel söz söylemenin farkı budur. Gönle nefreti getirme. Kişi sözünün eri olursa herkes yanında yer edinir. Lütuflu sözü hiçbir zaman bırakma ki herkes sana yar olsun. İki cihan içinde izzet ve bu izzette lezzet bulursun. Nice canlar tatlı dil için feda olmuştur. Sözünü daima yumuşak söyle ki kalbin askerlerine komutan olabilesin. Sözü sert olanın başına nice dertler açılır. Ey yar, sözün özü ve azı budur. İyi sözü dilinden hiç bırakma. Burada meclisi tamamlayım, bununla mecliste sefalar sürelim.

2.2.5.59. Yirmi Sekizinci Meclis Mahrem Olmayana Bakmak İki Cihanda Saf Zarar Olduğunu Beyan Eder Allah Bütün Miskinleri Muhafaza Eylesin

Başka cananlara bakanın canına neler gelir; gönül diyarına nice kargaşa ve fitneler karışır, kopar. O keman kaşlı zehirli ok olan kirpiklerini attığında gönle tesir eder ve yaralı ve mutsuz olursun. Gönül kuşunu yem ile avlar ve zülfüne düşürür. Onun boyunu gören şehzade bile kölesi olur. Eğer canın ve tenin rahat olsun diyorsan var yürü ona bakma. Bir bakışla iki dünyada da bela bulanlar çok çekti ama devalarını bulamadılar. İdrak ehline bu hal yakışır mı? Dervişane bir hikâye yazalım ki herkes kendi hissesine düşeni alabilsin.

2.2.5.60. Gaflet Açan Hikâye

Hikmet dolu bir hikâye anlatalım ki akıl sahiplerine ibret olsun. Farslılardan Hakk'a layık bir faik vardı. Çok dindardı ve insana zevcenin bela olduğunu söylerdi. Otuz yıl boyunca gece gündüz kapanıp ibadet etti ve yaz kış demedi, dışarı adım atmadı. Bir gün mescidin üstüne çıkarak ezan okuması gerekti. Çıktığında ise ansızın karşısında duran bir kadın gördü. Hemen güzelliğine kapılarak kalbine düşürdü. Bu faik seher vakti de ezanı okumak ve sevdiğini yine görebilmek, gizlice izleyebilmek istedi. Çıkıp şevkle ezanı okudu, sevdiğinin güzel yüzüne karşı şakıdı. Hikmeti gör ki o güzelin yüzüne baktığı için gözüne orada bir perde çekildi. Perdeden sevdiği nereye gitti, nerede kaldı bilemez oldu. Faik ağlayarak Allah'a ne günah işlediğini sordu. Sırrı ona ilham edildi ve şehvetli bir nazarla baktığından başına bunun geldiğini, biraz daha baksaydı kalbinde nurdan eser kalmayacağını bildi. Bu sırrı anladığında ağlayarak

Rahim ve Gaffar olan Allah gaflet ve şehvetle yaptığım bu nazarı umarım sen lütfunla affedersin, dedi. Tövbesinin ardından gözleri açıldı. Hüdâ onun gözlerini yine görür kıldı.

Ey Rabb ve Rahim olan Allah, bizi gaflet içinde bırakma, rahmetle hissedar kıl. Mahrem olmayana bakanlardan etme, gözümüzde şehvet nazarını tutma, kalbimizden lezzeti esirgeme.

2.2.5.61. Yirmi Dokuzuncu Meclis Kadınların Şeytanın Tuzaklarından Olduğunu ve Kadınların Hile, Fitne, Hayal ve İşvesinden Sakınıp Kemal Mertebe Kazanmanın Vacip Olduğunu Beyan Eder

Sakın ha şeytanın tuzağına düşüp gönül bülbülünün yerini ateşe çevirme. Hile ve tuzaklara aldanma, güvenip inanma. Cennet içinde Âdem'i kandıran seni de kandırmaya bir yol bulur. Cennet içinde pederi tuzağa düşüren oğlunu dünyada bırakır mı? Hile ve tuzaklarla daima bela içine atar. Dışının eline sakalını vermek kişinin hürmetini götürür. Onun hilelerini hiçe sayma, fikirlerini bilirim diye düşünme. Bir hikâye yazalım ki faydalanasın.

2.2.5.62. Fitne Arttıran Hikâye

Bir zamanlar karısını seven bir dokumacı varmış. Zevcesi ona vefasız davranır ve gönlü ondan yana bakmazmış. Adam bu yüzden bir gün kötü bir namla anılmaktan korkmuş. Anlamış ki karısının kendisine meyli ve muhabbeti kalmamıştı. Diyardan gideceğini, şehir içinde bir başka şehre gideceğini bildirmiş. Zevcesi bu habere çok üzülüp ağlamış. Karısını Allah'a ısmarlayıp sağ kalasın diyerek gitmiş. Kadın onun gittiğini sanarak mutlu olup sevdiğinin yanına gitmiş. Lütuflar içinde evine davet etmiş. İki sevgili birleşmek için karar verince kadın eve gelip mutlulukla çeşit çeşit yemekler yapmış. Dokumacı تنها bir anda eve girip yemekleri yiyince kadın yemeklerin yendiğini görüp dokumacının hile yaptığını anlamış. Sevgilisine giderek durumu anlatmış. Bir iki gün geçtikten sonra dokumacı seher vakti eve gelmiş ve yok yere gönlüme huzursuzluk verdim, iki gün uzakta kaldım. Seni göresim geldi ve

hasretinden sabredemedim. Gayreti bırakıp geri geldim. El aleme maskara olsam bile yüzümü elime alıp geri geldim, demiş.

Karısından bu yollarla özür dilemiş. Halktan kimse neler olup bittiğini anlamamış. İkisi bilmezlikten gelerek günler geçirmişler. Bir gün şehrin sultanı ansızın uykusunda acayip bir rüya görmüş ve şehrin yerlerine tellal yollatıp kâmil bir rüya yorumcusu aradıklarını duyurmuş. Bunu işiten kadın gizlice sultana gidip falanca yerde bir dokumacı vardır, onun gibisi dünyaya gelmemiştir. Fakat o kâmil kişinin bir ayıbı vardır ki kimseye kendini belli etmez, sırrını açıp da göstermez. Siz onun bilmiyorum demesine bakmayın, tabir ettirin, demiş. Bunu işiten şah birkaç çavuş göndererek bu kişiyi aldirtmiş. İzzet ve hürmetle sultanın dergahına getirip işte o kâmil ve mert kişi, demişler. Şah lütufla ona rüyasını anlatıp sırrını açığa çıkarmasını istemiş. Dokumacı duyunca hayrete düşüp gam denizi içinde denizci olmuş. Ne yapacağını ne yolla anlatacağını bilememiş. Kabil olup yere girmeyi yeğlemiş çünkü rüya yorumlayacak kudrette değilmiş. Şaha bu işe sebep olan nedir, kim size beni böyle anlattı, ben cahil bir kimseyim. Ben dokumacıyım, dilersen güzel bezler dokuyayım ama benden bu alemi okumamı dileme, demiş. Şah demiş ki duyduğum sözlerin aslı varmış. Kendisini kendisine bırakmadı ve kendi özünü kendi bildirdi. Miskin, şaha düşünüp tanışmam için mühlet ver, demiş. Adama üç gün mühlet verilmiş. O da Hakk'a varıp yalvarmış. Ey Rahim, Fettah ve Alim olan Allah ihsanıyla bana talim et. Bu rüya nasıl tabir olunursa bildir ben daha fazla utanmadan. Beni bunların elinden kurtaracak bir sebep ver, demiş. Bu yolla Allah'a niyaz etmiş, ahlar çekerek afakı yakmış. Rahman ve Kadir olan Allah ona merhamet etmiş ve bu alemin tabirini ona ilham etmiş. Şahın rüyasını tabir edip müşkülünü hemen tefsir etmiş. Şah canı gönülden sevinerek hürmet ve izzetini bahşetmiş. Birçok altın, gümüş ve elbise vermiş.

Eğer bir kadının kötülüğü dokunmasın istiyorsan gece gündüz durmadan Allah'a yalvar. Bu hikâye idrak ehli olanlar için ibret, düşünüp anlayanlar için hikmet doludur. Burada meclisi tamamladık, gizli ve açık olan her şeyi söyledik.

2.2.5.63. Otuzuncu Meclis Peygamberlerin Sultanı, Velilerin Kanıtı, Kâinatın Övüncü Mevcut Olan Her Şeyin Sultanı Hazreti Muhammed'e Salavat Getirmenin Faziletlerini Beyan ve Ayan Eder

Resul'ün ruhuna salavat verelim ki her zaman derecemiz yüksek olsun. Salavat, hasta dillere ölümsüzlük suyu sunar, içene ebediyen ölüm uğramaz. Ukba ve dünyada şeref verir. Gönül ehline vuslat sebebi olur. Yokluk denizine düşeni kurtarır. İşi taç gibi başa çıkarır, gönülden karmaşayı giderir. Kötülükler iyilik olur. Eğer Rabb ve İlah olan Allah yardım ederse bir hikâye yazalım buna kanıt olsun.

2.2.5.64. Enes (r.a.) Hikâyesi

Seher vakti Alemin Sultanı Hz. Muhammet ile namaz kılınıp Hakk'a naz ve niyaz edildi. O, mihraba mübarek sırtını döndü ve ağzının mührünü açtı. Allah'a hamt ü senalar etti, kalbimizi onunla nur eyledi. Ansızın gördük ki bir eşek arısı şevk içinde ortaya düştü. O kadar şevk içindeydi ki inlemesinden duyanların kulakları çınladı. Cihanın Övüncü, yüzünü Hakk'a dönüp bunun sırrını bize anlat, nasıl tespih ettiğini bize bildir, benim buna kudretim yoktur, dedi. O zaman Cihanın Övüncü, Allah'ın kudretiyle ağzını açtı ve bu inlemenin sebebi salavattır, dedi. Hz. Peygamber arıya bal mumu nasıl olur, diye ordu. Arı, Ey Resullerin Şahı bostanların açmış çiçeklerinden mum yaparlar ki alanı olsun. Onun için daima ateşte yanardı. Ancak sahibinin izniyle ateşte yanmaya layık oldu. Arı böyle anlatıp dinleyenlerin kalbini sevinçle doldurdu.

Hiçbir zaman salavatı dilinden bırakma ki Peygamber elinden tutsun. Salavat iki alemde kişinin işine bereket verir. Ahiret ülkesine sultan eyler, cennet bahçesi içinde hükümdar eyler.

2.2.5.65. Hisse Veren Hikâye

Bağdat şehri içinde bir kâtip ibadetini para karşılığı satıp ömrünü heba etmişti. O Hakk'ın rızasını asla dilemezdi. Bir gün rüyasında kendisini gördü. Evliya zümresiyle oturmuş, hiç gam sıkıntı görmemiş gibiydi. O kimse bu hal neden oldu,

olması imkânsız görünürdü, dedi. Bu zevke ermeme ne sebep oldu, bu yere gelmeme hangi yol vesile oldu, diye sordu. Çünkü günahımı tarife ne hitap ne kitaplar yetmezdi, dedi. Lakin her yere Resul'ün namını yazdım, salavatı her yere bildirdim, dedi. Ne kadar salavat yazdıysam hepsi Allah'ın lütfuyla bereket buldu. Hüdâ her bir salavat için bir meleği kabrime gönderdi. Meleklerin geldiğini gördüm, o an kabrimin için aydınlık oldu. Her biri türlü müjdelerle, türlü ayetlerle üstüme cennet incisi saçtılar, cennetin kokusunun kapısını bana açtılar. Salavat yazdığın için Hakk sana bir kurtuluş verdi, dediler. Salavat benim kurtuluşuma sebep oldu, yoksa canım ve tenim yanardı, dedi.

2.2.5.66. İmam Şafî (r.a.) Hikâyesi

Gam seli aktığı zaman ona set vurmamak, başa gelecek olanı reddetmek mümkün müdür? Allah'a minnetle şükür et her an çünkü bunca dert sende değildir. Ey gönül, gamdan arınıp boş olurum sanma, herkesin hali böyle düşünerek geçti. Dünyada kim gamsız olmuş ki, akıllı kişi böyle olmayı diler mi? Bu beyitin manası anlaşılırsa bu nasihat herkese yeterli olur. Herkes daima gam yükünü çeker. İnsan ya sabredip tahammül eder ya da isyan eder. Dışından birçok insan gamlı görünür ama onun içinde nice ateşler yanar. Bir nefeslik mutlu olursan hemen ardından gam ve sıkıntı vardır. Sana teselliler verebilmek için bu manaları yazıyoruz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SÜRÛR-EFZÂ METİN ÖZELLİKLERİ

3.1.NÜSHA TAVSİFLERİ

Halvetî Muhyî'nin incelememize konu olan *Sürûr-efzâ* adlı mesnevisi tespit edebildiğimiz kadarıyla tek nüshadır. Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi, Kemânkeş 452 numaralı bu nüshanın hattı 100x149 ve 55x100 ebadında olup tamamı siyah mürekkeple ve başlıklar yeşil mürekkeple yazılmıştır. Cetveller ise kırmızı mürekkeple çekilmiştir ve yer yer cetvelin yazı üzerine düşmesi sebebiyle okunamayan bölümler bulunmaktadır.

Kayıtlara göre son 7 sayfası noksan olan eser toplam 87 varaktır ve her varakta 14 satır bulunmaktadır. Bazı beyitler sayfa kenarlarına yazılmıştır. Vakfiye kaydına göre eser İbn'ül Arabî'nin kırk hadisinin Türkçe tercümesidir. Fakat eserin içerisinde istisnalar dışında açıkça herhangi hadisi işaret eden bölüm vb. bulunmamaktadır. Eser, bulunduğu kütüphaneden evvel Üsküdar Atik Valide Camii'ne Hoca Abdülkadir isimli bir zat tarafından bağışlanmıştır. Yine vakfiye kaydında bildirildiği üzere bu zat eseri bağışlarken *işaretlemek için kağıdının bükülmemesi, cildinin sökülmemesi ve çocuklara verilmemesini şart koşmuş, aksi takdirde zararın karşılanmasını talep etmiştir.*

Metinde bazı kelimelerin altına veya yanına anlamları yazılmıştır. Bu kayıtlardan bazıları; ğamr etdi (Ya'ni kesîr etdi), (toğlık) ebr-i şib'a, (ğurfenüñ cem'idür. Ğurfe 'âlî maḡama dirler), Kendezün (kendi özün), sufi (Peşmine), güre (kurmı) vb.

Kâğıdı ve cildi hakkında bilgi yoktur.

3.2.METİN KURULURKEN İZLENEN YOL

a) Nazal n'nin etkisiyle yuvarlak sesler -uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ şeklinde yazılmıştır:

- i. kimsenüñ (911)
- ii. âmâlüñ (874)
- iii. aḥvâlüñ (874)

b) Soru ekinin sesli harfi daima düz-dar -ı, -i şeklinde yazılmıştır:

- i. bulamaz mı (880)
- ii. lâzım mı (888)
- iii. yaraşur mı(896)

c) Farsça eklerle yapılan kelimeler tire ile yazılmıştır:

- i. her-bâr (916)
- ii. ḥisse-bahş (929)
- iii. na-pâk (936)

d) Günümüz Türkçesinde sıkça kullanıldığı için kalıplaşan kullanımlar tiresiz yazılmıştır:

- i. gülşen (9)
- ii. dilber (1243)
- iii. dilşâd (1686)

e) Arapça terkiplerin yazılışı şu şekildedir:

- i. Seyyid'ül-Kevneyn (3A)
- f) Bildirme eki daima yuvarlak sesli yazılmıştır:
- i. mümkündür (206)
 - ii. tûşesidür (384)
 - iii. denilibdür (454)
- g) Müstensih veya okuyuculardan biri eser içerisinde anlaşılmayacağını düşündüğü kelime, terkiib vb. hemen altına ya da cetvel dışına bir veya birkaç kelime ile açıklamıştır:
- i. ğamr etdi (Ya'ni kesîr etdi) (233)
 - ii. öğüt (ya'ni nasihat) (1094)
 - iii. ne gûş etdi ne dîd (ya'ni ne gördi) (1983)

3.3.TRANSKRİPSİYON ALFABELİ METİN

1 B

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ هَ إِلَهٍ أَجْمَعِينَ
الطيبين الطاهرين بيجميع العالمين²⁴

- 1 İdelüm ħamd-ı Hüdā-yı bī-°ad
İdelüm ŧükür-i sipās-ı bī-ħad
- 2 Ta ki ol luḡfa bizi ide ḡarīn
İtmez ol ħamd ide ...²⁵
- 3 Bir kiŧi itse ki ħamdülillāh
Rızḡı añsız virür ol Ferd ü İlāh
- 4 İde gör ħamd-ı Hüdā ŧıdḡ-ile
İdegör hergiz aña ŧıdḡ-ile
- 5 Eyle yād ismini her dem Çalabuñ
Ki müyesser ide hergiz ḡalebüñ
- 6 Var iken dilde henüz nuḡka mecāl
Bezı ü işār idegör dürr ü lāl

²⁴ Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdulillahi Rabbi'l-ālemīn er-rahmani'r-rahīm ve's-salātu ve's-selāmu alā hayri halkihī Muhammedin ve ilā ecmaīn et-tayyibīn et-tāhirīn hassaten bī-cemī'l-ālemīn

²⁵ Okunamadı.

- 7 Elüñe girmeye āhir fırsat
İdesin āh şaşasın Һasret
- 8 Bir dem olur ki baқarsın dellāl
Getürür defter ... fi'l-Һāl²⁶

2A

- 9 Gülşen-i bāğ-ı vücūduñ güldür
Şanma insānı bu āb u gildür
- 10 Maʿrifetdür o gülüñ hoş büyü
Rengi olupdur anuñ hoş ...yı²⁷
- 11 Ҙālib ol kesb-i maʿārif eyle
Dem-be-dem Һurma maʿārif söyle
- 12 Ele girmez bu ğanīmet her bār
ʿAvdet ider mi aқıcak enhār
- 13 Bir zamān ola ki lal ola dilüñ
Қalmaya gülşen-i Һüsnünde gülüñ
- 14 Var-iken dilde henüz nuқte-i mecāl
Bezl ü işār idegör dürr ü lāl
- 15 Muğtenem eyle bugün yārānı
Yārın anda bulasın yār anı

²⁶ Okunamadı.

²⁷ Okunamadı.

- 16 H̄vāb-ı ğafletden uyar nicesini
Nice uyar dise niçe seni
- 17 H̄ayra dāl olan olur h̄ayr-ile yād
Nām-ı vīrānını eyler ābād
- 18 Hey-i sa°adet kişinüñ nāmı kıala
H̄ayr-ile nāmı demadem añıla
- 19 Umaram h̄ayr-ile yād eyleyeler
Dil-i ğamġinimi şād eyleyeler
- 20 Raḫmet ol mü°mine okıduġı h̄in
Raḫmetullāhi °aleyh diye hemīn

Münācāt-ı İlā-yı Kādı°yül-ḫacāt

2 B

- 21 Ey Kerīm ü Eḫad ü Ferd ü Qadīm
Ve°y H̄akīm ü H̄amd ü H̄aḫḫ ü °Alīm
- 22 Lütüfün-ile bize °avnuñu refik
Eyle her yerde qarīn-i tevfiḫ
- 23 H̄vāb-ı ğafletde kıoma bīdār it
Kerem ü fazla dem-ā-dem yār it
- 24 °İlm-ile °āmil ü °ālem eyle
H̄ükm-ile kāmīl ü sālīm eyle

25 albimüz ma den-i env r eyle
G nlümüz ma zen-i esr r eyle

26 S lik-i r h-ı arık t eyle
V şıl-ı m lk-i haık t eyle

27 P diş h ile fen  m lketine
İrev z taht-ı be  kurbetine

28 oma ayrıya  al yıkdan e er
Tola varluu la ser-t -ser

29 Muзмаhil ola v c d-ı  ari
almıya ayr-ı v c d-ı b ri

30 Gele vahdet gide i neyniyyet
Ma v ola almıya hi eniyyet

31 Vahdet-i ma za d şer c n   dili
Nie bir g zelde bu  b u gili

32 afeş-i tenden ua b lb l-i c n
L ne it g lşen-i uds ire o  n

33 Şıla itsun vaan-ı aşla ar b
Eyle urbetde oma z r-ı ar b

3 A

- 34 Niçe bir ayrılık odına yana
Luṭf idüp irgür anı vaşla yine
- 35 Müstecāb eyle duʿāmı ey Ḥaḳ
Ḥālīme baḳma benüm luṭfuña baḳ
- 36 Bizi gönderme ḳapuñdan maḥrüm
Umarız kim olavüz heb merḥüm
- 37 Cümle müʿminler ile eyleme dūr
Āḥiret mülkine gönder mesrūr

Fi Medḥ-i Seyyidü'l-Kevneyn

- 38 Ey şeh-i taḥt-ı nübüvvet Aḥmed
Ve'y meh-i burc-ı mürüvvet Aḥmed
- 39 Ey ḥaḳıḳat ilinüñ ḥāḳānı
Maʿrifet kişverinüñ sulṭānı
- 40 Cilve-gāh olalı ʿarş-ı āʿlā
Pürür-ı ḥāk-i rehüñi ṭuta
- 41 Kūh-i ḳaf-ı melekūte per ü bāl
Açalı uçalı sīmurġ-miṣāl
- 42 Sen hümā himmet-i ʿanḳā-yı ʿuḳūl
Ne mecāl ola ire ya bula yol

43 Ey hümā himmet-i ʿālī-i pervāz
Kim ola evlā senüñle hem-rāz

44 Kābe kavseyni ev-ednā olalı
Menzilüñ bende olur cümle velī

45 Kimseye oldı mı miʿrāc-ı Hüdā
Ġayrıya dindi mi levlāk-ı nidā

3 B

46 Hāk-i pāyuñı şu kim tāt eyler
Şırra irüp şeb-i miʿrāc eyler

47 Kuhl idinen kişi izüñ tozını
Örtemez perde-i ğaflet gözini

48 Ufıq-ı dilde tülū° itse eger
Şems-i mihrüñ dün ü gün nūr eyler

49 Enbiyā zümresinüñ sālārı
Cümleñ serveri vü muhtārı

50 Cümleñün şoñuna geldiyse nevr
Şehüñ aduñca yürür zīrā ...²⁸

51 Seven aşhābını şıdķ-ile tamām
Bula cārında cinān içre maķām

²⁸ Okunamadı.

52 Zikr olunmaq bile aşhāb-ı güzīn
Ne tereddüd ki olur revnāk-ı dīn

53 Zikr olunsaydı esāmī-ı hıyār
Sebeb-i rahmet olurmuş her bār

54 Hulefā nāmını irād idelüm
Bad ez-īn rāh-ı murāda gidelüm

Medh-i Hulefā-yı Kibār

55 Birisi şıhr-ı nebī-i muhtār
Didi Haq şānī-i işneyn fi'l-fār

56 Birisi hāzret-i Fāruq ü ʿÖmer
Burc-ı İslām'a olupdur o kamer

57 Biri dāmād-ı Nebī ki ʿOsmān
Virilüpdür aña cemʿ-i Qurʿān

4 A

58 Birisi hāzret-i şīr-i Yezdān
Dinilüpdür der-i şehri-ʿirfān

59 Şābī-i ehl-i cinān-ı hasaneyn
Kurret-i ʿayn-ı resūl-ü harameyn

60 Dağı aşhāb-ı kibār hulefā
Seven anları bulur nūr ü şafā

- 61 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ²⁹
كَلَّتِ الْأَسْنُ قَلَّتْ مَنْ
- 62 Burada hıatm idelüm medhi hemân
Qādir ola mı  aceb medhe lisân
- 63 Şularuñ ki ola Hıağ meddâhı
Medhe cür et iden olur sāmī
- 64 Dimeyüñüz ki bu cür et ne ola
Qaşdı azhār-ı maħabbetde ola
- 65 Dilerim senden aya Bārī Hüdâ
Bile haşr eyle bizi rüz-ı cezâ
- 66 Hem-cüvâr eyle cinânuñda müdâm
Dembedem eyliyor şöhet-i tām
- 67 Bu d uāya diyen âmīn o hīn
Bile hem-şoħbet idüp eyle mü mīn

Sebeb-i Te līf-i Kitâb

- 68 Felek-i dilde  ināyet miħri
Bir seħer toğdı açıldı müħri
- 69 Rüşen oldu niçe  irfân ü nikât
Şevk-ile geldi kuvāya harekât

²⁹ Rağiyallahu Te alâ anhüm
Kelletil elsinu kalet minhum

4 B

- 70 Dedi sultān-ı gönül tırma hemān
Ele al hāmeyi yaz bir dīvān
- 71 Pādişeh-zāde ki pīşkeş eyle
Gönlüni anuñ-ile hoş eyle
- 72 Oқınup yazıla hem beyne'n-nās
Aça mir'ātı gönülden niçe pās
- 73 İnqiyād eyleyüp emre tırdum
Hāmeye yazmag-içün el urdum
- 74 Dest-gır oldı baña °avn-i İlāh
Başladum yazmağa anı ki kāh
- 75 Dedüm ey Qādir ü Dānā vü Hābīr
Niçe °irfāna beni eyle hābīr
- 76 Yazayım қulların andan behre
Elemeler irişe berr ü bahre
- 77 Baña yazmaq saña irgürmek ey şāh
Umaram olmaya luţfuñla tebāh
- 78 Dendi nāmına Sürür-efzā anuñ
Dāfi° ola ğamını yārānuñ
- 79 Luţfuñ-ile dilerim hūb idesin
Oқunup yazıla mergüb idesin

80 Başdan ayağa egerçi ma'ÿüb
Kereme tüş olan olur maħbüb

81 Kerem ü fi'l ü 'ināyet senden
Reh-i tevfiķe hidāyet senden

82 'Ayn-ı inşāfla nāzır olana
Raħmet it 'ācize nāşır olana

5 A

83 Mu'terif olsa 'uyübuna kişi
Lāyık olmaz uralar t'an ü taş

84 *Halveti Muħyī* za'ifün ħāli
Şorulursa kamu kıl ü kālī

85 Yite mi bildigü yañıldıgına
Kılmıyalar meğer az ü çoğına

86 Luţfuña rāci' olur kim ey şāh
Hiç anuñ 'aybına olmaya nigāh

87 Dāmeni luţf-ile setr eyler anı
Görmeye 'aybını her dūn ü denī

88 Hāķ mu'in ola ħaķā-püş olana
Kāse-i semm-i cefā-nüş olana

- 89 Çoğ eger az u işārāt-ı hayāl
°Āriyet alunup olunmadı āl
- 90 °Āriyet kimden ise dībā
Yeg olur kim geyile köhne °āba
- 91 Dil tenūrunda ma°ānī beresi
Kendi yağı ile kavruıldı besī
- 92 Pādişāhum nola bī-lezzet ise
Zevk iderler ne kadar zağmet ise
- 93 Her kiři kudretine göre Hūdān
Baş idüp ekl ider anı ihvān
- 94 Kem ü bīř °aybı ile eyle řabūl
Řalbimüz luřfuñ-ile itme me°lūl
- 95 Ne buyurur göre ehl-i rüřdī
El-hedāya şaderi men yuhdī
- 96 *El-řader bi°l-fethi ve°s-sükūn*
Bī-ma°nā vāhidu sıhāh

5 B

Fi Medh-i H azret-i Murad Han Ca alallahu Te al  Sult n Fi - Cin n

Vezin: f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il n

- 97 Ey Şeh-i taht-ı m r vvet ve'y meh-i burc-ı kerem
Pertev itse Őems-i l tfu n ola mı hią zerre kem
- 98  Alemler adl   Őal hu n n r  p r-t b ideli
Hamdulillah ki k madı g t r p cevr-i zulem
- 99 HoŐ giąer s yende niąe derdmend-i  ft deler
Zill-i Raĥm nsın muĳarrer tan mı olasu n muĥarrem
- 100 P diŐehler arasında serfir z olsa n nola
Taht-ı h k mde ola m lk-i  Arab m lk-i  Acem
- 101 Bir kuru n m-ile ancaĳ dilde olmuş d st n
ą ker olmaĳa sez v r ola mı cemŐid-i cem 
- 102 Dergeh nde  zzet-ile niąe y zbin t cd r
Baş eg p her birisi k ddin ide³⁰ ĥam

6 A

- 103 R z u Şeb Ő d  ve ĥ rrem olasın mesr r b l
İki  alemdede ebed g rmiyesin hią hemm u ĳam

³⁰ Okunamadı.

- 104 Bunda olduñçün murādullah olasın ...³¹
Salṭanat bākī olup mülküñ ola bāğ-ı irem
- 105 Cennet-i firdevs içinde kıralar otağufı
Ėayrı cennāt olalar eṭrāfında anuñ ḥarem
- 106 Zümre-i rıdvān kimi şolağ ola kimi sipāh
Yideğün ola buraklar şehsuvār ol dembedem
- 107 Cem° olup yanuñca aḥbāb çikeler gülbengüñi
Ḥamd ü şükr ile Ḥüdā'ya götrile tūğ u °alem
- 108 Muṭribüñ Ėılman olup növbet ura şām ü seḥer
Ḥidmete bil bağlayup her birisi ola ḥadem
- 109 Ḥür-ı °ayn eṭrafuña el kavşırup divān ṭura
Döşene niçe sımāt u çigile niçe ni°am

6 B

- 110 Lāl ü yakūt ü leāliden muşaffā cāmlar
Şunalar pür eyleyüp şahbā-yı bī-telḥ ü elem
- 111 Çün ḥalīfe eyledi Bārī Ḥüdā maḥbübına
Hem-civār ide cenān içinde anuñ-ile hem
- 112 Pādişāhım gerçe çok kimse du°a eyler velī
Ḥalvetī Muḥyī gibi olmaya bir °ālī himem

³¹ Okunamadı.

- 113 Luṭf idüp anı du°āgū olma eyle kabūl
Dimesen bu āstāne lāyık olmazsın dedem

**Meclis-i Evvel Şükür -i Maḳamāt-ı °Aleyhden Olup Luzūm-ı şükri
Beyān İder**

VeZin: fe'ilātün / fei'lātün / fe'īlün

- 114 Hāḳḳ'a şükreyle gel ey dil her ān
Ṭurma fikreyle ne oldu iḥsān
- 115 Bu ciḥān bāğı senüñçün ziynet
Olunupdur olasın bī-minnet
- 116 Döşenüp yeryüzüne sebz-i bisāt
Oturasun bulup üstünde neşāt

- 117 Sāyeler bī-bedel ezhār-ı behār
Her ṭarafda aḳar āb ü enhār

- 118 Her şükūfeyle müzeyyen oldu
Vaḳti vaḳtiyle mu°ayyen oldu

- 119 Evvelā geldi mi benefşe pür-şevḳ
Būyı vü rengi urur °āleme berk

7 A

- 120 Mey-i °ışk içmeğe zerrīn ḳadeḥ
Kāsesin almış ele şād ü feraḥ

- 121 Lāle vü sünbül şeb-i bû-yı semen
Bunlaruñ olmuş idi bezm-i çemen
- 122 Getiricek gül-i aḥmer bûyı
Götürüp kaçdı bular қоһууы
- 123 Bû-yı ʿaşq-ile gelicek güller
Düşdiler şevke tamām bülbüller
- 124 Nağme-i bülbül ü elḥān-ı tıyūr
Eşiden cāna virür şevk ü sürür
- 125 Bezmgāh ola saña çünki bu bāğ
Ne sezādur ki ola sende ferāğ
- 126 Oturup bāde-i ʿışk içmeyesin
Māsivādan ne ʿaceb geçmeyesin
- 127 Niçe bir ğaflet-ile giçe günüñ
Gündüzüñ ʿışret ü ḥāb-ile dünüñ
- 128 Cemʿ ide gör yürü var ārāyı
Bilesin luṭf-i ciḥān-ārāyı
- 129 Neler etdi senüñçüñ izhār
Şükrini қоma dilüñden her bār
- 130 Senüñçün düzülibdür bu ciḥān
Senüñçün қurılıpdur eyvān

131 Bu kadar arz ü semāvāt ü nücüm
Bu kadar bezr ü nebāt ü tohum

132 Seniñçün olunupdur zī-rūh
Ġayrıya oldu mı hīç feth-i fütūh

7 B

133 Saña hıdmetde olurlar her ān
Hıdmet itmege virür her biri cān

134 Nice döner göre üstüñe felek
Hıfz için nice yılar niçe melek

135 Gice gündüz dimeyüp mihr-ile mäh
Tolaşır kulluğ için eyle nigāh

136 Felek ü fülk ü bihār ile buhār
Melek ü mülk ü nehār ü enhār

137 Nice yollar aşuben yıllar ile
Yel-i peyk hıdmet ider iller ile

138 Kimedür bunca hadem bildüñ mi
Yoğsa kendüñ buları bulduñ mı

139 Nice na`mā vü niçe ālātı
Saña ceş eyledi bu ālāyı

- 140 Nice virdi göre ʿaql-ı kāmīl
Olasın ta kim anuñla ʿāmil
- 141 Naẓar it şunʿına dāʿim anuñ
Ne-y-ile ẓāim olur bu cānuñ
- 142 İde gör şükkrine bu ihsānuñ
Şükkrinden yazıla ta nāmuñ
- 143 Bilene ẓadr-i Hüdāʿyayı tamām
Virilür daḥı ziyāde enʿām
- 144 Fehm idemezse kişi ẓadr ü şeref
Vire mi kimse hedāyā vü tuḥaf
- 145 Dām-ı şükkr-ile niʿam murḡını şayd
İde gör ẓayd edinüben anı ẓayd

8 A

- 146 Ne ẓadar şükkr olunursa niʿmet
O ẓadar artıḡ olur bī-minnet
- 147 Diler-iseñ ki ziyāde ola nān
Şükkr ol Bārī Hüdāʿya her ān
- 148 Bu muẓarrer ki cemīʿ ihsān
Şükkr-ile artuḡ olur añla ey cān

149 Bir hikāyet yazayım ola delil
Ger mu'ayyen olur ise Rabb ü Celil

Hikāyet-i Şükr-efzā

150 Bir kişi var idi sābıkda meger
Zişt-rü idi gir yel enzār

151 Başamazdı yüzine kimse anuñ
Göñli döner yüzine bařanuñ

152 Kaçar idi görevüz diyü anı
Bulişan gitmege ayurdu cānı

153 Görse almazdı buzağusın inek
Mümkün olmazdı niçe çekseñ emek

154 Hikmetini göre ki yaz adānuñ³²
Zevcesi bī-bedel idi anuñ

155 Yoğ idi hüsñ ü cemāline nazir
Bulamazdı añı ne řāh ü vezir

156 Yüzini gören olurdı hayrān
İşiden vaşfını şuramazdı bir ān

157 Şöhreti çutmuş idi āfākı
Her kişi olmuş idi müřtākı

³² “yaza añun” şeklinde olmalı.

8 B

- 158 O zamānuñ eşidüp sulţānı
Diledi ki göre bircik anı
- 159 Da°vet etdi getirüp hānesine
Gönderüp bir kişi kāşānesine
- 160 Gelicek gördi bu bī-hem-tāyı
Maḥv ider ḥüsn-ile gökde ayı
- 161 Olmuş ol mülk-i melāḥāt bī-şek
Şerm-sār eyleye gökde māhi
- 162 Yüzinüñ ḥür-i cinān müştāķi
Sözinüñ ḳalb ü cenān müştāķı
- 163 Ḥükm ider kişver-i ḥüsn içre tamām
Kimse ḳarşu ṫuramaz ḥās u °ām
- 164 İdemezlermiş anuñ medhini tām
Değil imiş bu hemān bir ḳurı nām
- 165 Didi luṫf-ile nigāre sulţān
Ne °acebdür ki bunuñla bu zemān
- 166 Geçirüp °ömr-i °azīzi dil-teng
Neden olmaya ḥuşümet bā-ceng
- 167 Dilemez misin anuñla firḳat
Ola şer°iyle buluna furşat

168 Ğayrı bir ehl-i kemāle varasın
Belki bir ehl-ı cemāle varasın

169  Iyş u  işretde olasın her dem
Ķadr-i rif atde olasın her dem

170 İşid p bu s zi ol b -hem-t 
Didi ş hım bize bu kısmeti t 

9 A

171 Eylemiş imiş ezel  ass mı
İdev z b ylece şub    ş m

172  Omr m z  hir olunca gidev z
Ya ben   ya o  l nce gidev z

173 Didi şeh ki ne  ceb ola bu h l
Bu ma  le kişi meyl ide b l

174 Bir g ren bir dağı g rmek dilemez
Belki  mr nde meserret bulamaz

175 Diyesin ki ge ir rem  mri
Dilemezem dağı zeyd    mrı

176 Ehl-i idr ke d şer mi bu s z
Y zine ba mağa d yer mi ya  z

177 Didi zen pādişehüm itme ʿaceb
Aña bir haşlet ü hū virdi ki Rab

178 Beni ayırmağa andan çāre
Olamaz olsa da yüzi k̄āre

179 Eyü yatlu çekeriz bir zaḥmet
Acı şatlu buluruz bir lezzet

180 Didi şeh bize anı eyle beyān
Nicedür anda maʿānī nihān

181 İşidüp bulavüz anuñla sürür
Gidere z̄ulmeti dilden gele nūr

182 Didi zen bu kişi Haḫḫ'a her bār
Şükr idüp dir ki benüm ey Settār

183 Uyımış baḫtımı bīdār etdüñ
Ṭāliʿ-i dūnımı serdār etdüñ

9 B

184 Ṭāliʿ-i dūnuma ḫürmet virdüñ
Ser-nigün baḫtımā rifʿat virdüñ

185 Necm-i üftādemī tābān itdüñ
Burc-ı rifʿatde dıraḫşān itdüñ

- 186 Kerem ü lütfuñ-ile bu yarı
Virüp itdüñ baña fazluñ yarı
- 187 Eger olmasa °ināyet senden
Göremezdüm anı vaşlı kıandan
- 188 Baña lāyık mıdı bāğ-ı iremüñ
Kıomadı itdi teķāzā keremüñ
- 189 Nıcidüp neyleyem ey zü-ihsān
Kerem ü maķzün olupdur her ān
- 190 Nice ki itdüñ ise anı naşıb
Yine lütfuñ-ile it anı ģabīb
- 191 Artırur şükşini ģünden ģüne ol
Şükş artdıķca bulur kıalbüme yol
- 192 İşidüp şeh bu sözi fehm itdi
Ne ki var ise dilinden ģitdi
- 193 Geldi kıalbine tesellā muķkem
Zene destür virüp oldu epsem
- 194 Bu ģikāyet aña dāll oldu ta°yīn
Vire ehl-i dil olana temkīn
- 195 Şükşler buldı ni°am ģünkü kıarār
Şükş olunmazsa ni°am ide firār

196 İdelüm şükri Hüdâ'ya dâ'im
Niçe ğafletle olavüz nâ'im

10 A

197 Kişi ihsân-ı Hüdâ'yı bilse
Fikr-ile kendi arayup bulsa

198 Nicedür yerlü yerinde â'za
Bilemez kıadrini kimse aşıla

199 İki gevher ki iki 'aynuñda
Kodı Haq olmasa nola 'aynuñda

200 Ber-nazar kişi ciħâne bakmaq
Niçe dünya deger imiş muılaq

201 Gözini yumsañ eger bir sâ'at
Gele bir sâ'at o dem biñ sâ'at

202 Ne bilür kıadrini anuñ binā
Meger ide anı Haq nā-binā

203 Eşidür misin iki ğuşuñda
Ne kerāmetler olupdur 'umde

204 İstimā' eylemese üzünüñ
Biline miydi kavā'idi dinüñ

- 205 Ya lisānuñda olan nuṭṭ u kelām
Ya dehānuñda olan zevḳ-i ta‘ām
- 206 O belāġat o feṣāḩat ki ḩüdā
Kodı ādemde ne mūmkündür edā
- 207 Eger olunmasa ādemde lisān
Bir olur idi anuñla ḩayvān
- 208 Dilüñ olmasa elüñden ne gelür
Elüñ olmasa dilüñden ne gelür
- 209 Eger olmasa kiṣide iki pā
Pāydār olamadı iki ‘aşā

10 B

- 210 Ādemi aḩsen-i taḩvīmde idüp
Cümle ḩalk içre anı ‘umde idüp
- 211 İtdi imāna vü İslām’a medār
Cümleye belki ol oldu pergār
- 212 Çıkamaz dā‘ireden ehl-i ‘uḩül
Bulamazdur girecek zīrā ki yol
- 213 Virilen ādeme ‘irfān ü kemāl
Fikr olunsaydı bilünürdi me’āl

- 214 Ma'adāsını buña eyle kıyās
İdesin halkına ta ki sipās
- 215 Getirüp bunca delā'il-i irad
Eyledüm ğafleti ta ki ola rad
- 216 Kimi 'aqlı vü kimisi naqli
Her biri meclisüñ oldı nuqli
- 217 Cem' olup bir yere yārān-ı cefā
Bulalar anuñ-ile zevk ü şefā
- 218 Sebeb-i şükr ola şākir olalar
Rüz u şeb hāl-ı zākir olalar
- 219 Bulalar anuñ-ile 'ālī maqām
Menzil ola olara dār-ı selām
- 220 Ya İlahī bizi şākir eyle
Ni'am ü luḡfiñü zākir eyle
- 221 H'āb-ı ğafletden uyar aç gözümüz
Ola varmağa kapuña yüzümüz
- 222 Dilevüz ki olavüz 'abd-ı şekūr
Eyleme faẓluñ-ile bizi kefūr

11 A

İkinci Meclis Fezâ'il-i Zikrullâhuñ Envâ'ı Zikrũñ Beyânundadur

223 Zâkir-i Hâk olalum cehr ü nihân
Bizi zıkr eyleye °avn-ile her ân

224 Kendiyi zıkr ideni zıkr ide Hâk
Fezkurũnĩ bize çün olundı sebağ

225 Nefy ü işbâtı dilũnd[e] koma vār
Pür ide kâlbũñi ta ki envār

226 Lây ile nefyi-i şerik-i ma°bũd
Eyle İlla-y-ile işbât-ı vücũd

227 Bulasız dergeh-i °izzetde vücũd
فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا³³

228 Rüşen eyler dili äyine-mişâl
Görinür niçe ma°ânĩ timsâl

229 Aça mir°atı gönũlden pası
Görine cümlesinũñ fehvâsı

230 Deyr-i dilden giderür evşanı
Kõmaz aşla ki aña hiçbir şanı

³³ fezkurũllâhe kıyâmen ve kuûden: "Namazı bitirince de ayakta iken, otururken ve yatarken Allah'ı anın. Güvenlik içinde olduğunuzda namazı gerektiği gibi kılın. Şüphe yok ki namaz, müminler üzerine vakitleri belli olarak yazılmış bir ödevdir." (el-Nisâ 4/103)

- 231 Düşürür vahdet-i maḥzā bī-şek
Ne çekersün añı çek turma emek
- 232 Kõdõ Hãk cümle ʿibādāta ḥudūd
Zikrini itmedi ammā maḥdūd
- 233 *Ezkurullāh* diyü emr etdi
Emr-i zikri ne ʿaceb ğamr etdi (Yaʿni kesir etdi)

- 234 Zikr ider Ḥālõk'ı zerrāt-ı cihān
Kimi ḥāl ü kimi ḳāl-ile ʿiyān

11 B

- 235 Zikr için geldi ḳamu cān-ile ins
Zikr için buldı beden cān-ile üns
- 236 Şıdḳ-ile añsa kişi ḥalkını
Zār ü miḥnetde ḳomaz ḥalk anı
- 237 Dest-gir olur aña her demde
Ḳötürür ḳomayup anı ğamda (ḳurtarur)
- 238 Bir ḥikāyet yazalum ola güvāh
Ger muʿin olur ise Rabb u İlāh

Ḥikāyet-i Zikr-efzā vü Ğaflet-küşā

- 239 Yazulur niçe kitāb içre şaḥiḥ
Bir ḥikāyet olunur naḳl-i şarīḥ

- 240 Bir kenîzek var idi Bağdad'da
Pârsâlardan idi ğâyetde
- 241 Her ne işlerse Hûda nâmını yâd
İtmese olamaz idi dilşâd
- 242 Şehr içre tıtdı anuñ nâmı tamâm
Zâkire dirdi aña hâş-ile °am
- 243 Bir münâfık işidüp aldı anı
Zîrâ sevmezdi Hüdâ'dan olanı
- 244 Kaşdı bu idi aña cevr ü cefâ
Eyleye kudreti yetdükçe ezâ
- 245 Getirüp hânesine darb-ı şedîd
Ura aña niçe let niçe hadîd
- 246 Fikr iderdi ki niçe güne günâh
Bula anuñ işine itdi nigâh

12 A

- 247 Ne ki işlerse kenîzek Allâh
Dir idi cümle dehen Bismillâh
- 248 İşidicek bunu ğâyet dil-teng
Şöyle oldu ide darba âheng (Ya°ni kaşd)

- 249 Bulamazdı aña bir veç-ile yol
Darbına muhkem olaydı meşgöl
- 250 Nice veç-ile bahâne itdi
Göre zikri aña şāhāne itdi
- 251 Kırtulurdu yine Hāq luḫfiyla
Zikr-i haqq-ile olan böyle ola
- 252 Diledi bir gūn aña bir ilet
İre muhkem ura āhir bir let
- 253 Cevheri idi meger ol nādān
Niçe cevherleri vardı pinhān
- 254 Getirüp bir eyü şehdānesini
Didi ki cāriyeye şakla şunu
- 255 Ne zamānda ki murād idem anı
Meh getirüp viresin o dem anı
- 256 Oluban cāriye ol dem Allāh
Didi şevk-ile hemān Bismillāh
- 257 Kodı bir hoḫka iĉine o zamān
Hoḫkayı bir yere itdi pinhān
- 258 Arayup buldı harif bir gūn anı
Hufyeten aldı hemān cevherini

259 Getirüp Dicle'ye atdı bi'lkaşd
Kaşdı bu darb-ile ide aña faşd

12 B

260 Hikmeti gör ki meger bir şayyād
Şayd-ı mähīye olupdur mu'tād

261 Şatmaq için niçe mähī getirüp
Reh-i bāzāre gidermiş götürüp

262 Cevheri aldı anuñ birkaçını
Didi ki cāriyeye yar içinini

263 Pişirüp anı müheyyā eyle
Belki gāyetle hürreye eyle

264 Cāriye mähīyi aldı eline
Nām-ı Mevlāsını aldı diline

265 Yarıcak içinini görse o güher
Çıka geldi yine bī-naqş ü zarar

266 Hayret-ile anı aldı eline
Didi ya Rab nice sırrı bilene

267 İledüp hoşkaya koydı fi'l-hāl
Şakir ü hāmid ü mesrürü'l-bāl

- 268 Bir niçe gün geçüren ol zālīm
Cevherin istedi andan sālīm
- 269 Şöyle fehīm itdi ki zāyi^c ola ol
Darbına muhkem anuñ buluna yol
- 270 Getire gitdi kenīzek güheri
Diyordı qalb-ile nola beri
- 271 Getirüp cāriye virdi güherin
Göricek ʿaqlı gidüp düşdi hemīn
- 272 Götürüp kendi özün urdı yere
Bere urmaq diledi yidi bere

13 A

- 273 Niçe sâ^at yatup anda bī-ħoş
Yüzüne su seperek itdi ħurūş
- 274 Ba^cde-zān başına geldi ʿaqlı
Didi qalbinde ne varsa şaqlı
- 275 Didi keşf eyle baña sırrı ħafī
Bileyim olmaya ta ki maħfī
- 276 Güheri Dicle^eye ben atmış idüm
Bu işi qaşd-ile ben etmiş idüm

277 Diledüm ki saña idem zararı
Baña luḡf eyle tamām vir ḡaberi

278 Ne ṡarık-ile yine geldi güher
Baña bildür anı ey ehl-i hüner

279 Didi nāz-ile kenīzek ey yār
İtimād eyle sözüme her bār

280  Alemler halk iden ol ferd ü İlāh
Oldı her yerde baña püşt ü penāh

281 Nāmını zıkr iderim her yerde
Buldum anuñla şifā her derde

282 Ne kadar olsa ḡavāle baña ḡam
Ḳurtarır luḡfiyla irmez o dem

283 Ḥalk-ı  alem baña ger tır-i belā
Atsalar her ṡarafımdan ser ü pā

284 Siper olur o zamān zıkr-i Ḥüdā
Ḥıfz ider cümleden irmez baña dā

285 Dest-i  āda ne kadar ki ata seng
Olmazam ḡıḡbirisinden dil-teng

13 B

- 286 Bilürem ki baña çok dürlü ʿiķāb
İtmege eyler idüñ saʿy ü ſitāb
- 287 Ƙomadı luţf-i Hüdā hıfz itdi
Her yere ʿavni iriſüp yetdi
- 288 Eſidüp bu sözi nür-i İmān
Ƙoldı ķalbine gidüp ſekk hemān
- 289 Yapuşup dāmenini Ƙutdı pek
Didi ki el benüm ü senüñ etek
- 290 Ne bilürsüñ baña taʿlīm eyle
Lāzım olanları tefhīm eyle
- 291 ʿÖmrümüz āhir olunca göçelüm
Ĝam ü ſādī meyini hoş içelüm
- 292 Feraħ ü hüzñ ü ſafā vü ya cefā
Görelüm bile olup yār-ı vefā
- 293 İttifāķ eyledi böyle iki yār
Olalar birbiriyle ĝam-hār
- 294 Göre zıķri niye irgürdi iſi
Eĝininden giderüp teſvīſi
- 295 Rāħat-ı rüħa iriſdüirdi tamām
Belki buldular olar dār-ı selām

296 Bize de pend ü naşihat bu yeter
Fehmimiz olmadı ise ebter

297 Komayalum dilimizden zikri
Giderüp ğayrı hevā vü fikri

298 Diyelüm gel berü dā°im Allāh
İstiķāmetle vara ta aña rāh

14 A

299 Şevķ-ile dise kişi cehr ü nihān
Dökülür cümle zünüb misl-i hazān

300 Buyurupdur aña bürhān ü delil
Ĥazret-i server ü maĥbüb-1 celil

301 Hışn olur kişiyev tevĥid-i Ĥüdā
Sa°y ideĝör ki şaķın olma cüdā

302 Ĥamu °āzā ile zikre ceĥd it
Māsivā zikrini dilden caĥd it

303 Zikri ĥaķķuñ niçe envā° olur
Fehm iden kişi aña sa°y olur

304 Nāmını zikrle olur zikr-i lisān
Zikr-i °ayn ismini itmek seyrān

305 Mā'adāsın buradan eyle kıyās
Zıkr idüp Hakk'ı yürü eyle sipās

306 Hı'ab-ı ğafletde niçe bir hıfte
Yatasın dimeyüp ay ü hafta

307 Uyanup şevk-ile her dem Allāh
Diyelüm ta irişince aña rāh

308 Dil ü cāna ola küt ü kuvvet
Vire her demde şafā vü lezzet

309 Çıkara cümle hevā vü hevesi
Ola maħrūsa-i kālbiñ 'ases

310 Hıfz ide zürd-i vesāvisden anı
Kotara maħzen-i dilden olanı

311 Dilerüm senden eyā Bārī Hüdā
İdesin zıkrini bu cāna ğidā'

14 B

312 Kālbimüze vire kuvvet dā'im
Olavüz hıdmetiñe ta kâ'im

313 Bir nefes eyleme andan hālī
Nitekim itmedüñ ehl-i hālī

Üçüncü Meclis Beş Vaķit Namāzuñ Faziletin Beyān İder

- 314 Āb-ı nāb-ile miyāhdan el yu
Mā'-i tevbeyle günahdan el yu
- 315 Nice pāk eyler ise aķar su
Pāk ide evsāhı zünübide vuzū
- 316 Ba°dez-ān °arş dil ü cāna °urūc
İdesin mülk-i melekden de ĥurūc
- 317 Kābe kavseyni ev-ednā sırrı
Keşf olup ref° ola cümle sırrı
- 318 Şeb-i mi°rācda olan rāz açıla
Bezm-i vuşlatda tolan cām içile
- 319 İrgürür vuşlata her demde ĥalāvet
Kālb olur vuşlata bir demde şalāvet
- 320 Çār ĥarf olduğı nāmı ola dāl
Her biri remz ü me°ānīye me°āl
- 321 Şıladan şad ü liķādan dağı lām
Getirür her biri bir nev°e selām
- 322 Vāv-ı vuşlat büyin işmām eyler
Ta teraķķisini °ilām eyler
- 323 Ref°-i yed eyledi remz ü imā
Māsivā ref° ola cümle güyā

15 A

- 324 H azrete karşu kıy am oldu kıy am
 Akd-i yed h idmete bil bağlıya t m
- 325 Baş eg p eyledin H aqq'a r k  
Emre m n k d v  mu t  id h uz  
- 326 Secdeden b yle olunur ki mur d
H azrete gelmişem olma beni r dd
- 327  Afv umup y z yire urdum ey ş h
Getir p dergeh ne r y-ı siy h
- 328 Ne kadar nefs m z olursa da ş m
Kerem   lu f-ile itmese ma r m
- 329 Secdede bulduğı  abdu n  urbet
 Gayrı yirde bulamaz eyleme fevt
- 330 Dile h ac tu n  c mle eze
Ola ma b l-ı H ud  ol aze
- 331 P k ider c rm   zeleden  abdi
Eger olursa da sevh    amdi
- 332 Bu a ş hid ola a v l-i res l
Yazalum ki ola işg  v   ab l

Temsil-i Ma'kûl Bi'l-Maḥsûs

- 333 Bir rivāyet olunur faḥr-ı cihān
Nice ḥüb eyledi bu sırrı ʿayān
- 334 Bize tefhīm için itdi temsîl
Şu ki ʿaqlı ola ḥişşe tebdîl
- 335 Bū Hureyre'ye didi bir gün ki resûl
Otururdu bile aşḥâb-ı fahûl
- 15 B**
- 336 Ma'rifet âbı-y-ile teşne dili
Suvarurdu oturup luḥf eli
- 337 Didi aşḥâbe kapuñuzda müdām
Aḳsa bir nehr-i kûy şubḥ u şām
- 338 Günde beş kerre yanup aña giren
Bedeninde ḳala mı hîç deren
- 339 Aña benzer bu şalātuñ meşeli
Pāk ider cümle ḥaṭâ vü zelevi
- 340 Ḳomaz aşlâ ki şağâyir kişide
Eger olmazsa kebâyir kişide
- 341 Yaraşur seyyid ʿâmal olsa
Seyyid olur anı her kim ḳılsa

342 Kimi mesnā vü şülâş kimi rubā°
Nola hikmet ki ola bu evzā°

343 Ecniha ola muşalliye şalāt
Bula anuñla şırāţ üzre necāt

344 Nitekim oldı meleklerde bu hāl
Uçmağa buldılar anuñla mecāl

345 Per ü bāl ola muşalliler uça
Berk-i haţif gibi bir demde geçe

346 Böyle buyurdı habīb-i Raħmān
Naķil iz biz kelimātını hemān

347 Zihī devlet ki kişi kıla namāz
Rabbine ide nice nāz ü niyāz

348 Günde biş kerre münācāta vara
Dergeh-i °izzete hācāta vara

16 A

349 Baħr-ı raħmetden ala behre-i tām
Menzili ola anuñ dār-ı selām

350 Burada meclīsi itmām idelüm
Bir daħı ğayrısın a°lām idelüm

351 Ne kadar ki yazıla aña sevāb
Niçe defterler ola niçe kitāb

352 Bu kadar remz ü işarāt ü nikāt
Yazılır ki vire albe harekāt

353 Şev-ile kıllalar anı her dem
Bileler ki ele girmez bu dem

354 Ya İlähî bizi pür-şevk eyle
Hidmetüñ hñnına pür zevk eyle

355 Armağan şeb-i mi'racı bile
Şöyle ki lezzet-i rühānî bula

356 Zevk ide albimiz andan her bār
Dimeye hayf ü şitā leyl ü nehār

Dördüncü Meclis Fezāil-i Züküt Beyānundadır

357 Cem'ı-māla şaın olma tñlib
Ola şāyed ki maabbet gñlib

358 omaya vācib edāsına seni
Niçe minetle oya sine seni

359 İdemezsüñ eger i'tā-ı zekāt
Meskenüñ eyleye āir derekāt

360 Buḥelā defterine yazılasın
Buḥelā zümresiyle olasın

16 B

361 Kendi maluñla bulasın zillet
Kendi elüñle bulasın miḥnet

362 Göre Qārūn'a nice eyledi māl
Qışşasından olına fehm-i me'āl

363 Ḥadem ü ḥayl ü ḥaşem sīm ü zeri
Ḥayl-i ḥışm-ı Ḥaqa uğratdı ḥarı

364 Şöyle oldu ki zemīn içre nihān
Zerrece qalmadı hīç nām ü nişān

365 Meskenin eyledi Ḥaḫ q̄ar-ı zemīn
Sebebi men^c-i zükūt oldu yemīn

366 Ne revādur ^cukalā māni^c ola
Qışşasın çünkü anuñ sāmī^c ola

367 Māl-ile def^c olunurken niçe ğam
Çekesin māluñ için ğuşşa vü ğam

368 İder iken zer ü sīm def^c-i belā
Ne ^cacebdür ki ola ^cayn-ı belā

- 369 Kişi malı anuñ-içün ki diler
Kara gün için aç ağçe dirler
- 370 Buñ deminde bulışa diyü anı
şaklayasın buña uğrada seni
- 371 Buña hiç razı olur mı  uđalā
Belki Mecnün dağı olmaz dime lā
- 372 Bir kişi şaklayamadı nārı
Bilse dūřup ideceđin zārı
- 373 Kāh olur ki niçesinüñ mālı
Uğradup derde didi yürür mālı

17 A

- 374  Ađıl oldur bile malı dūřman
Dimeye bizi belāya dūřmen
- 375 Cān virüp yoluna yār añlar sen
Kiřinüñ yolına olur çü diken
- 376 Viremezken kişi bir şabbesini
İstemedüği giyer cübbesini
- 377 Bu muğarrer bu ma'ķüle ađvāl
Olacağdur nola görünse mađāl

378 Tıkınıcak kişinin başına seng
Olur ol demde cihān benleşine teng

379 Fāide eylemez ammā o zamān
Başına üsse eger halk-ı cihān

380 Mümkün olmuş-iken eyle tedbīr
Anuñ-içün olunupdur takrīr

381 Ğārif olanlara lebdür bu cihān
Olalum bir dağı meclise revān

382 Anda da baş idelüm niçe kelām
Behre-mend ola havāş-ile Ğavām

383 Raḥīmallah TeĞālā diyeler
Niçe meclisde duāe eyleyeler

Beşinci Meclis Şavm u Cūe-i Faziletin Beyān İder

384 Sāliküñ tüşesidür niemet-i cūe
Sāliküñ ol rāhe şaḡın itmeye rücūe

385 Niemet-i cūeyı dem-ā-dem zād it
Rāh-ı Hāḡ zihri diyüben yād it

17 B

386 İrgüre ta ki ḡaḡıḡat eline
Nicedür ḡaḡḡ ḡaḡıḡat biline

- 387 Mā'ıl olma şib'â künd eyler
Süst idüp ğāyetle tünd eyler
- 388 Yağdırur kalbe tamām (toqlık) ebr-i şib'â
Matar-i ğafletle renc ü veca°
- 389 Kişi zevk-ile münacāt idemez
Şevk-ile qağı hācāt diyemez
- 390 Bār-ı t̄ā'āti ider yār-ı girān
Giremezler yüke her dem dil ü cān
- 391 Bulur anı kişi vicdānı ile
Fehm ider °aql ü dil ü cānı ile
- 392 Qarnı ac olana iblis qarīb
Olamaz didi hadīsinde habīb
- 393 Toq olan vesveye k̄abil olur
Ne ki °arz eyler ise mā'ıl olur
- 394 Bir hikāyet yazalum ola güvāh
Ger mu°in olur ise °avn-i İlāh

Hikāyet-i Yaḥyā-yı Nebī Aleyhisselām

- 395 Gördi bir demde Yaḥyā-yı nebī
Niçe yular tutar iblis-i ğabī

396 Didi ki kime aarsın yuları
Didi oklara aarım buları

397 arnı ok olsa kişinin āyet
Şıketinden idemez hı āat

18 A

398 Bī-tekellūf ururam aña yular
Yiderem her arafa nice ki ar

399 İşidüp azret-i Yahyā bu sözi
ılmadı aña heves döndi yüzi

400 Orada itdi hemān °ahd-i tamām
o olunca yimeye hı a°ām

401 Göricek çünkü bu āli o la°ın
Mutar oldu vü āyetde azın

402 Didi şimden girü o °ahdüm ola
Açmayam kimseye rāzım aşla

403 Żarar-ı ekli şu kim fehm itdi
Kendi kendi özine raħm itdi

404 oyalum kesret-i ekli ey yār
Fehm olundıysa ışaşdan ne ki var

405 İttifâk eyledi cümle ebrâr
Lezzet-i cûcî kıoma leyl ü nehâr

406 Kılllet-i ekl-ile her ehl-i kemâl
Hâşıl etdi ne ki etdiyse kemâl

407 cAmel ü cilm ü maarif-i kâmil
Kılllet-i ekl-ile olur hâşıl

408 Müris-i ğaflet olur ekl-i kesir
Baħr-ı nevme düşürür bî-tedbîr

409 Ğâfil olma gözüñ aç bîdâr ol
Râh-ı Hâkķ içre sebük-bâr ol

410 Salik itmez kişi ħamel-i şaķıl
Mümkün olduķca it anı taklîl

18 B

411 Diler-iseñ iresin maķşûda
Vâşıl ola dil ü cân maebûda

412 Bilesin râz-ı cûc nicedür
Baħr-ı vuşlatda bulasın niçe dür

413 Bu kıadar keşf-i rumuz ü esrâr
Yeter ehl-i dil olana ey yâr

414 Şimdiden şoñra reh-i hacce revān
Olalum gel berü şāhā şādān

415 Bulavüz niçe ecr niçe sevāb
Ger ʿinayet ider ise vehhāb

Altıncı Meclis Fezāil-i Hacc-ı Beytullāh Beyānındadır

416 Ey gönül ʿāşık iseñ dildāre
Sālik ol şevķ-ile rāh-i dāre

417 Beyt-i yārı gice gündüzde tavāf
İdegör hāliş-i muhallīs dil şāf

418 Bir kişi şıdķ-ile girse rāha
Yüz sürüp vara o Beytullāha

419 Dökülür cümle günāhı o zamān
Nice ki döküle evrāķ-ı hazān

420 Saʿy iden Merve Safāya anda
İrişür ķalb-i şafāya anda

421 Vaķfeye tırana virür ʿarafāt
Cennet içinde niçe hūb ğurufāt

422 Żayf-ı rahmān olur anda herkes
Ne ķadar olsa eger dün ü aķsen

19 A

- 423 Hün-ı rahmetle ziyāfet eyler
Ger ola bay ü gedā heb oylar
- 424 Olagör var yüri Hakk'a mihmān
Muğtenem eyleye ta ki Raḥmān
- 425 Seyyi'āt ḥasānete tebdil
İder anda varanuñ Rabb ü Celil
- 426 Nice toğdı ise bī-cürm ü günāh
İle eyler yine ta fazl-ı ilāh
- 427 Maşiyetden omaya anda eşer
Vārid oldu bu arık-ile eşer
- 428 Rācilüñ ḥutvesine seb'āmiye
Virilür rakıbe yitmiş ḥasene
- 429 Dökülür cümle güneh cehr ü nihān
Şu varağlar gibi ki vaqt-i ḥazān
- 430 Bazılar didi ki Hakk-ı abdi
Giderür ger ola sehv ü amdi
- 431 Cümleden pāk ü mu'arrā eyler
amudan pāk ü müberrā eyler

Hikāyet-i Hazer-baḥş

432 Evliyādan biri bir demde meger
Girdi bir taḥt-ı revān içre gider

433 Niçe izzet niçe niemetler-ile
Niçe ḥürmet niçe lezzetler-ile

434 İderek zevk ü şafā şāhāne
Taḥt içinde oturur mīrāne

19 B

435 Bir gedā gördi anı āh itdi
Yağdı dilleri tamām vāh itdi

436 Kendi pāmāl ü ḥakīr ü dervīş
Toza batmış ser ü pā ebru vü rīş

437 Teşne-dil acı vü zelīl ḥor ü ḥakīr
Niçe kimse ider anı taḥkīr

438 Şordı aḥvālını anuñ o velī
Şād ü ḥürrem ola ta cān ü dili

439 Didi bu āh ü eninüñe sebeb
Dilek olmaya mı ki bize aceb

440 Didi dervīş-i kerīm ü vehhāb
İkimüze bir irer mi ki sevāb

- 441 Gidesiz siz bu refāhiyyetle
Gidevüz bize bu kadar miḥnetle
- 442 Eger anda bir olursaḡ ey vāy
Çekevüz biz bu kadar zaḥmet pāy
- 443 Didi ol fāzıl ü dānā ü kāmīl
‘Ābid ü zāhid ü ‘ālim ü ‘āmil
- 444 İkimüzüñ bir olaydı ecri
...³⁴ itmez idüm ben ġayrı
- 445 Oturup ḥānede şükr eyler idüm
Dembedem ḥālīķı zıkr eyler idüm
- 446 İşidüp bu sözi çünki dervīş
Ġazab idüp didi neden ki bu iş
- 447 Didi ol ‘ārif ü kāmīl ü zuhāl
Diyeyüm saña işid ḥüb mişāl

20 A

- 448 Pādişehden birisi ḥürmet idüp
Da‘vet itse bir ḡulın ‘izzet idüp
- 449 O ḡuluñ yanına düşse nice ḡul
‘Acaba ḡangısı olur makbül

³⁴ Okunamadı.

- 450 Ağniyā daʿvetle girdi yola
Fuḡarāya didi mi kimse gele
- 451 Saña buyurmadı Hıaḡḡ'a ḡacc idesin
Ḳoyuben ehl ü ʿiyālün gidesin
- 452 Daʿvet itdi biz icābet iderüz
Bu yola anuñ içündür giderüz
- 453 Saña kim gel didi girdik rāha
Düşesin ta ki enīn ü āha
- 454 Fehm olunsun buradan remz ü nikāt
Denilibdür ³⁵وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ
- 455 Farz-ile nāfile yeksān olmaz
Zaḡmet maḡzla şon bulmaz
- 456 Fehm idüp sözi dervīş tamām
Yüz yire ḡodı daḡı etdi selām
- 457 Ya İlähī bize ḡacc eyle naşīb
Dil ü cān ḡastesine ola ḡabīb
- 458 Virdi ḡalbine tesellāsını ol
Ne ki işitdi ise itdi ḡabül
- 459 Cürm-i ʿişyān ḡomaya pāk olavüz
Ġam-ı ʿişyān gide bī-bāk olavüz

³⁵ Velī küllīn derecāt: “Her birinin yaptıklarına göre dereceleri vardır. Allah herkesin yaptığının karşılığını haksızlığa uğratılmaksızın tastamam vermek için böyle yapmıştır.” (Ahkâf 46/19)

460 Hacc-ı mebrûr iden ebrâr ü gile
Sa°y-ı meşkûr iden ahyâr gele

20 B

461 Rûz-ı maşşerde bile cem° olavüz
Sürevüz pâylarına niçe yüz

Yedinci Meclis Raḥmet-i Bî-Pâyân Raḥmân'ı Beyân İder

462 Diledüñ ey dil-i divâne yine
Düşesin bir ülü °ummâna yine

463 Ne kenârı ola ne pâyânı
Melce' idinse anı her cânı

464 Baḥr-ı raḥmetdür o bî-ḥadd [ü] kenâr
İrecek kaçresi cennet ola nâr

465 Şefkat ü raḥmet-i ḥalk-ı °âlem
Raḥmet-i Ḥaḳḳ'a izâfet ber-nâm

466 Kerem-i ḥalk-ı cihân kaçre-i mâ
Kerem-i ḥalka nisbet güyâ

467 Raḥmet-i ḥalk-ı cihân zerre-mişâl
Raḥmet-i şemsine karşı pâmâl

468 Buyurur hażret-i faħr-ı ümmet
Haħ Te‘ālā’da olur yüz raħmet

469 Biri dünyada vü toħsan toħızı
Āħiretde olur işit bu sözi

470 İns ü cin cümle vuħuş-ile tıyūr
Birbirisiyle bulur üns ü sürūr

471 Cümle bir raħmetüñ āşarı durur
Ka mu ol gülşenüñ ezhāridurur

472 Feyz olur herkese ol raħmetden
İrişür cümleye [ol] şefkatden

21 A

473 Şefkati birbirine [ol] ħalkuñ
Etdügi luţf-ile hüsn-i ħulkuñ

474 Cümle ol raħmetle oldı ey yār
Cümle ol şefkatle oldu bu kār

475 Birbirisine te‘aţţuf andan
İrişür ādem eger ħayvāndan

476 Feraħı üstüne bu cümle tıyūr
Nice döner olamaz bir dem dūr

- 477 Ferahı yolına virür cânı
Düşürür âteşe gâhi anı
- 478 Ferahın tutsa eger bir âdem
Kendüsi bile tütulur ol dem
- 479 Bu ki şâhid bulalum ide zühür
Kütüb-ı Sitte'de olup meşûr

Buḫârî vü Müslimde vü Ğayrıda Vardur

- 480 Oturırdı meger ol şâh-ı imâm
Cem^e olup yanına aşḫâb-ı kirâm
- 481 İbn-i Mes'ûd gelüp şād ü feraḫ
Kodı orta yere bir niçe feraḫ
- 482 Didi ey server olan insâna
Yolum uğradı dıraḫtistâne
- 483 Âşiyân itmiş imiş anda tıyûr
Uçmamış yavruları şöyle tırur
- 484 Niçesini alup anuñ tırdum
Kaftanum içine koyup durdum

21 B

- 485 Göricek annesi yavrularını
Döndi üstüme uçuben perini

486 Kaftanum şöyle koyuban açdum
Turmadum bir iki adım kaçdum

487 Şefkati gâlib oluban perrân
Düşdi yavruları üstüne hemân

488 Aparup yavrularıyla annesin
Hâk-i pâyuna getürdüm göresin

489 Gördiler anı bile aşhâb güzîn
Yetdiler her birisi âh ü enîn

490 Göricek rahmet-i ʿâlem-server
Didi ki lânesine koyuriver

491 Döndi aşhâba o dem fahr-i cihân
Kerem ü luţf-ile fetḥ itdi dehân

492 Şu Hûda Hâkk-ı Resûl itdi beni
Gönderüp kullarına Hâkk-ı nebi

493 Feraha ümmi ki oldu eşfâk
Kullara erḥam olupdur daḥı Hâk

494 Eşidüp bu haberi ehl-i nekât
Şundılar hastelere âb-ı hayât

495 Nice keşf eyledi fahr-ı râzı
Râsit fehm oluna ammâ râzı

496 Nola hikmet ki o Raḥmān ü Raḥīm
Ḥalk ide ḳullar için nār-ı caḥīm

497 Kişi nāre ḳoya mı sevdüğini
Niçün idhal ide ya Rabb ü Ğanī

22 A

498 Buyurur ehl-i rumūz-ı ʿirfān
Ṭuyurur ṭālib olanlar hemān

499 Feth idüp ḳufl-i der-i sırrı tamām
Ṭuyamayalar anı ammā ki ʿavām

500 Bize temşil idüp anı tefhīm
İtdiler olmaya ammā taʿmīm

501 Şāfi olmasa zer ü sīm eger
Nāre ḳoyar anı lābüd zerger

502 Eriyüp şızmağıla ḥāliş ü şāf
Olur elbette bī-şek [ana] ḥilāf

503 Maḥzen-i şāhe sezāvar eyler
Sikkeye lāyıḳ derkār eyler

504 Muḥteliṭ olsa eger ḥāk-ile zer
İde mi kimse aña hīç nazār

505 Buradan fehm olunur ki bu rāz
Sevdüğün hāzret-i Hāḡ nārda ḡomaz

506 Nāre idḡāline bā'is-i 'iṡyān
Oldu ki gidere 'iṡyānı hemān

507 Dünyede eyledügi fıṡḡ ü fücūr
Dergeh-i Hāḡdan ider zīrā ki dūr

508 Maḡv ider āteṡ-i dūzaḡ anı
Vuṡlata irgürür āḡir cānı

509 ṡūretā gerçi muazzeb eyler
Mā'nide lik mühezzeb eyler

510 Vuṡlat ü ḡurbete lāyıḡ eyler
Ġayrılardan anı fā'ik eyler

22 B

511 Raḡmet-i Hāḡḡa menāfi olmaz
Fehm iden kimse ḡilāfı bulmaz

512 Baḡrdan ḡatre güneṡden zerre
Gösterildi ire bahr ü berre

513 Bir daḡı meclis-i tezyin idelüm
Nuḡl-i irfan-ile taḡsīn idelüm

514  İşret id p diyeler rahmet-i H ak
Cem  iden r hına olsun muşlak

Sekizinci Meclis Kişi A m le İtim d İtmek Z rar Olduğın Bey n

İder

515  Amel m var diy  olma mağr r
 Ameli niçesin itdi mağh r

516  Amel nle şağın olma şadan
Yek olur g hi  amelden  işy n

517 Sebeb-i tevbe olur z r  z n b
 Ucb-ile t ati eyler mağc b

518 Devr ider niçe kesi a m li
 Add id p dirse eger a m li

519 Kişi olmağdan ise t atb n
H ş olur eyleye c rm-ile en n

520 Yokluğı çoma dilerse n varlık
Yokluk imiş kişiye var varlık

521 Yokluğı t şe-i r h eyle ey c n
Vere g r dest-i teh  H ađđ'a hem n

522 İhtiy c  zre olanı B r 
Sever imiş çoma dilden z r 

23 A

- 523 Tā'atim var diyü olma şād
Nice itdi göre Naşrābād
- 524 Yazalum kışşasın anuñki tamām
Hişsedār ola kamu hāş-ile 'ām

Kışşa-yı Naşrābādī Kıddese-sırrahı'l-'azīz

- 525 Buyurur hazret-i Naşrābādī
İrişüp 'avn-i mu'in ü hādī
- 526 Şest hacc itmişdim 'ömrümde
Şıdık-ile her biri hacc u 'umre
- 527 Hatıra şöyle hutur itdi meger
Bu kadar haccım olupdur defter
- 528 Hamd-ı bī-hadd ki Hūda itdi naşīb
Umarum ola bu derdüme tabīb
- 529 Bir münadi o gice rü'yāda
Hişşe bahş ola bu Naşrābā'da
- 530 Didi her köşede Hakk'a tāt
Dembedem eylemede her zerrāt
- 531 İhtiyāc olmaz aña Rabb ü Ğanī
Her birisinden anuñ müstağni

- 532 Muttakî olsa eger halk-i cihân
Dergeh-i izzetine virmeye şân
- 533 Fâsık olaydı kamu ins-ile cân
Gelmeye yine kemâle nokşân
- 534 İşidüp bu sözi bîdar oldum
Neye uğraduğum ol dem bildüm

23 B

- 535  Arafât' da idi bu hâl meger
Muntazır oldum ola tâ ki seher
- 536 Şubh olıcağ tura geldüm fi'l-hâl
 Arafât içre bir kudm-i dellâl
- 537 İki nâna bu kadar haccı alan
Berü gelsün işidüp şevkı olan
- 538 İki nân pareye bunca haccı
Virürem şanma gör idem lecci
- 539 İşidüp bir kişi ol dem geldi
İki nân pareyi virüp aldı
- 540 Şatıcağ haclarımı müflis zâr
Didüm ey Rabb ü Raḥîm ü Gaffâr

- 541 Bir tehî dest-i gedâyım geldim
Şey'-i Lillaha mededsiz oldum
- 542 Kerem ü luḡfuña ḡalmuḡdur išim
Umaram ḡayra yorıla bu dūšım
- 543 Oturup böyle tefekkürde ḡazîn
Hâtif-i gaybî didi ey miskîn
- 544 Çünki sen kendüni müflis bildüñ
Giderüp cümleyi müflis olduñ
- 545 Sebeb-i maḡfiret oldu bu kâr
Ḥâb-ı ḡafletden olasın bîdâr
- 546 Cümle ḡaccılar olup ḡacc-ı ḡabûl
Ḥürmetüñe senüñ olma ki melûl
- 547 Tuydı bu râzı šu kim fehmi ola
Ḥoš gelür Ḥaḡḡ'a tehi dest gele

24 A

- 548 šanma ki šöyle ola bî-a°mâl
Kendüzün belki bile bî-a°mâl (kendi özün)
- 549 İ°timâd itmeye kimse °amele
°Amelin almaya ašla °amele

- 550 Ne bilür ki kişi nolur āhir
Ya olur  abid yaħud fācir
- 551 İmtisāl itmek çü emre hemān
Tā atüñ eyle yüri cehr ü nihān
- 552  oma t  atı veli  add itme
Yoluñı varlıgıla sedd itme
- 553 Fazl-ı H aħ 'a tayanup gir r  he
Diler iseñ iresin derg  he
- 554 Fazl-ı H aħ olsa kişiye hem-r  h
Olmaz ol  ande giderse g mrah
- 555 Dilerem senden ey  ferd ü il h
İ tim dum saña eyle her g h
- 556 İttik  eylemeyem ğayra ebed
Sened m fazluñ ola sermed

** okuzuncu Meclis Bir  Amel ki Liveclillill h Olmaya N f  Olmaz
Anı Bey n İder**

- 557 T  atüñ c mle livechill h it
Dergeh-i H aħ 'a anuñla r  h it
- 558  Amel nde ger olursa ihl ş
Bulasın niçe meh l nde ħal ř

559  Abd-i muhlişlered r maħlař-ı t m
Her iş n de ҡoma iħl řı m d m

24 B

560 alb n n albini ş f it şufi
Geymek-ile hemin olmaz şufi (Peşmine)

561  Amel n kesretine olma m cidd
Niyet n şihhatine it y ri cidd

562 Niyete g re olur c mle  amel
Niyet olmaya niyetde ħal l

563 M nev ya eriş r ҡiři hem n
Ne kadar ş  at ide cehr   nih n

564 işt-z r-ı dile tohm-ı iħl ř
Zer  iden ħ řıl ider ħarman-ı h ş

565 Bir  amel ҡiřiye bedr-i lill h
Ger m z l olur ise seng-i r h

566 Bir ħik yet yazalum eyle nig h
Ger Mu in ola bize  avn-i  l h

567 ş hid-i  adl ola bu dav ya
Hem m eyyed d şe bu fehv ya

Hikāyet-i Hülûş-efzā

- 568 Sulehādan birini rüyada
Gördi bir  arif  arif zade
- 569 H al n z noldu diy  etdi su al
Didi ol kimse  aceb oldu bu h l
- 570  anı ol  avm    al t   ezk r
 anı ol h cc   cih d   efk r
- 571 Biz sanurduk ki ibad t itd k
R h-ı H kda ni e t  at itd k
- 25 A**
- 572 Birisi olmadı ma b l-i  l h
Zahmet   mihnetimiz oldu teb h
- 573 Dergeh-i H kka varıcak dindi
Bu kadar  omri ne itd n dindi
- 574 Ne i e  arf olunup serm ye
Ne getird n g rel m Mevl 'ya
- 575 Ben did m ki ni e h cc u  umre
Eyled m bezl-ile zeyd   amra
- 576 Didiler ki anı h cc olma -i un
Halk arasında  eref bulma -i un

577 Eyledün bulduñ anuñ ecrin o dem
Ne getürdüñ buraya söyle bu dem

578 Ben didüm şavm ü salāt ü evrād
Eyledüm niçe ibadāt ü cihād

579 Didiler bunları itdüñ bir ād
O sebeble olasin her dem yād

580 Hayr-ile nāmunı yād eyleyeler
Halk arasında tamām söyleyeler

581 Cümleñüñ anda cezāsın bulduñ
Anı di bunda ney-ile geldüñ

582 Ben didüm ey Hākem ü Ferd ü İlāh
Bu ibadat olıcak cümle tebāh

583 Bilmezem bir dağı çare ne kılam
Nicedem ğayrıya qādir degilem

584 Kerem ü raḫmetüñ olmazsa mu‘īn
Menzilüm vadi-i nār oldı hemīn

25 B

585 Didi ol zü kerem ü zü ihsān
Hātırında mı fūlan ruz u filān

- 586 Yolda tururdu meger ki bir seng
Mü'cini ider idi dil-teng
- 587 Giderüp yolundan anı pāk ittüñ
Hüb u hammār ola diyü hāk ittüñ
- 588 Anı ihlāsla ittüñ ol an
Ne riyā' sum'a murād oldı ne şan
- 589 Hoş gelüp gāyet-ile ol amelüñ
°Afv olundı ne ki oldu halelüñ
- 590 Sebeb-i °afv zelev oldı bu kār
Mağfiret itti anuñla gaffār
- 591 Bizim anladığımız olmadı kār
Koma her nev'a °amelden yürü var
- 592 Az ü öz ola hemān lillāh it
Ne olunursa hemān fillāh it
- 593 Ne kadar az ola lillāh eyle
Muhlisin rahını turma söyle
- 594 Eyleye ta ki murāda vāsıl
Ne ki maqşūd olunursa hāşıl
- 595 Ya İlāhī kamu a°mālümüzi
Eyle ihlās-ile ahvalümüzi

596 almaya dilde riyā' vü sum'ca
Nur-ı ihlasdan irişür lem'ca

597 Def' ide şirk-i hāfi zulmetini
Ref' ide salvetini sadvetini

26 A

Onuncu Meclis 'ibādet Nice Olur ve 'Übūdiyyet Nice Olur Anı Beyān (İder)

598 Dergeh-i haa kul ol ey dil gel
Deş-i ğafletde nie pādur gil

599 Gezesin bī-ser ü saman ğāfil
Zann idüp kendüñi dānā-i 'ākil

600 Bilmese kiři 'übūdiyyetini
Ne bilür nice olur ĥidmetini

601 Ne iün ĥalk olunupdur insān
Ne iün oldu bu ĥürmet bu řān

602 Dindi mi kimseye hi kerremnā
Fehm idüp olmayasın sen dānā

603 Cümle eřya saña ĥidmetde ola
Sen 'übūdiyyete didüñ mi nola

604 Nie bir olunsa 'abd-i ābı
Bī-ğam-ı ātiye hüzn-i sābı

- 605 Neden ola ki bu bî-pervâlık
Gelmeye albũne avf-i âlık
- 606 idmet iun seni un eyledi alk
Niun olunmaya ya idmet-i ak
- 607 idmetũn itme aın ũcret-ile
Cehd it gr idesin urmet-ile
- 608 ũcret iun olunursa âat
Lâyık olmaz ger ola biñ sâat
- 609 Server-ı ehl-i rumũz ehl-i edâ
azret-i eyh-i kebîr nũr-ı udâ

26 B

- 610 Mũrde dillere unar âb-ı ayât
Nũş iden grmeye mrũnde memât
- 611 İki ısm itdi ibâdat ehlin
Fehm olunsun diyũ fer ũ aslın
- 612 Biri âati ider ũcret iun
Biri izhâr-ı ũbũdiyyet iun
- 613 ũcret iun idene dindi ecir
Zirâ maşũdı degil emr-i adir

- 614 Eylemez hizmetin olmazsa ivaz
Ne ʿibadet ola ol ki ğaraż
- 615 Şu ki izhâr-ı ʿübüdiyyet ider
ʿAbd olup seyyidüne hizmet ider
- 616 Ne ricâ idinür ol heşt-behişt
Ne serîr ü ne sarây-ı zerrîn-ıhışt
- 617 Ne cinân oldu ricâsı ne sevâb
Ne tamukorhusı oldu ne gazâb
- 618 Fikr-i ücretden olupdur ʿârî
Dembedem fikr-i rızâ-yı Bârî
- 619 Dil ü cân-ile olur hizmetde
Kul ola tâ ki der-i ʿizzetde
- 620 Şu ki hizmetde recâ ide cezâ
Olamaz vuşlat- Hâkka o sezâ
- 621 Vuşlat-ı cennet olur aña ʿivaż
Cennet-i vuşlata kande ide havż
- 622 Birisi vuşlat-ı cennetde olur
Birisi cennet-i vuşlatda olur

27 A

623 Cehr idegör ki  übüdiyyet-ile
İdesin t    t  n i h rmet-ile

624 Ma rifetde ki i ki k mil ola
 Abd-i mevl  oluben  amil ola

625 Bir hik yet yazalum ki k f 
Ola dil-i hastalar hem  af 

Hik yet-i Z  n-n n-ı Mı r  Kaddese Sırrehu'l-az z

626 Buyurur h zret-i Z nn n meger
Seyr-i de t eyler id m bir server

627 E nine c me-i pe mine giy p
 oyle y r r  amudan el yuyup

628   in lık-ı b y ir p andan
C n me amını per itdi c ndan

629 Sur id p yanına vardum anu 
H lini bilmek i  nol c nu 

630 Lu f-ile didi ba a ey Z nn n
Mer abalar ola h dden efv n

631 Ben did m ki ne bil rs n Z nn n
Benim ismim ola ey ehl-i s k n

632 Didi Şol Şevk-i maĥabbet cānda
Müşterek etdi bizi  irfānda

633 Seni baĥa beni saĥa tefh m
Eyleyen nāmuĥı itdi ta l m

634 Dilerim ki saĥa bir nesne su al
Eyleyem bildüresin noldı me al

27 B

635 Bize ta rif-i Őeh vet eyle
Bilevüz ta ki küşade s yle

636 G nlümüz ola anuĥla p rn r
Vire  albümüzze her demde s r r

637 Ben did m bezl   a aya dirler
M l-i is r   fidaya dirler

638 Didi ma l mudur ol her ferd ĥ
Di Őeh sın bize ehl-i derd ĥ

639 Ben did m r h-ı H d 'da c nı
Bezl ide olmaya herkez s ni

640 T  at-i H kda ide Şevk-i Őit b
Ola  albinde  ib det ne sev b

641 Didi t̄āˆātũñ iün ecr-i cezĩl
Dilũñ eyler mi ricā vire celĩl

642 Ben didũm birine ˆařr-ı emsāl
Virũr elbette Rabb ũ Faˆāl

643 Didi olmuş iřũñ ey bĩ-ˆibret
Eylemezsın ˆameli bĩ-ũcret

644 şöyle it gelmeye řalbũñe cezā
Ne cinān ne řevāb ola recā

645 şalbine zerrece şems-i ˆirfān
şoğma mı rũřen ide nie nihān

646 Sen ˆũbũdiyyeti fehm eylemedũñ
Ehl-i ˆirfān sözini sũylemedũñ

647 Yok mı cānuñda maşabbetden eşer
O eşerden viresin bize şaber

28 A

648 řālik ol rāh-ı ˆũbũdiyyete ta
Heybet-i řaķ ide řaddũñi dũ ta

649 Eyle t̄āˆāt ũ ibadāt hemān
řāzret-i řaķķa revān ola cān

- 650 Böyle pend eyledi ol arif zt
Biline nice olur-imiŒ tt
- 651 Bu ark-ile bize etdi ed
mil olsun diy her Œh-ı ged
- 652 Ya İlah kerem  lufu-ile
Vir bdiyyete Œevi bu dile
- 653 Slik-i rh-ı bdiyyet ola
DŒrp yolda oma b u gile
- 654 Malaba vŒıl ola ir dem
mr-i serhaddine ir nice adem

**On Birinci Meclis Fezil-i Dua v Zr v Tazarru Br
Beynundadur**

- 655 Aalum dest-i niyz b-add
Umaram H omaya sıfrl-yed
- 656 Ar-ı hcat sever Br Hd
Ne kadar eyler ise eyle nid
- 657 Ar-ı hct ider olsu mal
zb ider ne adar olsa Hl
- 658 Ar-ı hct eger olmasa o Rabb
Nin olmad diy ide zb

659 Ne kadar ki diler iseñ Vehhāb
Ya murāduñ virür ol dem ya şevāb

28 B

660 Yüri her demde heman eyle du°ā
Dime olmaya abül yāhū ola

661 Turs olur tır-i azaya bī-şek
Zayī° olmaz ne adar çekseñ emek

662 Eger atılsa idi tır-i belā
Nāgehān avs-i azā'dan şāha

663 Ola ol demde dua aña siper
Böyle buyurdu abīb ü server

664 Şu zemān k°ola mu°alla o azā
Def° ider anı olunursa du°ā

665 Şu zemān k°ola aza-yı mübrem
Şıd-ile raı oluptur epsem

666 Şu ki tadīre muvāfı olamaz
Ki nebī etse icābet bulamaz

667 Göre far-ı dü-cihān °ammisine
Ne adar itdi du°a māh ü sene

- 668 Şu kadar itdi duªa yok Һaddi
Didi Һaқ aҺir aҺa lª-tehdª
- 669 MuҺҺ-1 aªmªl ola unki bu duªa
Ne revªdur ki kişi anª Һoya
- 670 Lezzetin zevќi olan bilür anuñ
Dil ü cªn Һuyar anª Şanma tenüñ
- 671 Őıdќ-ile itse münªcªtı kişi
Һaқ Taªlª giderür teŐvªŐi
- 672 GuşŞa vü ğamda Һomaz anª zelªl
Bir rivªyet yazalum ola delªl

29 A

Rivayet-i Yaќªn-baҺŐ

- 673 Var idi ªahd-i resªlde bir merd
ŐaҺib-i ªilm-idi hem ehl-i Һired
- 674 Bir zemªn ҺaŐd-1 ticªret itdi
Y¼kled¼p maҺmil-i Őªame gitdi
- 675 İtmedi kimseyi kendiye Һarªn
ªAvn-i Һaқ ola baҺa didi Muªªn
- 676 Bir Һarªmª yoluna geldi anuñ
Bª-refªќ id¼ğüni bildi anuñ

- 677 Kaşđ idüp atline s ci oldu
atlı iun bir yere d ci oldu
- 678 G rdi t cir ki ar m  g lib
Başı urtarmaĝa oldu alib
- 679 Viridi malın beni atlı itme didi
Her nesi var ise peşinde odu
- 680 Nie vech-ile niy z itdi a na
Yalvarup didi Şaın ıyma ba na
- 681 Beni itla idüp al malımı heb
Eksik itmez yine vir r ba na Rab
- 682 Bamadı n liŐ   a ına anu n
Didi ki omazam elbette c nu n
- 683  henin albine s z-i  hı
EŞer itmez diler ol n g hı
- 684 Kese başın d ke anın  ke
Bilmedi  hı ıka efl ke
- 29 B**
- 685 Bildi t cir ki mu l oldu nec t
Diledi ide vuz  ıla Őal t

- 686 Abdest aldı şalât itdi edā
Ba°dez-ān dergeh-i Hākka itdi nidā
- 687 Bu du°ayı okıdı şıdķ-ile ol
Nice virdi bu du°ā gör añā yol
- 688 Fāriğ olup yüzine sürdi eli
Görse bir kimse ıurur şāh-ı velī
- 689 Bir yeşil cāme giyüp binmiş ata
Kuş olup kaçsa dağı anı ıtuta
- 690 Bir mehīb-i merdi diler °ālem
Nurdan ıtutmuş elinde bir °alem
- 691 Görđi bu ģāli ģarāmī nāğāh
Cānib-i rāhe hemān itdi nigāh
- 692 Baş ģanısı olup rāhe revān
Diledi ola dağı ģotara cān
- 693 Đarbeyi urdı o bed-baģta dilīr
Yıģılup düşdi vü ditrer dir dir
- 694 Emr idüb tācire kes didi başın
Ķanını dök bitirüp anuñ işin
- 695 İģtiyār itmedi tācire miskīn
Kesdi başını dilīr indi o ģīn

696 Tācir ider bize ey kān-i kerem
Hāzret-i Hızır olup irdük bu dem

697 Mevtden sen bizi azād itdüñ
Giderüp ğussamızı şād itdüñ

30 A

698 Didi o kimse ne hızzım ne velī
Gelmişem emr-i Hüdā-yile velī

699 Melekem meskenim üçüncü semā
Tutmuşam emr-ile anda me'vā

700 Ol zemān ki itmiş-idüñ Hāḫḫa niyāz
Ol du'āya dil ü cāndan āğaz

701 Hāzret-i peyk-i emīn geldi o hīn
Tız yetiş der o za'if-i miskīn

702 Oldı dem-beste vü beste-i ğāyet
Demidür oldu şikeste-i ğāyet

703 Verüp ol merdi ḫalaş it fi'l-hāl
Böyledür emr-i kebīr ü muta'āl

704 Bilesin böyle olupdur fermān
İriş aña yūri ṭurma bir ān

- 705 Byle didi ben n peyk-i emn
Gelmişim ıarat-ı ayn ire hemn
- 706 Emr-ile itdm anun atlini ben
Kendi kendmden idem eyleme zann
- 707 Kim oursa bu duy Ramn
h-ı gamde omaz an bir n
- 708 Destgr olur an avni tamm
şd-ile oı yri şub  şm
- 709 Geldi tcir bunu takrr itdi
zet-i servere tabr itdi
- 710 Sergzeşti ne ki olduysa tamm
zrete eyledi bir bir alm

30 B

- 711 Far-ılem an luf-ile ııb
Eyleyp didi ki ism ey şbb
- 712 Bildirilmiş san ism-i zam
Ou her demde olasn ekrem
- 713 Mstecb ola kim eylerse du
degr var yri b- şd-ı şaf

Du°ā-yı Şerif budur: ³⁶

اللهم يا ودود يا ودودود يا ذالعرش المجيد يا مبدئ يا معيد يا فعلن لما يريد أسئلك
بنور وجهك الذي ملأ أركان عرشك وأسئلك بقدرتك التي قدرت بها على خلقك و برحمتك
التي وسعت كل شيء لا إله إلا أنت يا مغيب أغنني يا مغيب أغنني يا مغيب أغنني يا مغيب
أغني

On İkinci Meclis Kazāya Rızā' vü Teslîm İtmek Beyân İder

- 714 Ey gönül gel bu kazā vü kadere
Razı ol her ne ki yazıldı sere
- 715 Gelür imiş yazılan başa şahih
Olunur buña niçe naql-i şarih
- 716 Nāfi° olmaz kadere her ne kadar
Cedd idüp eyler iseñ gerçe hazer

31 A

- 717 Tābi° olmaz saña taqdîr sen ol
Tut ulular sözini sen sen ol

³⁶ Allahım ya Vedūd ya Vedūd ya ze'l-°arşil mecîd ya Mübdî vü ya Mu°id ü ya Fa°âlün limâ yürîd ü Es°elüke bî-nûri vechike'llezi mele°e erkâne °arşike ve es°elüke bî-ķudretike'lleti ķaderte bihâ°ali ĥalkike ve bî-raĥmetike'lleti vesî°at külle şey°i lâ İlähe illâ ente ya Muĥîs u egisni ya Muĥîs u egisni ya Muĥîs egisni.

- 718 Çekicek levh-i kazâ üzre kalem
Razı ol dime nicidüp ne kılam
- 719 Resm-i naqqası koyup taşra hurûc
İdemez olsa da şâkir ü lecûc
- 720 Çıkamez daîr-i per-gârı koyup
Gidemez bir yere bu kârı koyup
- 721 Hîkmete kimsenüñ ʿaqlı iremez
Degme göz sırr-i kazâyı göremez
- 722 Zâhirinde niçe nesne bize hûb
Bâtının görseñ olur-imiş maʿyûb
- 723 Şûretâ niçesi zulmet görünür
Nûr olur maʿnâda niʿmet görünür
- 724 Kimse bilmez nicedür sırr-ı hafî
Zîrâ gâyetde olupdur maḥfî
- 725 Gâh olur bende idüpdür şâhı
Bende-i şâh ider olur gâhi
- 726 Kimine zer kemer olmuş zer tâc
Kimi bir pula olmuş muḥtâc
- 727 Eğnine kimi giyer köhne ʿabâ
Kiminüñ câmesi zîbâ dibâ

- 728 Kimisi egnine bir Őal giyer
Al-ile niceleri āl giyer
- 729 Cāme-ĥāb oldu kimine zerbeft
Yatarak kimisi ĥāk űzre bir fet

31 B

- 730 Kimi destār-ile giymiŐ cűbbe
Bulamaz kimi giyűrdi cűbbe
- 731 Kimi taĥt-ile hevāda gezdi
Kimi mahi-yile māda gezdi
- 732 Kimisi műlk-i sűrűra sultān
Műlk-i ğamda niĥe kes olmuŐ ĥān
- 733 Kimisi kişver-i izzet Őāhı
Kimisi kişver-i zillet Őāhı
- 734 Kimisi ĥekdi niĥe tuĥ ű alem
Niĥesi ĥekdi azāb--ile elem
- 735 Kiminűn yidűgi hem ğuŐŐa vű ğam
Kimisi yidi sűrűr-ile niam
- 736 Kimi Őādi vű fereĥdan Őuramaz
Kimisi ĥűzn ű teraĥdan Őuramaz

- 737  Ab d   z hid   k mil kimi
F sık   f cir   c hil kimi
- 738 Kimi d ny yı sever kimisi H k 
Kimi olmadı mu ayyed mu lak
- 739 Kimi bilmez niced r h yr    eri
Kimi m hre  a na g rse g heri
- 740 H kmetin kendi bil r yine h k m
G yrı bilmez ne  adar olsa  al m
- 741 Mu tal    olmaya bu sırra meger
C n g ziyle ide ta levha naz r
- 742 Bize l zım bu olupdur ki hem n
İhtiy r   omayav z her  n

32 A

- 743 İhtiy ra dime  a ın c z 
 oma elden y ri k lli c z 
- 744 Peyk-i p   urvet-i v sk dur bu
Bileg r ni met-i  zm dur bu
- 745 Cebr-i  ırf  ni esi d  di tam m
Ba ına cey -i hev  u  di tam m

- 746 Һor idüp anı Һaқır eylediler
Alup a°māli faқır eylediler
- 747 Һtiyārı idünenler rehber
Çıkarup bir Һarafa Һurtara ser
- 748 Cebri kim ki idinürse rehber
Vadi-yi mā°siyet içre elter
- 749 °Abd eger cümlede olsa muзtar
Һacet olmazdı aña һiç rehber
- 750 Һtiyārı eline virmese Һaққ
İde miydi Һulına Һa°n ya daққ
- 751 Һşledüp bir Һulına kişi işi
Ne revā vire dönüp teşvīşi
- 752 Güc-ile işledür olsa Bārī
Қullarından birine bir kārı
- 753 Yine dönüp niçün etdüñ diye mi
Һālī üzre anı yoҺsa Һoya mı
- 754 Emrine tābi° olup işlese Һül
Lāyıқ olmaz ki ide anı melül
- 755 Buradan fehm ola cümle bu rāz
Ğayrı ma°nāyı idinme demsāz (dem yapan)

32 B

756 Yirlü yerinde olupdur her kār
Fehm olunmadı ise nola ey yār

757 °Abde lāzım bu ki taqdır ü kazā
Nice oldıysa ide aña rızā

758 Dimeye hiçbirine çün çerā
Eyleye kendüyi teslīm-i Hüdā

759 Bir hikāyet yazar İhyāda İmām
Yazıcağ buraya revnak vire tām

Hikāyet-i Rızā-bağş-ı Teslīm-efzā

760 Enbiyā'dan biri bir demde meger
Çıkdı bir ...ühe³⁷ °ibādet eyidiser

761 Anda aqardı meger āb-ı zülāl
Diledi zevk anda meh ü sāl

762 Şavm°e itdi varup qurbna anuñ
Gidesi gelmez idi her görenüñ

763 Geldi bir gün aña bir şāb içe āb
İstirāhat ide bir dem dağı h'āb

³⁷ Okunamadı.

- 764 Var imiş kise-yile dinārı
Çomuş orada kaçā-ı Bārī
- 765 Ba°dez-ān bir kişi dağı geldi
Bulup ol kiseyi fi°l-hāl aldı
- 766 Yine rāhına revān oldu
Ferah ü şād-ile kalbi tıldı
- 767 Ba°dez-ān bir dağı merd-i mekīn
Geldi ki eyleye kalbin teskīn
- 33 A**
- 768 O cūvān ki anda unuttı dinār
Gidürek tıydu ki kalmuş neği var
- 769 Geldi gördi ki yatur bir kimse
Didi bulduñ mı zer-iyle kiyse
- 770 Didi ol merd-i faķır-i miskīn
Bulmuşım ben anı bil ki yakīn
- 771 Nār-ı faķrı diyeyim di nārı
Bilmezem başım yaķañ nārı
- 772 Baña dinārı ço sen dinārı
Yandugum saña diyeyim bārī

- 773 Bilmezem nice olur dinārı
Göstereydi baña bircik Bārī
- 774 Görsem eger ben anı bilmez idüm
Belki nīk sanuben almaz idüm
- 775 İtimād itmez iseñ ger sözüme
Vire Hāq her ne dir isem özüme
- 776 İtimād itmedi herkez o cüvān
Diledi ki kese başın döke qan
- 777 Niçe cevr-ile cefā itdi aña
Görse her kimse qalurlardı toña
- 778 Āhir alasar kesüp başın anuñ
Dökdi yirler yüzine başın anuñ
- 779 Merhamet itmedi zārına anuñ
Baqmadı yoğına varına anuñ
- 780 O nebī vāqıf olıcaq hāle
Didi düşdüñ ne ʿaceb bu hāle
- 33 B**
- 781 Didi ya Rab o fakīr-i miskīn
Bulmamış idi zeri Hūdā vü yakīn

782 A°lem idüñ bu ki ey Ferd ü İlāh
Sebebi ne ola atle nā-gāh

783 Sırr-ı meknūnuña vāıf eyle
Rāz-ı mektūmuña °arif eyle

784 Didi aña o Kerīm ü Cabbār
ikmet-ile olunupdur bu kār

785 Kārānesine herkes °ālim
Anuñ iin olur ii sālīm

786 Lāyık olmaz ki ula seyyidine
Ne sebebden ötüri oldu dine

787 °Abde lāzım degil esrāre ire
Seyyidüñ her iine °al irdüre

788 O cüvanuñ meger evvel pazarı
Almı idi bu kiiden bu zeri

789 Zerini bulup o kimse aldı
Fehm olunursa a isin buldı

790 Bilesin ki o faır-i matül
ātilüñ vālidini ātil idi ol

791 Yirine verdi ıaı yirine
Birine olmadı bir i yirine

792 Mālikü'l-mülküñ olupdur tedbîr
Yerlü yerinde olupdur taqdîr

793 Tuta gör şer'î şerîfi muhkem
Yürî var hîdmetüñ işle epsem

34 A

794 Tütana dāmen-i şer'î muhkem
Yazılır defter-i Hâk'dan ekrem

795 Mümkün oldukça her işüñ taṭbîk
İde gör şer'e bulasın taḥkîk

796 Şer'le 'āmil olan sālîm olur
Ne kadar cāhil ola 'ālim olur

797 Dev cihān içre mükerrem ola ol
Dergeh-i Hâk'dan mufahḥam ola ol

798 Ya İlāhî kadriñe oldu kazā
Eyle dilde aña teslîm ü rızā

799 Ḳalbimüz itmeye hîç ceng ü cedāl
Olmaya çün çerā baḥş ü su'āl

**On Üçüncü Meclis Cemî'e Şyada 'Amel ü Def'e ü Z̄arar ü Nef'e
H̄aḳ'dandur Beyān İder**

- 800 Sıgınuḫ H̄aḳḳ'a girelüm rāhe
Rāhımız ire ulu dergāhe
- 801 Eger olursa 'ādū ḫalk-ı cihān
Ḳādir olmaz z̄arara cehr ü nihān
- 802 Kişinüñ ḫāfızı ki ola H̄üdā
İre şanma aña bir vech-ile dā
- 803 Nāfi'e ü ḫārr-i H̄üdā'dur bī-şek
Ġayrıdan ḫavfı yüri dilden çek
- 804 Z̄arar ü nef'i H̄üdā'dan bilelüm
Ref'i vü def'i H̄üdā'dan bilelüm
- 805 Z̄arar itmek dilese kimse saña
İdemez H̄aḳ seni mādām ki aña

34 B

- 806 'Adl-i H̄aḳḳ'uñ ola her dem saña yār
Ne ğam olursa da 'ālem-i aġyār
- 807 Yaġsa bārān-ı belā 'āleme hep
Seni şaḳlar olıcaḳ ḫıfz-ı çalap
- 808 Atsalar tır-i belāyıcümle
H̄alk-ı 'ālem saña itse ḫamle

809 Siper-i hıfz-ı Hüdâ dâfi° olur
Nâzil olursa da ger rafi° olur

810 Saña bir söz diyeyim ki toğrı
Yüzüñe kimse bağamaz egri

811 Kendüñi eyle hüdaya teslîm
Var ise sende eger °ağl-ı selîm

812 Emr-i Hağ itmeye mâdam şırrı
Bir kılınâ zarar itmez ğayrı

813 Bir kılın şağlamaz ise Bârî
Bir kılın şağlayamaz hiç yâri

814 Atsalar çâha seni Yusuf-vâr
Kõmaz anda çıkarır âđir kâr

815 Bir hikâyet yazalum ola güvâh
Dide-i cân-ile olursa nigâh

Hikâyet-i Hırs-ı Ğam-küşâ

816 Didi bir pîr meger bir demle
Şayda gitdüñ niçe ehl-i âdemle

817 Kûh-i sisâme yatuya gitdüñ
Göre anda ne görüp ne tutdüñ

35 A

- 818 Niçe ahuları şayd eylediler
Düşürüp āl-ile kayd eylediler
- 819 Birini eylediler pāre-kebāb
Yiyeler cem° ola cümle aḥbāb
- 820 Ben didüm güre(kurmı) bulayum varup
Didiler her birisi yalvarup
- 821 Nola bul mümkün olursa anı
Ḥürrem ü şād idesin yarānı
- 822 Sābıқа görmiş -idüm bir yerde
Dimedüm lakin anı hīç ferde
- 823 Diledüm ki varup andan getürem
Haz ehli oluben işin bitürem
- 824 Hikmeti gör ki ba°id imiş uca
Gitdüm aña irişince dek ta
- 825 Vardum añun dibine ki koparam
Bir niçe şalkımın alup aparam
- 826 Bir zemān-ile meger ki bir çāh
Var imiş anda olunmadı niğāh
- 827 Canavar tutmaq için itmişler
Üstüne gāh ü giyāh atmışlar

- 828 Gāfil olup aña düşdüm nāgāh
Niçe ādem boyı imiş ol çāh
- 829 O kadar sa‘y ü tedarik itdüm
Kendümi her tarafına atdum
- 830 Mümkün olmadı hülāşā bundan
Fāriğ oldum geçüben kendümden

35 B

- 831 Baħr-ı ğam şöyle ihāta itdi
Ġarķ idüp her tarafımdan tutdı
- 832 Fikr ü endişe-yile tıldı gönül
Şu kadar kâbil-i ta‘bîr degül
- 833 Niçe feryād ü figān na‘re vü āh
Göklere çıkdı ola devr-i siyāh
- 834 Kimsenüñ olmadı aşla ħaberi
Destgîr ola ya ins ya peri
- 835 Bunda āc olmaña cāzim oldum
Āħiret mülkine ‘āzim oldum
- 836 Başladum tövbe vü istiğfāre
Tırmayup yalvaruram Ġaffār’e

837 Otururken bu ğam içinde nihân
Anı gördüm bir ayu düşdi hemân

838 °Aqlımı başıma cem° itdi benüm
Yeñi ğam geldi gidüp eski ğamum

839 Didüm ey Qādir ü Rab ü Ferdüm
Yeter idi benim eski derdüm

840 Eski derdi baña unutturduñ
Zahmum üstüne yine zahm urduñ

841 Baña gelmiş idi aç ölmek eyü
Hemdemüm olmadın ise bir ayu

842 Düşürüp řāli°-i dün tahtımızı
Sernigün itdi aceb bahtımızı

843 Ne °aceb bu qalemün rüz oldu
Sa°dımız naşs-ile nevrüz oldu

36A

844 Ne kadar severdüñ ise zevk ü řafā
Cümlesi oldu tamām cevr ü cefā

845 Böyle diyüp otururdum maġmüm
Ayu da çıķmaq için etdi hücüm

846 Tolaşur öte beri kem küm ider
Ğazabından yüregi ki tüm tüm ider

847 Getirüp kuvveti bazuya
Diledi çıka gide yazuya

848 O kadar kalkdı vü büküldi ol
Çıka bir hal-ile şayed bula yol

849 Mümkün olmadı zebün oldı tamām
Kendüyi eyledi āhir baña rām

850 Gösterüp boynın işaret itdi
Başmaga aña beşāret itdi

851 Başdum arkasına çıkmaga mecāl
Olmadı neyleyeyüm oldı maḥāl

852 İndüm aşagı benüm arqama ol
Çıkdı bir vech-ile ta ki bula yol

853 Kalkıdı çıkdı ‘ināyet irişüp
Gümleyüp gitdi heman yola düşüp

854 Bir zemāndan eşidürem nāgāh
Yine bir nesne gelür hışm-ı İlāh

855 Yiregü ki sığamaz şöyle gelür
Didüm ey Haḫ ne ola kim ne bilür

856 Anı gördüm bir üzüm sâhi alup
Kuyuya taşradan atdı bıragup

36 B

857 Yapışup çıkmagı eyler â'lâm
Kılbine şanki olundı ilhâm

858 Destgîr oldı ınayetle Raħmân
Yapışup taşreye çıkdım ol ân

859 Yilerek geldüm irişdüm yârân
Her biri hüzni-ile olmuş hayrân

860 Cüst ü cü eyleyüben her tarafı
Kıomamışlar kıala bir köşe hafı

861 Göricek her biri şadân oldı
Açılup gül gibi handân oldı

862 Sergüzeştümi bulara taqrîr
Eyledüm her ne ki yazmış taqdîr

863 Kimi taşdik ü kimisi tekzîb
Eyledi her birisi kışşa-yı zi'b

864 Niçe imân-ile bunlara yakîn
Getirüp dillerin itdüm temkîn

865 Kışşadan hışşe bu oldu ey yār
Kimseden kimseye irmez bed-kār

866 Hağdan olmayıcağ itmez zararı
Ne beni ādem ü cin dīv ü peri

867 Şanma bu kışşa ola lāf ü güzāf
Eylemez kimse vuķuında hılāf

868 Kudret-i Hağdan olunmaya ba'īd
İşlemedi anı zīr aña °abīd

869 Anuñ için yazılupdur bunda
Dil ü cānda ola ta ki °umde

37 A

870 Vire gönüllere her demde yaķın
Bulalar anuñ-ile kuvvet-i dīn

871 Raħmetullāh Aleyh diyeler
Niçe meclisde anı söyleyeler

On Dördüncü Meclis Hağķ Taālā °İbādete Kefīl Olduğun Beyān İder

872 Her emürüñde Hūdā'ya tefvīz
İdegör şıdķ-ile itme teğmīz

- 873 Aña işmarla oma avālũñ
Anuñ iun idegør amālũñ
- 874 itimād eyle her işde mukem
İresin rāat-ı rua bī-am
- 875 un Hūdā ola keilũñ her bār
İtiyāc olamı ayra ey yār
- 876 Cümleye zamin olupdur o Celil
İrgürür kime kesir kime alil
- 877 Virür elbette her kişiyeye ut
Meşkefi olsa da ger batn-ı hüt
- 878 Bula rızını tamām ire sükün
Menzili olmuş iken cevfi-nün
- 879 Bulamaz mı ya selāmetde olan
Bu kadar izzet ü hürmetde olan
- 880 İdelüm uvvet-i albi tasil
Gice gündüzde nie bir tatil
- 881 Bir hikāyet yazayum pür-ibret
Vire aliblere hayli ayret

37 B

882 Hisse-bahş ola tamām ehl olana
Kuvvet-i alb vire hem alana

Hikāyet-i Şakī-i Belhī uddusüssirre

883 Hāzret-i şey-i şakī-i belhī
Bir iden nefsine hūlv ü telhī

884 Diledi ki vara hacc eyleye ol
Asen-i vech-ile olursa vuşūl

885 Bile gitmek diledi hātunı
Raı oldu ki alup gide anı

886 Yol iun zād ü zevāde merkeb
amu lazım olanı gōrdi heb

887 Didi hātunı ne hācetdūr bu
Yosa lāzım mı ki ādetdūr bu

888 Didi şeyi sizūñ iundūr tedbīr
Bize hācet omamışdı tadīr

889 Gölerek işve-yile hātunı
Didi ey za-ı yaīn meftūnı

890 Beni ko kendūn iun eyle aleb
Saa ışmarlamamışdur beni Rab

- 891 O zamān ki baña cān virdi Hüdā
Niçe ni°met niçe nān itdi ğazā
- 892 Saña inenmedi rızķımı benüm
Kerem it çekme benüm hemm ü ğamum
- 893 Yaradan ruħları ħabl'eħād
Rızķını itmeye mi şanduñ yād

38 A

- 894 Cümleden rızķını evvel itdi
Nerede olsa irüben yetdi
- 895 Olıcaķ cümlesine çünki zamīn
Yaraşur mı bize bu za'f-ı yaķīn
- 896 Ne tereddüd ki zaman-ı mevlā
Ġayrı zāmından olupdur evlā
- 897 Gidelüm şöyle hemīn°avn-i İläħ
Bize her demde olıser hem-rāħ
- 898 Zādımız kuvvet-i ħalb ola hemīn
Merħale-yi °aşķ-ı İläħ şevķ-i ħarīn
- 899 Bu tarīk-ile tesellā virdi
Ķalbine şād ü sürür irgürdi

900 Gitdiler ikisi hemhāl ü ʔarīk
Fereḥ ü ḥürrem ü hem-rāh ü refīk

901 İtimād kişinüñ şöyle gerek
İre anuñla kemāle giderek

902 ʔo bizüm gibilerüñ ʔalbini ʔo
Bir ādem gitmege ir ʔor ʔo

903 Bize ey luṭf-i ʕAmīm Ferd ü İlāh
Naḫar-ı raḫmet-ile eyle nigāh

904 Giderüp zaʕf-ı yaḫīn-i ʔuvvet
ʔūt ola ʔalbimize vire lezzet

905 Zādımız ʔuvvet-i ʔalbi ile tamām
ʕIyşımız anuñ-ile ola müdām

On Beşinci Meclis Naşīb-i Zevāl Muḫāl Olduğın Beyān İder

38 B

906 İre ḫann itme naşībüñe zevāl
Alabilmek anı bir ğayrı muḫāl

907 Ne ki taḫdīr olunupdur evvel
İrişür āḫir o bī-naḫş ü ḫalel

908 Nāmını kātib-i ʔudret yazalı
Her ḫububāta kişinüñ ezeli

- 909 Birinüñ birine tedbîl itmez
Ne ki yazdı ise taqlîl itmez
- 910 Kimsenüñ kimse naşîbin yiyemez
Kimse de kimse naşîbin koyamaz
- 911 Gâhi kısmet olunur bir dâne
Her biri vâşıl olur bir cāna
- 912 Gâhi bir dâne iki şahsa naşîb
Olunmuş dimeye kimse °acîb
- 913 Bize bir demde bu hâl oldu ta°yîn
Diyelüm ta ki size vire yakîn
- 914 Nicedür ... de me°âl³⁸
Biline dāfi° ola niçe melâl

Ḥikāyet-i Yakîn-efzā

- 915 Bir zamān içre meger ki bir yār
Getirürdi bize tuḥfe-i her-bār
- 916 Yine bir gün niçe ra°nā-i emrūd
Rengi zerkîb ü bûyı çün °üd
- 917 Şehlere lâyık şehdāne laṭîf
Diyemez çün ü çerā kimse nazîf

³⁸ Okunamadı.

39 A

- 918 Bī-meşel her biri şāha lāyık
Mideler içre olupdur fāyık
- 919 Birisin aldım ışrdım anuñ
Def° idem tā ki şitābın cānuñ
- 920 İşirup nışfını kodum ki alam
Maşlaḫat düşdi varup yine gelem
- 921 Şu kadar düşdi o dem isticāl
Ḳomadı nışfı daḫı ekle mecāl
- 922 Birisi gelmiş aparmış anı
Ekl idüp bula şefālar cānı
- 923 Gelicek bulmadım anuñ eşerin
Birine şordum işitdüm ḫaberin
- 924 Didiler anı felān ekl etdi
Ba°dehū maşlaḫatına gitdi
- 925 Kismetü rüz-ı ezelde ḳassām
İki şahş için idüp yazmış nām
- 926 Herkesüñ ḫişşesi dūr olmaz imiş
Kendinüñ olmayanı almaz imiş
- 927 Sergüzeşt oldı bu aḫvāl bize
Şanma bir kimse anı şöyle düze

928 Hişse-bağş olmak için derc itdüm
Dürr-i pend için anı dürc itdüm

929 Bir hikâyet dağı ağâz idelüm
Meclis-i âhire andan gidelüm

930 Dağğ° oldı bu da bir ehl-i dile
Bize naql eyledi ki °ibret ola

39 B

931 Pend ola biz dağı irâd idelüm
Niçe virân dili âbâd idelüm

Kışsa-yı İbret-nümâ

932 Bir dem içinde meger bir dānā
Bir seher şöyle tururmuş cāna

933 Hikmetullāh'a naẓar eyler imiş
Kudretullāh'a nigār eyler imiş

934 °Ayn-ı °ibretle bakup eşyāya
Hamd-i şükr eyler imiş Mevlā'ya

935 Görse bir dane üzüm hāk olmuş
Bulaşup toprağa nā-pāk olmuş

936 Geldi bir segce(kelb) gez ekl ide anı
Şevk-ile aldı ki ta yuda anı

937 Boğazın aldı zebün itdi anı
İzтіrārı bırağup gitdi anı

938 Göricek ol kişiye geldi °acīb
Didi olmamış imiş bu ki na°īb

939 Ne °aceb hikmet olur bu hikmet
Kim bulur kime olundı kısmet

940 Böyle diyüp turur iken nā-gāh
Geldi bir kimse aña itdi niğāh

941 Gördi bir dane üzümçük aldı
Ne ki var ise ğubārın sildi

942 Şevk-ile ağızına atdı anı
Zevk idüp buldu şafālar cānı

40 A

943 Bildi ol kimse ezel қаşşānı
Kime yazmış imiş anda nāmı

944 °İbret alup bize taqrīr itdi
Hikmet-i kısmeti ta°bīr itdi

945 Meclis-ārā diyü naql itdüñ anı
Zeyn için meclise nuql itdüñ anı

946 Muğtenem olalar ehl-i meclis
Söyleyeler anı meclis meclis

On Altıncı Meclis EHzâl-i ‘İbadât Oldugun Beyân İder

947 Hıbb-i fillâh ide gör ahyâre
Buğz-ı fillâh ide gör eşrâre

948 Pek yapuş ‘urve-i vüskâdır bu
Görmiyem dirseñ egerki korhu

949 Mümkün oldukça müvellet eyle
Dergeh-i ‘izzete fâ‘at eyle

950 Niçesi vâsıl olup Allâh’a
İrdi anuñla rızâullâha

951 Buyurur hazret-i fahr-ı dü-cihân
Sened-i seyyid-i ehl-i ‘ifrân

952 İki mü’min ki maḥabbet ideler
Birbirisine meveddet ideler

953 Vire Hâk cennet içinde ğurafât
Şöyle bî-meşel maḳâm u derecât

954 Seyr için vara anı ehl-i cinân
Göreni eyleye dâle-i hayrân

40 B

955 Ğıbta ide nazâr idenler aña
Medh idüp niçe mecâlisde aña

956 Fehm olundı ise ger qavl-ı resûl
Şıdķ-ile eyle tamâm Hakk-ı kabûl

957 Hıbb-i fillâh-ile yi nân ü nemek
Yoķ yere çekme yûri kıurı emek

958 Eger olsuñ yemek içmek dostı
Niçe yıllar yılıp eskit postı

959 Emegüñ âhir olur cümle tebâh
Ola zann eyleme maķbûl-i İlâh

960 Ne kadar ehl-i hevâ olsa qarîn
Hiss-i fillâhı it aña telķîn

961 Cezb ider qalbini anuñ şıdķa
Çeker âhir anı elter Hakk'a

962 Bu hikâyet ola da'vâya güvâh
Dide-i cân-ile olursa nigâh

Hikayet-i Cāriye-yi ʿĀli Radiyallahu anh

- 963 Hāzret-i ŧir-i Hūdā'ya bir gūn
Geldi bir cāriyesi didi bugūn
- 964 Bir cūvān baña didi ki ey māh
Eylerim ben saña ḥubb-ı lillāh
- 965 Ḥubb-i fillāhımızı eyle ḳabūl
Redd idūp gönlümüzü itme melūl
- 966 İŧidūp çūnkū ben andan bu sözi
Virmedüm sākıt olup aña yūzi
- 41 A**
- 967 Hāl-i pāyūnde beyān eylemişim
Ne ki olduysa ʿayān eylemişim
- 968 Didi ol kān-ı kerem di sen aña
Ḥubb-i fillāh iderem ben de saña
- 969 Bulıŧıcaḳ yine didi o cūvān
Ḥubb-i Fillāh iderem saña ey cān
- 970 Cāriye luḡf-ile didi fi'l-hāl
Saña izhār ideyüm mā fi'l-bāl
- 971 Ḥubb-i fillah iderem ben de saña
Nice ki itdüñ ise sen de baña

972 İşidicek bu cevabı o cüvân
Didi ki oldı muvâfık dil ü cân

973 Her arafdan ola ĥubb-i fillâh
Ne revâ olmaya ya ĥavfullâh

974 Şabr idüp görelüm âĥir Mevlâ
Yine irgüre Őabrdur evlâ

975 Ĥubb-i fillâh duruĝ itmeyelüm
Râh-i Őıdkı bıragup gitmeyelüm

976 Böyle diyü nebî ĥamüş oldı
Ĥavf ü ĥaŐyetle derünî oldı

977 Göricek câriye çün bu ĥâli
Söyledi eŐidilen aĥvâli

978 Bî-ķa°ür seyyidine naĥl-i kelâm
Eyleyüp ĥalbine virdi ârâm

979 Ĥüş gelüp çün Esedullâh'a
Sâlik oldukları işbu râhe

41 B

980 Őevĥ-ile didi ki âzâd ol var
Ĥalbime böyle bıraĥdı Cebbâr

981 O cüvâne vireyim yâr olasın
Dün ü gün mûnis ü ğam-ĥ'âr olasın

982 İkinin birbirine vâşıl idüp
Her murādâtı heb ĥâşıl idüp

983 Ber murād eyledi bîçäreleri
Getirüp bir yere âväreleri

984 Ĥubb-i fillâh yine irgürdi işi
Her tarafından götürüp teşvîşi

985 İrmiş anlar da murādâta tamâm
İresin sen daĥı ey şâh-ı hümâm

986 Burada meclisi itmâm idelüm
Bir daĥı ğayrısın i'elâm idelüm

987 Ger °inâyet ider ise Mevlâ
Ola bundan daĥı belki evlâ

On Yedinci Meclis Fezâ'îl-i Faĥrı vü Ĥubb-i Fuĥarâyı Beyân İder

988 Faĥr-ile faĥr idene faĥr-i cihân
Niçün itmeye aña ümmet olan

989 Şâh iken iki cihâna server
Bir ĥaşır üzre yaturdı ekşer

990 Hānesinde niçe māh yanmadı nār
Olmadı alb-i Őerifi amhār

991 Tō olunca yimedi nān-i cevi
Nefsi Őāyed ki ola diyü avī

42 A

992 Yemedi hūbz-ı murakak ebedī
ayr-ı meūl idi her nān ki yedi

993 Aarup far-ile sac ü Őaalı
Yimedi arnı oyunca dekeli

994 Yir idi her ne ki olursa mūdām
Sirkeye dūŐmiŐ idi nime'l-idām

995 İhtiyār eyledi far ü fāa
Böyle olmak yaraşur °uŐŐāa

996 İhtiyār etdi anuñün farı
Didi sıd-ile muarrer farı

997 omaz idi zer ü sīm yanında
Elem olurdu osa cānında

998 Bu adar feth-i hazā'ini bī-°add
Ola hıfz itmeye yanında ebed

- 999 İde ğayrıları iĝnā andan
Dileye kendisü faqrı cāndan
- 1000 Bu rivāyātı Buhārī Müslīm
Eyledi her biri yazup teslīm
- 1001 Hār-ı faqr içre düşüp bülbül-i dil
Dimesün oldı beĝayet müşkil
- 1002 Vuslat-ı gül hıç olur mı bī-hār
Ne kadar eylese efgān-ile zār
- 1003 Nār-ı faqr içre düşen oldı halīl
Nār-ı gülşen idüben aña celīl
- 1004 Nār-ı Nemrūd-ı Halīl'e gülzār
Eyleyen itme mi saña ey yār

42 B

- 1005 Nār-ı faqre yanana bāĝ -ı cinān
Menzil olur imiş āhir ey cān
- 1006 Mālik az olduĝuna olma melül
Hasenāti faqr anuñ ola bol
- 1007 Nice buyırdı göre fahr-ı cihān
Yazalum da°vāya ola bürhān

Ravā Enes Bin Mālik Radiyallahu  Anh

- 1008 Buyurupd[urur] Enes Bin Mālik
Şıdķ-ile rāh-i Hūdā'ya sālİK
- 1009 Fuķarā zümresi bir demde meger
Cem  olup bir yere geldi niceler
- 1010 Dilediler birini göndereler
Vara serverden ala ta ki ĥaber
- 1011 Birisi varup aña didi eyā
Zulmet-i ķalbe olan nūr u ziyā
- 1012 Fuķarā zümresi gönderdi beni
Ĥall ide müşkülümüz ta ki nebī
- 1013 Ağniyā niķe taşadduķ niķe ĥacc
Niķe  itķ ü raķabe ide vü fecc (yol)
- 1014 Āĥiret zuĥrı ola anlara tām
Bizim olmaya ne müşkil bu ĥuķām (ya'ni kuruluk)
- 1015 Didi ol şāh-ı kerem nūr-i Hūdā
Eyledi luţf-ile bir ĥüb-edā
- 1016 Di varup her birine eyle selām
Eşideler nicedür Ĥaķķ-ı kelām

43 A

- 1017 Şu ki şabr eyleye nār-ı faķra
Nola düşdi ise hār-ı faķra
- 1018 Vire üç haşlet aña Rabb ü Ğanī
İrgüre her biri cennāta anı
- 1019 Aĝniyā irmeyeler herkez aña
Di olara bulalar ta ki şifā
- 1020 Biri bu kırmuzı yakut ü ğuref
Ola cennette mu'allā vü şüref
- 1021 Nażar eyleye aña ehl-i cinān
Ehl-i dünyā ki ider necme çünān
- 1022 Enbiyā vü şühedā mü'minler
Fuķarāsına virilür anlar
- 1023 Aĝniyāsı o maķāma iremez
Ne ķadar muķterem olsa varamaz
- 1024 Biri bu gireler evvel didi bil
Aĝniyādan fuķarā biş yüz yıl
- 1025 Biri bu ki haşenāt itse faķir
Şu ķadar ecr vire aña Ğadīr
- 1026 Bulamaz anı Ğanī eylese hem
Virse yanınca bile on biñ dirhem

1027 Sair aḥvāli kıyās it yūri var
Ehl-i idrāka yeter bu mi'yar

1028 Bu rivayātı Ebu'l Leys-i faḳīr
Yazdı ġāfillere idüp tenbīh

1029 Biz de anuñ için etdik irād
Fuḳarā ḳalbini ta eyleye şād

43 B

1030 Fuḳarādan olamazsañ bāri
Seve gör yar ide yārān-ı Bārī

1031 Dir-iseñ bunda bugün ki yarın
Diyessin anda yarın yarın

1032 Ḳoma her demde maḥabbet rāhın
Bulasın ta ki nebīler şāhın

1033 Peyine düş ki iresin pāye
İledebile seni me'vāya

1034 Kişi her kimi severse bunda
Bile ḥaşr ola dinledi anda

1035 Sevemezsende seversin didiler
Ögemezsende ögersin didiler

1036 Dileruz senden eyā Rabb ü Ğafūr
Fuĸarādan bizi sen eyleme dūr

1037 Viresin ĸalbimūze sevgülerin
Bulavüz anlar-ile ĸuld-i berīn

**On Sekizinci Meclis Keşret-i Mal ü Menāl ü Ğānümān İzĸirāb-i Dil
ü Cān Olup Kişi Ālām ü Şedīde Düşürüp Pür-ğām Olmasun Beyān
İder**

1038 Keşret-i mālā şakin itme taleb
Giderür rāḫatı ĸalbüñden heb

1039 Ğānümānı çoğ olanda rāḫat
Olamaz belki ola bir sāt

1040 Ğānümān kişiyē ĸam-efzādür
Cümle mācun-ı ĸama eczādür

44 A

1041 Ne ĸadar māl ü menāl olsa keşir
O ĸadar çoğ ola fikr ü tedbīr

1042 Her birinden irişür bir teşvīş
Niçe güne ĸam ü endüh niçe rīş

1043 Guyiyā her biri bir mār olur
Hāb-ğāhı kişinüñ ĸār olur

- 1044 Dembedem albi mesmm eyler
Giderr Őadı mamm eyler
- 1045 Ferau adın eŐidr ancak
Çekicek zn erisi Őanca
- 1046 KŐver-i dilde omaz rrem u Şad
Őyle virn ider olmaz bd
- 1047 Yadrr albine brn- am
Bitrr nie bel v elemi
- 1048 Yedgin ussa v am eyler anu
Giderr rhatn cn  ten
- 1049 Gice gndz işi efr olur
Her birin yd aa ezr olur
- 1050 Ya Őalta urur olsa bir n
Bir oy gibi urur Őyle hemn
- 1051 lebi ursa periŐn albi
Fikr ider andan ola ki celbi
- 1052 Őuret geri grinr y
Manide olmuş o mest-i fik
- 1053 Cm-  ubbn bularu nŐ itmiş
Al  albinini sarŐ itmiş

44 B

- 1054 Okıyup yazduğını bilmez olur
Nerede gezdüğünü bilmez olur
- 1055 Ne okudı diyü şorsañ ki emām
Okuduğın koyabilmez kim imām
- 1056 Hıağ degil mi bu sözim inşaf it
Fikr idüp qalbünü ver şaf it
- 1057 Az olursa kişünün eşğali
Raħata irişür anuñ bali
- 1058 Çekdirür çoğ olana alāmı
Geçürür hüzn-ile şubħ ü şamı
- 1059 Ehl-i idrāk olana zāhir olur
Bı-başar olmayana bāhir olur
- 1060 Bir hikāyet yazalum şāhid ola
İhtiyāc olmaz ise zāid ola

Hikāyet-i Hişşe-baħş

- 1061 Ululardan birine bir nādān
İki de bir gelür idi nālān
- 1062 Dir idi bāğce-yi üzümlük yıkmışlar
Çıkarup omcasını yakmışlar

1063 Ester ü üstür ü gāv u hārdan
Eksik olmazdı şikāyet serden

1064 Dir idi gāhī koyun yaymuşlar
Ki nihālūñ kabını şoymuşlar

1065 ʿĀciz itmişdi ʿazīz her bār
Didi luṭf-ile āzīz bir gün ey yār

45 A

1066 Saña bir pend idelüm eyle kabūl
Ḥāṭiruñ olmaya ama ki melūl

1067 Didi ol kimse ʿaʿlāʿl-rāʿs buyurur
Bize keşf eyleyüp esrārı ŧuyur

1068 Didi ol ʿārif-i danā gelsün
Şatmaḳ için bāḡı bir kes bulsuñ

1069 Beyʿ idüp bāḡı o şaḥsa virseñ
Bir zemān nice olur ki görseñ

1070 Eşidicek bu sözi ŧurdu hemān
Müşteri buldı getürdi o zemān

1071 Beyʿ idüp bāḡını teslim itdi
Aḳcesin alup o yana gitdi

1072 Nice gün geçdi ʿazīze şekvā
İtmedi kimseden aşla gavgā

1073 Didi luţf-ile ʿazīz şekvādan
Ne ʿacebdür ki ħalāş olduñ sen

1074 Gidericek göre ki ol bāğı
Olmaz oldu saña kimse yağı

1075 Dimez olduñ ħaremin yıkmışlar
Ĥār u ħaslar var idi yakmışlar

1076 Didi ol kimse eyā kân-i kerem
Bāğ imiş bize viren ġuşşa vü ġam

1077 Kimsenüñ suçı yoğmuş aşlā
Bāğ imiş bize ġam-efzā vü belā

1078 Gidicek bār-ı belā kırtulduķ
Minnet Allāh'a ki rāĥat bulduķ

45 B

1079 Yimez isem yimeyin tek üzüm
Ĥalk içinde yere düşmeye yüzüm

1080 Böyle diyüp niçe şükr itdi o dem
Evvel etdüklerine itdi nedem

- 1081 Cümleye pend ü naşihat bu yeter
Fehmimiz olmadı ise ebter
- 1082 Nice yandurdu yaqub gör anı bāğ
Urdı ğam nāriyla hem niçe dāğ
- 1083 Şuretā gerçi yenir meysi anuñ
Ma'nāda miyve-i ğam yiye cānuñ
- 1084 Birinüñ böyle olıcaq elemi
Biñinün nice ola hemm ü ğamı
- 1085 Baqa aḥvāli kıyās it ey yār
İresin rāḥat-ı ruḥa her bār
- 1086 Mümkün oldukça sebk ü bār olalum
İki ʿālemde şafālar bulalum
- 1087 Menzil almağa qomaz bār-i girān
Ne kadar sa'y-ile olsañ da revān
- 1088 Keşretüñ hüzn ü ğamı ola keşir
Tecrûbe kıl olasın ki ḥabir
- 1089 Ya İlāhī bizi baḥr-ı keşret
Ğarq idüp irgüre şāyed ḥayret
- 1090 Destgır ol çıkarup sāḥiline
Qoma ki düşmeyevüz tā giline

1091 Olavüz şöyle selâmetde emîn
Bize °avnüñ ola her demde mu°ın

46 A

**On Dokuzuncu Meclis Gönüllere Sürür Virmek Efdâl-ı °İbâdât ve
Eşref-i Tâ°ât Olduğun Beyân İder**

1092 Gel nazar eyle nazargâh-ı Hâkka
Nazar-ı lutf-ile Hâk saña bağa

1093 Dil nazargâh-ı Hüdâ'dur bî-şek
Dembedem yapmağa anı çek emek

1094 Mümkün oldukça himâyet eyle
Elem irgürme ri°âyet eyle

1095 Ele al âl-ile neylerseñ it
Ya işin bitir anuñ vir ya öğüt (ya°ni naşîhat)

1096 Gir gönül şehrine mesrür eyle
Ceys-i ğam yıkmaya ma°mür eyle

1097 Zülmet-i ğam kıma pür-nür eyle
İrgürüp ma°lûba mesrür eyle

1098 Dil-nüvâz olmağa cehd it her dem
Ele al dilleri cedd it her dem

1099 Mü'eminüñ kalbine idhâl-i sürür
Rûz-ı maşerde olur kişiye nür

1100 Hayr a'mâl-i 'ibād olduğuna
Kim 'amelitse şeref bulduğuna

1101 Vārid oldu niçe aḥbār-ı resül
Kütüb-i Sitte'de yazıldı uşul

1102 Naql olunursa kitāb ola keşir
Naẓar iden kişiye ola 'asir

46 B

1103 Bir hikāyet yazalum 'ibret için
Naẓar iden kişiye ğayret için

1104 Tālib-i Hāḫ olana nāfi' ola
H'āb-ı ğaflet ḳomaya dāfi' ola

Hikāyet-i Ğaflet-küşā

1105 Şehr-i Ba'dād'da meger bir ḳādı
Emr-i Hāḫḳa dil ü cāndan rāzi

1106 Gördi bir merd-i faḳiri ğamgīn
İzṫrāb üzre girer rāhe ḫazīn

1107 Getirüp yanına şordı ḫālin
Dilediği bile mā fi'l-bālin

1108 Didi o kimse yıķıldı hānem
Vüs'atum yok ki yapam hırānem

1109 Kaldı bārānda kamu ehl-i 'ıyāl
Bilmezem ki nice eyler mute'āl

1110 Eşidüp bu sözi baħr-ı şefkat
Cūşa geldi komadı hıç ğaflet

1111 Fikr ider kendi de dinār ü direm
Bulamaz dir ki nicedüp ne virem

1112 Bāri şāha varup a'lām ideyüm
Çare olmaz ise ğayrı nideyüm

1113 Böyle diyübene düşdi rāhe
Diledi elte bile ol şāhe

1114 Dergeh-i şāha bile alup gitdi
Şoñunu gör ki ne hāle yetdi

47 A

1115 Varup aħvālını şāhe takrİR
Eyledi luşf-ile hüs'n-i ta'bİR

1116 Eşidicek bu sözi şāh-ı ğanī
Didi ki yaķdı sözüñ süzi beni

- 1117 Eridi yüregimüñ yağı tamām
Yeñilendi yine dil dağı tamām
- 1118 Eger utanmaya idüm ilden
İder idüm ne gelürse elden
- 1119 Buyurup bir niçe dinār ü direm
Virdüler dāfi° ola ğussa vü ğam
- 1120 Zer ü sīmi göricek ol miskīn
Düşdi lāyık°ul-bī-hoş o hīn
- 1121 Getirüp şāh-ı kerem saçdı kelāb
Dizi üstine alup itdi hīṭāb
- 1122 °Aklı başına gelicek miskīn
Gördi yanında ṭurur şāh güzīn
- 1123 Fikr idüp dir ne °aceb ḥ°āb u ḥayāl
Vāḳa° oldu gibi nire bu ḥāl
- 1124 Ki °acebdür düşüm olmazsa benüm
Ḥamdülillāh hele yoḳ şimdi ğamum
- 1125 Ağladı şevḳ ü sürürundan o dem
Eşidüp şeh didi hiç çekme elem
- 1126 °Ömrüm oldukça kifāyetce kifāf
Virürem şanma ola bizde ḥilāf

1127 Byle diy dilin itdi pr-nr
Aldı miskn zer  smi mesrr

47 B

1128 Hkmeti gr ki o dem ol kağı
Rabbisin eylemiŐ imiş rzı

1129 Grdi ru'yda o Şeb fahr-ı cihn
Cennet iinde ŐururmuŐ Ődn

1130 Didi kağıya gel ey ehl-i kerem
Gsterem nice olur bĝ-ı irem

1131 Eline yapuşup anuŐ yitdi
Bir aceb menzile varup yitdi

1132 Didi gr kimi bu kaŐr-ı l
Sennn dzilpdr anı

1133 Hemcvr ola senn-ile ol Őh
Byle oldu bilesin emr-i İlh

1134 Kałbini yapduŐuz ol misknn
Giderp ĝuŐŐasını ĝamĝnn

1135 Yapdı bu kaŐrı sennn Br
Bulasın nie mzeyyen dr

1136 Hemdemüñ ola bile şāh-ı güzīn
Olduğı için o dervīşe muʿīn

1137 Böyle diyü bulara faħr-ı cihān
Müjde-gānī haberin vir o ān

1138 Bize de pend ü naşīhat bu yeter
Fehmimüz olmadı ise ebter

1139 Bir hikāyet dağı irād idelüm
Niçe maħzūn gönili şād idelüm

1140 Böyle der şerʿ-i şerīatde lā-büdd
Ya birand ola ya iki şāhid

48 A

1141 Anuñiçün iki etdüm şāhid
Dimeye kimse birine zāid

Hikāyet-i Caʿfer-i Şādık Radiyallahu Anh

1142 Hāzret-i Caʿfer-i şādık ol şāh
Şehr içinde gider idi nāgāh

1143 Bir kişi geldi yapuşdı muħkem
Dāmenin tutdı anuñ virdi elem

1144 Bilmedi Caʿfer-i şādıkdur o hān
O şehrden degil idi nādān

1145 Didi ki şırrayıla dinārum
İçine omış idüm heb vārum

1146 Düşürüp yolda yitirdüm anı
İzleyüp saña yitirdüm anı

1147 Umarum ki sen anı dime ola
Beni ihmāl ide şanma diyü lā

1148 O kerem kânını gör hürrem ü řād
Diledi ki ide ğamdan āzād

1149 Eline aldı elin gel gidelüm
Biz de ise diliñü hüş idelüm

1150 Ne adardur bize di dinārı
Bulanından virevüz heb vārı

1151 Didi ol kimse hezār idi tamām
Şanma ki bizde ola meyl-i hārām

1152 Getirüp hāneye biñ dinārı
Şayı virdi o mürüvvet kārı

48 B

1153 Feraħ ü hürrem olup ol nādān
Götürüp kiyseyi gitdi hāndān

- 1154 Varıcağ meskenine görse ki ħar
Surreşi şöyle tırurmuş pürzer
- 1155 Şerm-sâr oldu beğâyet fi'l-ĥâl
Yilerek geldi diyü noldı me'âl
- 1156 Niçe ĥacletler-ile dinârı
Getirüp virdi gör ol bî-âri
- 1157 °Özr-ĥâh oldu yüz urdı pâyê
Didi ki salma beni Mevlâ'ya
- 1158 °Avf kıl suçımı luţf eyle kerem
Ĥacletüm baña yeter ġuşşa vü ġam
- 1159 Benüm eksiklüğüme kılmayasın
Ben sezâ olduğımı kılmayasın
- 1160 Böyle diyü kodi peşinde zeri
°İtizâr eyleyüben öpdü deri
- 1161 Göre ol luţf ü kerem şâhibini
Didi Lillâhî Ta°âla kıo beni
- 1162 °Özrünü eylemişim cümle kıbül
Kerem it kendüñi sen itme melül
- 1163 Biz anı saña rızâenlillâh
Virmişizdür ki olasın âġâh

1164 Ğamuñı def° idüp idhāl-i sürür
İdevüz bulasın anuñla huzür

1165 Dil-nüvâzlık idüben virdük anı
Kişi olur mı ele virdüğünü

49 A

1166 Bizim için yürü sen olma hacil
Râziyuz biz saña her vech-ile bil

1167 Hâtırın böylece taṭyīb etdi
Ne °aceb rāh-ı şevāba gitdi

1168 Āferin ancak olur ādemde
Biñ filoriye kıya bir demde

1169 Ne vezir ola ne şah ü ne emir
Ne ki var ise vire heb bir bir

1170 Bir gönül yapmağa bin dinarı
Vire olmağa habib-i Bari

1171 Kişide şöyle gerek fehm ü kemal
Yapa Mevlası için hâtır u bāl

1172 Bizi gör ki bir iki aḳcey-ile
Dilemezüz alavüz bin dil ele

- 1173 Fikr idücek iremez aña ʿuķül
Ya velī ider anı ya ħu resül
- 1174 Bize luţf ü keremüñ-ile ey Ĥaķ
Sen naşīb eyle gönüller yapmaķ
- 1175 Niçe virān dili ābād idevüz
Giderüp ğuşşasını şād idevüz
- 1176 Sebeb-i raĥmet ola āĥir-kār
Bulavüz anuñ-ile dār-ı ķarār

**Yigirminci Meclis Setr-i ʿUyüb Ne Vechile ʿİbādetdür Anı Beyān
İder**

- 1177 Kimsenüñ ʿaybına nāzır olma
Niçe vech-ile bahāne bulma

49 B

- 1178 ʿAybı sātir olanuñ ol Settār
Setr ider ʿaybını bī-şek her bār
- 1179 Yüzüne ķullarınuñ urmaya Ĥaķ
Ne revādur yüzüne sen urmaķ
- 1180 Dāmen-i luţf-ile setr eyle ʿuyüb
Setr ide ʿaybuñı ʿallām-ı ğuyüb

- 1181 Kim ki iğmâz ide gördükce zünüb
Bî-kemân olur o maḥbûb-ı kulüb
- 1182 Setr iden zeyl-i kerem ola ḥûb
Her kişi idinür anı maḥbûb
- 1183 Cedd-i cehd eyle ḥaṭâ-pûş olagör
Keşf-i râz eyleme ḥâmuş olagör
- 1184 Seri vir sırrı ʿayân eyleme var
İdineler seni herkes dildâr
- 1185 Kimsenüñ kimseye râzın zinhâr
Açayın dime mühr ur dile var
- 1186 Kişinüñ eksigine itme nazar
Artık olsun dirseñ cânda hüner
- 1187 İtme ʿayıb-ile taʿyîr-i muṭlak
Mübtelâ eyler o ʿayba seni Ḥaḳ
- 1188 Kaşd-ile itme şemâtet izhâr
Kendüne lâ-ḥaḳ ola şâyed o ʿâr
- 1189 Kişi kazduğı kuyuya eger
Kendüsi düşe dimiş ḥayr-ı beşer
- 1190 Kuyuyu kendi boyuñca kaz var
Düşesin şâyed ola aʿmâ-var

50 A

- 1191 Cānuña her ne şanarsañ eyle de
Eyle şanki seni Hakk'a ilede
- 1192  Aybuñu bir kişi keşf itse senüñ
Nice rencide olur gör ki cānuñ
- 1193 Evvelā kendüñe ur hanceri sen
Göresin ğayrıya urmağı hasen
- 1194 Vākıf olmağ dileme  ayba ebed
Nehy idüpdür anı zırā ki ehad
- 1195  Aybını setr ider ise bir kes
Eyleme keşfine sen hiç heves
- 1196 Mu lin olursa  ayubını eger
Keşf-i c izdür anuñ def  ola şer
- 1197 Bir hik yet yazalum ihy dan
Ol ola mürde dili ihy  iden

Hik yet-i  Abdurrahman Bin  Avf

- 1198 Yazdı *İhy -yı  Ul m*³⁹ işe İm m
şeyh Ebu H mid-i Ğaz li tam m

³⁹ İhy  Ul mi'd-D n: Gazz li'nin ( . 505/1111) başta tasavvuf ve ahlak olmak üzere fikh, kel m gibi ilimlere bilhassa amaşları bakımından yeni yaklaşımlar getiren  nemli eseri.

1199 Buyurur hazret-i °Abdurrahmān
Ki mübeşşerdür aña bāğ-ı cinān

1200 Bir gice hıfz-ı hırāsetde meger
Bile bulmuşdı mīr-i °Ömer

1201 Pāsbānlık ider idik şehri
İtmeye kimseye kimse qahrı

1202 Bir kapu yanına varduğ muğlağ
Cem° olup bir yere birkac aħmak

50 B

1203 Meclis-i bāde gibi şavt ü lağat
Bir olup anda feşahatle ğalat

1204 Ne oğur bellü ne dinler ne yazar
Çağrışur tırmayuben bir niçe ğar

1205 Ğazab idüp didi Fāruğ o dem
Başalum gel berü bu beyte qadem

1206 Muṭṭali° olalum aħvāle tamām
Bilevüz kim ola bu şüm enām

1207 Ben didüm gerçi ki nehy-i münker
Eylerüz biz daħı andan enker

- 1208 Bizi nehy itdi mi bār-ı Hüdā
Kimseyi itme teccüs aşlā
- 1209 Ne revādur ki bu beyte girevüz
Anlaruñ kim idüğini görevüz
- 1210 Eşidicek bu sözi döndi hemān
Didi ki *tubt ü reca'tu elān*⁴⁰
- 1211 Naşş olur cümlemize kār-ı °Ömer
°Amel it var ise eger cānde hüner
- 1212 °Aybını setr ideni setr eyle
Mu°līn olursa o °aybı söyle
- 1213 Setr-i °ayb eylemeği pīşe iden
Fikr idüp °aybuñı endīşe iden
- 1214 Nice setr itdi °ayubuñ Settār
Sen de setr eyle °ayubı yüri var
- 1215 albūne niçe abāyih ki gelür
Kimsenüñ °ilmi aña yol mu bulur

51 A

- 1216 Muṭṭali° olsa eger aña eḫad
Ḥacletüñden ṭuramaz idüñ ebed

⁴⁰ Tövbe ettim, döndüm şimdi.

1217 Luṭfi-ile nice setr itdi Hüdā
Dembedem şükri ni it cāna ğedā

1218 Sāṭır-ı ʿayb ola ğör şükranā
İrgüre şükri Raḥīm ü Raḥmān'a

1219 ʿAybumuz bunda nice ey Settār
İtmedüñ kimseye ašlā iẓhār

1220 Eyleme rüz-ı cezā şermende
Muṭṭaliʿ olmaya ašlā bende

**Yigirmi Birinci Meclis Hüsni Hülk ü Müdara İki Cihānde Sebeb-i
Raḥat Olup Envāʿ-yı Niʿam-ı Ruḥani vü Cismāniye Vāşıl Olmağa
Bāʿisdür Anı Beyān İder**

1221 Cehd idüp ehl-i müdārā olasın
Kişver-i rāḥata Dārā olasın

1222 Dostlara luṭf-i suḥanla söyle
Düşmānuñ olsa müdārā eyle

1223 Halka hülk-ile nerm-ğüy olanuñ
Redd olunmaz sözi nĭk-ḥü olanuñ

1224 Dāmī-i aḥlāk-ı ḥamīde ğine
Huş suḥan murğ-ı dilüñ şaydına

1225 Kimde ki olsa eger ğarb-ı lisān
Çoğ olur aña muḳarrer ihvān

1226 Hüsni halk âdemi izzetde ider
Şeref ü qadr-ile hürmetde ider

51 B

1227 Tatlu dille gide dilden acı
Eyleye her kişinüñ sertacı

1228 Kimde o şâf pesendide ola
Cümle halk içre tamâm umde ola

1229 Eşiden aşık ola şâh-ı gedâ
Cânını niçe kişi ide fedâ

1230 İki âlemde vire hürmet ü nâm
Der ki Hakk'a vire qurbei tām

1231 Bir hikâyet yazalum vire yakın
Bula gönüller anuñla temkîn

Hikâyet-i Yakın-efzâ

1232 Cem olup bir yere ehl-i irfân
Feth idüp her birsi kufl-i dehân

1233 Açdılar künc-i maârif derini
Şaçdılar meclise irfân dürini

1234 Dökdiler niçe maâni güherin
Hem işârât ü nikātuñ gurerin

1235 O kadar oldu ki bezl ü işār
Bezm-i pür eyledi şevk-i envār

1236 Buraya irdi ki āhır kelemāt
Ney-ile hāşıl olurmuş derecāt

1237 Her kişi bir söze āgāz itdi
Ma°rifet deştine pervāz itdi

1238 Ne şikār itdi ise şāh-i dil
Getirüp eyledi ihvāne nuzūl

52 A

1239 Söyledi her biri vicdānı kadar
Keşf-i rāz eyledi °irfānı kadar

1240 Didiler ba°zı şalāt-ile şıyām
Didiler ba°zısı fi'l-leyli kıyām

1241 Kimisi didi ki evrād ü ezkār
Kimisi didi ki bezl-i dinār

1242 Kimisi didi ki hacc-ı mebrūr
Kimisi didi ki sa°y-ı meşkûr

1243 Her kişinüñ sözi °ināyet buldı
Cümlenüñ kavli nihāyet buldı

1244 Didiler İbn-i ʿAṭāya nevbet
Size geldi buyurun pür hikmet

1245 Söze geldi didi ki İbn-i ʿAṭā
Buyrulursa idelüm keşf-i gıṭā

1246 Didi ki cümle ʿibādeti ʿabīd
İtseler şöyle ki irince meʿād

1247 Hüsni ḥalk-ile müdārāsız ola
Mülket-i ʿizzete hıç yol mı bula

1248 Şu ki ḥulk-ile müdārā yiler
Kendizin dilber-ārā eyler

1249 İki ʿālemde bulur ḳadr ü şeref
Pür olur nām-ile cümle ṭaraf

1250 Eşidüp cümlesi teslīm etdi
Her biri ḥürmet ü taʿzīm etdi

1251 Didiler her biri varise ne kim
Raḳıyallāh Taʿāla ʿankum

52 B

1252 Bize de pend ü naşihat oldı
Ḥasta ḳalbümüze şıḥhat geldi

1253 *Rahemallāhu limen ʿarrefenā*
*Şerrefallāhu limen şerrefnā*⁴¹

1254 *Ravvehallāhu Taʿālā ruḥahu*
*Şaddesallāhu Taʿālā sırrahu*⁴²

1255 Burada meclisi itmām itdük
Bir daḥı ğayrısın iʿlām itdük

**Yigirmi İkinci Meclis Mürüvvet Beyān İder vü Şeref Ehl-i
Mürüvvet ʿAyān İder vü Mürüvvet İnsanda Niçe Olurmuş Bildürür**

1256 Yine bir feth-i kelām eyleyelüm
Şevq-ile naql-i merām eyleyelüm

1257 Açalum künc-i mürüvvet derini
Şaçalum ḥalka lāli dürini

1258 Muğtenim ola niçe qadir-şinās
Olmayan qadir-şinās ola mı nās

1259 Ādem oldur ki mürüvvetlü ola
Şudretine göre ḥürmetlü ola

1260 Bī-mürüvvet olan ādem mi olur
Kimse anuñla hem-dem mi olur

⁴¹ Bizi tanıyana Allah rahmet eylesin, bizi şereflendiren kimseyi de Allah şereflendirsin.

⁴² Allah onun ruhuna ruh, canına can katsın. Allah onun sırrını mukaddes kılsın.

1261 Bir kişi olsa mürüvvet kânı
Sevmemek ola mı işden ki anı

1262 Olmasa luşf-i mürüvvetden eğer
Âdemî şüret olur ma'nîda ĥar

53 A

1263 Bir ĥikâyet yazalum ki göresin
Nicedür luşf-i mürüvvet bilesin

Ĥikâyet-i Mürüvvet-efzâ vü 'İbret-nümâ

1264 Ĥâcelerden biri bir demde meger
'Azm-i Beytullâh için etdi sefer

1265 Maĥmil ü merĥale sâlâr-ı cüyüş
Gice gündüzde revâne dil-i ĥoş

1266 Giderek bir niçe ay ü hafta
Bir beriyyeye irişdi ĥufte

1267 Uyanup görđi ne aĥyâr ne yâr
Ĥalmamış kimse yanında deyyâr

1268 'Aqlını başına cem' eyledi tîz
Didi kendi özine ki berĥîz

- 1269 Ne yatarsun niçe bir ğaflet ü h'āb
Şöyle bākī mi şanursın meh-i tāb
- 1270 Rāy ü tedbīr ü tedārik eyle
Kārbān hālķını tırma şöyle
- 1271 Tıtdı bir cānibe toğrı yüzini
Hākķ'a ışmarladı kendi özini
- 1272 Didi ey rehber olan gümräha
Bizi luřfuñ-ile irgür rähe
- 1273 Bize bir bedreķa vir ihvāna
İrgürüp vire řefālar cāna
- 1274 Böyle diyüp gideriken nāĝāh
Gördi bir yerde tırur çetr-i siyāh

53 B

- 1275 Sūr idüp yanına vardı anuñ
Görse bir zen şeh-i milk anuñ
- 1276 Oturur bunda yaluñuz tenhā
Kendi hālinde müzeyyen zibā
- 1277 Ķarın ac ü şusız idi miskīn
Niçmet istedi hemān görcek hīn

- 1278 Luşf-ile şurdu yirinden ol çub
Bezı idüp ni°meti virdi maşbüb
- 1279 Tıtıcaķ ni°mete bu nefsi şüm
Büsesin almak-içün etdi hüçüm
- 1280 Dāneyi şalı görüp murğ-i dili
Dām-ı zülfine düşüp oldu deli
- 1281 Şoñunu şanmadı düşdi dāme
Zann iderdi ki ireydi kāme
- 1282 Diledi buse kenār ide anı
Unıdup çekdi ki bunca mişeni (cem°-i mişnet)
- 1283 °Arz idüp řālını cānāneye ol
Diledi bāğ-ı viřāla bula yol
- 1284 Luşf-ile çande idüp kān-i kerem
Nola vaşluma seni irgürsem
- 1285 Lık bir řāřib vardur şünı
Añladubdur niçe dem ger dünı
- 1286 Aña ařvālünü °arz eyleyelüm
Rāzı olursa nola söyleyelüm
- 1287 Böyle diyü o nigār-ı nık-çü
Virdi herıfün şalbiye şorşu

54 A

- 1288 Nārı havfıyla derünü taldı
Şararup beñzi hazān-veş şoldı
- 1289 Nār-ı hüznüyle herifüñ cānı
Şöyle nidi ki qurıdı qanı
- 1290 Tāqati qalmadı lāl oldu dili
Bükülüp şanki hilāl oldu beli
- 1291 Göricek merhamet itdi dildār
Didi havf eyleme andan zinhār
- 1292 Sahibüm gerçi dilāver erdür
Ammā ğāyetde mürüvvet vardur
- 1293 Añlama ki saña ta'riż ide ol
Gösterür variben elbette yol
- 1294 Böyle dirken o dem içinde civān
Çıqa geldi tutaraq elde sinān
- 1295 Gülerek izzet-ile virdi selām
İndi atından idüp hürmet tām
- 1296 Luḡf-ile zevcesine didi aceb
Bu kişi gelmege bunda ne sebeb
- 1297 Didi ki zevcesi gümrāh olmuş
Reh ü hemrāhını yavı kılmış

1298 Burda niçe ni°am oldı naşīb
Yedi anı oturur şöyle garīb

1299 Bu kişinüñ size bir maqşūdın
°Arz idüp sakin idevüz odın

1300 Deli gönli ħad ü ħāle düşmüş
°Aşkı deryāsı başından aşmuş

54 B

1301 Didi bir buseñe biñ dinārı
Virürem ger idesin bāzārı

1302 Ben didüm şāĥibi vardur gelsün
Nola ger rāzı olursa olsun

1303 Eşidicek bu sözim oldı ħazīn
Oturur şöylece şimdi ħamgīn

1304 Eşidüp zevcesinüñ bu sözini
Döndürüp luĥ-ile baĥdı yüzüni

1305 °Aceb olmaz ki gönül sulĥānı
Eyle itmişdür aña fermānı

1306 Ne gelürse nola hep ma°zürdur
Zayfumuzla dilimüz mesrürdur

- 1307 Eger olaydı murādı şer'ī
Redd olunmayup olurdu mer'ī
- 1308 Nidelüm Bārī Hüdā böyle ҡomuş
Kimseye kimse ھاqqın virme dimiş
- 1309 Luţf idüp zayıf-ı 'azizüm ma'zūr
Buyurup ҡalbini itsün mesrūr
- 1310 Böyle diyü kerem ü 'izzet-ile
Zayıfını aldı irişdürdi yola
- 1311 Gösterüp ҡāfiyi oldu delil
Didi tevfiķ vire Rabb ü Celil
- 1312 H'ācenün ҡalbi ferahnāk oldu
Şükr-i Hāķķ-ile derünü tıldı
- 1313 Gelüp ihvān-ile hacc itdi tamām
Yine döndi evine geldi o 'ām

55 A

- 1314 Oturup h'āce niçe mäh-ile sāl
Hānesinde geķinürdi hoş hāl
- 1315 Görđi bir gün ki meger bir dellāl
Gösterür hālķa niçe mekr-ile āl

- 1316 Eline yapışup ol dildârı
Gezdirür cāriye-veş bāzârı
- 1317 Yanına varup aña itdi nazar
Ol beriyedeki cāna beñzer
- 1318 Söyleşüp bildi muqarrer o nigār
Bilicek h̄āceyi yaş dökdi hezār
- 1319 Zār ü zār ağladı efgān itdi
Eşiden dilleri hayrān itdi
- 1320 Sözinüñ sözi yakup yandurdu
Eşk-i h̄ünin-ile boyandırdı
- 1321 Didi bil h̄ālimüzi ey h̄āce
Bizi yağmaladılar bir gice
- 1322 Cāriye diyü şatarlar işde
Nidelüm bölge yazılmış başda
- 1323 Sen bilürsün bizim ahvālimüzi
Destgīr ol qoma enīnde bizi
- 1324 Merhamet eyle bizüm h̄ālimüze
Şefkat eyle kamu ahvālimüze
- 1325 Qanı ol dem ki ben āzāde idüm
Nāzperverde kişi-zāde idüm

1326 Şimdi bu h ale girift r oldum
Y rdan ayrı d ş p z r oldum

55 B

1327 Beni  l diy  nie  l itdi
D r gibi yaşları p m l itdi

1328 H acen n  albini nerm itdi tam m
Bırağup g nl ne p rs z-ı kel m

1329 Bey  id p h ace anı aldı hem n
Getir p h anesine itdi nih n

1330 A na bir h ane-yi h alvet itdi
Nie h rmet nie  zzet itdi

1331 İriş p h aceye tevfik-i İl h
İtmez idi a na şehvetle nig h

1332  anı bir b seye bi  din rı
Vireyin diy  iderken z rı

1333 Şimdi ol c n be baķmaz oldu
H vf h ķķıyla der ni  oldı

1334 Nie yıl bunda oturdu o nig r
Kimse irg rmedi aşl  bed k r

1335 Günler içinde meger ki bir gün
Bir kişi vâli vü hayrân ü mecnûn

1336 Āh ü vâh-ile gezer bâzârı
İrgürür göklere āh ü zârı

1337 Dili hayrân gözi giryân nālân
Ve'y selmi diyü eyler efgân

1338 Bildi hâ'ce odur o kân-ı kerem
Ma'den-i lu'f ü mürüvvet ekrem

1339 Firqat-i zevcesi mecnûn itmiş
Hasret selmi dilin hûn itmiş

56 A

1340 Getirüp gösteri virdi anı
Didi işde diledüğüñ cânı

1341 Naẓar idip göricek zevcesini
Didi iy vây yine gördüm mi seni

1342 Yüzi üstüne düşüp mecnûn-var
Toprağa bulaşup oldu o kâr

1343 Niçe dem yatdı o hâl üzre tamâm
Giderek tırdu yerinden sersâm

- 1344 Bâdezin başına geldi ʿaqlı
Söyledi dilde ne varsa şaklı
- 1345 Öpüşüp kocaşı feryād itdi
Dem-i evvellerini yād itdi
- 1346 Āh ü efgān ü ğırīviyle cihān
Pür olup iñledi kevnīyle mekân
- 1347 Zehresi çāk olur idi zühre
Eşid idi düşer idi baħre
- 1348 O kadar eylediler nāliš ü zār
Güş iden kendiden oldı bī-zār
- 1349 Niçe dem yandı yaqıldı bunlar
Nār-ı ħasretle iki mecnūnlar
- 1350 Soyınup dillerinüñ āħir odı
Her birisi bilür oldılar odı
- 1351 Başlayup fetħ-i kelām eylediler
Şevķ-ile keşf-i merām eylediler
- 1352 Sergüzeştini biri birisine
Didiler hem ne geçüp māh ü sene

56 B

- 1353 Çekilen bār-i belā vü elemi
İçilen cām-ı cefā hamm ü ğamı
- 1354 Keşf idüp birbirine esrārı
Söylediler ne ki yazmış Bārī
- 1355 H̄ācey-ile niçe gün tırdı bular
Dilediler vaṭana ide sefer
- 1356 Viridi h̄āce bulara niçe direm
Gönderdi çıkdı yola niçe kadem
- 1357 Ayrılıp viridi bulara destūr
H̄ikmeti gör ki neler itdi zuhūr
- 1358 Giderek h̄āce görür ki o cüvān
Peyine düşmüş imiş geldi hemān
- 1359 Eline ḥancerin alup urdı
H̄āceyi āḥirete irgürdi
- 1360 Yolına oldı revāne yine ol
Zann ider eyledi ol dem maḳtül
- 1361 Yatarak h̄āce dirildi miskīn
Zār u miḥnetle eve oldı yaḳīn

- 1362 Haber olup niçe kimse gördi
Hâ'ceyi hânesine irgürdi
- 1363 Getirüp niçe 'ilâc ü tımâr
Etdiler şıhhat irince bımâr
- 1364 Kâr-ı kesbinde niçe mâh-ile sâl
Geçüben hâ'ceye yürürdi hoş hâl

- 1365 Ka'be sevdâsı düşer hâtırına
Diledi ki vara hacc ide yine

57 A

- 1366 İrişüp emr-i kaza vü taqdîr
Hacc için eyledi rây-ı tedbîr
- 1367 Giderek râhe revâne oldı
Niçe gün Ka'beye irüp geldi
- 1368 Harem-i Ka'bede görse o kişi
Oturup Hakk'a niyâz olmuş işi
- 1369 Yanına varup anı bildi tamâm
Oturub eylediler fetḥ-i kelâm
- 1370 Niçe esrâr ü niçe râz açdı
Söyleşildi ne ki başdan geçdi

- 1371 Giderek atlana niun sa^c
Olmuş-idi ne olupdur da^c
- 1372 Sabıa bi-edebane kelemat
Olmuş iken niun olmaya memat
- 1373 Ne ola Őora ki atle ba^cis
Ne zuhur itdi ne oldu hadis
- 1374 Bize bu sırrı tamam zhar it
Hab-ı cehl ire oma bidar it
- 1375 KeŐ idup perde-yi razı aasın
Gonule bezr-i maabbet Őaasın
- 1376 EŐidup ol kişi fet itdi dehan
Didi albumde budur sırr- nihan
- 1377 Bize siz luf  kerem ki bi-hadd
Eylednuz an itmezdi ad
- 1378 Biz ana nice mukafat idelum
Ne ar-ile mucazat idelum

57 B

- 1379 Hatra boyle huur itdi heman
Ki feda ola yoluna dil  can

1380 K̄atlı idüp sizi Őehid eyleyivüz
Dünü k̄adr ü günü  yd eyleyivüz

1381 Őühedâ menziline irgürevüz
Nice eyler bizi de H̄aċ görevüz

1382 Siz Őühedâtle cinân içre h̄uzür
Bulasız z̄evċ ü Őefâ nür ü sürür

1383 Ben cehennemde bulam nâr ü  azâb
Eger olmaz ise luċf-i tevvâb

1384 Bu taŐavvurla seni k̄atle h̄ücüm
Eylemişim ki H̄üdâ'ya ma lüm

1385 Gitdi selmi de beċâ mülketine
Garċ ide Bârî H̄üdâ raĥmetine

1386 Terk idüp cümleyi fâriĝ oldum
Dergeh-i H̄aċċ'a niyâza geldüm

1387 Geçürem  ömri  ibâdetle hemîn
 Avn-i H̄aċ irişüp olursa Mu in

1388 H̄ âcenüñ ċalbini ma mür itdi
Giderüp z̄ülmeti pür-nür itdi

1389 Feraĥ ü h̄ürrem ü Şadân oldı
Açılup gül gibi h̄andân oldı

1390 Birbirisine müvālāt itdi
Niçe luṭf niçe ḥālāt itdi

1391 Şöyle ʿahd eyledi iki yār-ı vefā
Birbirine ide ol nice duʿā

58 A

1392 Bu ḥikāyet ki yazup derc itdüm
Naḳd-i ʿömrüñ birazın ḥarc itdüm

1393 Hişşe-baḥş ola diyü yārāna
ʿİbret-i pend ü naşihat cāna

1394 Biline luṭf ü mürüvvet nicedür
Şedef-i dilde buluna niçe dür

1395 Diyeler luṭf idüben şerrefnā
Raḥimellāhu-limen ʿarrafnā

Yigirmi Üçüncü Meclis Her Kimseye İyilik Eylemek Nereye Elter ve Ne Ḥāle Yetişdürür Balık Bilmez ise ḤālİK Bile Diyüp Anı Beyan İder

1396 İyilik eyleyüp atsañ baḥre
İrişür ʿākıbet andan behre

1397 Bilmez ise nola anı balık
Bilür elbette Ḥayy ü ḤālİK

1398 Şanma zayī° ola yok yerde emek
Hıuş evlev çekmedi ise çekmek

1399 Dime şāyed emegüm olmaya tuş
Olmaz ise diyesin bu dağı hoş

1400 Emegüñ yok yere gitmez bil anı
Dime ki ola mı ya olmaya mı

1401 Çekmezem diye kuru yire emek
Bile Hālik nola bilmezse semek

1402 Bir hikāyet yazalım eyle nazār
Cümlesi ola tamām pend ü °iber

58 B

Hikāyet-i Mütevekkil Sultān

1403 Bir zemānda mütevekkil sultān
Şehr-i Bağdād'a olup hākim-i hān

1404 Yüridürdi niçe °adl ü dādı
Tutdı āfağ-ı cihānı adı

1405 Bir kulı var idi maḥbūb-i enām
Nām-ı fetḥ idi hūner-mend tamām

1406 Cāmi°-i °ilm-i kemālāt idi ol
Hāzret-i şehde beğāyet maḥbūl

1407 Oğ atup yazmada kāmildi tamām
Diledi şuda da yüze o ğulām

1408 Niçe gün baħrîlere oldı qarîn
Ki olalar kendiye her yerde Mu‘în

1409 Kāmil oldum diyü bir gün o civân
Dicle ırmağına girdi pinhân

1410 Giderek şu anı alup gitdi
‘Ākıbet gör ki ne hâle yetdi

1411 İrişüp ‘avn-i İlâhı bir çub(ugı)
Eline girdi hemîn oldı rüküb

1412 Eledüp bir ulu girdäbe anı
Asiya gibi döner dün ü günü

1413 Düşürüp eyledi anda devvâr
Nitekim dūr ider idi perkâr

1414 Yedi gün anda tolandı ol mäh
Şaqladı luğf-ile anı İlâh

59 A

1415 Viridi rızqın qomadı bir dem âc
İtmedi ğayrıya aşla muhtâc

- 1416 Niçe nān pāre aḳardı şuda
Ṭolanup ṭutar idi her sude (her yaḳada)
- 1417 Yer idi ḳarnı acıḳsa anı
Şākir ü zākir olup Raḥmān'ı
- 1418 Ṭolanur bunda fetḥ-i leyl ü nehār
Şiddet ü miḥnet-ile girye vü zār
- 1419 Eşidüp çünkü bu ḥāli sultān
Ya'ni ki ḡāyet ola fetḥ-i cüvān
- 1420 Şuya boḡıldı diyü pür-ḡam olup
Yemek içmek yemedi aḥşam olup
- 1421 Yüridüp şehre münādileri heb
Fetḥi eylerler idi cümle ṭaleb
- 1422 Gulüfle düşdi tamāmet şehre
Gitdiler baḥrī olanlar nehre
- 1423 Cüst ü cū eylerler her ṭarafı
Bir ṭaraf ḳalmadı ki ola ḥafī
- 1424 Didi şeh kim ki bulursa fetḥi
Faḥrını ḳalbüme eyler fetḥi
- 1425 Vireyüm aña niçe biñ zer ü sīm
Dil ü cāndan gide tek ḥüzn ü elīm

1426 Eşidicek bu sözi her bahrı
Gitdiler ki gezeler bu nehri

1427 Ya hayâtın ya memâtın bileler
Çande ise anı elbet bulalar

59 B

1428 Bir dilâver gezerek buldı anı
Yanına vardı tamâm bildi anı

1429 Müjdegâni haberin şâhe didi
Nerede gördi anı çande çodı

1430 Niçe zevraqlar-ile şâh-ı cihân
Eyledi kullarını fethe revân

1431 Çurret ü hürmetle cümle sipâh
Getirüp eylediler şükr-i İlâh

1432 Göricek şâh anı şādân oldu
Açılup gül gibi handân oldu

1433 Niçe gün ni°am-ı ihzâr itdi
Hil°atı giymege tekrâr itdi

1434 Fetḥ idüp fethe h°ân ü ni°met
Eylediler niçe nev°e minnet

- 1435 Yemedi aç degilüm diyü cüvân
Eksik etmez baña luğf-ile nân
- 1436 Didi şeh şuyla bes tıyduñ evlâ
Bu meseldür aşu evin ola
- 1437 Didi fetḥ ey şeh-i ʿâlem nânı
Eksik itmezdi gör ol Raḥmân'ı
- 1438 Rûy-ı âb üzre gelürdi dâ'im
Olmadı gün ki olaydım şâim
- 1439 Yazılup üstüne her pâre-yi nân
Dinilüp ya'ni filân ibn filan
- 1440 Şuyıla böyle gelürdi her dem
Çekmedim ni'met için guşşa vü gam

60 A

- 1441 Rızkıımı kesmedi Rezzâk ü Kerîm
Olmadı gün ki ireydi baña bîm
- 1442 Eşidicek bu sözi şâh-ı güzîn
Atdırup şehre nidâyı ol ḥîn
- 1443 Dicle'ye nânı kim atdı gelsün
ʿİvâzın şâh katında bulsun
- 1444 Eşidüp bir kişi geldi anı
Didi ben atmış idüm ol nânı

- 1445 Şorup ismini ol şahşuñ bildi
Yazılan nāme muvāfiķ oldu
- 1446 Didi şeh ol kişiye ki yitesin
Nāmuñı itmege yazup atasın
- 1447 Ne olupdur ola bu kāre sebeb
Bize taķrır it anı bir bir heb
- 1448 Ne idi ola murād ü bā'is
Bu miķvele ola fi'l-i hādis
- 1449 Ne eşidüp ne görüldi bu kār
Devr idelden biri çarķ-ı devvār
- 1450 Didi ol kimse murādım ey şāh
Bu idi fi'lüme Hāķ ola güvāh
- 1451 Eylügi eyleyüp atsañ nehre
Zāyi° olmaz irişür bir behre
- 1452 Söyleşür bu meşeli cümle lisān
Tecrübe için olupdur ey hān
- 1453 Bir yıl idi ki atardım nānı
Göre idüm nice olur anı

60 B

- 1454 Bilmez ise nola anı balıķ
Bilür elbette Rabb ü Hālık

- 1455 H ağ bil r ki bu idi mağş dum
Yirine  odı Ő kr-i ma b dum
- 1456 B yle diy  o kişi virdi cev b
EŞidicek Şeh anı oldu m c b
- 1457 Virdi din r   direm  l h hez r
Yine irg rdi g r eyl k ey y r
- 1458 Kimsen n eyl gi zay   olmaz
Kimsen n kimsede hađđı  almaz
- 1459  deg r eyl gi her yerde hem n
Őemer tı iriŐ r b -nođŐ n
- 1460 H yr-h h olsa kişi her ferde
H yr-ile y d olunur her yerde
- 1461 Bu hik yet ki did m  adrini bil
Ele girmez arasalar ni e yıl
- 1462 Ni e vech-ile naŐ hat oldu
 Uğal  nice me  n  buldı
- 1463  yilik itmek nereye elter imiş
N nı  ba atana noldı g r iş
- 1464 Her  ulın R zığ'ı a  itmez imiş
 rg r r rızđını unutmaz imiş
- 1465 Bu  adar g n vire rızđın Vehh b
M ni  olmaya hi   na gird b

1466 Rızķ için ğam yeme eylügen koma
Pend olupdur bize bu kışşa heme

61 A

1467 Hiřsedār olmaĝa ehl-i idrāk
Yazdum anı ki olalar derrāk

1468 Burda meclis-i itmām idelüm
Bir daĝı ğayrısın a°lām idelüm

1469 Andada zıkr oluna nice kelām
Behremend ola kamu ħāř-ile °ām

**Yigirmi Dördüncü Meclis °Adl-i İnřāf Üzre Ne Olup Def°-i Zılm
Ħayf İdenlerün Merātibin Beyān İder**

1470 Fā°idelü diyü olundu fermān
°Adl-ile olmaĝa cehd it her ān

1471 Kişinün taĥt-ı yedinde ne ki vār
Dimeyeler ya sıĝār ü ya kibār

1472 şorulur her birinün aĥvāli
Her deminde nicedür a°māli

1473 Taĥt ħükmününde olana rā°i
Olıcaķ ħaķķı ola ğör rā°i

1474 Kullukum rā°i kelāmın yād it
Reh-i °adl-ile anı her dem zād it

- 1475 Seni rāi vü ri'âyā ki gele
İde Hâk ve'y geleden gele gile
- 1476 'Adl ü inşāfı elüñden koma var
Uğrı hırsızda olursuñ her bār
- 1477 Yek olurmuş niçe t̄ā'tden ol
Anuñile bulunur Hâkka vuşul

61 B

- 1478 Bir hikāyet yazalum pür-'ibret
Hâk Mu'in olup iderse nuşret

Hikāyet-i Dād-efzā

- 1479 Bir zemān içre meger ki bir şāh
Zulm-ile 'ömrini itmişdi tebāh
- 1480 'Ömrüni cevr-ile āhır itdi
'Ākıbet dār-ı fenādan gitdi
- 1481 Ululardan birisi rü'yāda
Göricek bāğ-ı cinān me'vāda
- 1482 Feraḥ ü hürrem ü şādān olmuş
Hemdemi hür-ile rıdvān olmuş
- 1483 Didi ol kimse neden oldu bu ḥāl
Eşiden diridi bu ḥāle muḥāl

- 1484 Bu merātib bu maḳāmāta vuşul
Ne sebep oldu neyle oldu huşul
- 1485 Didi şeh fazl-ı Hüdā oldu sebep
Bulunur mı ne ḳadar olsa taleb
- 1486 Didi ol kimse belī fazl- İlāh
Getirür her kesi bunda ey şāh
- 1487 Līk her kimseye bunda derecāt
Virilür ḫāline göre ğurafāt
- 1488 Bu maḳāmāta neden oldu vuşul
Ne ṭarīk-ile buluñdı aña yol
- 1489 Anı bilmek dilervüz senden ey şāh
Umarız bize de şāyed ola rāh

62 A

- 1490 Didi şeh bir gice olmuş idi dūn
Nagehān girdi ḳulağuma bir ūn
- 1491 Ṭura geldüm anı bulmağa hemān
Bile aldım yanıma niçe cŭvān
- 1492 Giderek buldum anı bir ḫāne
Çıḳmış eyvānı anuñ keyvāne
- 1493 Fehm olundu anuñ içindedür ol
Kaşd idüp gördüm aña buldum yol

1494 Şem°ler yaqdılar oldu rüşen
Bir kişinüñ yeri olmuş gülhân

1495 Nār-ı miñnetde yatup āh eyler
Diline her ne gelürse söyler

1496 Kayd-bend etmiş anı bir zālīm
Göriccek bizi didi gör hālīm

1497 Şāh-ı İslām iken ey şāh-ı cihān
Derdime çāre ü °ilāc eyle hemān

1498 Çare-sāz-ı nebī kırtar niçe bir
Çekerim eyle baña bir tedbīr

1499 Bir filān bende bizi bu bende
Düşürüp itdi tamām efkanda

1500 Malımız aldı vü gāret itdi
Niçe şavr-ile haķāret itdi

1501 Getirüp burda maħbūs itdi
Cümlesinden bizi me°yūs itdi

1502 O kişi böyle tezallüm itdi
Niçe dilsüz-ı tekellüm itdi

62 B

1503 Eşidicek yüregim kim şoldı hemān
Diledüm def° ola bu hayf-ı nihān

- 1504 Meger ol zālīm ü bedkār-ı gulām
Baña itmezdi bu hālī i'lām
- 1505 Şu kadar mā'il idi qalbim aña
Zehresi yoğ idi kimse aña
- 1506 Muṭṭalī° itdi Hüdā sırra beni
Sebeb-i def° idüben şerre beni
- 1507 Getirüp ol qulı te°dīb itdüm
Niçe cevr ü niçe ta°zīb itdüm
- 1508 Şöyle olundu siyāset muḥkem
Görüp işiden olupdur epsem
- 1509 Yine maḫlūma virildi malı
Şādumān oldu anuñla bālī
- 1510 Hāq Te°ālāya tazarru° idüp ol
Didi Ya Rabbi du°ām eyle qabül
- 1511 °Avf idüp cümle zünübun şāhuñ
Bendesı eyle yārın dergāhuñ
- 1512 Hāq qabül itdi münācātın anuñ
Hem revā eyledi ḫācātın anuñ
- 1513 °Avf idüp cümle cināyātumızı
Bāğ-ı cennete sezā itdi bizi
- 1514 Kışver oldu bize bu dār-ı selām
Yürürüz şöyle selāmetle müdām

1515 Hoş gelüp Bārī Hüdā'ya dādı
Menzili itdi behişt-i ebedi

63 A

1516 Yirini ravza-yı cennāt itdi
Evini cennet-i ravzāt itdi

1517 Nice bîñ zulmi giderdi ber-dād (°adl)
Dîn-i virānı itdi ābād

1518 Koma °adli koma hālũñde tamām
Bulasın ta ki cinān içre maķām

1519 Dād-ger olmağı var pīşe iden
°Ālemũñ hālını endişe iden

1520 Mağfiret eyle āhır Gaffār
Setr ide cümle °uyübunı Settār

1521 Yine bir dürc-i lāli açalum
Dürer-i pend ü naşihāti şaçalum

1522 Hişsedār ide niçe ehl-i dili
Nice olur göre dād ü °adli

Hikāyet-i Hişşe-bahş-i °Adl-nümā

1523 Bir zemān içre meger bir şāha
Geldi bir kimse şikāyet-gāha

1524 Didi ma'lm ol ey Őāh-ı cihān
ullaruñdan baña bir Őm cvān

1525 O kadar cevr  cefā fi'l-ķabīh
Eyledi ki diyemez kimse Őarīh

1526 Didi Şeh cmlesin eyle taķrīr
Avn-i Hāķķ-ile olunsun tedbīr

1527 Hāķķuñı adl-ile almazsam eger
İde Hāķ tīr-i belāsına siper

63 B

1528 Didi ol kimse eyā Őāh-ı gzīn
Saña tenhā diyeyim anı hemīn

1529 Hāķķ içinde bu ma'ķle kelemāt
Dimege olmaya ķiŐide hāyāt

1530 Emr idp Şeh anı tenhā itdi
Hāne-yi vaħdete alup gitdi

1531 Didi ser cmle bu sırrı di ayān
Ne ki var ise ķoma hīķ nihān

1532 Didi o kimse ki bir Şeb ey Őāh
ullaruñdan biri geldi nāgāh

1533 Ellerm baĝladı ķayd itdi beni
Murĝ-veş dām-ile Şayd itdi beni

- 1534 Gözüme karşı nigâruma ıyân
Eyledi fi'l-i şenî° o zamân
- 1535 Bir niçe gün geçerek geldi yine
Bildüğüñ işledi ol döne döne
- 1536 Bu nice demdür ki dilim hûn itdi
Ġāyet-ile beni maḥzûn itdi
- 1537 Cānuma geçti de āḥir geldüm
Söyledüm yüzüm elüme aldum
- 1538 Ne sezā-vār ise şāha itsün
Diler ise beni nāra atsun
- 1539 Böyle diyü ye'sini itdi revân
Eşidüp şeh bunu oldu ḥayrân
- 1540 Didi ki yine gelürse eger ol
Ḥaber eyle baña bulup bir yol

64 A

- 1541 Emr idüp kullarına didi eger
Bu kişi her ne zamân ide ḥaber
- 1542 Baña i'lām idesüz bî-te'hîr
Görevüz ki ne buyurur taḥdîr
- 1543 Yine bir şeb gelicek şüm ğulām
Eyledi şāha anı şib-i a'lām

- 1544 Bir ʔarīk-ile ʔaberdār itdi
 ʔomadı ʔābımbīdār itdi
- 1545 Eşidüp şeh anı ʔırdı fi'l-ʔāl
 Geldi gördi ki muʔarrer aʔvāl
- 1546 Yatup uymuş zeniyle ol bed-nām
 ʔapudan gördi anı şāh-ı enām
- 1547 Didi ev şāhibine üf di muma
 Göresin ki ne idüm ol şūme
- 1548 Üf didi şāhib-i ʔāne muma
 Nazar eyle nice olur mefhūma
- 1549 Girdi şeh başını kesdi ey yār
 Ba°dez-ān didi ki gel mumı uyar
- 1550 Yaʔıcak mumi şeh aldı eline
 Göre maʔtūli kim idi biline
- 1551 Nazar itdi göricek bildi anı
 Şükr idüp ʔaʔʔ'a feraʔ buldı cānı
- 1552 Didi ev şāhibine şāh-ı cihān
 Ni°metüñ yoʔ mı getür bize ey cān
- 1553 Bī-mecāl eyledi açlık şeb ü rüz
 Şimdi bildüm ki zebün itdi henüz

64 B

- 1554 Eşidüp şāhib-i hāne tırdı
Şevk-ile şāha ni'am irgürdi
- 1555 Yedi şeh ni'meti kuvvet buldı
Turarak başına 'aqlı geldi
- 1556 Didi ev şāhibine ki zinhār
Tuymayasun açma bu rāzı ağıār
- 1557 Sırrımız kimseye itme ifşā
Görelüm Bārī Hüdā keyf yaşa
- 1558 Didi ev şāhibi ey şāh-ı cihān
Bize luṭf eyleyüben eyle beyān
- 1559 Şu zamānda ki şa'adetle ḳadem
Başıcaḳ bize buyurduñuz o dem
- 1560 Mumı söndürüñüz diyü ḥiṭāb
Eyledüñüz niçe ḥiddetle it'āb
- 1561 Mumı sönidiriceḳ ḳutlı hevā
Kendüñüz eyledüñüz bī-pervā
- 1562 Ḳatl idiceḳ yine şem'e fermān
Yaḳmaḡa eyledüñüz bize o ān
- 1563 Şem'i alup yine ol şaḡşa nazār
Eylemekden ne ola nef'e ü zār

- 1564 Naẓar idüp yüzine bize o dem
Didüñüz ki ya°rarı oluñ epsem
- 1565 Şükr idüp Hıaqq'a tamām şād olduñ
Hüzñ ü ğamdan ¼amu āzād olduñ
- 1566 Ba°dehu ni°met ü nān oldu taleb
Ne sebep oldu bu a¼vāle °aceb

65 A

- 1567 Bize lu¼f eyleyüp ey şāh-ı cihān
Keşf olunsa nola bu rāz ü nihān
- 1568 Göñlümüz eyler idük hürrem ü şād
¼urtarup ğuşşa vü ğamdan āzād
- 1569 Didi ol şāh-ı kerīm ü °ādil
¼albüm oldu anı ¼atle mā'il
- 1570 Muma üf dimege bā°iş ol dem
Bilmeyeydüm kim idi ol ādem
- 1571 Göricek yüzüni şükrüñ sebebi
Oğlum ola mı ki dirdüm o ğabī
- 1572 Ni°met istedigüm Allah ü °Alīm
Baña a¼vālüñ olup söyle elīm
- 1573 O zemāndan ki ili alan henüz
Ekl ü şurb olmadı a¼lā şeb ü rüz

- 1574 Zâf-ile tākātüm olmuşdı tāk
Hamdülillāh yirine virdi veşāk
- 1575 Böyle diyü şāh aña virdi cevāp
O daħı oldı cevābıyla mücāb
- 1576 Olıcaķ şöyle olurmuş inşāf
İdelüm gel beri bizde inşāf
- 1577 Kişide şöyle olur °adl ü dād
Niçe meclisde yaraşur ola yād
- 1578 Yeter imiş kişiye bir yerde
°Adl ü inşāf ide imiş ferde
- 1579 Kārı her demde eger °adl olıcaķ
Olmaz imiş dü cihānda olacaķ

65 B

- 1580 Kimse bilmez ne maķāma ire ol
Derecātına anuñ irmez °uķül
- 1581 Buyur[ur] ħāzret-i faħr-ı dü-cihān
Ya°nī maħbūb-ı Raħīm ü Raħmān
- 1582 Sā°at-i vāħidede °adl itmek
Yeg olur ki çeke altmış yıl emek
- 1583 Rūz u şeb Bārī Ĥüdā'ya sā°il
Olagör eyleye °adl-i mā'il

1584 Her işüñde ola ʿadl ü inşâf
Bulasın Hâk'dan anuñla elţâf

1585 Çok idi gerçi hikâyât bunda
İkisin eyledüm ammâ ʿumde

1586 İki şâhid ki olunsa merʿî
Olur elbette ol iş şerʿî

1587 Burda meclisi hatim eyleyelüm
Ġayrısın ziynete hatm eyleyelüm

1588 Ya İlähî bize itme ʿadli
Ne iderseñ idegör heb fazlı

1589 Kerem ü lütüfuña düş eyle bizi
İrgür ihsânuna hoş eyle bizi

**Yigirmi Beşinci Meclis Âdâb ü Şeref-âdâb Beyan İder vü Bî-âdâb
Olanlaruñ Ķadri Dün Olduğun ʿAyân İder**

1590 Yine ey ʿaql-ı hüner-mend-i edîb
Bizi her vech-ile eyle te'dîb

66 A

1591 Edeb-âmuz u kelâm-ı hikmet
Baş idüp meclisi eyle ziynet

1592 Kâşif ol niçe Ġayâhib Ġabî
Rüşen it remz-i kitâb-ı edebi

- 1593 Fehmine her kişinüñ aķreb ola
Herkesüñ ħāline hem enseb ola
- 1594 Alalar řālib olanlar  ibret
İdeler rāġıb olanlar ġayret
- 1595 Nola bilmezse eger şadrini heb
Şekl-i ādemde olan itme  aceb
- 1596 Bile mi güheri hıç m hre-f r ş
Şameri g re mi b -d de vuġuş
- 1597 Dir idi  ālim    āmil   kāmil
Ĥazret-i ibn-i m bārek   fāzıl
- 1598 Ne şadar  ilm-ile olsa bir kes
İtmezem g rmege ben anı heves
- 1599 Ne şadar ki edeb  zre eşidem
Cānum ir r anı g rmege gidem
- 1600 Edeb ehline virilen  izzet
Ĥaseb ehli bulamaz b -minnet
- 1601 Kime oldıysa naş b t c-1 edeb
Milket-i  izzete řāh eyledi heb
- 1602 Giyeg r başuña t c-1 edebi
Bende ide niçe řāġib-nesebi
- 1603 N r-ı Ĥaķķ-ile muraşşa  bir t c
Rif ata irmege oldu mi r c

66 B

- 1604 Edeb üzre olagör ʿabd-i siyāh
İrişür dā'im aña ʿavn-i İlāh
- 1605 Ger edeb ehli ola ʿabd-i siyāh
Hādım olur aña her mīr ü sipāh
- 1606 Cümle halkuñ olur ol ser-tācı
Vaşlını her kişi olur rācī
- 1607 Edeb üzre idegör aḥvālūñ
Bā-ḥuṣūsuña ola her aḳvālūñ
- 1608 Hüsni taʿbīr-ile taḳrīr eyle
Dembedem ḥüsni edeble söyle
- 1609 Aḥsen-i ḳavl-ile tefsīr eyle
Lāzım olursa da taḡrīr eyle
- 1610 Bā-i maẓmūma ile ḳāfī eger
Lāzım olursa dime ey server
- 1611 Sin-i meksure vü kāf ü mīmi
Söyleme görmeyesin hīç bīmi
- 1612 Kef-i maẓmūma eyle tā-i sükūn
Eyleyüp söyleme eyler seni dūn
- 1613 Dime ki cürm ü günāh ü ʿiṣyān
Deñile söyleyicek nola ʿayān

- 1614 Cāme-yi izzetini çāk eyler
Āb-ı rüyını döküp hāk eyler
- 1615 Kevkebini felek-i izzetden
Düşürüp eyler anı hūr-ı sühen
- 1616 Düşürür hem kişinüñ yıldızını
Uçalā görmege kaçır yüzünü

67 A

- 1617 Yüzünü döndürür andan fuzalā
Hāq söze rāzı olagör dime lā
- 1618 Dilüne lafz-ı kabīhi zinhār
Ne kadar olsa da alma nā-çār
- 1619 Jaje hūy olsa kişinüñ nāmı
Dün nazār eyler aña her ʿāmı
- 1620 Herze-gūy eyle nāmın bir kes
İtibār itmez olur dūn ü eħass
- 1621 Deheni pāk olan olur bī-bāk
Ākil oldur gide bākī ola pāk
- 1622 Ekl ü şürbünde vü meşinde tamām
Edeb üzre olanuñdur eyü nām
- 1623 Edebi gözlemeyen maşharadur
Maşharanuñ yüzü dā'im qaradur

1624 Kişinüñ ʿarzını pāmāl eyler
Aḥsen-i aḥvālını bed-ḥāl eyler

1625 Bir ḥikāyet ideyüm rindāne
Kaşaş içinde ola bir dāne

Ḥikāyet-i Edeb-āmūz

1626 Ol zamāñ ki itmiş idi şāh Selīm
Şeh-i İsmāʿīl-ile ceng-i ʿazīm

1627 Ḥaḳ muʿīn oldı ʿAcem ʿaskerini
...⁴³ yağmaladılar her birini

1628 Aldılar niçe ḳumaş ü zen ü merd
Ḳatdılar derdine şāhuñ nice derd

67 B

1629 Güc-ile başını alup ḳaçdı
Ḥadem ü ḥayl ü ḥaşemdan geçdi

1630 Ser-nigün etdi anuñ baḥtını hem
Ṭālīʿin dūn ü zebūn etdi sitem

1631 Şöyle tiğ urdı bular surḥ-ı sere
Baḳmadı pīr ü cüvān ü pere

1632 Tārümār eylediler her birini
Aldılar niçe zen ü dilrebini

⁴³ Okunamadı.

- 1633 Aldılar ŧāh-ı belīdūñ zenini
Kiŧver-i Rūm'a gōtūrdiler anı
- 1634 Virdiler ŧer^c-ile bir mollāya
Ta ŧala ūstūne anuñ sāya
- 1635 Bir niħe mūddet anuñla molla
^cIyŧ ū ^ciŧretde dimezdi kellā
- 1636 Gōnlūñi hoŧ ider idi gāhi
Kaŧd iderdi unudaydı ŧāhi
- 1637 Lu᧑file hān-ı Selīm mollāya
Didi bir gūn ki diye mellāya
- 1638 Nāzenīn ile nice oldu hālūñ
Hoŧ gelūr mi ki aña ef^cālūñ
- 1639 Didi melāyed bilūr anuñ
Hayrına hoŧ mı gelūr cān ū tenūñ
- 1640 Eŧidicek bu sōzi ŧāh-ı selīm
Kałbine avaldı anuñ hūzn-i elīm
- 1641 Didi her ez ne bir gūn ne ^caceb
Eyledi bu kiŧi bir terk-i edeb

68A

- 1642 Yaramaz buraya ŧehr oğlanı
Hā᧑urum istemez oldu anı

- 1643 Gelmesün görmeyeyin anı ebed
Gönlüm andan çekilüp eyledi red
- 1644 Göre bir sözle merdūd oldı
Çurb-ı şehden nice maṭrūd oldı
- 1645 Bu mişāl oldı bize terk-i edeb
Eyleyen bendeyi terk eyleye Rab
- 1646 Edeb-i şer'î ri'āyet eyle
Her ne eylerseñ edeble eyle
- 1647 Dü cihān içre mu'azzez olasın
Dergeh-i Hākka teğarrüb bulasın
- 1648 Edebi terk iden olur metrūk
Bī-edebler yolına itme sülūk
- 1649 Pek yapuş iki elüñle edebe
İ'timād eyleme hīç cedd ü ebe
- 1650 Nerde bī-edebi ki göresin
Hişsedār olmağa sa'y irgüresin
- 1651 Bī-edebden niçeler 'ibret alur
'Ākil olanlara heb 'ibret odur
- 1652 Didiler ḥazret-i 'İsā'ya 'aceb
Size kim eyledi ta'līm-i edeb

1653 Didi ki *Eddebenī Rabbi bes*⁴⁴
İtmedüm ğayrıya hīç şevk ü heves

1654 Göricek bī-edebüñ aḥvālin
Ne ki eylerse ḳamu efālin

68 B

1655 Hişsedār olur anuñla ʿuḳālā
ʿİbret alur ḳamusundan fuḏālā

1656 Saña bir fiʿli ki hoş gelmeye eylük
Sen edicek eyle gelmez o bilik

1657 Ğayrınıñ fiʿli saña gelmeye ḥüb
Ya senüñ ola mı ğayra maḥbüb

1658 Cümle eşyā kişiye ʿibretdür
Ehl-i ʿaḳl olana pür-ḥikmetdür

1659 Göre iblīs ki terk itdüñ edeb
Emr-Ḥaḳḳ'ı şıdı redd eyledi Rab

1660 Bu ḳadar ʿizzet ü ḥürmetde iken
Bu ḳadar rifʿat ü devletde iken

1661 Kim ki fermān-ı Ḥüdā'ya ola rām
İrişür rüḥına raḥāt u ārām

1662 Ḳomayalum edeb-i şerʿī her ān
Ḳomaya ta ki bizi de Yezdān

⁴⁴ Beni Rabbim terbiye etti.

- 1663 Dergeh -i Hâkda mü'eddeb olavüz
O ʔarîk-ile teʔarrüb bulavüz
- 1664 Burada meclisi âhîr idelüm
Meclis-i âhîre şevʔe gidelüm
- 1665 Andada naʔl idelüm nice kelâm
Behre-mend ola tamâm hâş-ile °âm

**Yigirmi Altıncı Meclis Lisân-ı Menba°-ı Belâ vü Ma°den-i Cefâ
Olup Ekser Kişiyeye Miñnet ü Şiddet Andan Hâşıl Olduğın Beyân
İder**

69 A

- 1666 Yine bir dürc açalum yârâne
Niçe dürlü saçalum şehdâne
- 1667 Şermsâr eyleye dürr-i °Adenî
Giderüp hürmeti ide denî
- 1668 Şanma anı ki ola ʔîl-ile kâl
Niçe ma°nâ-yı ehâdiş aña dall
- 1669 Diyelüm çünki dinildi bu ʔadar
Virelüm nice virildiyse haber
- 1670 Getüren başa belâyı dildür
Hıfz-ı dil gâyet-ile müşküldür
- 1671 Niçe kes kendi dil-ile serden
Çıkdılar açduğı için sırdan

- 1672 Niçe dil kendizini kesdirdi
Niçesi çekdi belâ vü derdi
- 1673 Yidiler niçe kişi dil beresin
Yidiler ger çeke niçe beresin
- 1674 Düşüren bülbüli dām ü kafese
Dildür ki koyar anı қаşaға
- 1675 Dilidür bülbüli dāma düşüren
Başına halkı dem-ā-dem uşıran
- 1676 Kimse bakmazdı yüzine bülbül
İtmese şām ü seherde gülğul
- 1677 Düşürüp miñnet-i derde her ān
Қafesi itdi başına zindān
- 1678 Bir hikāyet yazalum ola güvāh
Niçe kimse ola andan āgāh

69 B

Ҳикāyet-i Murğ

- 1679 Virdiler nice kitāb içre haber
Var idi murğ-ı hoş-elhān meger
- 1680 Kimse bilmezdi yürürdi tenhā
Şevқ-ile eyledi bir gün gāvğā

- 1681 Bir kişi ol dem eşitdi nā-gāh
Didi bu ola meger uşlara řāh
- 1682 Murđ anuñ murđ-ı dilin şayd etdi
Resen-i ĥubbı aña ayd etdi
- 1683 Bu daĥı murđa tedārik itdi
Dām-ile şayd idüp anı ıtdı
- 1684 afeşe oydı getürdi şehre
Ėulfele oydı tamāmet dehre
- 1685 °Āřık oldu eşiden āvāzın
Zühre işitse bırağur sāzın
- 1686 Her gören aña ĥazidār oldu
ıymeti hem niçe dīnār oldu
- 1687 Ėüzn artdıça ĥoř-elĥān oldu
Sāmī eřrāf cihāna oldı
- 1688 Gitdüke ĥoř idüp āvāzın
Bildürüp °āleme açdı rāzın
- 1689 Müřterī oldu buña ĥalk-ı cihān
°Āřık olurdu eşiden dil ü cān
- 1690 Gördi bir gün buni bir murđ-ı dīr
Anuñ iĥlāřına itdi tedbīr
- 1691 Didi ey murđ-ı ĥarīb-i nādān
Düşüren dāma seni oldu lisān

70 A

- 1692 Bunu sen kendi dilüñle bulduñ
Dileyüp kendi elüñle bulduñ
- 1693 Dilüñ oldu düşüren bu derde
İrişen dilden irür her yerde
- 1694 Diler iseñ bu kafeşden āzād
Olasın yine cihānda dilşād
- 1695 Fāriğ ol kendüñi hāmūş eyle
Bildüğüñ cümle ferāmūş eyle
- 1696 Pendimi gūş ider iseñ ey cān
Kurtulursun bir iki günde hemān
- 1697 Eşidüp bu sözü murğ-ı beste
Sözini tutdı olup dem-beste
- 1698 Şāhibi cehd idüp olmadı aça
Şaymaz oldu anı hīç kimse hīçe
- 1699 Hikmeti gör ki Süleymān-ı nebī
Hākim olmuş idi gitmişdi ebi
- 1700 Durup aḥvālini °arz itdi tamām
Sergüzeştin kāmı itdi i°lām
- 1701 İledüp murğı bile ḥāzretine
Kodı peşinde durup ḥalvetine

- 1702 Didi bilmem ne olupdur hāli
Hānemüze eyledi şöyle hāli
- 1703 Hoş-nevā eylemez oldu aşlā
Küsdü mi söylemez oldu aşlā
- 1704 Virilürken niçe niçe dīnār
Her kişi oldu yüzünden bīzār

70 B

- 1705 Ya Resūlullah aña eyle su'āl
Ne sebep oldu ki böyle ola lāl
- 1706 Didi ol murğa Süleymān-ı zamān
Neden oldu ki olup beste dehān
- 1707 Hoş nevā-yile şsdā itmeyesin
Hidmetüñ koyup edā itmeyesin
- 1708 Saña hürmet viren āvāzuñ idi
Şevk-ile virdi ki āğāzuñ idi
- 1709 Neden oldu ki ferāmūş idesin
Hüzni-ile kendüñi hāmūş idesin
- 1710 Didi murğ aña eyā server-i dīn
Beni bu derdeo uğratdı yaqīn
- 1711 Ola mı bir dağı yād idem anı
O düşürdi bu kafeş içre beni

- 1712 Beni bu derde giriftâr itdi
Gice gündüz işimi zâr itdi
- 1713 Kanı ol dem ki yürürdüm dilşād
Başuma buyruğ oluben āzād
- 1714 Guyiyā meskenüm olmuşdı cinān
Sâyeler bezm-i çemen āb-ı revān
- 1715 Her tarafda niçe gūne ni°met
Yenilürdi dün ü gün bī-minnet
- 1716 °Iyş u °işretde idük zevk ü şefā
Cem° olurduk niçe hemrāz-ı vefā
- 1717 Hem-zebān olup iderdük elhān
Eşiden diller olurdu hayrān

71 A

- 1718 Gāh olur şöyle iderdük pervāz
Zühreye irüp olayduk demsāz
- 1719 Gāh olur şöyle açarduk per ü bāl
Ne göz irerdi ne °aql u ne hayāl
- 1720 Göre şimdi nice oldu aḥvāl
Bilineydi nicedür mā fi°l-bāl
- 1721 Bir yaña ḥasret-i yārān-ı vefā
Bir yaña firķat-i ihvān-ı şafā

- 1722 Bir yana Һasret-i evlāda nigār
Bir yana firķat-i mesker-i her-bār
- 1723 Teng olup başıma bu dek dünyā
Bu ķafeş iķre olupdur me'vā
- 1724 Başuma  alemi zindān itdi
Niķe esrār-ile Һayrān itdi
- 1725 Dilim ucunda olupdur bu derd
İstimā° itmeye āvāzımı ferd
- 1726 Eşidüp şāhibi andan bu sözi
Fāriķü'l-bāl oluben döndi yüzi
- 1727 Ƙafeşüñ ķapusını fetķ itdi
Murĝ-beste  ıķup uçup gitdi
- 1728 Didi ol demde Süleymān-ı zamān
Pend iķün gelmiş imiş bize hemān
- 1729 Һişşe-baķş oldu bize pendi anuñ
Aķmayalum derini hiķ dehenüñ (aĝzın)
- 1730 Nicedür gör ki sükūtuñ işini
Kişinüñ ķurtarur imiş başını

71 B

- 1731 Sākit olmaĝı hemişe yār it
Bu Һikāyet ki didüm efķār it

- 1732 Fikr-ile söylese her dem insān
Olmaz idi hīç işde hūsrān
- 1733 Hūb olur gāhī tekellüm itmek
Gāh olur ki yeg olur söylemek
- 1734 Gerçe insāna şerefdan sūheni
Sūheni hōr ider ammā çođını
- 1735 Götürüp etse kişi ger sözini
Düşürür yerlere lābüd yüzünü
- 1736 Niçe yerde kişinüñ †aybın açar
Niçe yerde dilinüñ zehrin iđer
- 1737 Olmuş ikeñ kişinüñ †aybı nihān
Keşf ider her kişiye anı lisān
- 1738 Hışşe-bahş ola hikāyet yazalum
Meclisi anuñ-ile hem düzelüm

Hikāyet-i Ğaflet-küşā

- 1739 Bir zamān işe iki rind-i cihān
İttifāk eylediler ki her ān
- 1740 Keşf idüp †ālemi seyrān ideler
Murğ-veş her yere tayrān ideler
- 1741 Birinüñ geyesi vü çehresi hūb
Hüner ü †ilmi yok ammā ma†yüb

1742 Birisi ehl-i kemāl ehl-i hüner
Geye vü çehresi ammā ebter

72 A

1743 Didi kāmīl o birsine ey yār
Senüñ-ile bir iş itsek her bār

1744 Sen sükūt üzre tamām pīrāne
Mīr-i şadr olsañ idi rindāne

1745 Şurtābın saña hīdmet itsem
Maʿnīdār olup otursañ epsem

1746 Mümkin olduğı kadar her şaḥşa
Virileydi niçe gūne ḥişşe

1747 Bezl ü īşār-ı dūrer eyleyelüm
Ḥalka izhār-ı hüner eyleyelüm

1748 Göricek böyle leāli-yi hüner
Diyeler ki ne imiş hay bular

1749 Diyeler ḥād mi böyle olıcaḳ
Pīr ü üstāzı degüldür olacaḳ

1750 Ger denilürse ne var pīr-i ʿazīz
Dimese bendelerine nāçiz

1751 Fetḥ idüp ḳufl-i der-i ʿirfānı
Muğtenem eyleseler iḥvānı

- 1752 Luṭf-ile bezl-i me'ārif olsa
Meclise ḥān-ı leṭāyif ṭolsa
- 1753 Zevḳ iderlerdi ḳamu pīr ü cüvān
Herkes'e 'ām olur idi iḥsān
- 1754 Böyle dinürse ben anlara cevāb
Diyüp idem ki budur ḳavl-i şevāb
- 1755 Siz benüm sözimi gūş eyleyesüz
Fehm idüp dilleri hoş eyleyesüz
- 72 B**
- 1756 Kim ola fehm ide pīrūñ sözini
Unudur sözün eşiden özini
- 1757 ⁴⁵ ولقد قال نبيّ ورسول
كلموا الناس على قدر عقول
- 1758 Size söz söylemege size ḳarīb
Olmayıncaḳ olamaz nesne naşīb
- 1759 Fehm idüñ ḥādemenüñ aḳvālin
Bilesiz seyyidüñ aḥvālin
- 1760 Ve zarāfetle iki rind-i zarīf
Her yere varsa olurlardı şerīf

⁴⁵ Ve lekad kâle nebiyyün ve resûl kellimü'n- nāse 'alā kadri uḳûl: İnsanlara akıllarının derecelerine göre konuşunuz. (Ebû Davûd, Edeb, 20)

- 1761 Gör azāyı ki meger bir yerde
Fualā geldi bu pīr-i merde
- 1762 Bezl ü cehd idüp anı söylediler
Niçe irfān ü ulūm az ideler
- 1763 Amadı kimseye hi sırr-ı kelām
ādimi dōndi yine dūrr-i kelām
- 1764 aşd idüp ādimine bir idmet
Buldular pīre bulalar fırat
- 1765 Gidicek ādimi تنها pīre
Keşf iün baladılar tedbīre
- 1766 Her biri baına pīrūn uşdı
Sōyledim diyü o kişi eşdi
- 1767 Nie bir şabra üftāde-i arīb
Baladı sōylemege avl-i acīb
- 1768 Giderek ulzüm-i cehli aşdı
Cūş idüp şōyle ki badan aşdı

73 A

- 1769 Ne ki vār ise derūnunda nihān
Sōyledi cūmlesini itdi beyān
- 1770 Eyledi cehlini bir bir ilān
Tercūmāndur dile zīrā ki lisān

- 1771 Keşf idüp kendi diliyle ʿaybın
Zāhir itdi bulara heb ğaybın
- 1772 Muṭṭaliʿ oldılar aḥvālüme tamām
Sırrına vāḳıf olup cümle ʿavām
- 1773 Her kişi başladı istihzāya
Düşdiler her kişi veyl ü vāye
- 1774 Ortaya aldılar anı herkes
Üşdiler bāla üşür gibi meges
- 1775 Baʿdez-ān ḥādimi geldi gördi
Muṭṭaliʿ olmağa taşra turdı
- 1776 Ḥavf iderdi ki açaydı rāzı
Böyle olmağa olur mı rāzı
- 1777 Gördü ki cümle ʿuyüb u noḳşān
Bilinüp herkese olmuş iʿlān
- 1778 Varmadı yanlarına kaçdı hemān
Bilinmez yere götürdi ṭabān
- 1779 Kaldı bunlaruñ içinde miskīn
Ḥor ü şermende vü zār ü ğamgīn
- 1780 Sözi kendi özine oldı belā
Keşf-i rāz itmek-ile buldı belā
- 1781 Ger ṭurdı o zamānda ḥāmūş
Kimse aña dime idi bī-hūş

73 B

- 1782 Açıcak ufl-i dehānı o zamān
Çıkdı aşra ne ki var ise nihān
- 1783 Bildiler her kişi māhiyyetini
Fehm idüp cümlesi keyfiyyetini
- 1784 Kendisin ĥor ü ĥaır itdi tamām
Siper-i lanet idüp ĥāş ü avām
- 1785 Zıkr olan remz ü iřārāt ü nikāt
Uālāya omaz ařlā řübĥāt
- 1786 Ĥiře-dār eyleye bīdār olanı
Ĥāb -ı ĥafletde omaz yār olanı
- 1787 Burda meclisi āır idelüm
Bir daı meclisi fāır idelüm
- 1788 Bezl idüp anda da nul-i irfān
Muĥtenim eyleye var niçe zamān

**Yigirmi Yedinci Meclis Ĥüsn-i Tabīr vü Leāfet-i Tarīr Baiş-i
Maabbet vü Sebeb-i Meveddet Olup Niçe Belādan Ĥülāřa vü
lāmed-nümā İĥlāřa Mü'eddī Olmasun Beyān ü Ayān İder**

- 1789 Yine ey blbl-i glzār-i maāl
Ĥoř-nevā eyleyüben dilleri al
- 1790 Ğam-küřā ol söze āĥāz eyle
Niçe āřıklararı hem-rāz eyle

1791 Ne revādur saña hāmūş gidesin
Derdi virdügi ferāmūş idesin

74 A

1792 Açağör ğamlarını ihvānuñ
Olalar ta ki gül-i handānuñ

1793 Ziyinet ü revnaķ olur hūsn-i kelām
Şol sözi söyle ki ide dili rām

1794 Söyleme şol söz ola bī-endām
Olasın şāyed anuñla bed-nām

1795 Ne belā gelse başa dildendür
Zāhir egerçi dinür ilegendür

1796 Her dilüñ başına ki seng-i belā
Toķunur kendi özinden dime lā

1797 Sözi üslübla söyle her ān
Ta ķabül ide anı pīr ü cüvān

1798 Bileğör nice olur sūd ü ziyān
Ebedi irmeye diyesüñ hūsrān

1799 Yiri olur ki yeg ola dilsüz
Yiri olmazsa söz olur dilsüz

1800 Söz işitmek dilemezseñ tek tır
Bir diyen iki eşidür meşhūr

1801 Hüsni ta'bir-ile taltif-i kelâm
Hâşıl eyler niçe maşşud u merâm

1802 Kâh olur bir sözle baş bitirür
Kâh olur niçe niçe baş yitirür

1803 Toğrı sözden yeg olur kâh yalan
Çıkarır yerden eyü söz çü yılan

1804 Bir hikâyet yazalum keşf ola râz
Luţf idüp dimeyeler kimse dilrâz

74 B

Hikâyet-i Ta'bir-âmuz-ı Dil-nevâz

1805 Bir zamânda vardı bir kağı
Meysiz olmağa degildi râzı

1806 Şayi° oldu bunuñ ahvâli tamâm
Eylediler anı şâha i°lâm

1807 Bir kişi varup anı ğamz itdi
Niçe esrârın anuñ remz itdi

1808 İstimâ° itmedi şeh sözün anuñ
Dedigüñ hâşâ ide kağı senüñ

1809 Bu kadar fazl ü hüner °ilm-ile ol
Bî-mağüle işe olmaz meşğül

1810 Hased ancak bu sözüñ etdüğüñüz
Bî-gümân râz-ı ğarağ gitdüğüñüz

- 1811 Ehl-i İslām'a yaraşmaz bu hâl
İftirâ eyleye bir fi'l-i muhâl
- 1812 Pâdişahuñ eşidüp aqvâlin
Didi ol kesi bilesiz aqvâlin
- 1813 Oturup bezmgehinde bir şeb
Yine meşgûl ise ʿarz oluna heb
- 1814 Üstüne oldu niçe rind-i cihân
Bir gice çüsteler-ile pinhân
- 1815 Kâdı gâfil oturup ʿıyşında
Mey ü maḥbûb ü dem-i nûşunda
- 1816 Didiler pâdişehum kâdı ʿacîb
ʿıyşe meşgûl idi tâ şubḥa qarîb

75 A

- 1817 Meclis esbâbı müheyyâ elân
Kâdı bî-hoş yatur işde ʿayân
- 1818 Pâdişâh tırdı yirinden fi'l-hâl
Geldi gördi ki yatur bed-efâl
- 1819 Didi luḫf-ile buña şâh-ı cihân
Tura gün toğdı Hüdâvend uyan
- 1820 Bildi aqvâli ki kâdı noldı
Didi gün kankı tarafından toğdı

- 1821 Didi şeh toğdı yine maşrığdan
Didi kâğı ki °ināyet Hâk'dan
- 1822 Hamdülillah ki der-i tevbe henüz
Şöyle açık turur imiş şeb ü rüz
- 1823 *Tübt ü °an külli zünüb°ün ve kuşür*⁴⁶
°Avf idüp pâdişehim tut ma°zür
- 1824 Her ne kâhr olsa sezāvārem ben
Bilürem zîrā günāhkāram ben
- 1825 Umaram ki günāhum °avf idesin
Setr idüp zeyl-i keremle gidesin
- 1826 Eşidüp şeh didi imān be'is
Nicedür kırtara mı hîç re'is
- 1827 Añladuñ °asker-i kâhr ü miñnet
Başuña uşsa gerek bî-minnet
- 1828 Kâl°a-yı tevbeye kaçup girdüñ
Başı kırtarmağ için irgürdüñ
- 1829 Tevbe bu vech-ile mağbül ola mı
Kişi bu vech-ile Hâkğ'ı bula mı

⁴⁶ Bütün günahlarımdan ve kusurlarımdan tövbe ederim.

75 B

1830 Lāzım oldı ki saña hışm-ı ʿitāb
Oluna niçe ʿarīk-ile ʿiķāb

1831 Halk-ı ʿālem ala andan ʿibret
Her kişiyeye gele ğāyet nefret

1832 Didi ķādı ki eyā şāh-ı cihān
Buyur idem saña bir sırrı ʿayān

1833 Ben senüñ h ʿāniñ-ile perverde
Olmuşum bunca zamān her yirde

1834 Ne revādur ki benümle halkı
Korķudup ğayra idesin halkı

1835 Beni ğayr-ile taḥvīf itseñ
Yine lütfuñla teşrīf itseñ

1836 Kimse incinmez idi bu ḥāle
Bāʿiş olmaz idi ķıl ü ķāle

1837 Eşidüp şeh bu sözi şād oldı
Raḥm ü şefkatle derünü ḥoldı

1838 ʿAfv idüp cürmini āzād etdi
Kurtarup ğamdan anı şād etdi

1839 Āferīn ol kişiyeye ki sözini
Bile ķurtara anuñla özini

1840 Sözüni bilmeyene seng-i belā
Toğunur her tarafından ser ü pā

1841 Cigerin hūn ider anuñ her dem
Akıdur yaşı yerine her dem

1842 Ğuşşa vü ğam olur anuñ hūnī
Tā bilince nicedür gerdūnı

76 A

1843 Sözüni bildürür āhir gerdūn
Yüregüñ döke döke eyleyü hūn

1844 Bir hikāyet daħı irād itsek
Niçe vīrān dili ābād itsek

1845 Şıķlet olmazdı ola yārāna
Ğuşvār eylese ğuş-ı cāna

Hikāye-i Ğaflet-ġuşā

1846 Bir zamān içre meger ki bir şāh
Gördi ħābında yaturken nāġāh

1847 Cümle dendānı buñun heb çıkmış
Her birinden niçe zaħmet çekmiş

1848 Bir muabbir getirüp itdi beyān
Didi bu sırrı bize eyle ayān

1849 Didi ta'birin anuñ ol nādān
Böyle fehm oldı ki ey şāh-ı cihān

1850 Akrabā ü hış ü hışm her ne ki var
Rışlet ide senüñ önüñde bular

1851 Çekesin cümlesünüñ acısını
Düşire miñnete bunca acı seni

1852 Böyle ta'bir idicek ol nādān
Pādişāhuñ ğamın arturdı o ān

1853 Emr idüp aña niçe let urdu
Zecr ü kahr-ile şehirden sürdü

1854 Didiler ki ne günāh etdi °aceb
Oluna bunca cefā hışm u ğazab

76 B

1855 Didi şeh nola ki vāki° olsa
Mümkün olmaz mıydı bir söz bulsa

1856 Gelecek bār-ı ğam için bula ol
...⁴⁷ çekmege yol

1857 Cümle ğam tırini cem° itdi bu er
Bizi her birisine itdi siper

1858 Her ğamı vaķtiyle görse kişi
Ne ğam idi ki çeke teşvīři

⁴⁷ Okunamadı.

1859 Sözüni bilmeyene bildürmek
Hübür her ne kadar çekseñ emek

1860 Bir dağı gayrı mu°abber görüñüz
Beni maqşüduma tiz irgürüñüz

1861 Emr idüp şehre münādī yürüdi
Ve'y bir kāmīl ü dānā dir idi

1862 Bulınup geldi meger bir kāmīl
Hüner ü °ilm-ile gāyet fāzıl

1863 Didi şeh-i °ālem rüyāda nice
Görinüp vāqī° olanı o gice

1864 Yine evvel ki gibi itdi beyān
Didi ta°bīrini it bize °ayān

1865 Didi ol merd-i sühendān-i fehīm
Bu sözüñ vāqī°añüze virmeye bīm

1866 Böyle görindi ki Allāh ü °Alīm
Haq vire °ömr-i tavīl °aql-ı selīm

1867 Akrabā hış ü hışım her ne ki vār
Cümleden °ömrüñüz uzun olısar

77A

1868 Dinde niçe şafālar süresin
Niçe mihr-ile vefālar göresin

- 1869 Niçe şehler olalar emrüñe rām
Hāşıl ola niçe maķşūd u merām
- 1870 Eşidüp şeh bunı handān oldı
Bu da evvelki sözi hoş buldı
- 1871 Lık bu zevķ-i sürür-efzādur
O ğam ü ğuşsa şürür-efzādur
- 1872 Farķı bu oldı ki hüsñ-i taʿbır
İtmez imiş göñli hıç tenfır
- 1873 Sözinüñ şol kişi ki ola eri
İdine her kişi yanında yiri
- 1874 Koma talķif-i kelāmı her bār
Her kişi ta ki senüñle ola yār
- 1875 Dü-cihān içre bulasın ʿizzet
ʿİzzet içinde bulasın lezzet
- 1876 Söylenür elsın-i halk içre ʿayān
Nān-ı kendüm yoğ-ise āzb-ı lisān
- 1877 Şayd ider murĝ-ı dili hʿāb-ı edā
Niçe cān tatlu dile oldı fedā
- 1878 Söziñi eyle mülāyim her bār
ʿAsker-i kalble olasın serdār
- 1879 Sözi serd olan ider dilleri serd
O burüdetden irür hem niçe derd

1880 Aşıcak sözüni ire albe eger
omaya anda burüdetden eer

77 B

1881 Sözüñ azı özi budur ey yār
Eyü sözi oma dilden her bār

1882 Burda meclisi itmām idelüm
Bir daı meclise aya gidelüm

1883 Anda da nice afālar sürelüm
Dili malūba bu dem irgürelüm

**Yigirmi Sekizinci Meclis Nā-Mareme Naar İtmek İki Cihānde
azar-ı Maz Olduun Beyān İder Allāhümme İhfaznī ve Cemī'i'l-
Müslimīn**

1884 Naar iden ii cānanelere
Nelere irie cānā nelere

1885 Mülk-i dilde nie āub ü fiten
oparur am..⁴⁸si ün hūb-i aten

1886 Sehm-i mesmūm ola her müjgānı
O kemān-ebrū atıca anı

1887 İde cān ü dile te'sīr o hīn
Nie günler ola mecrū ü azīn

⁴⁸ Okunamadı.

1888 Şayd ider murğ-ı dili dâne-yi hâl
Dâm-ı zülfe düşürür bî-per ü bâl

1889 Rûhı gülzâre ne dil bülbülünü
Zâr ider virmez iken bir gülünü

1890 Düşicek çâh-ı zenaḥdânına dil
Çıkması gâyetle olur müşkil

1891 Mû-miyânını gören kılca ḳalur
Vuşlata irmege cānı üzilür

78 A

1892 Serv-i ḳaddını gören āzāde
Bende olur ger ola şehzāde

1893 Yöresine yüri uğrama anuñ
Rāḫat olsun dirseñ cān ü tenüñ

1894 Bir nazarla iki ʿālemde belā
Çekdi niçe kişi bulmadı devā

1895 Ne revādur ki belāya ḳarşu
Vara bir kimse zarar dimeye şu

1896 Zer^e ide mezra^a-yı ḳalbe tamām
Bezr-i şehvetden ola şubre-i nām

1897 Ehl-i idrāka yaraşur mı bu kār
Bülbül-i ḳalbüñ ola menzil-i ḫār

1898 Hışse-bahş olmak için her şāna
Bir hikāyet dine dervīşāne

Hikāyet-i Ğaflet-güşā

1899 Bir hikāyet idelüm pür-hikmet
‘Ukālāya ola cümle ‘ibret

1900 Bir kişi var idi Hakk’a lāyık
Fārisiler arasında fā’ık

1901 Dinde pāk u mücerred yürüdi
Kişiye zevce belādur dir idi

1902 İtikāf üzre otuz yıl şeb ü rüz
Çıkmadı taşra ne ‘ıyd ü nevrüz

1903 Mescid üstüne çıkup bir gün o cān
Lāzım oldu okıdı hūb ezān

78 B

1904 Nāgehān görse ki bir zen-i zībā
Karşusunda turur imiş tenhā

1905 Bir iki kerre nigāh etdi añā
Düşdi kalbine tamām hubb ü hevā

1906 Diledi yine seher çıka ezān
Okıya seyr ide cānānı nihān

- 1907 Şevk-ile çıkdı ezānı oqıdı
Gülşen-i hüsnüne karşı şakıdı
- 1908 Hikmeti gör ki gözine o zamān
Şeb-i tārik gibi oldu cihān
- 1909 Perde çekildi hemān dem gözine
Bağdığıçün o nigāruñ yüzine
- 1910 Tıre oldu gözine rüy-i mu'ın (karañu)
Bilemez kande gide kaldı hazın
- 1911 Ağlayup didi eyā Ferd ü İlāh
Baña bildür neden oldu ki günāh
- 1912 Sırrına şöyle olundu ilhām
Bilmedüğimi dağı nā-puhte vü hām
- 1913 Bir nazār-ı şehvet-ile çeşm-i 'alil
Eyledi zulmete nūrın tebdil
- 1914 Ve'y eger bir dağı olaydı nazār
Nūr-ı kalbünde komaz idi eşer
- 1915 Sırra vākıf olıcak girye vü zār
Eyleyüp didi Raḥīm ü Ğaffār
- 1916 Ğaflet ü sehv-ile oldu bu nigāh
Umaram 'afv ola lütfuñla günāh

79 A

- 1917  Özr-ħ āh oldu g n hına   n ol
G zi a ıldı zuh r eyledi yol
- 1918 Yine b ny d   ba ır itdi H d 
Kalmadı d delerinde hi  d 
- 1919 H   e-ba   oldu bu k   a elH k
Kime ki iri e n r-ı mu lak
- 1920 Bizi ey Rab   Ra ım ra met-ile
H   e-d r eyle  oma  aflet-ile
- 1921 Ma rem olmayana n zir itme
Bezm-i n ma reme h zır itme
- 1922  Aynumuzda  oma  ehvet nazarın
 alb m zde  oma lezzet e erin

**Yigirmi Tokuzuncu Meclis Nis  H b  il-i  eyt n Olup Mekk  
 linden v  Fitne v  H y linden v   i ve v  Dil linden H zer
L zım Olub Kem l Mertebe  hr z V cib Oldıgun Bey n  der**

- 1923 D mine d  me la in n zinh r
 tme dil b lb lin n yerini h r
- 1924 H yel   mekrine aldanma  a ın
Dime ki kend ne   yetde  a ın
- 1925 Cennet i inde bulan  deme yol
Sa a yol bulmaya mı dinde ol

1926 Düşiren dāme cinānde pederi
Koya mı şöyle cihānde püseri

79 B

1927 Hiyel ü mekr-ile tutmağa seni
Ne ʿaceb dām-ı belā etdi zeni

1928 Mekr ü āl-ile şağın dāme seni
Düşürür boynuña ʔakup reseni

1929 Ne kadar çapak u çalak olasın
Çār-ı pāyuñdan aña tutulasın

1930 Şağalın virmek eline dişinüñ
Uçarur hürmetin āhir kişinüñ

1931 Ādemi ravzāda dāma düşüren
Başına niçe belālar uşıran

1932 Çāre-sāz olmaya mı şayde seni
Keyd ü āl itmiye mi kayde seni

1933 İtikād itme cemīʿ sözine
İtimād itme kamunuñ özine

1934 Hiçe şayma kerem it mekrin anuñ
Bilinür şanma kamu fikrüñ anuñ

1935 Bir hikāyet yazalum ki bilesin
Hişse-bağş ola nefʿler bulasın

Hikāyet-i Fitne-efzā

1936 Bir zamān içre meger bir cüllāh
Zevcesi ḥabībine oldu ṭamāh

1937 Bī-vefā idi velī zevce aña
Göñli baqmaz idi ašlā o yaña

1938 Bildi başında kavkav yeli eğer
Qalmamış meyl ü maḥabbetden eğer

80 A

1939 Başı ṭaşra lafını bildi tamām
Qorqar idi ola bir gün bed-nām

1940 Halka bildürdi ide terk-i diyār
Vara bir şehre niçe şehri ide kār

1941 Öpüşüp qocısı cānāne vedā°
Eyledi zār ü fiğān ü efzā°

1942 Şağ esen qal diyü düşdi rāha
Muḥkem ışmarlayuben Allāh'a

1943 Kendüzün eyledi bir yerde kemīn
Muṭṭali° olmağa aḥvāle ta°yīn

1944 Gitdi şandı zen anı şādān oldu
Vardı maḥbūb ü niğārın buldı

- 1945 Hāneye gel diyü da'vet etdi
Luţf ü i'zâzla minnet etdi
- 1946 Gice cem' olmak için kavlı-i karar
İki cânıbdada oldundı ikrâr
- 1947 Geldi zen hāneye envā'-yı ni'am
Pişirüp etdi müheyyā bî-ğam
- 1948 Evi tenhāladı cüllāh-ı fakîr
Ni'meti girdi apardı bir bir
- 1949 Geldi zen gördü ki n'imet bitmiş
Sezdi cüllāhı ne hile itmiş
- 1950 Vardı ahvâli nigāra takrîr
Eyledi luţf-ile hüsni ta'bîr
- 1951 O degil gibi olup hāneye ol
Geldi vü oldı eşine meşğûl

80 B

- 1952 Bir iki gün geçerek vaqt-i seher
Geldi bāfende açup şevk-ile der
- 1953 Didi ey gönlüme ārām-ı sürür
Yok yere bir iki gün oldum dūr
- 1954 Turamadım göresim geldi seni
Virmesün kullara bu derdi Ğanî

- 1955 Kişiyē müşkil imiş firqat-i yār
Hasretüñ komadı hîç şabr-ı qarār
- 1956 Terk idüp ğayret ü arı geldüm
Nolduğumı daħı şimdi bildüm
- 1957 Gül-izārından ırak olalı ey yār
Andelib-i dilüñ oldı yer ħār
- 1958 Gülşen-ı ħüsnüñe qarşu her ān
Eyleyem bülbül-veş āh ü figān
- 1959 Ne sezā bülbüle gülden ola dūr
Vuşlat-ı gülde gerek bula sürür
- 1960 Yine geldüm yüzümü alup ele
Nola suħriyye olursam da ile
- 1961 Özr-ħāh oldı bu vech-ile tamām
Bilmediler ne ħavāş ü ne avām
- 1962 İkişü söyle tecāhül iderek
Niçe gün geçdi aradan giderek
- 1963 İktizā eyledi taqrİR-i İlāh
Şehr-i yārı o diyaruñ nāğāh
- 1964 Görđi ħābında acāİb rüyā
Geldi başına ğarā'İb ğavğa

81 A

- 1965 Bir mu'ibbir diledi ki o zamān
°İlm-i rü'yāda ola kāmīl-i şān
- 1966 Cābecā şehre münādī yürüdi
Vay bir kāmīl-i dānā dir idi
- 1967 Eşidüp zevce-yi bāfende revān
Vardı °arz eyledi şāae pinhān
- 1968 Didi bir yerde filān bāfende
°Ālem-i kāmīl olup bu fende
- 1969 Gelmedi belki cihāna misli
Getireñ biline cümle aşı
- 1970 Lık bir °aybı var ol dānānuñ
Diyelüm hāzrete sulţānuñ
- 1971 Degme bir hāl-ile ta'bīr itmez
Degme bir kimseye rāzın açmaz
- 1972 Niçe cevr ü niçe dārb itmek-ile
Söylediler niçe incitmek-ile
- 1973 Bilmezem didigüne bakmayalar
Dimez ol başına od yaqmayalar
- 1974 Dir dimez etdürüñ aña ta'bīr
İdüñ elbette hūsni tedbīr

1975 Eşidüp şeh bunı birkaç çavuş
Gönderüp aldı getirdü dil-i hoş

1976 ʿİzzet ü hürmet-ile şāha anı
Getirüp hāzret-i dergāha anı

1977 Didiler işde o merd-i kāmīl
Buyuruñ tā ola maḫsūd-ı hāşıl

81 B

1978 Luṭf-ile şāh aña rüyāyı beyān
Eyledi eyleye ol keşf-iʿayān

1979 Eşidüp hayrete düşdi cüllāh
Oldı deryā-yı ğam içre mellāh

1980 Gāh ğarḫ eyledi baḫr-ı hayret
Gāh taşra çıḫup eyler ğayret

1981 Bilemez neyleye aña tedbīr
Ne ṭarīḫ-ile olunur taʿbīr

1982 Ḳābil olaydı girerdi yire
Zīrā ḳādir degül ol taʿbīre

1983 Didi şāhım neden oldı bu ḫāl
Kim olupdur ʿacabā bu işe dāl

1984 Cāhil ü ebter ü nādānum ben
Şüretim ādem ü hayvānum ben

1985 Didigüñ hāli düşümde şāhum
Görmemişim ki bilür Allāh'um

1986 Bir yire gelse toköz bāfende
Harı yükletmeye ta'bīr kıande

1987 Buyurursañ eyü bizler tokıyam
Dime baña ki bu ʿalemi okıyam

1988 Niçe minnetler-ile şāh-ı kerīm
Eyledi bezl-i cevāhir zer ü sīm

1989 Şu kıadar oldu ki ta'bīre mecāl
Olamaz zīrā nice ola muhāl

1990 Didi şeh vāқи imiş ol dinülen
Sözüñ aşlı var imiş söylenilen

1991 Kıomañuz kendüsüne kendüsini
Bildüreñ kendüye kendi özini

82 A

1992 Şöyle urdılar aña đarb-ı şedīd
Kımse ʿömründe ne güş etdi ne dīd (ya'ni ne gördi)

1993 Ne idüp ne ile miskīn hemān
Didi şāhum baña luţf eyle emān

1994 Varayım fikr-i te'emmül ideyüm
Niçe bir şabr ü taḥammül ideyüm

1995 Üç güne mühlet olup zār ü ḥazîn
Gitdi umar ola Mevlâ'sı Mu'în

1996 Nice almaya o miskîn mühlet
İşi bitdi yimeden muḥkem let

1997 Ḥazret-i Ḥaḳḳ'a varup nāz ü niyāz
Eyledi keşf ola bu sırrı bu rāz

1998 Didi ey Rāḥim ü Fettāḥ ü °Alīm
Fazl ü iḥsānuñ-ile it ta'lim

1999 Nice ta'bir olunursa rü'yā
Bildür anı baña çekdirme ḥayā

2000 Sensin aḥvālime °allām ü ḥabīr
Zāhir ü bāṭın dānā vü başīr

2001 Beni ḳurtar bularuñ destinden
Bir sebep vir baña ins ü cīndan

2002 Darb ü şiddetle işim bitürüler
Belki bu yolda beni yitürüler

2003 Bu ṭarīk-ile niyāz etdi Ḥaḳ'a
Niçe āh etdi ki āfāḳı yaḳa

2004 Merḥamet eyledi Raḥmān ü Ḳadīr
Keşf olup aña bu °ilm-i ta'bir

- 2005 Virdi rüyāsını ta'bir etdi
H̄all idüp müşkili tefsir etdi
- 2006 Şadımān oldu şehüñ cān u dili
H̄ürmet ü izzete bağladı bili
- 2007 Virdiler niçe zer ü sīm ü libās
Ne hesāba gele ne fikr ü kıyās
- 2008 Yedi let yirine ... tler⁴⁹
Lezzet oldu çekilen zilletler
- 2009 Kışşadan hişşe bu oldu uqālā
H̄azer üzre olalar dimeye lā
- 2010 H̄iyel ü mekr-i nesāyı taḥḳir
İtmeye oldu anuñçün taḳir
- 2011 Ehl-i idrāk olana ibretdür
Fehm iden kişiye pür-hikmetdür
- 2012 İrmeye dirseñ eger mekr-i nesā
Yalvar Allāh'a hemān subḥ ü mesā
- 2013 Burada meclisi etdük āḥir
H̄atm olındı kamu bāṭın ü zāhir

⁴⁹ Okunamadı.

82 B

**Otuzuncu Meclis Sultān-ı Enbiyā vü Bürhān-ı Evliyā Fahr-ı Kāināt
Server-i Mevcudāt Hāzret-i Muhammed Muştafā Sallahü Aleyhü
Vesselleme Şalavāt Virmenüñ Fezāilin Beyān ü ʿAyān İder**

2014 Virelüm ruḥ-ı Resüle şalavāt
Ola her demde refiʿü'd-derecāt

2015 Hısta dillere şunar āb-ı hayāt
ʿĀrıż olmaz ebedi hiç memāt

2016 Vire dünyada vü ʿuqbāda şeref
Tola envār-ile cümle taraf

2017 Kimiyādur ki ider qalbüñi hāş
Zer-ı hāliş gibi ger olsa raşās

2018 Qalb ider qalbini qalbüñ bī-şek
Qomayup gill ü gişş şirk ü şek

2019 Sebeb-i vuşlat olur ehl-i dile
Qurtarur düşmişi bu āb-ı gile

2020 Çıkarur tāc gibi başa işi
Giderür dilde qomaz teşvīşi

2021 Seyyi'āti ḥasenāta tebdil
Eyleye anuñ-ile Rabb ü Celil

2022 Nice itdi ise anı ʿasele
Seyyi'atın ḥasenāt ola gele

2023 Bir rivāyet yazalum ola güvāh
Ger Mu'ın olur ise Rabb ü İlāh

83 A

Rivāyet- Enes Radıyallāhu Anh

2024 Bülbül-i bāğ-ı rivayāt-ı Enes
Hoş nevāy-ile virür cāna heves

2025 Keşf ider ehl-i dile bu rāzı
Luţf-ile eyledi hūb āvazı

2026 Bir seher server-i  alemle namāz
Kılınup oldu H ak'a nāz ü niyāz

2027 D ndi mihr ba m b rek z hrın
Virdi v  a dı deh nu  m hrin

2028 H lık  eyler idi h amd   sen 
K lb m z eyler idi n r   sen 

2029 N gih n g rd k anı bir zenb r
D şdi ortaya ider Şevk   s r r

2030 O kadar eyledi Şevk-ile en n
İstim  eyleyene d şdi Őan n

2031 Y zini H k k'a t tup fahr-ı cih n
Didi bu sırrı bize eyle bey n

- 2032 Nice tesbîh ider anı bildür
Nola h all olsa ki bir m usk uld ur
- 2033 Ne  ar k-ile olursa tefh m
Eyles n  udret ne yokdur b m
- 2034 B yle diyicek o dem fahr-1 cih n
 udret -i H k -ile nahl a dı deh n
- 2035 Didi ey server-i sult n-1 g z n
 alav t o uruz odur bu en n
- 83 B**
- 2036 Didi server arıya m skil h ll
Eyle ki nice olur  em     asel
- 2037 Didi zenb r ey   ah-1 Rus l
Diyel m h ll ola ta ki m skil
- 2038  u ki ezh r-1 bes tinden ola ( i ek)
 em  iderler anı her kim ki ala
- 2039 Anu -i un yanar  te de m d m
Z r  ki olmu  idi bize har m
- 2040  ahibi  zn-ile olmaya  un
L yık oldu ki oda yanmak i un
- 2041  u ki ezh r-1 bey bandan olur
K seler anu -ile  oldirulur

- 2042 Bize olmuş idi zīrā o ḥalāl
Anuñ-içün iderüz biz anı bāl
- 2043 Şu zemān ki pür olur kāseleri
Şalāvāt oğur aña her bir arı
- 2044 °Asele tebdīl ider anı Ḥüdā
Şanma ki kizb ola bu cümle edā
- 2045 Böyle taqrīr idüp ol dem zenbūr
Sāmi°in ḳalbini itdi mesrūr
- 2046 Göre ki ḳudreti şāha fi°l-ḥāl
Ḳāselerde ṭuran anu eyledi bāl
- 2047 °Aceb olmaz seng-i seniyy ki
Ḥasene eyleye luṭf-ile yigi
- 2048 Şalavātı ḳoma dilden her bār
Destgīr ola ḥabīb-i muḥtār

84 A

- 2049 İki °ālemde ḳişiye şalāvāt
Virür imiş her işine berekāt
- 2050 Āḥiret mülketine şāh eyler
Ravzā-yı cennet içün rāh eyler

Hikāyet-i Hişşe-bahş

- 2051 Şehr-i Ba°dādda meger bir kātib
Tā°ati fısķa-ı fucūra şatıb
- 2052 Rāyīgān °ömrini itmişdi hebā
°İşrete düşmüşdi şubḥ ü mesā
- 2053 Hāķ rızasın dilemezdi aşlā
Şöyle yürürdi hemān bī-pervā
- 2054 Kōdı bu dār-ı fenāyı āḥir
Gitti bākīye tehī dest-i fācir
- 2055 Şulehādan beri rü'yāda anı
Gördi ravzāt-ı cinān içre ğani
- 2056 Evliyā zümresi ile hemdem
Guyiyā görmemiş ol ğuşsa vü ğam
- 2057 Didi ol kimse neden oldu bu ḥāl
Zāhir görünür idi bu muḥāl
- 2058 Ne sebep oldu bu zevķe irmek
Ne tarīk oldu bu cāye girmek
- 2059 Didi ol kimse günāhuma ḥitāb
Olamazdı ne ķadar olsa kitāb
- 2060 Līk her yerde yazam nām-ı Resūl
Şalavāti bile yazdum bol bol

84 B

- 2061 Ne kadar yazdum ise ki şalavāt
Luṭf-i ḥaḳ ile bulupdur berekāt
- 2062 Her birisine Ḥüdā bir melegi
Gönderüp ḳabrimi etdi felegi
- 2063 O zemānda ḳodılar bini sine
Girdiler her birisi ḥānesine
- 2064 Anı gördüm ki melā'ik geldi
Ḳabrimüñ içi münevver oldı
- 2065 Her biri dürlü beşāratlar-ile
Oturup dürlü °āyetler-ile
- 2066 Şaçdılar üstüme cennet dürini
Açdılar bŷy-ı cinānuñ derini
- 2067 Şöyle geldi ki rāyāḥını cinān
Ġarḳ olur rāyesine dil ü cān
- 2068 Didiler yazduḡuñ için şalavāt
Virdi Ḥaḳ luṭf-ile fevz ü necāt
- 2069 Bu sebep oldı ḥalāşuma benüm
Yoksa yanardı daḡı cān ü tenüm
- 2070 Böyle diyü o kişi virdi cevāb
°Uḳālāda ḳomadı ḡaflet-i ḥ'āb

2071 Bir dahı naql-i kelām eyleyelüm
Ne ki buyuruldı ise söyleyelüm

2072 Hışşe-baħŝ ola niçe ehl-i dile
Aça dil āyīnesin jengin sile

Hikāyet-i İmām-ı Ŗāfī Raħimehullāh

85 A

2073 Aķıcaķ seyl-i ğam olmaz aña sed
Ne mŭmkŭndŭr każā-yı vācibi red

2074 Niŝān-ı ŝādīden vādi-i dilde
Ķomaz aŝlā olur ne resm ũ ne ced

2075 Ħamdullah ķurar itmez dem-ā-dem
Gelŭr ğiçer egerçe gŭnde bī-°add

2076 Ħŭdā’ya ŝŭkr-i minnet eyle her bār
Emīn sende degildŭr çŭnkŭ bu derd

2077 *Der ĩn °ālem kesī bī-ğam ne-bāŝed*
Eger bāŝed benī ādem n-ebāŝed

2078 Dilā ğamdan olam şanma ki ħāli
Ķamunuñ bŭyle geldi geçdi ħāli

2079 Kim olmuŝdur cihānde bī-ğam ola
Ricā ider mi hiç °āķil muħāli

- 2080 Birinüñ ğuşşası ğāyet olursa
Birinüñ yine hāzırdur melāli
- 2081 Yeter pend ü naşihāt cümle halka
Bu beytüñ fehm olunduysa me'āli
- 2082 *Der in 'ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed
- 2083 Çeker bār-ı ġamı her kişi her bār
Ya şabr idüp taħammül ide ya zār
- 2084 Görinür zāhir anı ġam niçe kes
Derününde velī yanar niçe nār
- 2085 Olursa bir nefes şādī vü hürrem
Hemān ardınca bīn andüh ü ġam vār
- 2086 Tesellā virmek için saña dā'im
Bu ma'nā yazılır her dār ü diyār
- 2087 *Der in 'ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed

85 B

- 2088 Dime olam mı ki bu ġamdan āzād
Bu dār-ı ġamda bir dem ola dil-şād
- 2089 Ki zīrā aña ol bennā-yı kudret
Urupdur seng-i endüh-ile bünyād

- 2090 Giren olur mı zindān içre mesrūr
Meger bī-‘aql ya taq̄dīre münkād
- 2091 Gelürse gāhi đucret fikr idüben
Bu remzi cān ü dilden eylegel yād
- 2092 *Der īn ‘ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed
- 2093 Țutalum şāh ola cümle cihāna
Yüride ħükmüni ins-ile cāna
- 2094 Urur seng-i belāy-ile dem-ā-dem
Nişān idüp anı dest-i zamāna
- 2095 Felek sāk̄isi bu bezm-i cihānda
İçirür cām-ı zehr-ālūd cāna
- 2096 ‘Īmāret olalı bu dār-ı miĥnet
Yidirür rūĥun ġam-ı miĥmān olana
- 2097 *Der īn ‘ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed
- 2098 Ğamı def‘ ide şanma taĥt-ile tāc
Olursa pā-yi taĥtuñ ger çeke ‘āc
- 2099 Başı büyüklere şek itme zinhār
Büyük başa gerekdür bir büyük tāc
- 2100 Büyük başuñ olur aġrısı büyük
Hemīn bir dost bir post olma muĥtāc

- 2101 Ğam-ı dünyādan olmaz kimse mehcūr
Meger bir dār-ı ırışķ ola çü ħallāc
- 2102 *Derīn-i ʿālem kesi bī-ğam nebāşed*
Eger bāşed beni ādem nebāşed
- 2103 Şafā-yı dil bulan sürer şafāyı
...verse⁵⁰ ķoma dilden şafāyı
- 2104 Benüm ķalbüm Şafā vü Merve ħaķķı
Çeker her kimse ħālince cefāyı
- 2105 Ħalāş olmaz ħabībullāh ola ger
İşitmedüñ mi ħāl-i Muşţafāyı
- 2106 Seni şanma hemān ʿālemde ĝam-ħār
Gider ey Ħalvetī Muħyī bu rāyı
- 2107 *Der īn ʿālem kesī bī-ğam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed

⁵⁰ Okunamadı.

SONUÇ

16. yüzyıl ve sonrası bir dönemde yaşamış olan Halvetî Muhyî'ye dair daha evvel yapılmış herhangi müstakil bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Şair tezkirelerde de tespit edilemediğinden Muhyî mahlaslı şairler sıralanarak verilmiştir. Bu çalışmamızda Halvetî Muhyî'ye ait olduğu tespit edilen *Sürûr-efzâ* adlı mesnevi şairin bilinen tek eseridir. Çalışmamızda şairin hayatı, tarikatı, edebi kişiliği, eserin şekil ve muhteva özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Sürûr-efzâ'nın giriş bölümünde bir tahmîd, bir münâcat, bir na't, bir meth-i çerharyâr, bir sebab-i te'lif, bir methiye bulunmaktadır. Bu bölüm, eserin konu bölümünden daha sanatlı bir dile sahiptir. Bu bölümde kaleme alınan şiirler mesnevi nazım şekliyle olup yalnızca dönem padişahına yazılan methiye kaside nazım şeklindedir.

Eserin konu bölümü toplam 30 meclis ve 36 hikâyeden oluşmaktadır. Şairin hikâyelerin başlıklarını rivâyet ve kıssa olarak da nitelendirdiği görülmektedir. Şairin mutavassıf kimliği öne çıktığından eserin tamamı eğitici ve öğretici mahiyette kaleme alınmıştır. Namazın faziletleri, haccın faziletleri, güler yüzlü olmanın faziletleri, zikrin ve virdin faziletleri, edepli olmanın faziletleri gibi birçok hususta şair okurunu bilgilendirerek yapması ve yapmaması gerekenler konusunda uyarılmaktadır. Konu bölümünde şair, giriş bölümüne göre daha sade, açık, anlaşılır bir dil tercih etmiştir. Okuru tembihlemek, uyarmak için eserin genelinde sıkça atasözü ve deyimlere başvurmuştur.

Mesnevilerin genelinde bulunan hâtîme bölümü, *Sürûr-efzâ*'nın kayıp olan son yedi vараğında olacağından şairin bu bölümde kaleme almış olabileceği fahriye, dua, yaşadığı döneme dair bilgi aktarımı, silsile vb. kayıtlara ulaşamamaktayız. Türkiye'de bulunan yazma eserler kütüphanelerinin bir kısmında şahsen tarama ve bir kısmında da veri tabanları üzerinden tarama yaparak eserin ikinci bir nüshasını bulmak için çalıştık. Fakat bu ve benzer bir isimle kayıtlı ikinci bir nüshayı tespit edemedik. Fakat yine de eserin nüshalarının farklı isimle kayıt edilerek kütüphanelerimizde olduğu kanaatindeyiz.

Halvetî Muhyî hakkında tespit edebildiklerimiz ve ortaya koyduğumuz çalışma şairin her yönüyle aydınlatılması için elbette yeterli sayılamayacaktır. Bununla birlikte klasik edebiyat ürünlerinin her biri kendi içerisinde değerini yarattığından *Sürûr-efzâ* da kendi kıymet ve değerini yaratacağı ve klasik edebiyattaki yerini bulacağı ümidindeyiz.

SÖZLÜK

‘Âmil (ar.): Amel eden, işleyen, icrâ eden kimse

‘Asel (ar.): Bal

‘Ubūdiyyet (ar.): Kulluk, kulluğun gereklerini daha dikkatli bir şekilde yerine getirme, ileri derecede ibâdet ve kulluk etme

‘Umde (ar.): İlke, Dayanılacak, güvenilecek kimse veya şey, destek, dayanak

A’dâ (ar.): Düşman

Ağniyâ (ar.): Zenginler

Alâ’ik (ar.): Alakalar

Amîm (ar.): Umûma âit, umûmî, yaygın

Âzb (ar.): Tatlı, akıcı dil

Ba’id (ar.): Uzak

Bâr (fars.): Yük, ağırlık veren şey, sıklet (fars.)

Bedreka (fars.): Doğru yolu gösteren şey veya kimse, kılavuz, rehber

Begâyet (fars.): Pek çok

Behre-mend (fars.): Behredar, nasiplenmiş

Beriyye (ar.): Çöl, sahra

Beşâret (ar.): Müjde

Bevâr (ar.): Yok olma, cehennem

Beyâban (fars.): Çöl, sahra

Bezl ü işâr (ar.): Bol verme ve dağıtma

Bişâret (ar.): Müjde

Buğz-ı Fillâh (ar.): Allah için düşmanlık etmek

Bun (türk.): Sıkıntı

Bünyâd (fars.): Keder
Bürhân (ar.): Kanıt, delil, hüccet, beyyine
Bürûdet (ar.): Soğukluk, soğuk
Câr (ar.): Çeken, sürükleyen
Câzim (ar.): Kesin karar veren, anlayan
Câzim (ar.): Kesin karar veren, anlayan, idrak eden (kimse)
Cüdâ (fars.): Uzak
Cüllâh (ar.): Dokumacı
Cürm ü zeled (ar.): Suç ve günah
Çâker (fars.): Kul, köle.
Dâ'î (ar.): Dua eden
Dâm (fars.): Tuzak
Demsâz (fars.): Dem yapan
Derekât (ar.): Aşağı seviyeler
Derkâr (fars.): Ortaya koyan
Derrâk (ar.): Çabuk anlayan
Deyr (ar.): Kilise, meyhane.
Dirahşân (fars.): Parlayan
Ducret (ar.): İç sıkıntısı
Dûr: Uzak (fars.)
Düzah (fars.): Cehennem
Ecir (ar.): Ücret
Ecîr (ar.): Irgat
Ecr-i Cezîl (ar.): Bol sevap
Emrâz (ar.): Hastalıklar, illetler, marazlar

Emrûd (fars.): Armut sözünün eski metinlerde rastlanan asıl şekli

Enâm (ar.): Yaratılmış olan bütün mahlûkat

Eniyyet (ar.): Kişilik

Enker (ar.): Çok çirkin, bed

Enseb (ar.): Çok uygun, münasip

Envâr (ar.): Nurlar

Epsem: Dilsiz, konuşmayan, ebkem. (türk.)

Erham (ar.): Çok merhametli

Esrâr (ar.): Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler

Eşfak (ar.): Çok şefkatli

Evsân (ar.): Putlar

Ezâ (ar.): Eziyet

Fâdıl (ar.): Fazilet sahibi (kimse)

Fehvâ (ar.): Anlam

Fevt (ar.): Elden çıkarma

Firkat (ar.): Ayrılık

Gâh ü Kiyâh (fars.): Saman, ot, yem

Gâret (ar.): Yağma (etmek)

Gılman (ar.): Gençler, köleler.

Gırîv (fars.): Bağırma, feryat

Gıtâ (ar.): Örtü

Gill ü Gişş(ar.): Gizli kin ve düşmanlık

Gulûf (ar.): Kılıfla

Gurafât (ar.): Yüce makamlar

Gûşvâr (fars.): Küpe

Güvâh (fars.): Delil
Hacîl (ar.): Küçük düşmüş
Hâdem (ar.): Yardımcı
Hadîd (ar.): Öfke
Hafî (ar.): Gizli
Hâk (fars.): Toprak
Hâlât (ar.): Haller
Halâvet (ar.): Tatlılık
Hâlis (fars.): Katkısız, saf
Hasânet (ar.): İyilikler
Haslet (ar.): Huy.
Hatâ-pûş (fars.): Hata örten
Hemm (fars.): Üzüntü, keder
Hevâ (fars.): Arzu
Hısn (ar.): Kale
Hiyel (fars.): Hileler
Hufte (fars.): Uyumuş, uykuda
Hufyeten (ar.): Gizlice
Hurûş (fars.): Coşma, gürleme
Hût (ar.): Büyük balık
Hutâm (ar.): Çerçöp
Hutve (ar.): Adımlamak
İztırâr (ar.): Çâresiz kalma, çâresizlik, mecburiyet
İ'tikâf (ar.): Bir yere kapanıp dışarıya çıkmadan ibâdetle meşgul olma
İ'zâz (ar.): İkrâm etme

İğmaz (ar.): Göz yumma

İğnâ (ar.): Zengin etme, zenginleştirme

İhâta (ar.): Kuşatma, sarma

İkâb (ar.): Ceza

İktizâ (ar.): Gerekme, lüzum, ihtiyaç

İmtisâl (ar.): Uyuma

İnkiyâd (ar.): Boyun eğme.

İrad (ar.): Gelir, vâridat

İsgâ vü kabul (ar.): Dinleme ve kabul etme

İsneyniyet (ar.): Allah'ın sonsuz varlığı karşısında müstakil ikinci bir varlık kabul etme.

İsticâl (ar.): Acele etme, sabırsızlanma

İstihzâ (ar.): Biriyle alay etme

İstimâ (ar.): Kulak verme, dinleme

İşmâm (ar.): Koklatma

İt'âb (ar.): Yorma, zahmet verme

İtâ-i zekât (ar.): Zekât verme

İtmâm (ar.): Tamamlama

İttikâ' (ar.): Dayanma

İzhâr (ar.): Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikar etme

Jeng (fars.): Pas, küf

Kalîl (ar.): Çok olmayan

Karîb (ar.): Yakın

Karîn (ar.): Yakın, komşu, arkadaş.

Kâşâne (fars.): Süslü köşk.

Kavî (ar.): Güçlü, kuvvetli, sağlam

Kem ü bîş (ar.): Az ve çok.

Kenîzek (fars.): Cariyecik

Killet (ar.): Azlık

Kifâf (ar.): Yaşamaya yetecek kadar rızık

Kişver (fars.): Memleket, ülke

Kizb (ar.): Yalan

Kûh (fars.): Dağ

Kuhl (ar.): 1. Sürme, 2. Göz ilacı

Kulzüm (ar.): Deniz

Kurbet (ar.): Yakınlık, Allah'a yakınlı

Kût (ar.): Yaşamak için gerekli yiyecek, rızık

Küşade (fars.): Açılmış, açık, ferah

La'în (ar.): Lânetlenmiş

Lâbüd (ar.): Gerekli

Lâne (fars.): Kuş yuvası

Lem'a (ar.): Parlaklık

Let (ar.): Dayak

Ma'siyet (ar.): Günah, asilik, itaatsizlik

Mâ'yub (ar.): Ayıplanan, ayıplanmış, kınanmış

Ma'zûr (ar.): Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü

Mağmûm (ar.): Gamlı

Mahfî (ar.): Gizlenmiş

Makhûr (ar.): Mağlup olmuş

Maslahat (ar.): İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey

Matrûd (ar.): Kovulmuş, tardedilmiş

Mazmûm (ar.): İlâve edilmiş, eklenmiş, zammedilmiş

Me'vâ: Sığımlacak yer

Me'yûs (ar.): Ümîdi kalmamış, ümitsizliğe düşmüş, ümitsiz

Mecrûh (ar.): Yaralanmış, yaralı (kimse)

Mehib (ar.): Heybetli

Mekâl (ar.): Söz, lakırdı

Mekes (fars.): Sinek

Meknûn (ar.): Saklanıp korunan, saklı, gizli

Mektûm (ar.): Saklanan, gizlenen, saklı, gizli

Melce (ar.): Sığınacak, ilticâ edecek yer

Mellâh (ar.): Gemici

Memât (ar.): Ölüm mevt

Menâfi: (ar.) Yararlar, faydalar, kârlar

Menal (ar.): Bir kimsenin ele geçirdiği, sâhip bulunduğu şey, mal mülk

Merd-i mekîn (fars.): Oturaklı, itibarlı, mert

Merdûd (ar.): Kovulmuş, defedilmiş

Mergûb (ar.): Arz edilen.

Mergûb (ar.): İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey)

Meserret (ar.): Sevin.

Mesmûm (ar.): Zehirlenmiş (kimse)

Mesrûr (ar.): Sevinçli, memnun (kimse)

Metrûk (ar.): Bırakılıp gidilmiş, kendi hâline bırakılmış, terkedilmiş

Mi'yâr (ar.): Altın, gümüş gibi kıymetli mâdenlerin ve bunlardan yapılmış şeylerin istenilen değerde, ağırlık ve saflık derecesinde olup olmadığını gösteren ölçü, ayar ölçüsü

Miyah (ar.): Su

Mu'abber (ar.): Yorulmuş, tâbir edilmiş

Mu'allak (ar.): Henüz bir karâra bağlanmamış, çözülmemiş halde duran

Mu'arrâ (ar.): Soyunmuş, temizlenmiş

Mu'ayyin (ar.): Tayin eden, belirten

Mu'ibbir (ar.): Rüya yorumcusu

Mu'lîn (ar.): Haber veren, bildiren, îlân eden (kimse)

Mu'terîf (ar.): İtiraf eden.

Muazzeb (ar.): Acı içinde kıvranan

Muazzeb (ar.): Acı, eziyet ve sıkıntı içinde kıvranan, azap çeken

Mufahham (ar.): İtibar sahibi

Muğtenem (ar.): Ganîmet olarak veya ganîmet kabul edilerek alınmış, zahmetsizce elde edilmiş

Muğtenim (ar.): Ganîmet alan (kimse)

Muhezzeb (ar.): İyi duruma getirilmiş

Muhlis (ar.): İki yüzlülük bulunmayan

Muhtelit (ar.): Farklı nitelikteki unsurlardan meydana gelen, karışık, karma

Mû-miyân (fars.): Beli kıl kadar ince(güzel)

Mûris (ar.): Veren, kazandıran, miras bırakan

Musaffâ (ar.): Yabancı maddelerden temizlenmiş, arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş

Mutallâ (ar.): Üzerine altın yıldız sürülmüş, yıldızlanmış, yıldızlı

Muttalî' (ar.): Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkîf ve haberdar olan

Muzmahil (ar.): Çökmüş, yıkılmış.

Muztar (ar.): Çaresiz

Müberrâ (ar.): İlgisi, alâkası kalmamış, arınmış, arındırılmış, hiçbir şeye veya kimseye ihtiyacı bulunmayan

Mübeşşer (ar.): Müjde almış, müjdelenmiş

Mücâb (ar.): Duası kabul edilen

Mücâb (ar.): İsteğine olumlu cevap almış olan, isteği, duâsı kabul edilen

Mücâzât (ar.): Cezâ verme, cezâlandırma

Mücerred (ar.): Madde ve cisim hâlinde olmayan, soyut

Mücidd (ar.): Ciddiyet ve gayretle çalışan, işini ciddî yapan (kimse)

Müdâm (ar.): Daima

Müeddeb: Edepli (kimse)

Müflis (ar.): İflâs eden, malını mülkünü batıran (kimse)

Müheyyâ (ar.): Hazır

Mühezzeb (ar.): Düzeltilmiş, yoluna koyulmuş

Mülk (ar.): Ülke, âlem, diyar, dünya

Münâdi (ar.): Tellal

Mürde-dil (fars.): Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz

Müsallî (ar.): Beş vakit namaz kılan

Müstecâb (ar.): Kabul edilen.

Müstecâb (ar.): Olumlu, müspet cevap alınan, kabul edilen

Mütevekkil (ar.): Her hususta Allah'a güvenen, tevekkül eden

Müttakî (ar.): Sakınan, çekinen, Allah'dan korkan

Müvelled (ar.): Doğurulmuş, sonradan yapılmış, uydurulmuş

Na'îm (ar.): Nimete eren kimse

Nâfi' (ar.): Faydalı
Nahs (ar.): Uğursuzluk
Nâib (ar.): Vekil
Nass (ar.): Bir konuda kesin ve açık hüküm içeren söz
Necât (ar.): Kurtulma
Nedret (ar.): Az
Nevm (ar.): Uyku
Nikât (ar.): İnce sözler
Nûş (fars.): İçme, içiş
Parsa (fars.): Dînine çok bağlı, zâhit, âbit, takvâ sâhibi kimse
Pâsbân (fars.): Gece bekçisi
Per (fars.): Kanat (
Perrân (fars.): Uçan
Pervâz (fars.): Uçma, uçuş
Puhte (fars.): Pişmiş
Püser (fars.): Erkek evlat, oğul
Püş ü Penah (fars.): Yardımcı, sığınak.
Râcil (ar.): Yaya
Râî (ar.): Riyaet idici
Râm: İtâat eden, boyun eğen
Raşâs: Kurşun
Râsit (ar.): Gözetleyen, gözleyen kimse
Rast (fars.): Doğru
Râygân (fars.): Bedava, bedelsiz
Refîk: Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş (ar.)

Riya vü süm'a: Riya ile karışık davranış (ar.)

Sābık (ar.): Geçmiş

Sagair: Küçük günahlar (ar.)

Sâî (ar.) : Çalışan, gayret eden (kimse), haberci, ulak

Sâl (fars.): Yıl, sene

Sālār (fars.): Baş, reis.

Savm u Cû' (ar.): Oruç ve açlık

Sayyād (ar.): Avcı

Sehā (ar.): Cömertlik

Sergüzeşt (fars.): Mâcerâ, serüven

Sermed (ar.): Sonsuz, ebedî, sermedi

Sernigûn (fars.): Ters dönmüş, baş aşağı, tepetakla, talihsiz

Sertâser (fars.): Baştanbaşa

Seyyiât (ar.): Kötülükler

Sezāvar (fars.): Layık olann

Sıfrü'l-yed (fars.): Eli boş

Sipās (fars.): Şükür, övgü, hamd ve sena.

Sûd (fars.): Fayda, kâr

Suhre (ar.): Maskara

Suhriyye (ar.): Maskaralık etme, maskaralık

Surre (ar.): Para kesesi

Süm'a (ar.): Başkalarının görmesi, işitmesi için yapılan iş, riyâ ile karışık davranış

Şedîd (ar.): Büyük sıkıntı, belâ

Şekvâ (ar.): Şikâyet, yakınma

Şemâtet (ar.): Birinin başına gelen felaketten dolayı sevinme

Şermende (fars.): Utanılacak iş yapmış olan
Şerm-sār (fars.): Utangaç
Şib' (ar.): Tokluk
Şitāb (fars.): Acele
Şitāb (fars.): Çabukluk, acele
Şübühât (ar.): Şüpheler
Ta'm (ar.): Tat, lezzet
Ta'mīm (ar.): Umuma yayma
Ta'yîr (ar.): Kabahati yüze vurarak utandırma
Ta'zîb (ar.): Eziyet (vermek)
Ta'zim (ar.): Hürmet verme, saygı gösterme
Tağrîr (ar.): Alışverişte alıcıyı aldatma
Takarrüb (ar.): Yaklaşma
Takil (ar.): Azaltma
Tanîn (ar.): Tınlama, çınlama
Tasadduk (ar.): Sadaka olarak verilme
Tatyîb (ar.): Birinin gönlünü hoş etme, iyi davranma
Tazallüm (ar.): Sızlanma, yakınma, şikâyet etme
Te'attuf (ar.): Şefkat gösterme
Te'dîb (ar.): Terbiye (etmek)
Tecâhül (ar.): Bilmezlikten gelme
Tecessüs (ar.): Aslını anlamak için gözetleme
Tefhîm (ar.): Bildirme
Tefvîz (ar.): Bir iş veya şeyi bir kimsenin üstüne bırakma
Tekâz (ar.): Karşılaştırma

Tekzîb (ar.): Yalanlama
Telh (fars.): Acı.
Tenfîr (ar.): Nefret ettirme
Teşvîş (ar.): Karıştırma, karışıklık
Tezallum (ar.): Sızlanmak
Tezyîn (ar.): Süsleme
Tulu‘ (ar.): Doğma, doğuş.
Tûşe (fars.): Azık
Urvet-i vüskâ (ar.): Çok sağlam kulp
Uzmâ (ar.): Büyük, çok büyük, çok yüce
Vâsıl (ar.): Ulaşan, erişen, kavuşan
Vuhûş (ar.): Vahşi hayvanlar
Zâd (ar.): Rızık
Zâr (fars.): Ağlayan, inleyen
Zenahdân (fars.): Çene çukuru
Zembûr (fars.): Eşek arısı
Zerbefî (fars.): Sırmalı kumaş
Zerger (fars.): Kuyumcu
Zerger: Kuyumcu, gerekli (fars.)
Zevâd (ar.): Erzak
Zı’f (ar.): Bir şeyin iki misli
Zişt-rû (fars.): Çirkin yüzlü.
Zünûb (ar.): Suçlar günahlar

KAYNAKÇA

ÖZDEMİR, Metin., “Muhyî’nin Manzum Hadîs-i Erbaîn Tercümesi”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Volume 4/2, Winter, 2016, s.323-342.

ERSOY, Eren., “Fatih Devrinde Cinas Ustası Bir Şair: Hafî” *Divan Edebiyatı Araçtırmaları* dergisi, İstanbul, 2013, S.11, s.195-216.

ÇELEBİOĞLU, Amil., *Türk Mesnevi Edebiyatı Sultan İkinci Murad Devri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2018.

İSEN, Mustafa, Filiz Kılıç, İ. Hakkı Aksoyak, Aysun Sungurhan, Mustafa Durmuş, *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2018.

ULUDAĞ, Süleyman., “Halvetiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1997, C.15, s.393-395.

YAZICI, Tahsin., “Muhyî-i Gülşenî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.79-81.

AKSOY, Hasan., “Mehmed Muhyiddin, Bezcizâde”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2003, C.28, s.497-498.

EMECEN, Feridun., “Selim I”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2009, C.36, s.407-414.

YILMAZ ANIL, Adile., “Şah İsmâil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2010, C.38, s.256.

ÜNVER, İsmail., “Mesnevi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2004, C.29, s.322-324.

FAYDA, Mustafa., “Hulefâ-yi Râşidîn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1998, C.18, s.324-338.

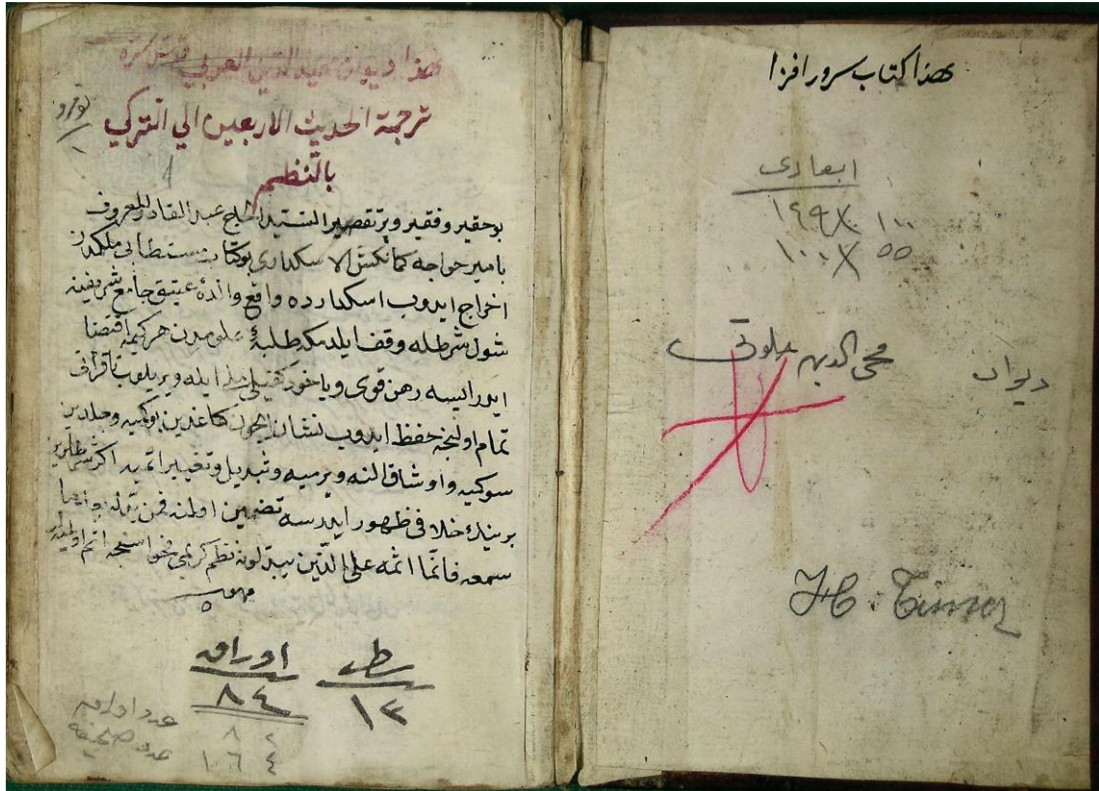
- İPEKTEN, Haluk, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey, *Sehi Beg Heşt-Bihiş*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- AÇIKGÖZ, Namık, *Riyâzî Muhammed Efendi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- İSEN, Mustafa, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- SOLMAZ, Süleyman, *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı* Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
- SUNGURHAN, Aysun, *Beyânî Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
- SUNGURHAN, Aysun, *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
- Kılıç, Filiz, *Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- SARAÇ, M.A. Yekta., *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, Gökkuşbe Yayınları, İstanbul,2013.
- SOFUOĞLU, Mehmed., *Sahîh-i Buhârî ve Tercümesi*, Ötüken, İstanbul,1987.
- DAVUDOĞLU, Ahmed., *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul,1983.
- AKGÜNDÜZ, Murat., “Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları”, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.18, Temmuz-Aralık, 2007, s.38-44.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir., “Murad III”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.172-176.
- YILMAZER, Ziya., “Murad IV”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.177-183

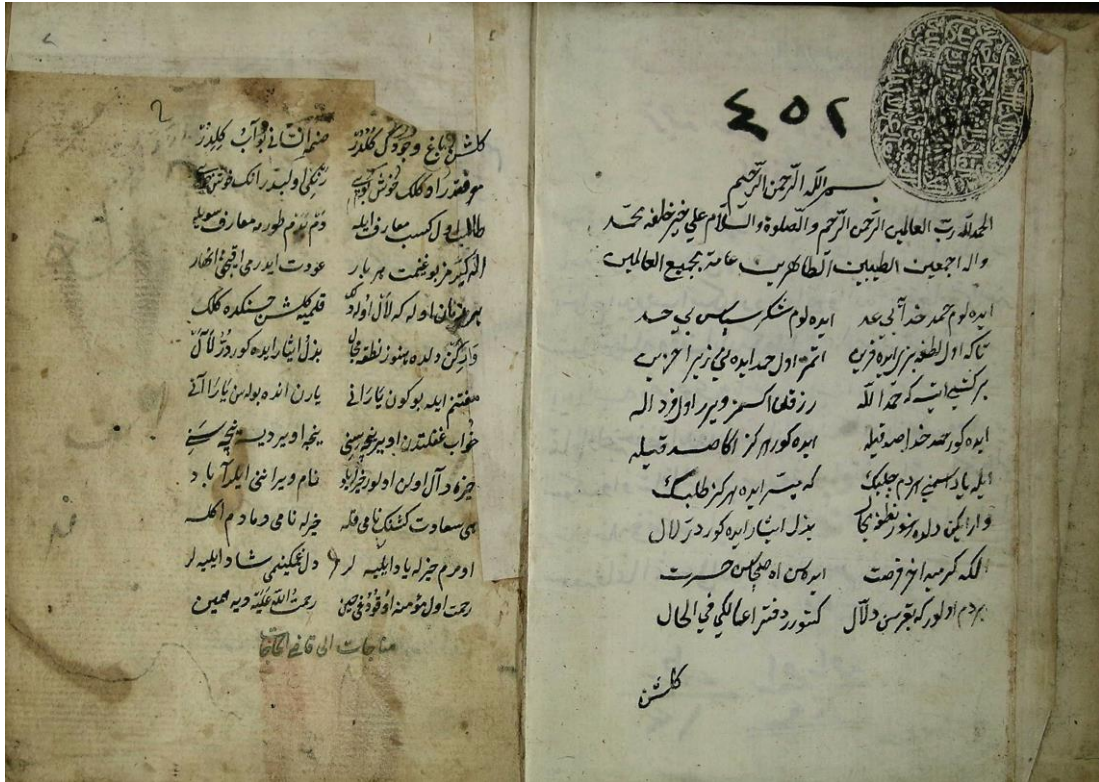
KISA, Mahmud., “Riyâzü’s-Sâlihîn min Hadîsi Seyyidi’l-Mürselin”, Beka, İstanbul,
2012.

EKLER:
Eserin Tıpkıbasımı

۲۰۵

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين الرحمن الرحيم والصلوة والسلام على خير خلقه محمد
 وآل اجمعين الطيبين الطاهرين عامة جميع العالمين
 ابره لوم محمد خدايي بعد ابره لوم شکر سپس بي حد
 سنا که اول الضمير زياره زرين اتم اول حمد ابره بي زياره ابره
 بر کتبه است که همه الله رزقها کسز و بر او اورد الله
 ابره که همه خدا صدمه ابره کور او کز الکاسه قيله
 ايلر يا ديسينه ابره صديک که بستر ابره هر کز طلبک
 و اراکين دلوه بنور نطقا بزل است زياره کور در لال
 بلکه کرمه ابره خست ابره کن او صله کن حسرت
 ابره اولور که بترس دلال کسور دفتر اعلی کي في الحال

کلشن

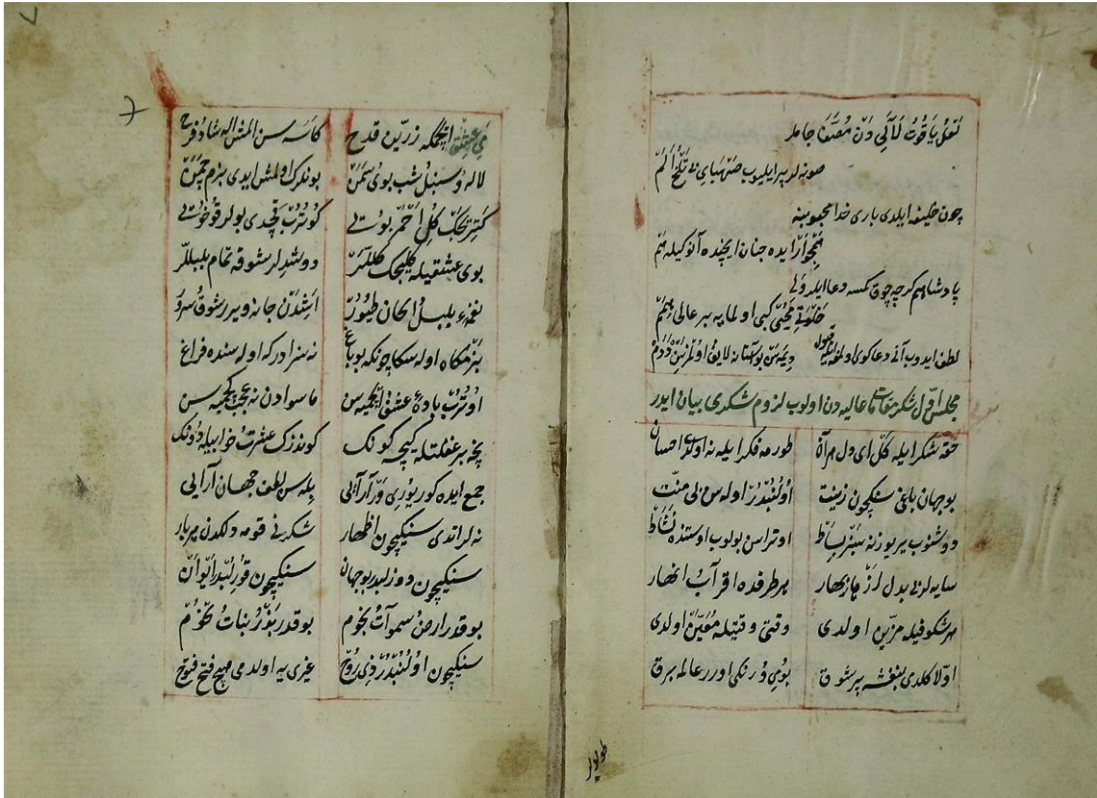
کلشن و باغ و جود کلشن
 موهفدرا و کلک خوش خشم
 طلاله و کسب سار و ایلد
 الکر کز بو نغمت هر بار
 بهر زمان اول که لال اولور
 و اراکین دلوه بنور نطقا
 معنتم ایلد بو کون کارا
 خواب غفلتدن او بیدار
 خیزه و آل اولن اولور زياره
 بی سعادت کشتکنا می فله
 او بر م خیزله یاد ایلیمه لر
 رحمت اولور موزنا و فو نه بیچین
 مناجات الی قاضی الحاجات

2

تَمَّ بِقُوَّتِ لَائِي وَنَ مَسَّنَ جَامِد
 صَوْبِ لَهْرِ اِيْلِيْوِيْ صُرَيْهِيْ نَدِيْغِ اَلْم
 بِحَوْنِ عَيْسِيْ اِيْدِيْ بَارِيْ نَدَا حَيُّوِيْنِه
 تَجَا اَزَا يِدِه جَانِ اِيْجِيْدِه اَنُوْكَدِيْم
 پَادِشَاهِيْم كِرِيْ چِيْ كَسِيْ دَعَا اِيْدِيْوِيْ
 خَلُوِيْ عِيْشِيْ كِيْ اَوَّلِيْهِيْ بَرِ عَالِيْ اِيْم
 لَطْفِ اِيْدِيْوِيْ اَنَدِ دَعَا كُوْ اَوَّلِيْوِيْ
 دِيْجِيْتِيْ اَوْتَانِ لَائِيْ اَوَّلِيْوِيْ دَوْمِ
 بِجَلَالِ اِيْم شَرِيْفَتَا عَالِيْوِيْ اَوَّلِيْوِيْ لَزُوْمِ شَكْرِيْ بِيَانِ اِيْر
 حَقِّ شَكْرِ اِيْدِيْ كَلِيْ اِيْ دَلِ اِمْرَاة
 بُو جِهَانِ بَانِيْ سِيْجُوْنِ زِيْنَتِ
 دُو شُوْ بَرِيْوِيْ زِيْنَتِيْوِيْ
 سَايِلِيْ دِلِ لَزُوْمِ اِيْجِيْدِيْ
 هَرِيْ كُوْفِيْدِيْ مَزِيْنِ اَوَّلِيْ
 اَوَّلَاكْدِيْ بِنَشِيْبِيْ بَرِيْشُوْ
 كُوْرِهْ كَلِيْ اِيْدِيْ نَاوَلُوْ اَتَمَانِ
 اَوَّلِيْ بِنْدِيْ زَاوَلِيْ مَنِ اِيْ مَنَتِ
 اَوْتَرِ اَسِنِ بُو لُوْبِ اَوْتَرِيْ نَشَا
 هَرِ طَرَفِهْ اَقْرَابِ اِنْحَارِ
 وَتَمِيْ وَتِيْبِهْ مَعِيْنِ اَوَّلِيْ
 بُوِيْ دُرِيْ اَوْرِ عَالِيْ هَرِ قِ

كَا سَسِنِ اَلْمَشَلِ اَلْمَشَاوِيْ
 بُوْنَدِيْ كَلِ اَلْمَشِيْ اِيْدِيْ بَرِيْمِ حَيْمِ
 كُوْتَرِيْ قِيْدِيْ بُوْلُوْ قُوْتُوْسِيْ
 دُو شِيْدِيْ اَرِشُوْ قُوْتَامِ مِلَلِيْ
 اِيْشَدِيْ جَانُوْ بَرِ اَرِشُوْ سُوْ
 نَسْرِ اَوْرِ كُوْ اَوْرِ سَنَدِهْ فَرَاغِ
 مَاسَاوَدِيْ نَبِيْجِيْ كِيْ سَسِنِ
 كُوْنَدِيْ كِ عَشْرَتِ خُوْ اِيْمِيْوِيْ دِيْغِ
 بِلِيْ سَرِ لَطْفِ جِهَانِ اَرِيْ
 شَكْرِيْ قُوْمِ دَكْدَنِ هَرِ بَارِ
 سِيْجُوْنِ خُوْ اِيْمِيْوِيْ اَوَّلِيْ
 بُو قُوْدَرِ بُوْرِيْ نَبَاتِ خُوْمِ
 عِيْزِيْ يِهْ اَوَّلِيْ مِيْجِيْ فَرِيْجِ
 اِيْمِيْ اِيْمِيْ زِيْنِ قِيْدِ
 لَاهِ اَوْتَرِيْ سَبِيْ بُوِيْ مَنِ
 كِيْ رِيْجِيْ كَلِيْ اَحْمَرِ بُوْتِيْ
 بُوِيْ عِيْشِيْ قِيْدِيْ كَلِيْ
 نِيْمُوْ بِلِيْ اَلْمَحَانِ طُوْرِ
 بَرِيْمَكَا اَوْرِ سَكَا چُوْ كِيْ بُوْبَا
 اَوْتَرِيْ بَادِيْ عِيْشِيْ اِيْمِيْوِيْ
 چِيْ بَرِيْمَكَا كِيْ چُوْ كُوْ كِ
 جَمْعِ اِيْدِيْ كُوْرِيْ وَاْرَا اِيْ
 نَدِرِ اَتَمِيْ سِيْجُوْنِ اِنْحَارِ
 سِيْجُوْنِ دُوْ زِيْمِ بُوْ جِهَانِ
 بُو قُوْدَرِ اَسْمَا اَتِ جُوْمِ
 سِيْجُوْنِ اَوَّلِيْ بِنْدِيْ رِيْجِ

8

<p>سکا خرمده اولورده آن بخرد و نکوره او سکه فلک کچو کوند و سوب مهر ماه فلک فلک بخارید بخار چینه بلدا سوبن بکدر ایلد کچه هر بویش خدمت بکدی بخرنی او پیشه آلاسن بنجه ویردی کوره حق کامل نظارت صنعه دام آنگ ایدره کورسنگه بوا سکن بکنه قدر هدایای تمام قدم لورن نمش قدز نش دام شکد بلیه نیم مرضی ویند</p>	<p>حضرت انجکد ویر بر بری جان سنط انجون نیجه بکدرین ملک طوشر قوتلی انجون ایلد کاف فلک فلک بخار ایشار ییل بیکت خدمت ایدر ایلد یوشه کندک بولادی بکدی سکا جرش ایلدی بولانی اورسن تاگر انکد عامل سیند قایم اولور بوجانک نکلریندن بزلر تا نامک ویر لور و انجی زیاده انعام ویره می کسه هدایا و صفت ایدره کور قید ایدرین اذ قید</p>
--	---

<p>او قدر راتق اولورده صفت دلرینک که زیاده اولر نانه بو معرکده سبب احسان بر حکایت یزه ایم اولر ده او قدر راتق اولورده صفت دلرینک که زیاده اولر نانه بو معرکده سبب احسان بر حکایت یزه ایم اولر ده</p>	<p>برکتش وار ایدره ساقده بقدری یوزنک انوک چرایدی کوره و زدیوانه کورسه انمردی بوز انوشه حکمتینی کوره که یزا دانک یوغده حسن جالینه نظیر یوزنه کورن اولورده حیران شهره طوشر ایدر آفاقه</p>
---	--

حکایت شکر انوا

<p>برکتش وار ایدره ساقده بقدری یوزنک انوک چرایدی کوره و زدیوانه کورسه انمردی بوز انوشه حکمتینی کوره که یزا دانک یوغده حسن جالینه نظیر یوزنه کورن اولورده حیران شهره طوشر ایدر آفاقه</p>	<p>برکتش وار ایدره ساقده بقدری یوزنک انوک چرایدی کوره و زدیوانه کورسه انمردی بوز انوشه حکمتینی کوره که یزا دانک یوغده حسن جالینه نظیر یوزنه کورن اولورده حیران شهره طوشر ایدر آفاقه</p>
--	--

حکایت شکر انوا

طالع دونه حرمت و درك
 بچ افتاده می تابان آنکه
 کرم بطنکله بویاری
 اگر اولاسه عنایت سندن
 بکلا ایچدی باغ اریکن
 بخت یلیم ای ذواصان
 بچ که اتکل آت لعیب
 ارتر شکره کونون کوز اولو
 اشرب شه بوسوز نه لیم آیت
 کدر قبینه تسلیم حکم
 بو حکایت اگه وال اولو قیتم
 شکره بولدی بچ چنگه قورل
 ایده لوم شکره خرایه ایم

کشتی اسان خدای بیست
 بچ در بر یورنده اعصفا
 اکی کو بکر اکی غیث کنده
 بر نظر کیشی جهان بونی
 کودکی بو مسکه اگر بر شیا
 نه بلور قدره آنوک بینا
 اشر ز مسین اکی کوشکده
 استماع ایله اذنینک
 یرب سکنده اولن نطق کلام
 اولوغت اوغضا کج خلد
 اگر اوتم آرد مدان
 دکله اولاسه اکنه نه کلور
 اگر اولاسه کشیده اگه پیا

فکر کندی ارا بوب بولسه
 بده خرقدرنی کس اصلا
 قوی حق اولر نه لیمکنده
 بچ دینا دکرا غیش مطمن
 کله بر ساعت او دم بیکت
 مکر بیره انی حق تابینا
 نکر امتر اولور غنده
 پلین میسری قوا عدونک
 یه دهانکده اولن ذوق طام
 قوی آدنده نه مکندر اولو
 بر اولور اییدی انکله بیوان
 اکل و لاسه دکدن نکلو
 پایدار اوله مدی اگر عصفا

بجز ساعت توب آنه بهوش
 بعد از آن با نهن کلد معنی
 ده که کشت ایله بکاستر حقی
 کفری در تجلیه بن اقرن ایوم
 و اندیم که سکا ایوم ضرری
 نه طریقیه سینه کلدی کفر
 و دی نازیله کینیک ای یار
 عالم خلق ایند اولون فو اکت
 نامنی ذکر ایوم ضرری ده
 نه قدر اولس حواله بک عت
 خلق عالم بک کز تیر بنا
 سببیز اولور اوزمان ذکر ط
 دست اعدا نه قدر کلامه شکت

عیند ما بهی اولدی رعنا د
 نه با ناز که کیدیش کو توب
 و دی که جاریه نیر اچینی
 بکفده عیند کفر ایله
 نام مولاسی الدی در لینه
 بجه کلدی سینه نولغنی ضرر
 دیدی یاریه بجه سدی ملینه
 شاکر کجا بزم سرور ایلان
 جوهرن اسندی اکتان اسم
 ضرر نه حکم اکر علی یولان
 ویردی قلبینه نولر باری
 کورجک عیند کید و سینه نولغنی
 بیره اوز معنی دلایه بیه بیره

عیند کور که عکبر صیفا د
 متقی ایچون چله ما بهی کور
 جهری الدی بکجه بر جتنی
 بجز توب آنه عیند ایله
 جاریه ما بهی الدی الینه
 بیره ایچون کور اولور کفر
 بیره تیک اینه الدی الینه
 اکر دوب معنی توبیه قویله
 بر چه کون چکرک اول عالم
 شویله نهم ایته که صلیب اولور
 کینه کندی کینیک کفر
 کینه دن جاریه ویردی کین
 کورده بکنده اوزن اولور دیکر

بجز ساعت

بگویم که بجا برود در وقت
 تودای لطف خدا حفظ آنچه
 اندوب بسوزد نور ایمان
 پیشوای دامن طوبی بکشد
 زین یک بجای بکشد ایله
 عمر مز آه اولی بچ لوم
 قوت خن صفا ویر جفا
 اتفاق ایله بویله اکیار
 کوزه ذکر ایله کوردی
 راحت و دراز شد و تمام
 بر فده پند بیعت بویتر
 قومایوم دلمزدن ذکر
 دیر لوم کل بر و ایم الله

وزیر
 سلطان
 اده
 روزی
 رسی
 احکم
 بادشاه
 زدی

شوهر دیر کشتی خن زمان
 بوی برید اگر برهان دیسل
 جین اولور کین تیره فدا
 قوا اعضا یله ذکره تجلیت
 ذکر صفا بچ انواجن اولور
 می جینی ذکر له اولور ذکر له
 ماعدا سن بوره در ایله کجا
 خراب غنقه پیر بر تخت
 اولینت سوه حکم درم الله
 دل جان اولور قوت قوت
 چمن جمله مولا و هو سی
 حفظ ایله در دوا اولور
 در کم سندن ایباری خدا

دو کلر جمله ذریب من قرآن
 حضرت سرور زین جلیل
 سنی ایه کور کرمین اولور
 ماسوا ذکره دلان خن
 نعم ایمن کیشی ایجا سنج اولور
 ذکر عین السنی ایتمک سران
 ذکر ایرو بحتی نور ایله کجا
 یتر برت دینوب آنی غنقه
 دیر لوم تالی رسیه اکر آه
 ویر هر دمن صفا اولور
 اولور خن رسیه و حکم کیشی
 قوت ره خن دلان اولور
 ایدر سن ذکر که بوجان غنقه

احمد بن محمد
 احمد بن محمد
 احمد بن محمد

نور

دیمیہ پڑنیا یہ دشمن	عاقلا اولد ویدک مالی دشمن	کندی مالک لہ بولان شہنت	کندی مالک لہ بولان شہنت
کشتک یولنہ اولور پورون	جان ویروب یولنہ یالککن	جستہ سندن اولینہ ہم مالک	کوزہ قارونہ پند ایلدی مال
استودوی کیرجہ سہنت	ویروہ نون کنش برتجیست	سینل قشیم جتا او غرتہ خرن	خدم خیمل ششم سیم پور
اولر جتد رنول کورسہ حال	یومتر زیوتولر احوال	برہہ یہ قلدی پنج نام نشان	شویک اولدیکہ زمین بچہ کال
اولور اولدین بہان جلفنہ سنگ	طوقینہ کشتک پانہ سنگ	سپیی مشع زکوٰۃ اولدین	مشکین ایلدی حق قورمین
پالسنہ اوشرہ اگر ضعی بہان	فائزہ ایلاما اوزمان	قصہ سس چونکہ انک سالی اولد	نر وار عکلا مانع اولد
انکچون اولنبدنر تقریر	مکن اولمشکن ایلدہ تدبیر	چکلسن مالک بچون غم و غم	حالیہ دفع اولنور کن بچ غم
اولر لوم بردنی جملہ روان	عارف اولندہ بندر بولان	نہ جتد کرد اولر عین ملک	ایور اینک زسیم دفع بلا
مصرہ مند اولر خوا صد عوام	اندہ لسط ایلام بچہ حلام	قوہ کون انجون ای القہ در	کشمالی انکچون کرد ل
بچہ جلد دعا ایلد ل	زنج اندتق دیہ ل	صقلیا سہ بوزک او غزادہ	بوزک دمندہ بولینہ دیوانہ
بشیمہ جلد سوم و جوع	بشیمہ جلد سوم و جوع	بیکہ بچون دخی اولدینہ لا	بوزک بچہ راضی اولور جعکلا
ساکل اول راہ مشق ای تیر ج	ساکل اول راہ مشق ای تیر ج	پلسہ دوشتب ایرو کین نازک	برکشیم شعلتیمیدی ناری
راہ حق ذخی یونہ یاوت	راہ حق ذخی یونہ یاوت	او غزادہ دوب ہر دہ دیر	گاہ اولور کہ پرتیکہ مالی

بشیمہ جلد سوم و جوع
ساکل اول راہ مشق ای تیر ج
راہ حق ذخی یونہ یاوت

ماہ طوفی
بشیمہ جلد سوم و جوع
ساکل اول راہ مشق ای تیر ج
راہ حق ذخی یونہ یاوت

22

بویر را اهل رموز عرفان طویر طالع و سلمه همان
 فتح ایوب قتل در سیر عالم طویر را انما که عوام
 بزه عشق ایوب آن نغم ایوب را و عید اما تقسیم
 صاف او عا سه زویم کمر ناره تویر آنه لایدز کتر
 اریوب و غیره خالقی است اولور البته شکت خلاف
 مؤمن است همه سزاوار ایلر سیکه لایق در کار ایلر
 مختلط اولسه اگر خالقی است این می کسه اکا پیچ نظر
 بوزدن فهم اولور کربوراز سودن صفت حق ناره و قیاس
 ناره اول حال بافت عیسان اولدیکه کیده عیسان همان
 و بیعت ایلد و کاضی غور ذکر کنی جعدن ایدر زیره کردو
 مؤید ارتش و زخ آن و صلته ایدر کور آخر جان
 صورتنا که چه عذاب ایلد معنی یک محمد صاب ایلر
 و صلته قرینه لایق ایلر غیری لردن ان فاتی ایلر

دوندی او ستودا ایچون برین کونجک انرسی یوز و لرین
 طور عدم بر اکی آدم قدم قدیم تشوید قیون ایچدم
 دوشدی یوز و لرین او بیله همان شفق علی و یون بر آن
 خاک یا یو که کندی کوره من اهر یوز لرین ایدر سس
 ایدر لر بر برسی آه ایدرین کوردیدلدا بد اسی کوزین
 در دیکه لایق سه قویون در کونجک رحمت عالم سوز
 کرم طعنه فتح ایدر دهان دوندی اصحا بر اودم خوشها
 کوندوب قد لدرینه حق نبی شو خدا حق رسول الله نبی
 قولکره از خا و بند در حق قره ای که اولدی اشنو
 موندیدر شسته کرب حیات اشدوب بو خبری اهل نجات
 راست فهم اولد اما ازین بیز کشف ایلدی خور ازنی
 خلق این قولدر ایچون ناچیم نوله حکمت کراور همان
 ایچون احوال این بر شسته کشی ناره قوی می شود و کنی

بویور

<p>رحمت حق مناخ اولیا مخون قضا کوشدن خزه بروج مجلس نزیب این لیا عشرت ایدوب در لرزه</p>	<p>ندم این کس حلاطه بولین کوستردی پیره خیزه نقل عرفانده سخن ایدولیا هم ایدون روضه او کون مطرفی</p>
<p>علم در دنیا اوله موز عکله سقن اولمش دان سبب توبه اولور زیر اولون دور ایدون پنجه کس اعلی کس اولمقون ای طاعتین یو طاعتی قوم در سک ورفق یو قلعی قومشده ز آه ایلدگان احتیاج اوزره اولانی بکس</p>	<p>علی چرخ سن ایتدی کونور یکدولور کایه عکله بیان بجیلده طاعتی ایلد خوجوب عدا ایدوب دیرسا اگر اعلی خوش اولور ایدیه هر میل این یو قلعی ای عشق کسیه و زورق وزره کوردست توی تم همان سورایشن قوم دلون کار کس</p>

تامل
 در این کلام
 احتیاج اولور
 اولون
 اولون
 اولون

23

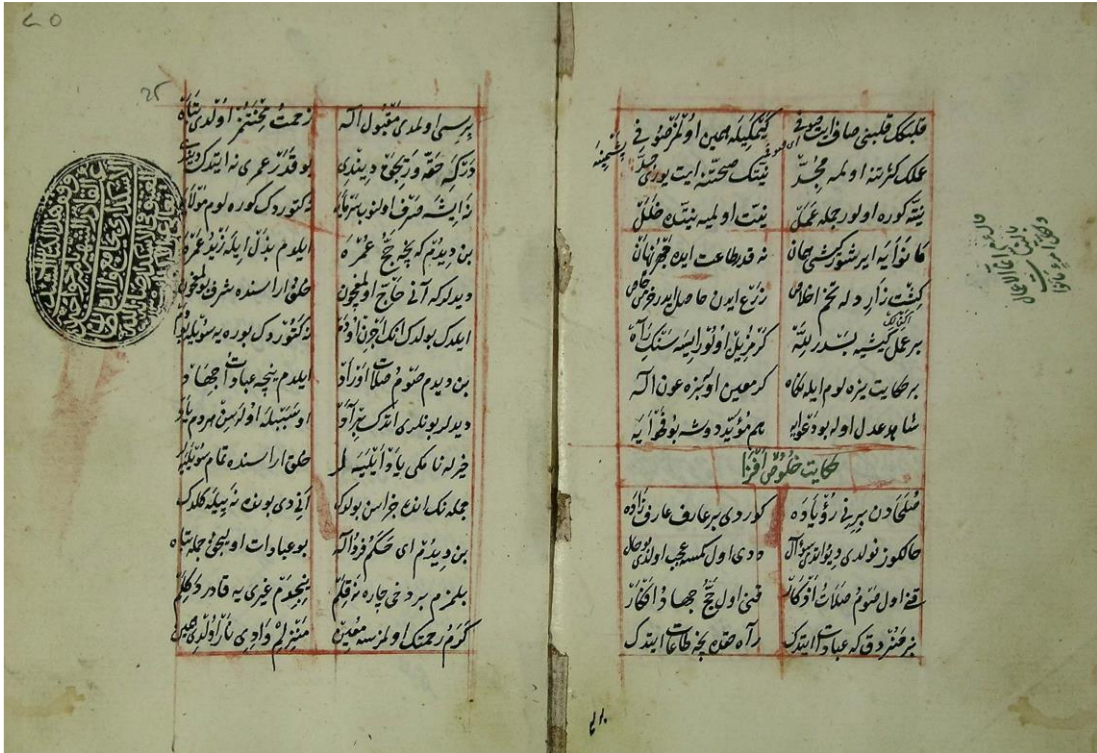
<p>په ایتدی کوره نظر اباد صده دار اولور قوما عالم</p>	<p>طاعت وزون اولستاد یزه لوم قدسین اکان کتام</p>
<p>ایرشوب عون ممدی باد مدقه بر بری حج غده بو قدر حج اولدور دفتر او مر م اولور دو طوبه حصه بخش اولور نظر اباد دم بدم ایلدن هر ذرات بهر بری سندن انک مستغنی ذکای عتته ویرمه شان کلیمه سینه کاله نقصان نیوا و خا و غم اولدم بدم</p>	<p>بوی رحمت نظر ابادی شخصت حج ایتشم غم عاطره منوید مظلوم لایک حمد نده که خدا ایزد غیب بهر منادی او کجی رو یاده دوی پر کوشده حق طاعت احتیاج اولور کاربش غنی متقی اولر اگر صلی همان فاسق اولیسی قوا نشانه الطرب بوسوزی بیار اولون</p>

عرفات ایبری بو حال کلمه
 مستنظر اولدم اوله تا که سخن
 صحیح اولیجی طوره کلام کلام
 عرفات انجیره بر قدمه دلاله
 اکتان بو قدر سچی الکن
 برو کلمن اندب سوز اولون
 اکتان پارویه بو بیخ سچی
 ویرورم صبر کور ایتم سچی
 اندب بر کشتی اولدم کلان
 کی نان پاره ویر ویر اولان
 بیخ سچی بکلر چی غنکس زاز
 دوم ای ربت رحیم غنکار
 بر سچی دست کدایم کلدم
 سخی لکمه ملا و ستر اولدم
 کرم لکمه قمشدر ایلمش
 او تر ب بو یله فکرم خورین
 او مردم خیره یور یله یوروشم
 چونکه سن کند و کشف کلک
 کیم رو ب جمله مندر اولور
 سبب مغرت اولون بو کار
 خواب غفلتن اولان بیدار
 جمله جلال و لب سچی قول
 جو متو که سنکل اولور کلون
 طایندی بورازی توکم فز اولور
 خوش کلور حق سچی دست کلیم

24
 صحیفه

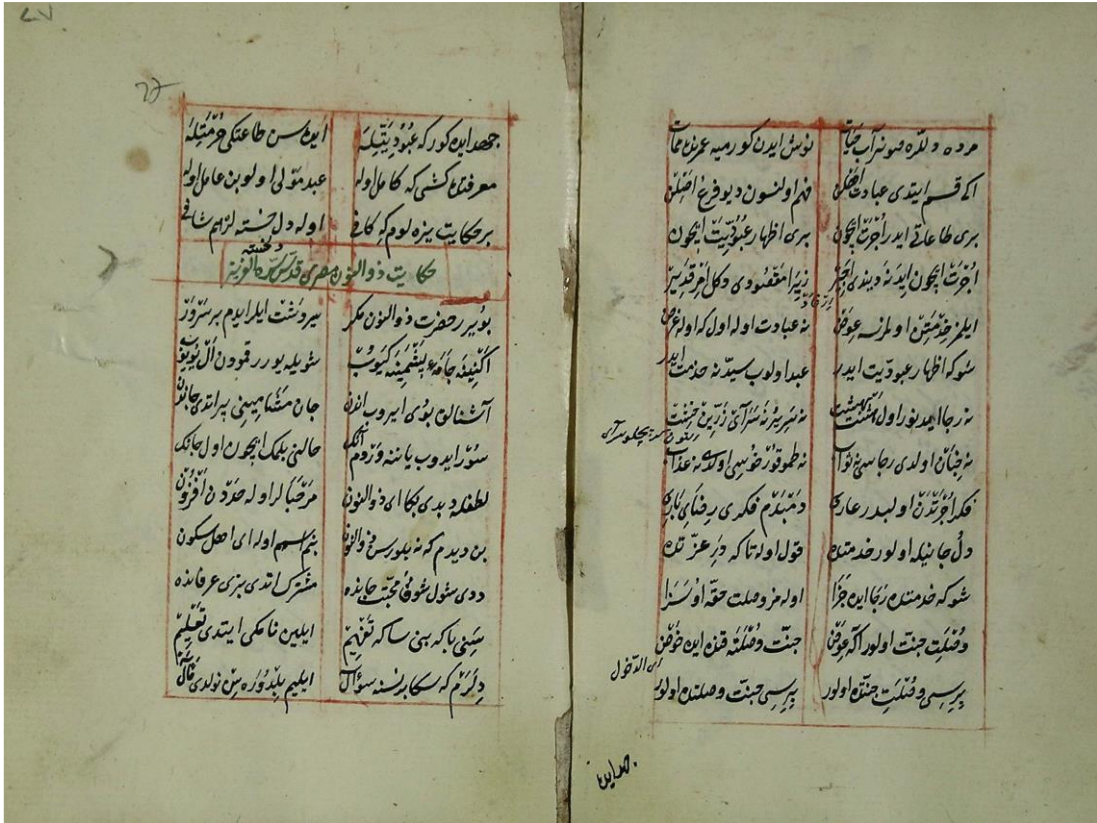
صبر کور سوز اولور بو اعمال
 کنون بکلر بیلد اعمال
 اعتماد ایتمه کسه غلنه
 غلبه ایله اصلاعکله
 زنبور که کشتی نولور آخ
 بر اولور عابد یا سوز فاجر
 استمال ایتمک چو آتوه بهمان
 طاعتک ایله یوری تورمان
 قوه طاعتی ولی عدالت
 یولگی و زلفیه سدابته
 فضل حق طینوب کیر آچ
 در ایل سایه سن دکا ته
 فضل حق اول کسه بهر کله
 اولور اول فن کور کله
 دلرم سندن آیا فردا آت
 اعتماد سکا ایله بهر کاه
 ایتمک ایلمه خیره آت
 سندن فضلک اولور ستر
 طوق سچی مجار علی که لوج
 الله اولیه نافع اولور ایلمه
 طاعتک جمله لوجر ایتدایت
 دکلی حقه انکله رانایت
 عکله کرا اولور اعظام
 بولر سخی محاکله و حاکم
 عبد محققدره در محض تام
 بهر یسکن قومه اعظام بولم

صبر

26	<p>او شیخ شامی و شیخ اولور و عمودیت بخار اولور لایه</p>	<p>دیدکی اولور و کرم ذوا</p>	<p>صالح</p>
	<p>دو کجسته قول ای دل کل</p>	<p>حاکم کرم می فلان روز فکانه</p>	
	<p>کزه سن بی سر سامان غان</p>	<p>مؤمنین ای رایدی در لنگ</p>	
	<p>بلکه ششی عبودیتینی</p>	<p>خوب نمز اولور دیو خاک ایتک</p>	
	<p>نه ایچون خلق اولور انان</p>	<p>نه زینا شقم مر او اولور غان</p>	
	<p>دیندی کیسیه هیچ کرتش</p>	<p>عفو اولدی نه اولور کلک</p>	
	<p>جمله اشیا سکا خدمت نه اولور</p>	<p>معرفت ایتدی انکلیغ تر</p>	
	<p>چخه لبر اولور عید آیفی</p>	<p>قدم هر نوزی عکدن نوزی اولور</p>	
	<p>نه دون اولور نه پرو اولور</p>	<p>نه اولور سه بهمان ذالیت</p>	
	<p>خدمت ایچون سنی چون ایتک</p>	<p>مخلصین بر آهینی طور موندی</p>	
	<p>خدمتک ایتمه منقن اقر تکله</p>	<p>نه که مقصد اولور سه حاصل</p>	
	<p>اچون اولور سه طاعت</p>	<p>ایله اخلاصه احوال کرم</p>	
	<p>سزور اهل رموز اهل ادا</p>	<p>نوز اخلاصدن ایرشدر لعمه</p>	
		<p>رقت ایچون صحتی مسطوتی</p>	
		<p>عقل ایلمک</p>	

قاله سه دقت کرتش
بنی آرد و حاصل
ناپور دیو

مرد و دلده منور است
 اکا قسم ایتهی جواد علی
 بری طاعتی ایدر اجرت ایچون
 اجرت ایچون ایدر دیندی ایچون
 ایله قیامتین اولمسه عوف
 سکو که اظهار عبودیت ایدر
 نرجا ایدر اولمشیت
 نه چنان اولدی رجا سیرت
 فکر اجرتین اولدر عار
 دل جانیده اولور خدمت
 شو که خدمتین بجایه جزا
 و قلمت جنت اولور اگر عوف
 در برسی و قلمت جنت اولور

نرسن ایدر کورمیه عین
 فتم اولسون دیوض ایچون
 بری اظهار عبودیت ایچون
 نیرا مقصود کی کل افر قیامت
 نه عبادت اول اول که اولم
 عبدا اولر سید نه خدمت
 نه سیرت نه سیرت زین جنت
 نه طوقو نه طوقو اولک عباد
 دیندم فکر رضای با
 قول اولتا که در عترت
 اولمز و همت حق اولس
 جنت و قلمت قلمت این طوق
 در برسی جنت و همت اولور

جسد این کور که بود بیک
 معرفت کشتی که کمال اول
 بر حکایت یزه لوم که کاف
 حکایت دو الزون هر که کور
 بو بر حضرت ذوالنون مکر
 اکنید جا به پیشینه کوس
 آشنای بوی ایروب انون
 سورا ایدوب بانه وزوم کلم
 لطفله بری کما ای ذوالنون
 بن دیدم که نه بولرسخ و لونا
 ددی سؤل شوقی خبیر جانده
 سینی با که بنی سا که ترمیم
 در کم که سکا بر سن سوال

ایله سن طاعتی جرمین
 عبد متولی اولوبن عالم اول
 اول دل سنست لزم سن
 بیروشت ایله ایام بر سوز
 شویید یور قودن ال یوسف
 جان مشنا همین پیرانه جان
 حالنی نلک ایچون اول جانک
 مرصبا لرا اول صودن افرون
 بن کسم اول ای اصل سکون
 مشرک تدی بری عرفانده
 ایله بن فاکس ایتهی تعلیم
 ایلم بلدوره سن نولدی قال

هللای

۷۸

<p>بزه نثرین سخاوت اید کوه کله اوله انخله برنور بن دیدم بذل عطا کیه دیر ار ودی معلومی در اول هر ذوق بن دیدم ز آه ضاوه جان طاعت حجت این شوق ودی طاعتک ایچون اچر برین بن دیدم بیر نه عشا ایشال ودی اولش لیشک ای بیج مشویه ایست کلیمه کله کجه قلبکله ذرّه جه شمس غای سن عبودیتتی فعم لیک یوقی جانکده مجتهدن انتر</p>	<p>بلد و زنا که گشاده سونلیه ویره قلبه موزه هر دین سرور مال ایشا ز فدا نه دیر لر دکی سخاوتین بزه اهل ذوق بذل این اولیسه هر کز ثلث اوله قلبندن عبادت نونوا دکت ایلدی رجا ویره جلیل ویرر البته رتب فعال ایلمر سن عملی اچرت نه چنان نه نوا لب اوله رجا طوعنی ر ولسن پنیضان اهل عرفان سوزنه سونلک او انتر دن ویره سن بیره خیر</p>	<p>ساکل اول راه عبودیتتا اید کاتقا عبادت همان بولمیه بند ایدک اول عاق بولر یقینیه بزه اتدی ادا یا آکی کم لطفکله ساکت آه عبودیتتا اوله مطلبه واصل اوله اخدم اونی برنجی غلظت نایل دعا اچر لوم دست نیان ای عرفان حاجت سور بار خفا عرفان حاجت ایر اولک حلقه عرفان حاجت اکر اوله ایدت نه قدر کره در ایسک دهک</p>	<p>صیبت حق این قدر کونوا حضرت مقدر وارز اوله جان بلینه شیه اوله موش کاتقا عالما ولسون و بیره کله ویر عبودیتت سنو تو بولر ویر عبودیتت سنو تو بولر عمر سر حدتت ابریحی قدم اومرم حق قوسیه ضرر الید نه قدر ایلایسک ایدک لول عفتب ایدر نه قدر اوله حلقه بیچون اوله دی و بولر یمرادک برور اوله نه نوا</p>
---	---	---	--

۷۹

۷۹

روایت معین بخش

دیدی او ما بر قول باخدا اولی
 تیر یی او لور تیر قصایه شک
 اگر آنکس بلی تیر بیک
 اوله اولوم دعا آتیر
 سوزمان که او مکتب او قی
 سوزمان که اوله قصایه تیر
 شو که تقدیره موافق اولم
 کور خود و جهان علی سینه
 شو قدر آیدی دعا بوقی قدر
 فتح اعمال اولم چونکه بود
 لرح در وقت اولی بیور
 صد قدر آیته ثنا جان کس
 غصه و غم غم اوله دلیل

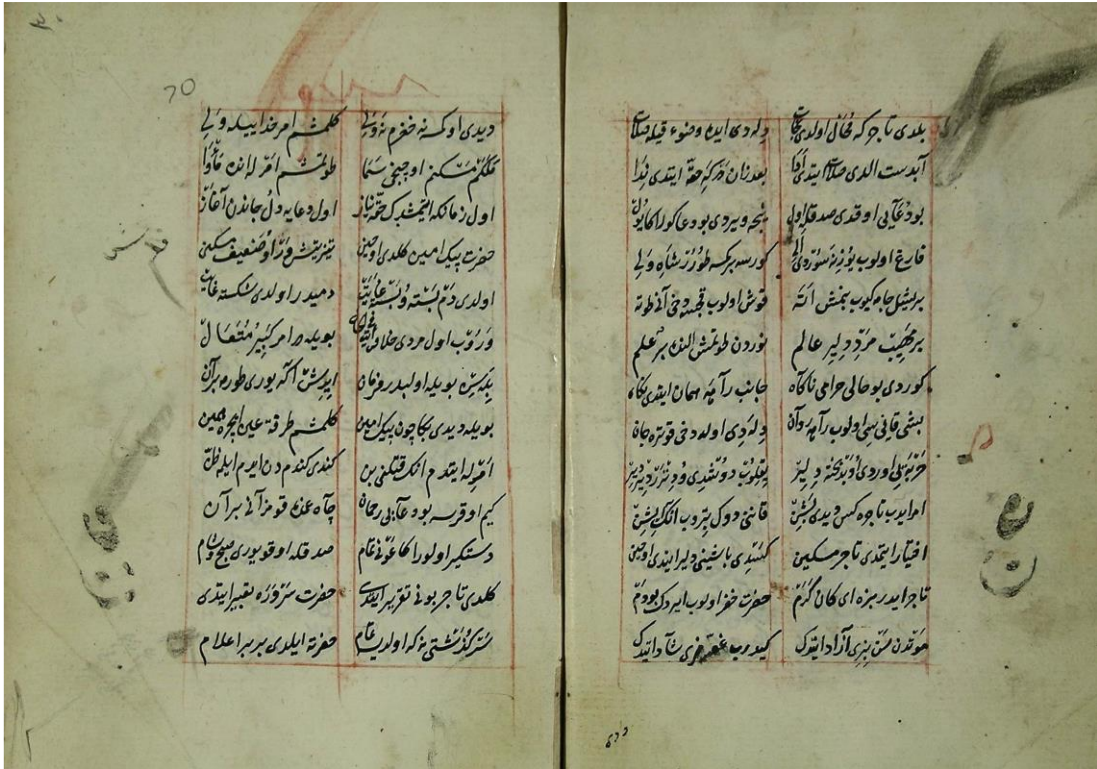
و دیدی او ما بر قول باخدا اولی
 صنایع اولم ز قدر چک یک
 ناکمان خوش قصایه شای
 بودید بودی حبیب مسو
 دفع ایدر آن اولوم ز دعا
 صد قدر راضی اولوب تیر
 که نی آیته اجابت بود
 ز قدر آیدی دعا آه سینه
 دوی حق آه آه لا خدی
 نرودا که کشی آن قویا
 دل جان طویله صنم شکست
 حق قالی کیدر ز تیر
 بر روایت زه لوم اوله دلیل

و دیدی او ما بر قول باخدا اولی
 بر زمان قدر تجارت ایست
 ایتمه کسکی کند سی قران
 بر جرای بود کدی آنک
 قدر ایدوب قلمه سناج او
 کوردی تا جگر جرای غالب
 ویردی مالن بنی قلی آیت
 پیجه همد ناز آیدی اکا
 بنی اطلاق ایدب آل مالکی
 بقدری نالش آهید آنک
 آهیدین قلبه سوز آهی
 که باطن دو که قانچا که

مناجیه علم ایدی هم اقصا خود
 بو کلدوب تجلی شایسته
 عون ص اولم بجا دیدی
 در قی ایدو کس بلدی
 قلی آنجون بریره دای اولم
 باشی قور ترم اولم طالب
 بر نسی وار ایستین خود
 بیوریت دیدی صق قی بجا
 کسک تیر سید ویر بجا
 ددی که قومم البتد جانک
 اشرایتر دیدر اول ما کاهی
 بلدی آهی حقیه افا که

و دیدی او ما بر قول باخدا اولی
 صنایع اولم ز قدر چک یک
 ناکمان خوش قصایه شای
 بودید بودی حبیب مسو
 دفع ایدر آن اولوم ز دعا
 صد قدر راضی اولوب تیر
 که نی آیته اجابت بود
 ز قدر آیدی دعا آه سینه
 دوی حق آه آه لا خدی
 نرودا که کشی آن قویا
 دل جان طویله صنم شکست
 حق قالی کیدر ز تیر
 بر روایت زه لوم اوله دلیل

و دیدی او ما بر قول باخدا اولی
 صنایع اولم ز قدر چک یک
 ناکمان خوش قصایه شای
 بودید بودی حبیب مسو
 دفع ایدر آن اولوم ز دعا
 صد قدر راضی اولوب تیر
 که نی آیته اجابت بود
 ز قدر آیدی دعا آه سینه
 دوی حق آه آه لا خدی
 نرودا که کشی آن قویا
 دل جان طویله صنم شکست
 حق قالی کیدر ز تیر
 بر روایت زه لوم اوله دلیل

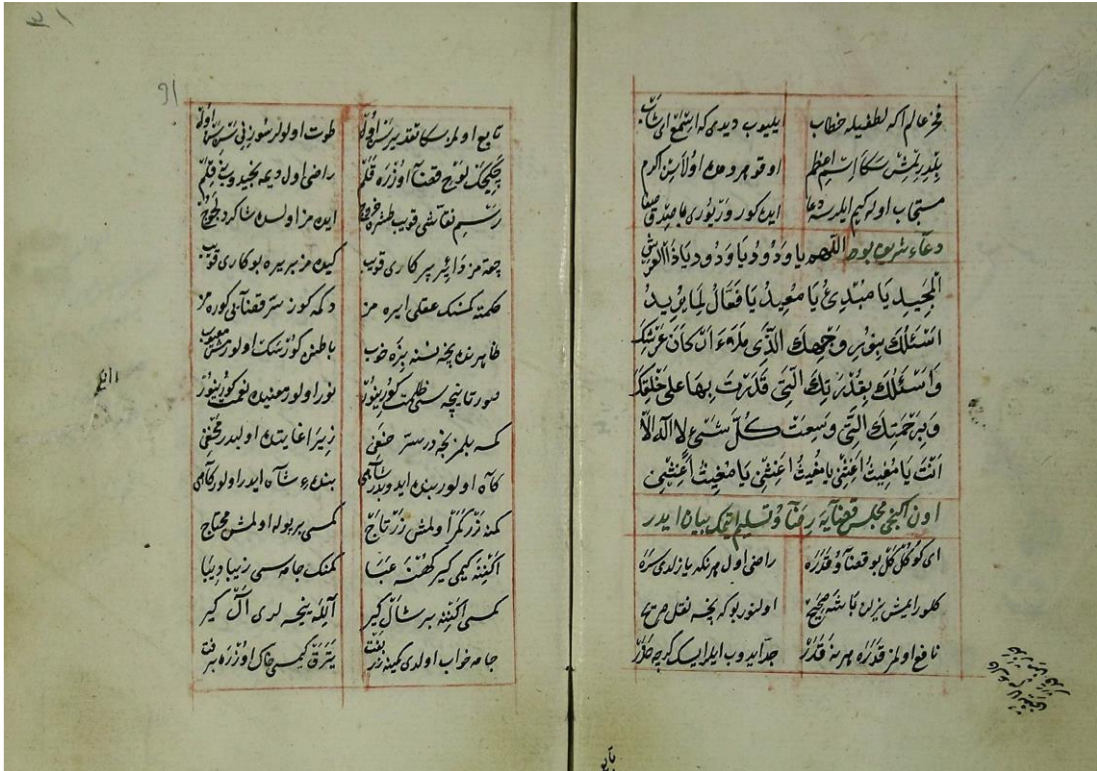

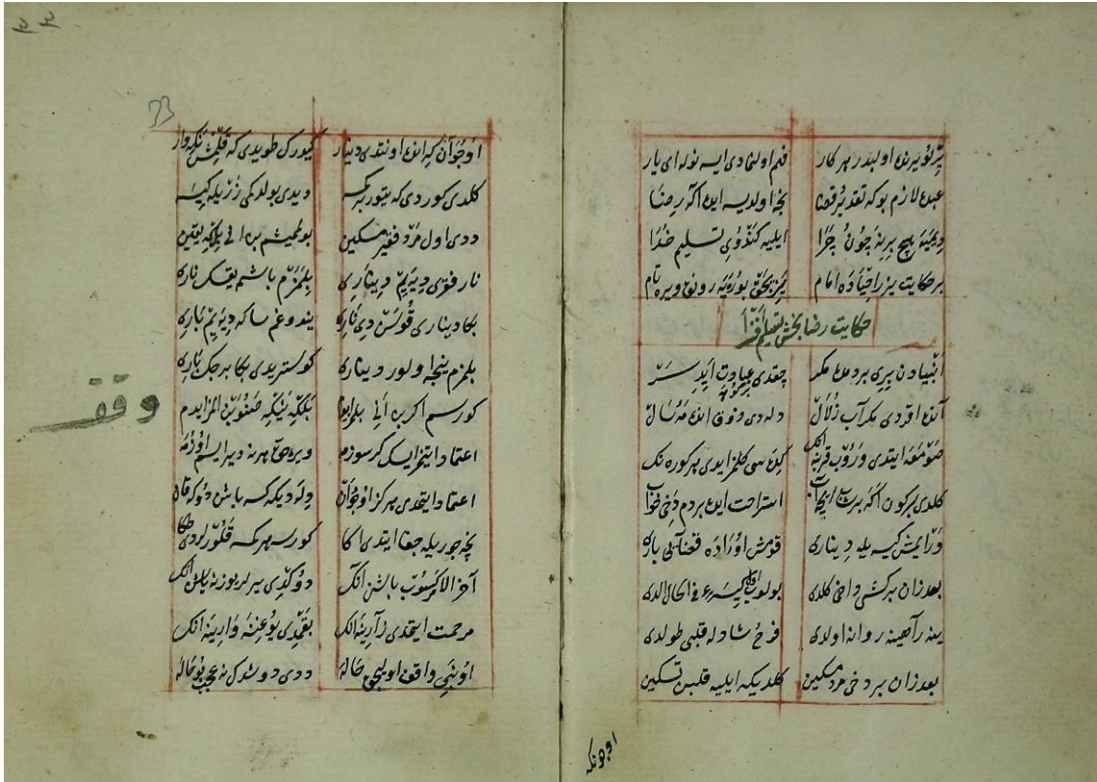
70

دید ای او که نه خرم نه دوش
 کلمش هم از خدایید وای
 مکتبم کنم او چه می سکا
 طویشم از لایق تا
 اول دعا در آن جانان آقا
 حضرت بیکل امین کله ای کون
 تیز ترش و ترا و ضعیف کن
 اولدی دم بسته و بسته
 دمیدر اولدی بر سکه فاش
 و ر و ب اولدی حلاوت
 بویدر امر کبر متعالم
 بدین بن بویدا اولدی رفقای
 ایریشن اگر یوری طور بر آن
 بویدر دیدی بجا چون بیکل امین
 کلمش هم طریقه معنی بجه
 احوال را مقدم ای که قلمی بن
 کندی کندی دن ایم ایله
 کیم او قورسه بود عاقلی رفقای
 چاه عنق قوردا آبر آن
 دستگیر اولوراکا قوردا قام
 صد قلده او قویوری میچ و ام
 کله ای تاجر بود تو تبر ایله
 حضرت سزوزه بقیر ایله
 سزوزه نشستی ذکر اولدی قام
 حضرت ایله یی بربر اعلام

بدی تاجر که خال اولدی
 بعد نان هر که حقه ایله
 بود عاقی او قدی صد قلده
 بیخ ویری بودی کولا کالای
 کورسه بر کس طویر شاه وای
 قوش اولوب قورچی آذ طویر
 بر پیش جابه کوب بنش آت
 نور دن طویش ازین بر علم
 بر بخت مرده در لیر عالم
 کوردی بو عالی حراچی ناکاه
 جانب را چه همان ایله نگاه
 بخشی قانی اولوب راه و آن
 ولدی اولدی قورچه جان
 خرابی و روی و برشته و لیر
 بولوب دو تندی و در نر و لیر
 اهلایوب تاجه کس دیدی کیش
 قانی دوک بر و ب انگلیش
 افشار ایله تاجر سکین
 کندی باغینی دیر ایله
 تاجر ایله برزه ای کان کرم
 حضرت خزا اولوب ایر و کرم
 موندن من بری آزاد ایله
 کیدوب غم غم ای شاد اندک

71

34

<p>دوی یارب او فی سکرین اعلم ایکن بوکر ای فرؤا که برنگه نکه واقف ایسه ددی آکر او کریم جبار کارخانیه سینه برکس عالم لایح اولو که قور سینه عبده لازم دکال سراره او جوانک کما قال پندره زبیر نه بولور باوکه الودی بلکه سینه کرا و غیر مقتول بیر نه زنده قضا می بیر نه ماکل الملکک و لیدر نه طوره کور شرع شرعی حکم</p>	<p>بومش ای زریه خوا و بیک سینه اولو قند ناگاه راز مکتوبه عارف ایله سکنتیله اولو نیدر بوکار انکه ایچون اولور ایسیلم نه سبیدن لو تر اولونور سیدک بر ایسه عقی ایرون المش ایسی بوکسیدن بوزره فم اولونور سه ال سن توله قانک و الیله قانک ایله ایله بیر نه اولدی بر ایسه بیر نه یز لور نه اولیدر تقدیر یوری و رضه مکتوبه ایسم</p>	<p>طوره نه دامن شرعی حکم ممکن اولور قور بر ایکن تعلیم شرعیا عمل اولن عالم اولور دو جهان ایچره حکم اولور یا آلن نه قدر کرا اولور قلبه ایتمه بیج بناییدر اون اوچون عینه ایله ده عمل صیغه نیت حقه کرا اولور اگر اولور سه عدو خلق کشک عاقلی کرا اولور فایده صفا رطه شک هنر فتنه صفا دن بلونور صبر زانجه کرا کس سکا</p>	<p>یز لور د فتر صغی الکریم بیع کور شرع بولور شرعی نه قدر جا مال اولور عالم اولور ذکر کرم صغی شمع اولور اولور ایله اکتاسیم ر صغ اولیدر چون بر اکتاس سوال راکر ایله اولور اولور کرا قار اولور هنر نه صغی ایله صغی کرا بر و قحله غیری دن صغی یوری بلونور رفیق و رفیق صفا دن بلونور ایله صغی سینی مادام کرا</p>
--	---	--	--

ایدر

<p>عزیزانم اوله بر دم سکایار یغنه باران بلاء عالم حبیب آتش تیر بلای منی جغت بر سر حفظ خدا و فرادولور سکا بر سوزد بیکه طوغوز کند و کاید خدایه تسلیم امر حق ابقیده مادام منیر بر قوتین مستحکم ارسه نبار آت لر جایه سنی یونیت بر حکایت بزه لوم اولر کواه</p>	<p>نغم اولور سکاه عالم اعمار سنی صعد اولورین جغت خلق عالم سکا ایت جغت نازل اولور سه ده کراغ یوز که مکسه بعا مز اگری وارایه سندن اگر عقل تسلیم بر قیله ضرر ایتیز غیر بر قیله صغیلر بیج کبار قوتوانن جزو آخر کاز دیون و جانله اولور سه نگاه</p>
<p>حکایت خرمشکر</p>	
<p>ددی بر بیر مکر بر دمله کوفه سینه غایتیه کیتیک</p>	<p>صدیق کندک بجا مال آدمله کوزه انج کورب نه طوتورکا</p>

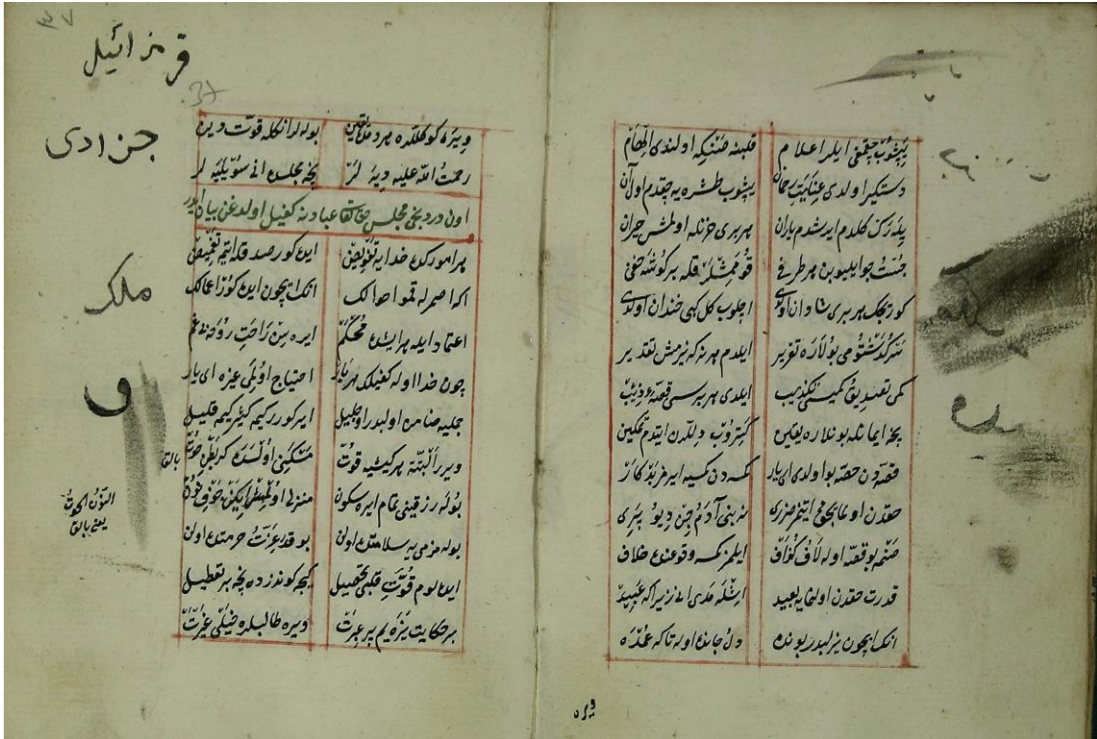
۸۵

وقف

<p>دوشروب آل ایلده قیله ایلده بیسه لرحج اولر جلا حبیب دودلر بر برسی نلو اروب خرمشک دایم سن یاراند دیم لکمانا بیج فرده هزاره ای اولورین ایشین بوقدم کتدم آره ایشین بوقدم بر بیخه صلحین اروب ایشین وار ایشین انج اولر ناد اوستنه گناه کینه ایشین بجه آدم یونک ایشین اولر چاه کندی هر طرفینه استم فارغ اولرم کچون کومردن</p>	<p>بچه آهولدی صیدا ایلدی لر بر نه ایلدی لر باره کباب بن دیدیم غوزره بولایم کار ندر بولان مکن اولور سه نگاه سا بقا کورین ایدیم بر نه و نه دم که دور و باندن کور حکیم کور که بعد ایشین ایشین و ز دم آنکرت بنه کور بوقدم بر زمانه مکر که بر چاه جانور طوتوق ایچون ایشین عاقل اولور کرده و شد نه نام او قدر سون کتارک ایشین مکن اولمادی صفایه بونونه</p>
---	--

ز قدر سورد کای دوشه مناس
 بودید و یوب او تر دوشه مناس
 طو نشور او تر بری کیم ایبر
 کترو ب قوتنی بازو یسه
 او قدر قالدی و یو کلدی اول
 ممکن او مادی بزبون اولو کلدی
 کوستر و ب یوشین اشارت
 بصد م ارقا سنه جهما نوجان
 ایندم آسانه هم ارقه اولون
 قالدی چندی عنایت ابرو
 بر زماندن اسند ورم ناکا
 پیره کو که بره مز مشوید کله
 اذ کوروم بر او زن شای الو

مخرج مشوید احاطه ایته
 کله اندیشه بد طولدی کو کل
 چینه فریا و فغان نوره و آه
 که تک اولدی اصلا خبری
 بونه آج اولکه جائز اولو
 بشکدم تو به و استغفار
 او تر کن بوغم اچینه پناه
 عظمی باشیم جمع ایته بنم
 ددم ای قدر ب و ددم
 انکی دروی کجا او شدر ک
 بکا کلیمه ای کج اولکل یو
 دو مشروب طالع دون شتر پی
 ریحی بو قلمون روزا و کس

قرن ایل

جزادی

مکد

و

السنون کیوت

بیت باغ

و نیزه کو مکنده هر دو مکنده
 رحمت الله علیه دیر لرز
 اوان دردی بجای مجلس صفا عبادت کین اولدغین بیان
 برامو کده خدای تو یقین
 اگر اصرار قوا احاک
 اعما و اید هر اید حکم
 چون خدا اولد کینک بر نای
 جلیه صامن اولد را اولد
 ویر را البته هر کینیه قوت
 بونم رزقینی تمام ایره سکون
 بولم نومی بر سلامت او ان
 ایرا لوم قوت قلمی تحصیل
 بر حکایت نریه لم بر بخت

قلمه شنیکه اولدی ایضام
 بشوب طشره بر قدم اولان
 هر بری جندله اولمش حوران
 قوت مشکله بر کونده صحن
 اجلوب کل کی شندان اولد
 ایدم هر نه برمش تقدیر
 ایددی هر بر سستی قنده ذوق
 کیزوتیه دلدن ایدم کلین
 کس دن کسیه ایره نیک کار
 نه بنی آدم چن دیو پیری
 ایلمر کس وقوعه خلاف
 ایشله مدسی از نیرا که بخت
 دن جاننا اورتا که مکنده

<p>حصه بخش اول تمام اول اول اول حکایت شیخ بلخی قدر کرده</p>	<p>حضرت شیخ شریف بلخی دله دی که وره چو آید اول بدنگ در لبر کا خا تو نه یول اچون زاد زاده بون ودی خا تو نه حاجت بر تو دد کا شیخ سیرک بچر ندر تو کو لکرک عشق یله خا تو نه بچی تو کند کچون ایله طلب اور خاکه بکا جان ویرودنی سکا اینقدری رزقوی بتم بزه دن روصکره قیل اولاد</p>
<p>جمله دن رزقنی اول آیت اولین جمله سندن چونک منین نه ترود که ضحان مولی کن لوم سولید همین عون زاد فر قوت قلبه بر همین بو طریقه سلا ویردی کتد لرایکی سسی خا ل طریق اعتمادی کشتنک ثولید کرک قوبزم کیسیدرک قلبی تو بزه ای لطف عیم فردا که کده روب صفت ایندی قوت زاد فر قوت قلبه ایام اون بفرجی خا نصیبه زوال حال اولدغی بیان ایدر</p>	<p>بزه ده اولسایر و بن سکا بره شور می بزه بو صفت غیری صفا مندن اولدور بزه هر ده اولسایر هر مکر عشق که شوق تو نه قلبه شاد و سرور لبر کور فرخ خرم بحر آن رفیق ابرو آنکله کمال کینه کرک بر آدم کتکد ایر قور قور نظر رحمت ایله بکا قوت اولد قلبه ویر لوت عیشم آنکله اولد ملام اولدغی خا نصیبه زوال حال اولدغی بیان ایدر</p>

39

<p>میون لرا بچه اولد فایان دفع ایدم تا که سنا بن جانک مصلحتی ووشدی وردی بچکم قوسدی نصف دخی اکل جانک اکل ایوب بولد صفا جانک بینه موردم اشقدم خبر لیا بعضی مصلحتی کندی اکل شخص ایچون ایوب بینه کندنگ ویکینی اکل ایچیش بینه برک لاشو یلد ووز بینه ایچون اخی فرج ایچک مجلس آخزه انان کیس لوم بزه نقل ایلدی که عبرت اولد</p>	<p>یومشله بهر بری شاه لایق پرستین ادم اهر دم اکل اهر ووب نصفی قوم که اکل شو قدر ووشدی اودم اکل بر بری کلش ایمنش آنی کلجک بولدیم اکل اکل دد لوانی فلان اکل اکل قسنت روز اولم قسنت هر کسک حتمه سی دورا و اکل ستر کشت اولوی بو اکل اکل حتمه بچک اولوی چون فرج ایچیم بر بچکایت دخی اکل اکل واقع اولدی بوهه بر اکل اکل</p>	<p>ایره فلان ایتمه نصیب کوزا نزه که تقدیر اولد راولان نایم کاتب قدرت یزالی بینه بینه تبدیل ایتمه کیسنگ کسه نصیب بینه کاتبی قسمت اولور بر دانه کاتبی بردانه اکل نصیب بزه بردانه بو حال اولد ایچک بچه در حلقه شهادت کمال حکایت عقیق فرما</p>	<p>اکر بملک اکل بر غیری حال ایرشور آخه اولد اکل اکل هر بویو باه کشینگ اکل نزه که نزه اکل اکل اکل کسه کسه نصیب قوم اکل بهر بری واصل اولور جانک اولور مش وینه کسه نصیب دیر لوم تا که سزه ویره یان بینه دافع اولد بچه کمال کبر روی بزه حتمه هر بار رنگی زکیب بونی چون خود دیر فر چون چاکر اکل نصیب</p>
---	---	---	--

نامسن

بسیار این نظر اندر اکا
 نماوند که ایسه که قول بود
 حبّ فی القصدین فانّ نکل
 اکرا و سک یکل بچکن و نکل
 امکل آخر اولور جمله سنا
 نه قدر اهل مو او قریه
 جذب ایدر قلمنی اکثر صدق
 بود حکایت اولد دعویه کوان
 حکایت جاریه بر طرف اندر
 حضرت شیر ضایه هر کون
 بر جوان بلکه دوی که ای آه
 حبّ غلامی ایدر قبول
 اشدب چونک بن انون بوسور
 مدح ایدوب هیچ مجازت اکا
 صدق ایدر تمام حق قبول
 یوق بره بیکه یوری جورکی
 پنج پیکر بیوت استیبت بوسنی
 اولورلق ایدر مقبول آت
 حبّ القدایت اکثر لقبیون
 چکر آخر اذ التبر حقیقه
 ویند جانلد اولورس بچاه

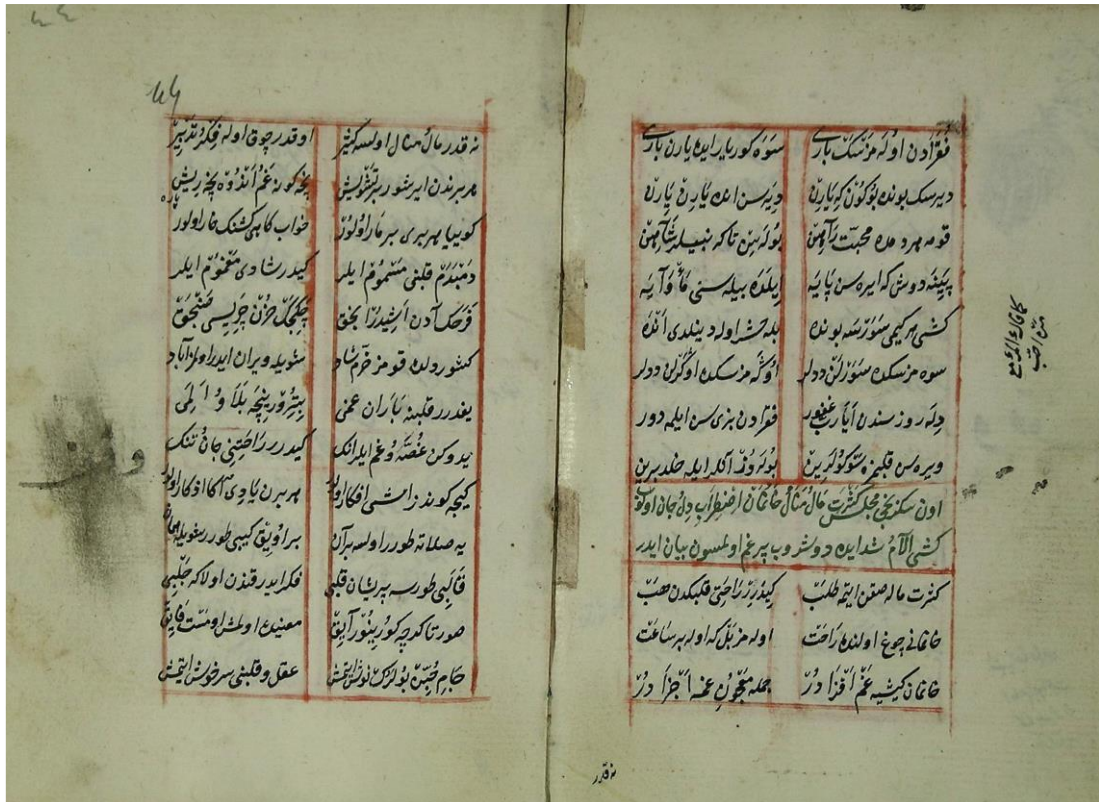
خال بکلیغ بیان ایلد
 و دی الکان کرم دی سکر
 بوشیچینیند دیری او جوان
 جاریه لطفند دیری فی
 حبّ فی الله ایدرم بنده
 اشدب بچکن بوجوانی او جوان
 هر طرفدن اولر حبّ الله
 صبر ایدوب کوره نوم آفر
 حبّ فی الله در رفوع ایتیلوم
 بویدد دیوبنی خاموش اولد
 کوز بچک جاریه چون بوجالی
 قصور سینه نه نقش کلام
 خوش کلوب چون اسد الله
 ذکر اولدرب عیسان ایلد
 حبّ فی الله ایدرم بنده سکا
 حبّ فی الله ایدرم ساکار اعان
 سکا انصهار اینیم مانه البال
 بچکر اشدب کلسه سسه بچا
 و دی که اولدی موافق اولد
 نر زوا او یلینه خوف الله
 نینه ایدر کوره صبر در اولی
 راه صندق بر غویب کیمسلی
 خوف خشیسته در و ذطلد
 سوبیلدی اشدب ن اقولی
 ایلدوب قلمنه ویردی آلم
 ساکار اولد قری انبورا اینه

وقف

کار اولد

۴۹

ز قدر مال من اول ولسه کثیر
 هر برندن ایرشور برتر نشور
 کویا مهری بر مار اولوز
 دهمدم قلبی مستموم ایله
 و صک آن ایرشور ایلی
 کشوردن قومز قزم شام
 یغدر قلبه نار ان عمنی
 یه وکن غصه و غم ایله کنک
 کیچ کوندر اشقی افکار ایله
 یه صلا تهر طور اولمه بران
 قانلی طور سه برشان قلبی
 صورتا که چو کور بنور آری
 حجاب حین بوزکن نوز نشور

فوادن اوله مزنسک ماک
 دیرسک بوندن بون کور مایله
 قوم هردهن حجت را کون
 پیله دوست که ایره سن پایله
 کشی هر کیمی سوزنده بوندن
 سوه مزنسک سوزانن دوله
 دله روز سندن ایان غنچه
 ویرهن قلبه سوزانن کورین
 اون سکنجی جگر شست خان مال جان افکار
 کشی الام شدایه دوست و پیر غم اولسون بیان ایله
 کثرت مال سندن ایتمه طلب
 خانمانه صوغ اولدنا راحت
 خانمانه کیشیه غم افزا در

کیمی سوزنده بوندن

نور

<p> او قیوب یزد و عنی بلوا و لور نزا و قودی دیو سوزشک اکام صا و کلکی بو سوزم انصافیت آزا و لورس کشک کشفالی بکدر ریویغ اولنا لاهی اهل ادراک و لفظ هر لور بر کجایت یزه لوم شاه لور </p>	<p> سکا بر بند این لوم ای قوله ودی اول که علی الزکریا ودی اول عارف داناکلسک بیج ایروب باغی او شعله و سکن استخبر کجایوسوزی طور دی بیج ایروب باغنی ت کیم آید پیکون کجای عزیزه شکوا ودی لطیفه عزیزه شکوا کورنجی کوره کراون باغی دیز اولدک حرمین یقشک ودی اول که ایاکان کوم کسکک منوی بوغیش اصلا کیدجک نابینا قورتلدی </p>	<p> سزه ده کزدو کینی بلوا و لور او قودون قوی بکدر کیم انام فکر ایروب قلبکی و ز صافیت راحت ایرشور آنک بابلی کچور و زنده بیج شاهی دیقرا و عیینه با نیر لور احتیاج اولرایسه زایل لور </p>	<p> حکایت صدمه خوش اولور دن بر سزه بر نادان دیر لیدی باغی غم یقشک دیر لیدی گامی قون باقیشک استرا نشیر کا و خردن عا جز ایتمدی عزیزه بر بار اکیون بر کلور ایدی نالان حور و ن او تجر س یقشک که چتاک قینی منویشک اکس اولدی شکایت سزده ودی لطیفه عزیزه شکوا </p>
---	--	--	---

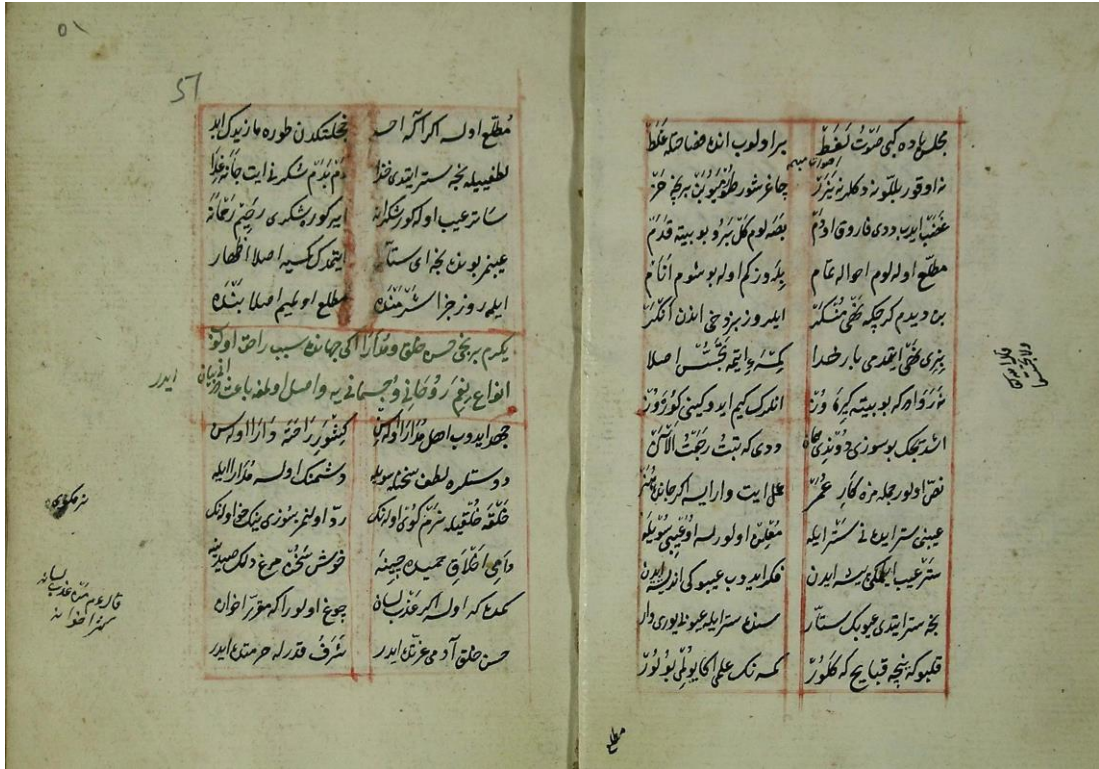

شرح خرم اولوب اول نادا
 کورن کيسه کندی خندان
 وارنجی مشکینه کورسکه خندان
 خنده بی بویله طور روشن تر
 شمسار اولدی بنایت طفا
 بجه جغتدر ایلد دیناری
 کتیر ونب ویردی کور اولدی
 عذر خواه اولدی نوز اولدی
 عفو کونوجی لطف ایلد کرم
 بنم کسکلو که قلمه سین
 بویله دیوتدی پشندن زره
 کوره اول لطف کرم ضایعی
 عذر که ایلمشم جمله قوت
 بزان کس که رفنا کس
 عکلی دفعه ایرو باده کال
 دلتور ترقی ایدوبن و کال
 کندی اولوجی که ورد کندی

بزم ایچون یورین اولدی
 خاطرن بویدیم طیب اکر
 آق یون ایچن اولور آد
 نوزیر اولر نازانیر
 برکولکن بیخه بیک دینار
 کشین شویله کرک فتم کمال
 بزی کور کر بر اکیلی قی یله
 قدر ایچن کله ره مر اکرمت
 بزه لطف کر مکلای صحیح
 بجه ویران دله آیا دایم
 سبب رحمت اولد آخر کار
 بیکر چه مجلس ستر حوسله
 کسکک عیبینه نافر اولسه
 پچه وحصیله بجه ن بولسه

راضی یوزنر ساکیر و بکل
 زنجب راه نذابه کندی
 بیک فلوری یه قیده برده
 ذکر واریم ویره نیشیر
 ویره اولغانه حبیب باره
 بینه موله سی ایچون خاطر نال
 دلم تر نال و ز بیکر نال
 یرو لی ایدر ایلد یا خور مول
 ستر نصیب ایلد کور کلوت
 کیوب روب طهر سینه خا دل
 بول و زانکله دار قرار
 بول و زانکله دار قرار
 بول و زانکله دار قرار
 بول و زانکله دار قرار

شهو دل که کینه و کدنا آج
 ایله هر کشتک سر تا جی
 کله او صاف پسندید اول
 جمده خلقی آنچه تمام عطا اول
 اشون عاشق اولر کجا کلا
 جانچی پنجه کشی این غذا
 اکا عاقل و بیرون من نام
 در کرحه ویره قربت نام
 بر حکایت زن لوم ویزه بی
 بولر کوه کلا نکلر حکمین

حکایت یقین افزا

جمع اولوب بیرونه ایلر فاه
 فرخ ایروب هر بره سی قنر زمان
 اچدر کج معارف درین
 بیچدر لر جلیب عرفان درین
 دو کوی لر پنجه معانی کورن
 هم اشارت نکلر کج زورن
 او قدر اولدیکه بزل ایتار
 بزجی پرایله شعوق انوار
 بوره یه ایردی که آخر حکایت
 نینک تا وصل اولور من در کجا
 هر کشتی بر سوزه آغاز ایتار
 معرفت دشنه پرواز ایتار
 زنده راتدی ای شاهن دل
 کتوب ایملی خاانه شزل

سویله

سویله هر بره سی ویزه قدر
 کشف راز ایلدی عوفانه قدر
 ددر بعضی صدایکد صیانم
 ددر بعضی فی اللیسانم
 کسی دید که او را داؤ کار
 کسی دید که سنی مشکور
 کسی دید که سچ مینور
 هر کشتیک سوزی غایب کور
 ددر این عطایه نوبت
 سوزه کلدی ددر این عطا
 بیور لر سر این لوم کشف عطا
 ددی که جمله عبادت عطا
 ایستد لر سوزیله که ایرت عطا
 حسن طیفله عارا بیز اول
 حکمت عزت به یولای بول
 شو که خلقید هر ارا بیلر
 کندی بزق و لیر آرا ایتار
 اکا عاقل بولور قدر شرف
 پرا لور نامیلد جمله طرف
 اشد ب جمله سنی سید ایتار
 هر بره حرمت تعظیم ایتار
 ددر هر بره سی وار ایله بیز ایتار
 رضی الله تعالی عنک کور

ابن عطا برولیان
 و عاقبت بنده

یزده

۵۰

او تر ب خواج پنه ما پند
 کوردی بر کوه که مکر بر والا
 ایله یا پنهوب اوله لاری
 کینه وار و با کا ایته نظر
 سونیشوب بلدی متر او کا
 زازار اغدی افغان ایته
 سوزنک سوزی یوق بندر
 ددی بل حالوی ای خواجه
 جاریه دوشتر لر اشند
 سن بلورسن بزم آوازه
 محبت ایله بزم حالزه
 قبی اولدم کرب آزاده
 سنه دی بو حال کر فمار اولدم

عالم سنن کچوردی فوسان
 کوستر و غلوه پنه مکر له آل
 کزور بر جاریه ویش بازاره
 اول بریه دکی جانه بکیزر
 بیچکن خواجه یا ش و کوه
 اشدن دلدری جوان ایته
 انک خوننده بوینه زدی
 بزی بیله لر بر سکه
 نیلوم بویدله بزمش نشن
 دسکله خوه کفن بزی
 شفقت ایله قوا خواجه
 ناز پر ورده کشتی زاده ایم
 یاردن آیری دوشب زار اولدم

د
 د
 د
 د

۵۱

ددی بر بونک بیک چینی
 بر دیوم صاحبی ورور
 اش بیک بوسوزم او کتور
 اشوب زوچ سنک بوسوز
 بیجا اولر که کوه سلطان
 ز کورس نو ارجب معزور
 اگر اولیدی مرادی شرعی
 نین لوم باری خراب اولدی
 لطف ایروب بقیع عزیز معزور
 بویددیو کرم عزت تیس
 کوستر و ب قافله اولدی
 خواج کز قلیه فضا کز اولدی
 کلوب اخوانیچ ایته تمام

ویرورم کر ایچ بازار ی
 نو کوراصی اولور سنون
 او تر رشیدیم شموی تخمین
 دوشور ب لطف بقدر بوز
 ایله ایته دراکا فرمانی
 صیغ اولدی مشهور
 رد اولماوب اولور دی
 کیسه حین ویرمه دیش
 بیور بکلی ایستون مشور
 صیغی الی ایتر شور اول
 ددی توغنی ویره رت بکلیل
 سکتید در و فطولی
 یینه دوندی اینه کلای او تمام

د
 د
 د
 د

د
 د
 د
 د

ادریل

۵۶

<p>دوی کاشن درله و دوکل جان دوی ای وای بنه کور دمی طرخ بولشوب اولدی اوک کیدرک طوروی برمن سترام سوتیلدی دلون نه درسه صفی دم اولکرله یاد ایتدی پراولوب الگده کونیکان انشیدی ده شرایدی تحفه کوش ایرن کنده دن اولدی نارسر تله اکی مجونلر مهر بریسی بلوز اولدی اود شوق کشت خرام ایلدیلر ددرلریم نرکون ماه سنه</p>	<p>کتر دیا کونتری ویردی آن نظر ایدوب کوریک دیم سنی یوزی او سینه دوشن خون چیم دم نیدی او حال اوردیم بعد زمان باشن کله غمی اولشوب قوشنی فریاد ایتدی آه افغان غریب یولده جهان زهرن سی چاک اولور ای نیر او قدر ایلد لرناش زار چیم دم نیدی بولدی بونلر سنو نیوت دلا نیکه اود بشکیوت فتح کلام ایلدیلر نکر کشتیمی بری بپر سینه</p>	<p>بنی آل دیونجه آل ایتدی خواجه نک قلبی نرم ایتدی بیج ایدوب خواجه لاله ای اکر بر حانه خلوت ایتدی ایرشوب خواجه توفیق آل قنی بر بولسه بیک دنیا شمدی اول جان بنه نیر اولدی چیمیل بوندن او تر دی و کلا کونلر یخچن ملکه بر کون آه واهیله کوز بازاری دیلیران کوزی کریان ناله بلده خواجه اودا کون کرم فرقت زو جیسی مجون ایتدی</p>	<p>دیکسی بشیری پامان ایتدی بر غوث کولکله بر سوز کلام کیزن جان سنا ایتدی کسان چیم حرمت چیم عزت ایتدی ایتز ایدی اکر شهوتله کلا دیردین دیو ایرکن زار خوف حقیقه درون طولرس کسه ایر کورده اصلا بکار برکشی واکه شیران مجون ایر کور کولکله آه زاری وای ستمی دیو ایله افغان معون لطف مروت اکر تم حسرت سنی دلن خون ایتدی</p>
--	---	--	---

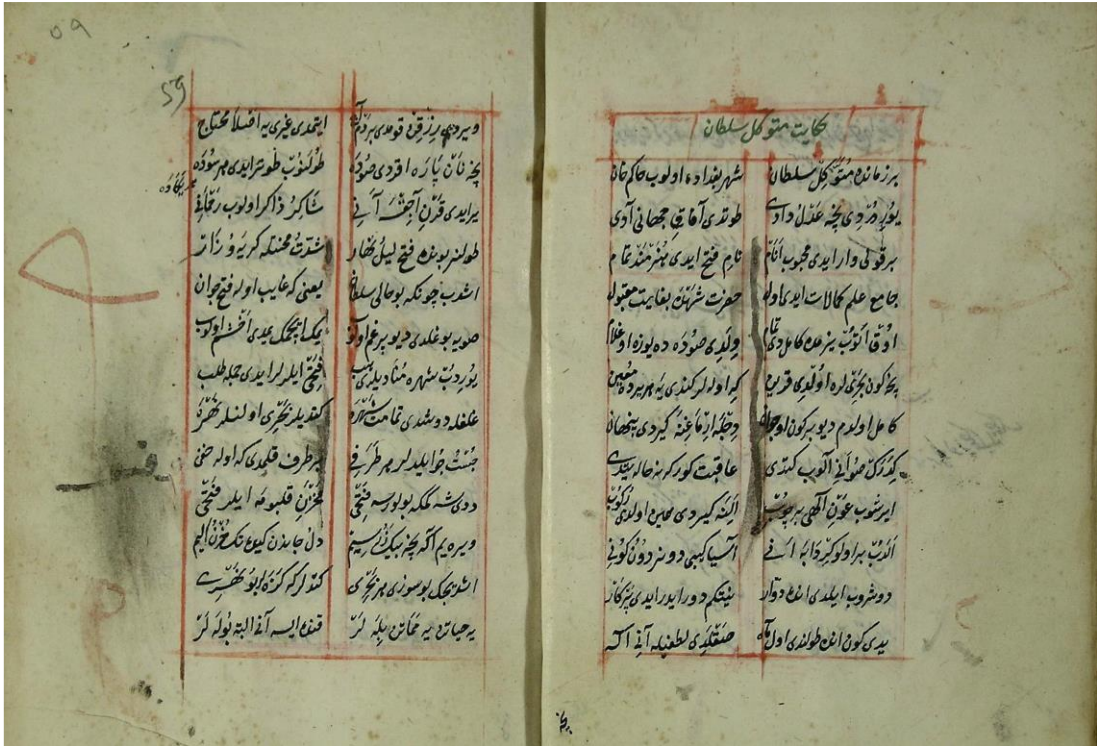
کوزن

57

<p>چون ایچون ایله رای تقدیر یخ کون کعبه ایروب کلدی اوترب حه تین زا اولمش اوترب سایلدیلم فخر کلام سولیشلمدی ندرکندن کچیک اولمشیدر نه اولبدردی اولمش ایکن بچون اولما نه ظهورایتی ناولوی حاش خواب جهل ایچره قوم بیدار کولکل بیز حجت صحیح سن دوی قلمی بود سر نهان ایله کرایه ایتردی احد نه طریقیله مجازات ایله لوم</p>	<p>ایرشوب ارقعا و تقدیر کولکن راهر و اولمش حرم کعبه کورس اوکشی یئینده واروب ایله بلدی تمام پچاسرا زین راز اجدی کفارک قتلده بچون سباع سابعه اولد بانه کلمات نه اوله صکره که قتلده بخت بنزه بوسری تمام اظهاریت کشت ایروب پرده رانک اشدب اول کشتی فخر ایله بزه نه لطف کرم که حد بزا کاکایجه مکات ایله لوم</p>	<p>ایچکن جام جماعتی سولیدر که نیش باره ولیدر وطن این سکر کونری جقدی یول بچر قدیم کلیم کور که نرا ییدی ظهور پیئنه دو شمش ایش کلدی کاه خوابره آخرت ایله کوزدی خلق ایله رایلیدی اولدم قتل ناز غنچه اوله اولتد یقین خوابره حازه سینه ایله کوزدی اتمل صحت ایله بچر پیمان بچون خواب بودی خوش حال دکه دیکه وره چ ایله پیئنه</p>	<p>چکلن یار بکلا و ایلی کشت ایروب بربر ناسکر خواب بیدل کون طوزه کول ویردی خواب بولر بچر دریم ایلوب ویردی بولاره پیئنه کولکن خواب کور که ایچران ایله بچون الوب اوزدی یولنده اولدی روانه اولد بیرق خواب دردی سکین جز اولوب بچر کوزدی کوزون بچر عالج بیمان کار کسین بچر ماحله سال کعبه سوادسی دوشر خاطر نه</p>
--	--	--	---

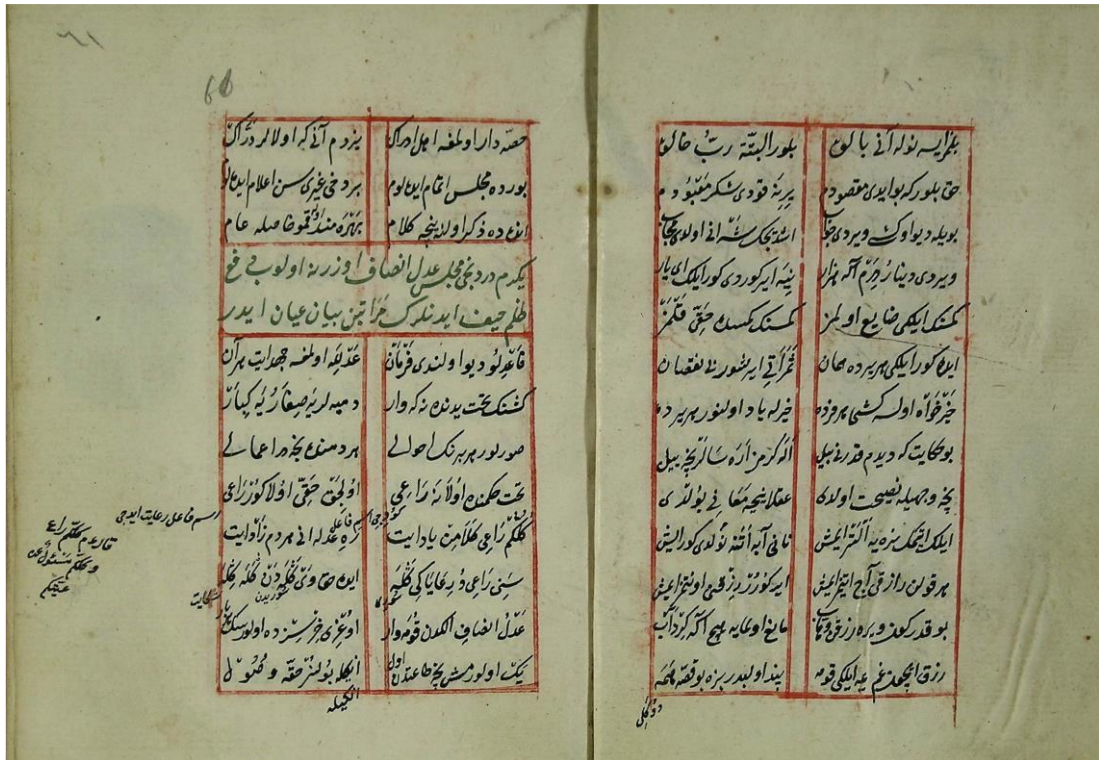
ایله لوم

برو لاور کز کزن بولدی	بینه و زوی تمام بیلدی
مژده کانه بزن تک به جودی	شده کوردی کانه قنن قود
بخزور قهر ایلد شاکه جهان	ایلدی قه لکره فخر روان
عزت حرمتد جلبرسیا	کتر و ب ایلدیلر شکر آله
کونجک شاکه انشا و آله	ایلوب کل کبی خندان اولد
بخ کون نغمه اصفنا ایلدی	خفتی نیمکه حکم ارا ایلدی
فتح ایروب فتح خوان لغت	ایلدیلر بینه نوع حمت
یلدی آج و حکم دیو جوان	اکس ایتیز بجا لطفه نانه
دو شنه شویدیلر ایلدی اول	بو منکر راجه جوان اول
دو شنه ای شنه عالم نانه	اکس ایتزدی کور اولر عا
لرئی آب اوزره کلور دی نانه	اولدی کونکر اولیرم صایم
یزلوب اوستنه بر ناز نانه	دینلوب یعنی حکان این خانه
صوبیلر بولدی کلور دی مردم	چکرم لغت ایچون غصه و غم

69	اولدی کون کر ایلدی بجان	رزق کیمی سمدی زانج کرم
اندروب شرنه لیلی اول صین	اندجک بوسون بجا کز اول	دجلیه نانه کیم اندی کلنسون
عوفن شاکه قنن بولسون	اشدیه برکشی کلدی آن	صوب با صمیمی او شخف کلدی
دو کون آغش ایلم اول نانه	بیزن نانه مولف اولدی	دو شنه اول کینه کیشی کز
ناکمل اتمکد یازوب ایلدی	ز اولیر اولر بو کاره	نر ایلدی او کرم و باغش
بزه قزیر ایت انه بر برب	بو متول اولر فصل حادث	نه ایلدی ز کور لیه بو کار
دو رای ایلدن بری جوق قوا	بدر ایلدی فلو م صا اولر کوا	ایلکی ایلدی ب استر خوره
صایع اولر ایلر شورش بر غم	بجزیر ایچون اولیر ای صانه	سوزنیشور بولدی جلیسان
بغیب	کوزره ایلم خیا اولور آن	بیزین ایلدی کراتر دم نانه

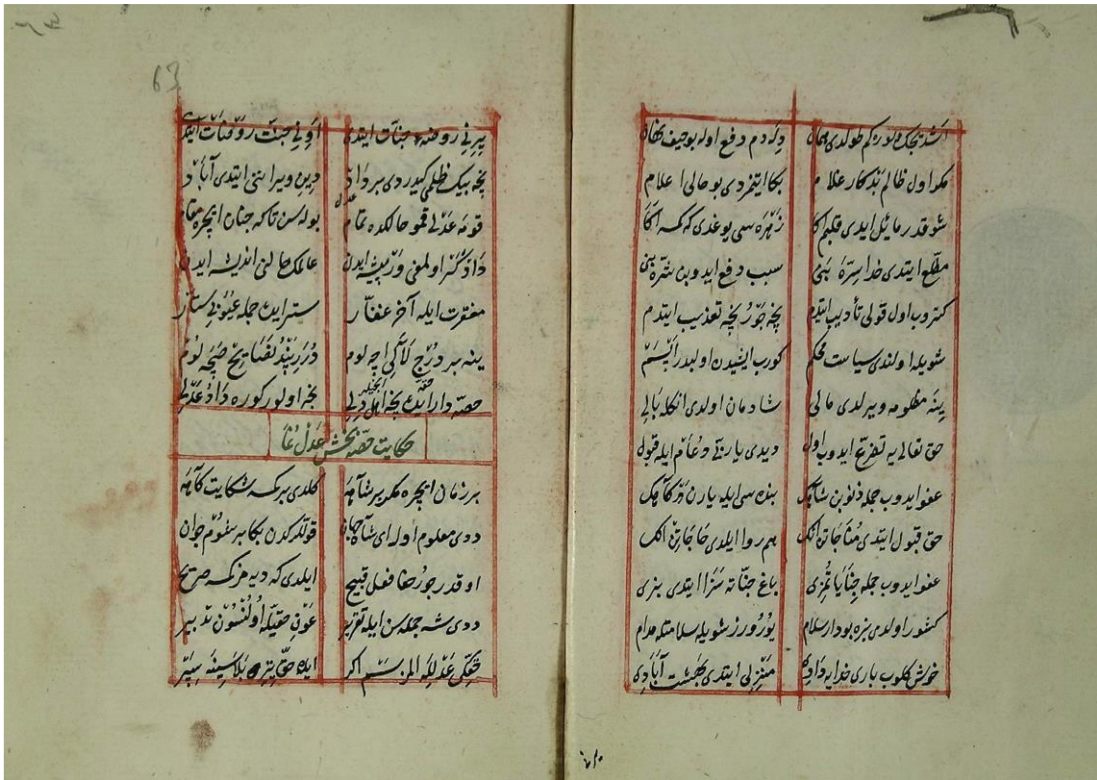

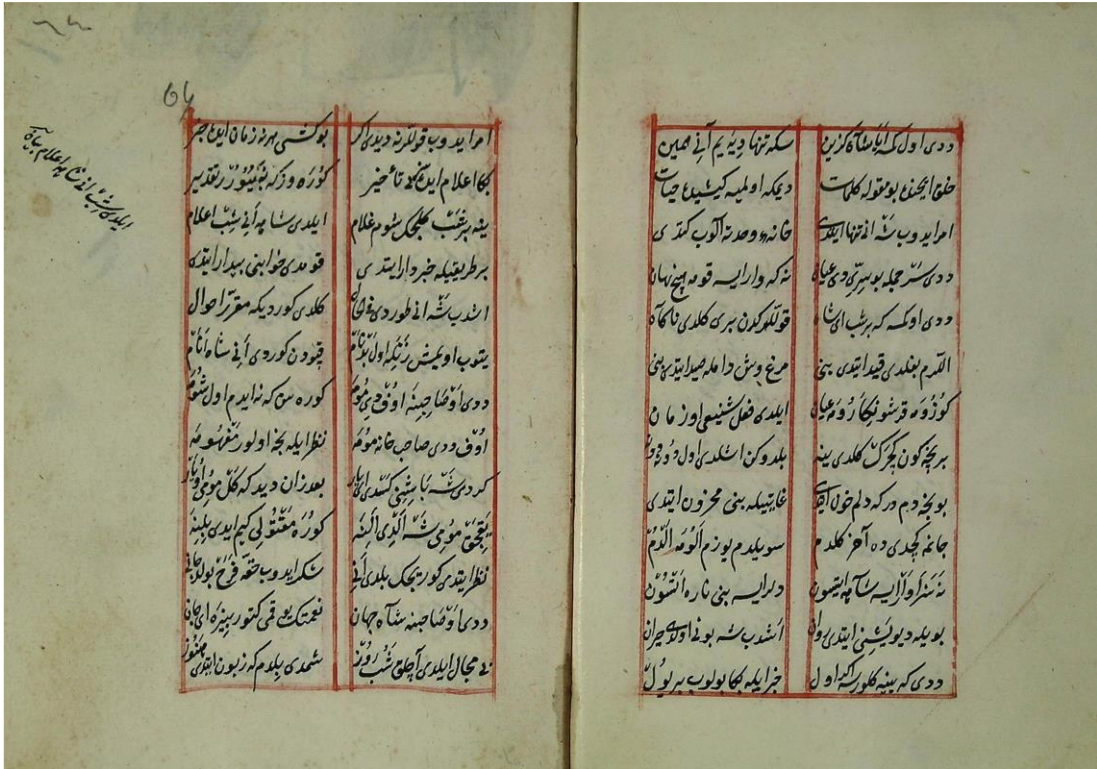
62

<p>دو کشته برکت او پیش این بود طوره کلام انی بو علامه جان کدر کز بولد ام انی بر جان نیم اولندی انکس بچین اولدی شعله قید لر اولدی روشن نار حنن اینوب آه ایلد قید بندل تیش ایز بر ظالم شاه اسلام ایسکی شاه جهان چاره ساز منی خود ترنج بر بر فلان بنیغ بزی بویندی مالک الدی و غارت ایندی کتوب بودده مجوس ایندی اوکش بود نظر ایندی</p>	<p>بر حکایت نزه لوم پر بوست حق معین ادوب ایدر سلیم حکایت داد افزا بر زمان اچره مکر بر شاه عرفی جور له آفریتدی اولولردن برسی روآد فرخ خرم شان اولمش دوی اول کسه نزن اولدی بو بوحالت بو مقامه و ضول دوی کشته فضلی خا اولدی دوی اول کسه بوی فضل آل یک بر کسیه بویند دژ جاست بو مقامه نزن اولدی آن لیک دلا و ز سندان</p>
--	---

ناله جان کیدی قول غره بر اولدی
بید الدم بنیغی حیوان
جیشش ایوان انک کویا نر
تصدایه وب کرم کابو یوم
بر کسینک بری اولمش کون
دیند بر نه کورس سو میله
کوز چک بیزی دوی کوز حال
درده چاه علاج ایله جان
چکرم ایله بجا بر تدبیر
دو مشروب ایتدی قام اکنیز
بیز طور یله حمارت ایتدی
جلا سندان بزی مایوس ایتدی
بیز دلسوز لکمه ایتدی

میسوز

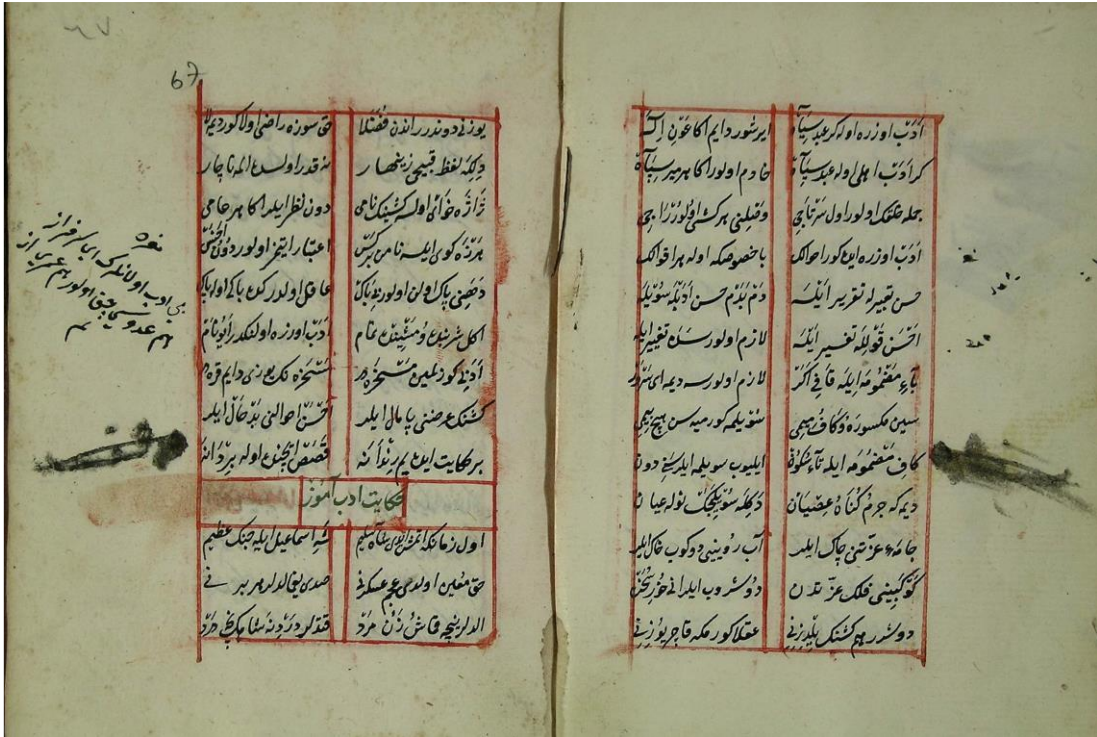
شد و ب صاحب خانه طوری
 بدی نشسته غمی قوت بولوی
 دوی او صاحبی که زینهار
 طریقی سون بهم بورانی بیار
 ستموز کسیه ایتمه ارفش
 کوره لوم باری خدا کزینش
 دوی او صاحبی که جاه
 بزده لطف ایلیوین ایلی بیای
 هنوز مانع که سخا و تداقر
 بیجی بیتره میورد و کز او دم
 موی سونیدر کز دو خط
 ایله و کزینجه حد تک عتاس
 موی سونیدر کز کزینجه
 کند و کز ایله کزینجه بیروا
 قتل ایلیک بیتره سخه فرمان
 ایلمدن ترا و لایق و ضر
 شوی آتوب بیتره اول شخصه نظر
 و د کز که میوری او کزینش
 نظر ایله و ب بوزنه بیتره او دم
 حزن نخدن قوا آزا اولوک
 سکر ایله و ب جته تمام شاد او
 در سهیل لوی بوا حواله عجب
 بعد نهشت نانی اولدن طلب

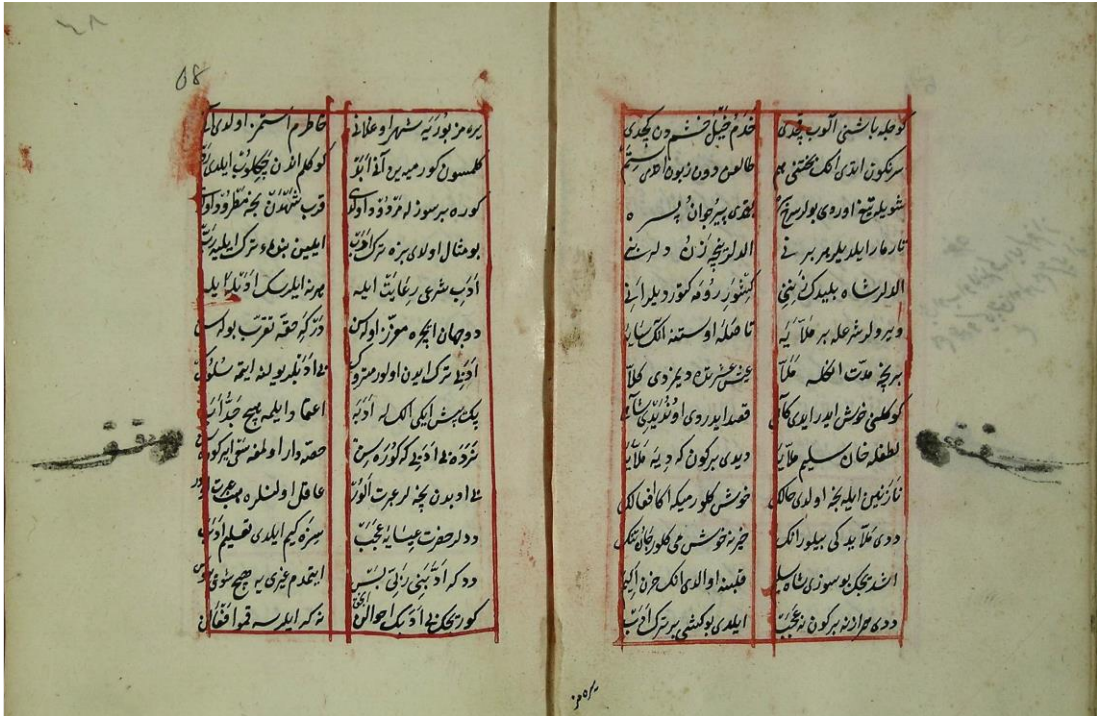
۶۰

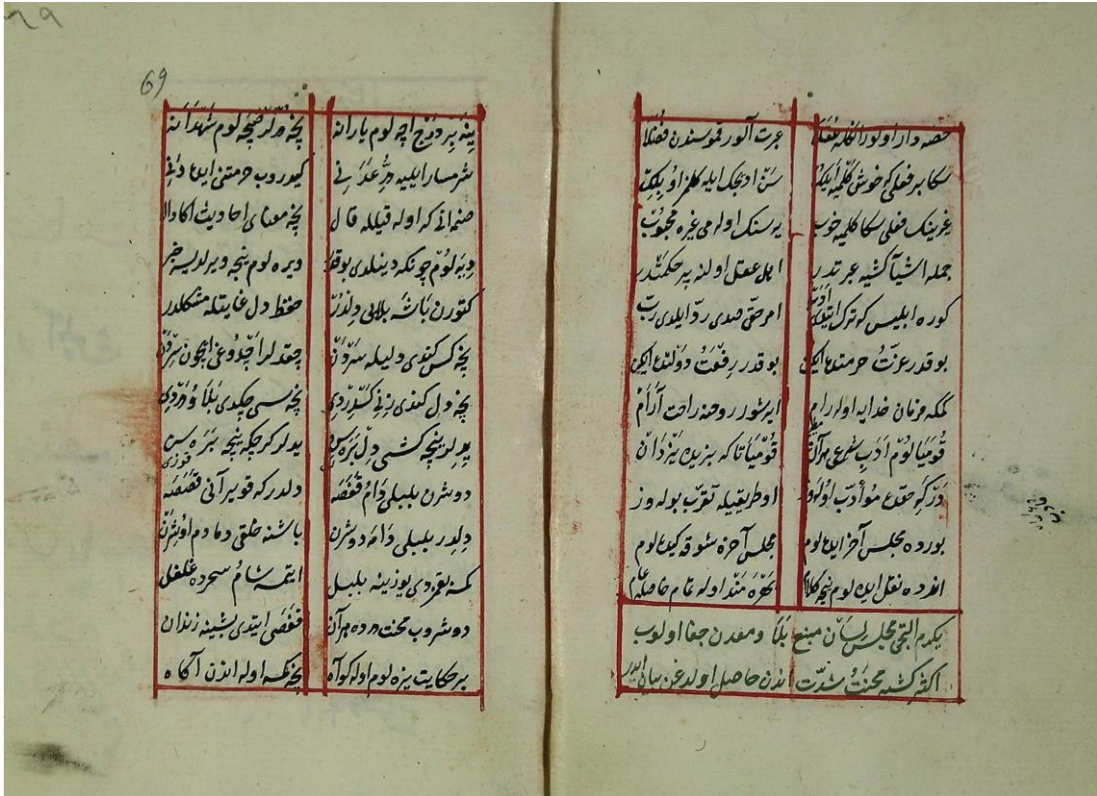
بزده لطف ایلیوین ای شاه جاه
 کوه کلر ایله لیک کزینش
 دوی اولدن که کزینش
 مومنه اوف و عیله باغ اولدم
 کور بجا کور زده شکرت سینی
 نعمت ارشاد که الله علیهم
 او زمانه کزینش ای لایق بیتره
 خضعله طایفه اولمشند
 بودید و بیوشه اکا و بیرون
 او بیجی شویله اولوشن لایق
 کشیدن شویله اولوشن لایق
 بیتره کزینش کزینش
 کار کزینش کزینش
 کشت اولدن لول بوران سخا
 قور سروب غصه و غم آنرا
 حکیم اولدی له قتلک ما نعل
 بنمیتیم کیم ایله اول آدم
 او علم اولایمیکه میردم او
 بجا حواله اولوب شویله
 آکل شربت اولدی صلا بیتره
 حمدت بیتره و روی و تاق
 او دخی اولدی بجا بیله کجا
 این لوم کل بیتری بزه انفا
 بیتره مجلس بیتره شور اولدی
 عدل انفاق این ایله بیتره
 اولمشند در جهان اولوشن

۶۱

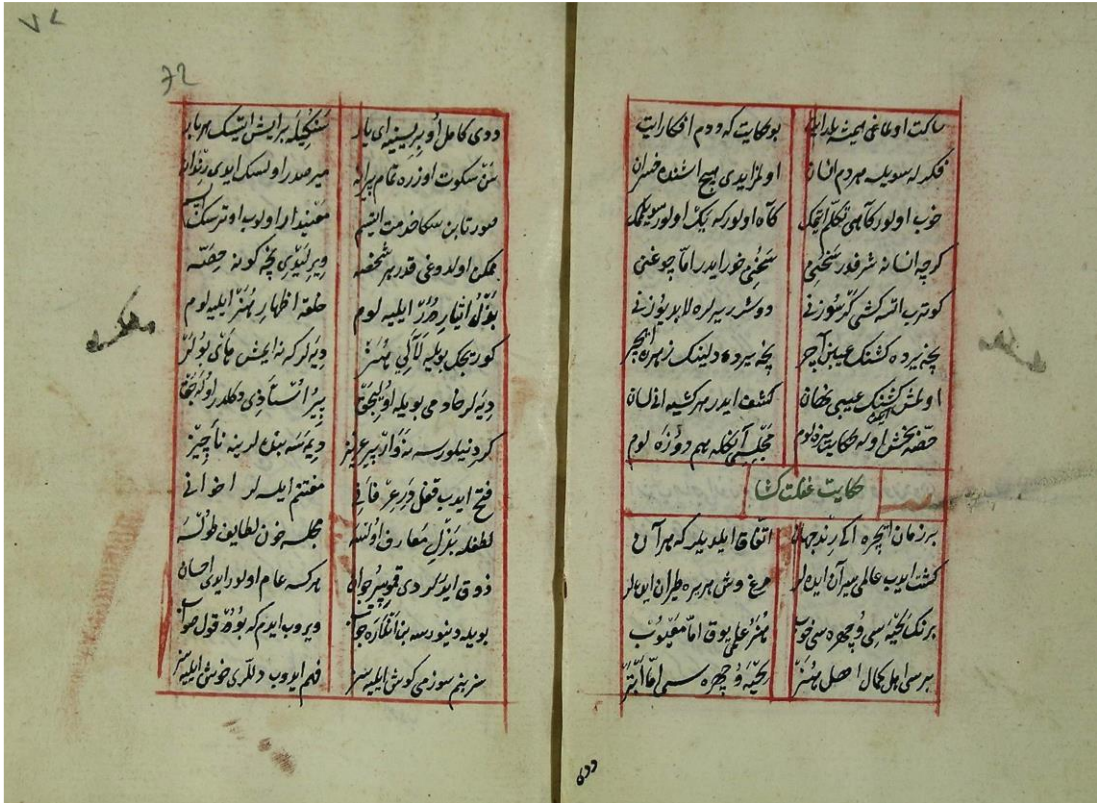

69

پنه بر دوج اچ لوم باران
 شمسار ایلید جرد سینه
 صنایه کراول قیلده قال
 ویر لوم نیج ویر لور خیر
 کتورن باش بلای و لوز
 پیک کسفی دلیله سوز
 پیر لور کندی نیک کسردی
 پیر لور نیج کسفی دل کسردی
 دوشنر بلبل دام قفسه
 دلور بلبلی دام دوشنر
 کس بقودی یوزینه بلبل
 دوشروب تحت جرده هر آن
 بر حکایت بزه لوم اول کوا آه

حصه دار اولور اکلر قسلا
 سکا بر فعلی خوش کلر ایلک
 غریبک فعلی سکا کلر خوس
 جمله اشیا کشید جرد تدر
 کوره ایلیمس کتر کلر قسلا
 بو قدر عوت حرمتم ایلک
 مکر زمان خدای اولور ایل
 قویما لوم ادب شریع هر آن
 دگر که حق مواذب اولور
 بورده مجلس آخ اینا لوم
 افورده نقل این لوم نیج کلر
 بکدم البقی مجلس ن منیع بکام و معدن جفا اولوب
 اکثر کسدر محنت مشرت اذن حاصل اولور جرمه بان ایل

<p> کاه اولور شوید ایردک کاه اولور شوید ایردک کوره شمدی چا اولور کاه اولور بریکا حسرت یاران وفا بریکا حسرت اولور کاه اولور تنگ اولوب باشم بو کاه اولور باشم عالمی زندان ایتدک دینا و جندرا اولدور بودردک انشب صاحبی اندن بوسردک قفسک قابوسی فتح ایتدک ددر اولد عا سیمان زمان حصه بخش نزه سندی انک جندر کور که سکوتک اشنگ </p>	<p> یار رسول الله اکا ایله سوآل ددی اول مرغه سیمان خوش نوا بیلکه صداییم سکا حسرت ویرن اولور کاه اولور نردن اولدیکه اولور کاه اولور ددی مرغ اگر ایسر زور دین اولدی بر دینی یاد ایوم زور بیتی بود که فتنه ایتدک قیل اولدم که یوزوم دند کویا شکتم اولور کاه اولور هر طرفی چکونه لغت پیش عزتین ایوک زوق منما همزبان اولوب ایردک کاه اولور </p>
---	--

<p> کبریا و ارايه در و نماند ابدی جملین بر بر اعلا کشف ایوب کذب و لیاقت مطلع اولاد بر احوال تمام هر کس زنگدنی از شتر زان اورتیله در لکه هر کس بعد از آن خادمی کلدی کورد حوضی ایوردی که آیدی لاکه کوردیکه جمله عیون نقصان و ریدی بنکرینه قیدی همان قلدی بو نما کرک چیدن مسکین سوزی کذب ایوزده اولدی با کر طور بر او زمانه جاموش </p>	<p> اولدر سوزن السیدن اونیز طمو الناس علی قدر عقول اولمیحیح اولمخر نسبه بدین سینه سید تک احوال هریرا و زنده اولورده فضل کلدی بو پیری حوده پنجه خان علوم افغان لر خادمی و کدی زنده کلام بولور پیره بولار فرقت کشف ایچون بنکدیر تدریره سولیم دیوا کیدی انشدری بنکده سولیکه قول عجیب جوش شولیکه کلمن انشدر ایوب </p>	<p> اول اول قهر این پیرک شوره اولقد قال بیی و رسول سیره سوز سولیکه سیره فکریک خادم تک احوال و نظر افله کی زند طریق کورفتانی که مکر بریده بزل جفا ایوب ان سولیکه اچدی کسبه هیچ سیر کلام قصدا ایوب خادم بر وقت کیدجک قادی تمام پیره هر بری باشنه پیرک انشدی پنجه بر صیره افشاده غیب کورک قلم جمل طریقی </p>
---	--	---

چنانچه فصل دهانه او زمان
 پندری طسره نکه واریه
 بدله بر کسی ما بصیرتین
 همی ایروب یکس کسینتی
 کندین خور صیر اندی قام
 سیر لوت ایروب قافه کلام
 و کراوین زما اشارت کجاست
 عقلمه قور املا سبها
 حصه دار ایلمه بیدار لوی
 خواب غفلت قور یار لوی
 ورده مجلسی ایروب لوم
 بردی مجلس فخر این لوم
 بنه ایروب این ده نعلی قاف
 منتهم پنجه زما پنجه زمان
 یکدی بدی مجلس حسین
 غیر و طاف غیر زما پنجه
 و سیرت اولوب پنجه بلادن
 خلاصه و الا صدمه خلاصه
 هو دی اولسون نیان عیان
 ایروب پنجه

71
 اچیکور غمگینه اشک کلام
 اولر تا که کلختمز انک
 زینت زوق اولور کلام
 شول سوزی سوزید کلام
 سوزیله شول سوز اولوب انلام
 اولرین شایدا انکلر بز نام
 نه بلا کلبه ولدند
 ظاهر اگر چه دیورا ایلمند
 هر و کک باشه که سنج کلام
 طغفور کندی اورنن و کلام
 سوزی اسلو بلسویله کلام
 تا قبول این انه بیز جوان
 بده کور شیا اولور سوز کلام
 ابدی ایرمیه دیر سگ شول
 بیر اولور کیکت اولور سوز
 سوز اشک کلام سگ شول
 حسی تعبیر له تلخیص کلام
 بر دین ایکی اشید مشهور
 حاصل ایلموشه مقصود کلام
 کاه اولور پنجه پنجه سوز
 طغوری سوزن یکا لو کلام
 بر حکایت یز قوم کشف کلام
 بحر زردن ایسوز چو بیان
 لطف ایروب دیمه کلام کلام

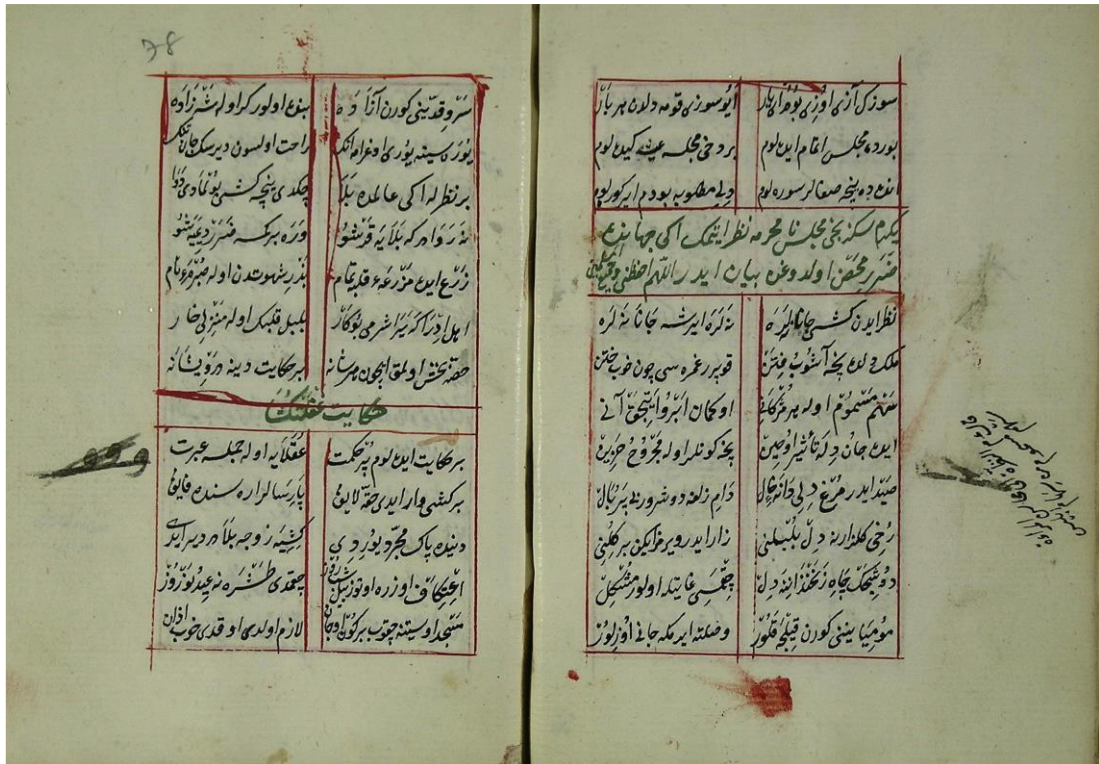

سوزید بلد و راکر دود و بوره کن دود که دود که ایلیه	سوزید بلد و راکر دود و بوره کن دود که دود که ایلیه
بر حکایت دخی ایراد ایستک نعلت اولدی اولدی باران	بر حکایت دخی ایراد ایستک نعلت اولدی اولدی باران
حکایت خلعت ک	
کوردی خوانج بیور کن ناکاه مهر نندن بخیر ز محبت گلشن	کوردی خوانج بیور کن ناکاه مهر نندن بخیر ز محبت گلشن
دوی بوسری بزه ایلیه بیان بویله تم اولدی کرای سناج	دوی بوسری بزه ایلیه بیان بویله تم اولدی کرای سناج
رحلت این سنک و گلشن اولدی چکرسن جمله سنک درسی	رحلت این سنک و گلشن اولدی چکرسن جمله سنک درسی
پادشاه یک عین آرزو دین اولدی ز قهر قهر یک سر درن مشوره	پادشاه یک عین آرزو دین اولدی ز قهر قهر یک سر درن مشوره
اولدی بوجیه جهانم غنیمت دولر که زکنا و الله عجب	اولدی بوجیه جهانم غنیمت دولر که زکنا و الله عجب

حکایت

لازم اولدی که سوزید خلق عالم که اندن بخت	اولدی بخیر طریقه عیب هر کس که کله عایت نعت
دوی قاصدی که ایامنا جهان بن سنک خویله بوردی	بویله ایلم سکا بر سر عیان اولمش بویله زمان بوردی
سزوار که بنده حشمتی بخی خیر یله خویله ایستک	خوردی بویله بوردی این سن بینه لطف کله قشربن ایستک
که اینجیز ایلی بوجالار ایستد بینه بوسری شاد اولدی	باعث اولماز ایلی قیل کاله رحم شفقت درون کویله
عقد ایلب جریب ایزاد اولدی آفرین اول کسینه کسوزید	خوردی بوردی بوردی این سن بینه لطف کله قشربن ایستک
سوزید بلیینه سنک ایستک چکرسن خون ایراد کسوزید	طوقوز هر طرفندن سر با ایستد بینه بوردی این سن
غصه و غم اولور آنک خویله تا بلخی بخیر کرد و سوزید	تا بلخی بخیر کرد و سوزید تا بلخی بخیر کرد و سوزید

کوزنا

۷۹

<p>قوش مستند طور زایشش زینا دوشندی قلبینه تمام حقیقت اوقیم سیر این جانانیه نهان کلاش سننه قوشوشندی شعب تاریک کی اولدی کلاه بقد چچون او نکار کینه زین پدیز قیق کید قلدی چرین یک بلدر زدن اولدی کلاه بلدی دخی نایمینه و تمام ایلدی ظلمت نوزن بدیل نور قبکین قومار ایلی شتر ایلیوب دیدی رحیم غفار و مرمر عفو اولطفک کلاه</p>	<p>عوضه اولدی کلاه پشه چون ینه بینا و بصیر ایتدی ضلأ حصه عیش اولدی بوقتہ افح نری ای رب رحیم رحمتک مخرم اولداینه ناظر ایتدی عین زده قوم شہوت نظران یکرم لوقه بی غلبه سبیل شیطان اولوب الذین وقتند و خیالندن و عرشوه و دلالتدن لازم اولوب کمال مرتبه احراز واجب اولدین با دا مینه دو شتمه لوینک زینهار چیل مکره الدن صیقن جنت ایتدی بولن آدم بولن دوشترن دام چنان ک پورک</p>
---	--

کوزل ایتدی طهور ایلمدی بول
قلدی دین لرین بیج و ا
یکه که ایرت نور مطکی
حصه دار ایلم قوم غفلتک
بیزم نا محرم حاضر ایتدی
قلب زده قوم لذت لرن
تیره اولدی کوز نر روی
اعلیوب دیدی ایا و داکه
بیرتیه سنیله اولندی اتمام
بیر نظر شهوتک چشم علی
و ای کرب دخی اولدی نظر
سیره واقعا و چک کوزل
غفلت سیر اولدی بویکلاه

صحن اولدی و سیر
عاشق اولدی و معشوقه

تور قرابدی اوله برکون بنام	برشمی طمشه لعینی بلدی قما
وره بر شوره پنجه شرایین کار	حکمه بلدی وردی این حرکت
ایلدی زار فغان افران	اوشوبت قوشی جان زود
حکم اصمیر یوبن القفصه	صانع آسن قل بود و بندگی
مطلق اولمغه حواله نعین	گندوزن ایلدی برید و بکن
وردی محبت نکارن بولسا	کندی صندی زن لاشا اولسا
لطف اعزاز امنت اکت	خانیه کل دیو دعوت اکت
اکا جانندن اولمغدی اقرار	کجه حج اولمق ایچون قوتار
پشروب اکتی مھیبانه عم	کلدی زن خانه نیه افرانم
نفسی کیردی آپه روی بریر	اوی تنه الدی جلاج فیر
سیردی جلاج نجهیل ایتیش	کلدی زن کوردیکه کیمیش
ایلدی لطفه حسن تعبیر	وردی احواله نکاره تقریر
کلدی اولدی انیشین اول	اود کلدی اولوب خانیه اول

چیل مکرله طوماعه سنه	دوین دام بلا اتدی سنه
مکر ایلمه مستن دامه سنه	دوینر بونیکه طا قوب سنه
نه قدر چاچک چالک اولسن	چار پایکدن اکا طوماع سن
صقلنه دیر مکر ایلمه دوشک	اوچر حرمسن آحر کشتک
آدمی رود صوره دامه دورن	باشنه پنجه بلار او شرنه
چاره ساز اولمیر صید سنه	کیدال ایتیمی قین سنه
اعتقاد ایتیمه جمیع سوزن	علمای دایتمه قونک لوزن
پنجه ضمیمه کرم ایت مکران	پنجه صنفه قوفکران انگ
بر حکایت بیره لوم که بلکن	حصه خشن اول نغسل بولکن
حکایت فتنه افرا	
بر زمان اچدی مکر بر جلاج	زود بوسی بیره اولدی طلاج
طوماعه ایلدی ولی زوج اکا	کوکلی بنما زایدی اصلاویکا
بلدی باشندن قوتقا بیل اتم	قلمشیر میل محبتدن اثر

حزین

ع

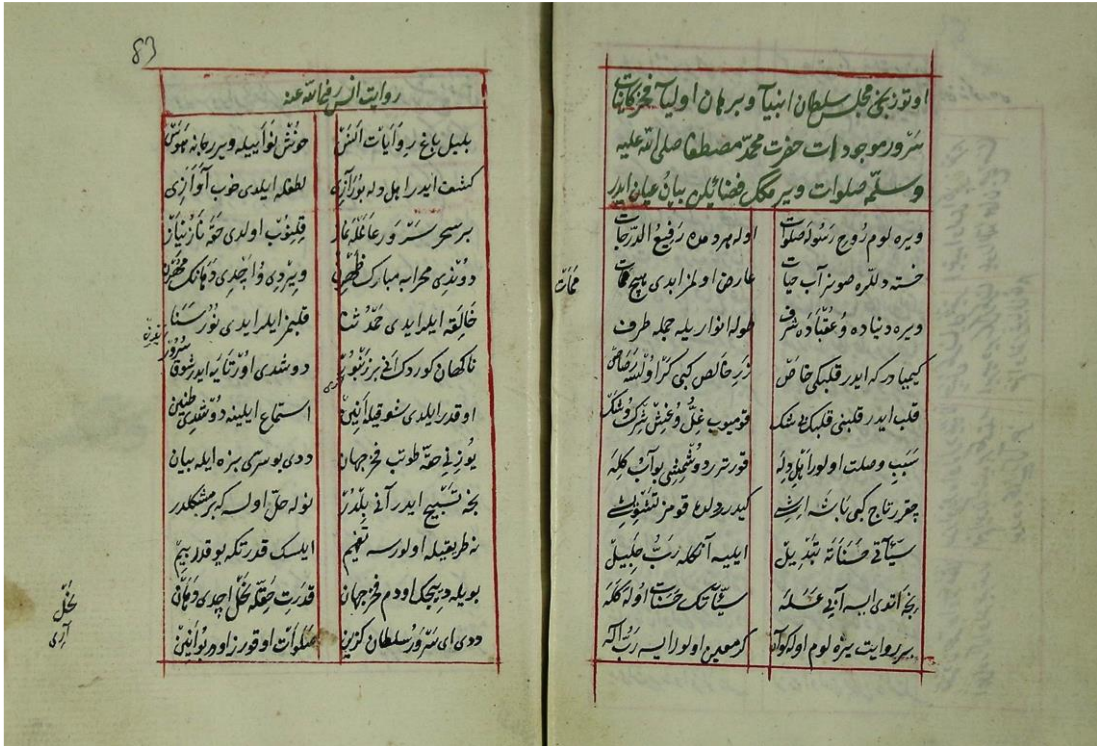
بر معبر و لیدی که او زمان
 با بجا شهره منادی بود
 از نوب زود و با فتنه زان
 ددی بر برده فلان با فتنه
 کلمدی بکجه جهانه منشی
 لیک بر عینه ز اول و اناکه
 دکه بر حاله تعبیر ایتمز
 پیله جو زینجه ضرب ایتمکه
 بلوریم دید و کنه بعمیه لر
 دیز دیز اندک که تعبیر
 اشدوب نشه بو زبر قه چاوه
 عزت جو منله شاپه آنه
 ددرار شده او فرد کا مل

کلمدی با فتنه اجوب شو قلمه
 یوق بیره بر ایگی کون اولوم
 ویرسون قولره بو زود غن
 حصرتک قومدی بیج قهر قار
 نولد غمی دخی شمدی بلدم
 عندلیب دکک اولدی بیرون
 ایلمیم بیلیم و ش آنه فغان
 و منلت کلن کون بوله نورد
 نوله سخته آه اولور سن ایله
 بلدی ندره خاض نه عولام
 کچه کون کچدی ارادون کین
 مشهر یاری او دیار کانه گاه
 کلمدی باشینه غراب غوغا

برک کون چو کت قبت سحر
 دد کای کو کلمه آرام سرور
 طوره مادوم کوره سم کلمه
 کتیه شکل اعیش فرقت یار
 تر کلبوب یزیش عاری کلمه
 کلمه زار کن ایراق اولدی یار
 گلش حسنک قرشو پهران
 نه نزا جلیدک کلدن اوله دور
 رینه کلام یوزی آلوب آله
 عذر خواه اولدی بو جهیلک
 اکا سسی شو یلدک جا لاین ک
 اقتضا ایلدی تقدیر آک
 کوردی خوابین بجای بو یا

بر معبر

<p>کسب عزمش مذکور شد ای زودید و دی شایم بکمال ایدام پند هر صبر سخن این رسم کندی او خرا و لم مولا اینتی بدی بیدان حکمت ایدم کشف اوله بوستر اولان فضل اص حکایت تعلیم بلد رآند بجا چکدره خیا ظا هر باطن دان و بضمیر بر سبب ویر بجا انش بلکه بویولن بنی پیتور اول چه آه اتدی که آفاقه یغمه کشف اولوب اگر بو علم تعلیم حل ایدوب مشکلی نفس کفر حمت عزت بنملا دی سلی نصاب کلانه کفر قفا لذت اولدی چکن ذلت</p>	<p>مشید او زودیدر کما ضرب مدید ز ایدوب بنید سکین جهان و زهیم حکمتا کل این رسم اوج کوز محلت الوبه ناز بخر الحایه او مسکین مخلصت حضرت حق و رب ناز نیا ددی ای زانم فتاح علم پند تعلیم اول نورس رو یا سخن این احوال علم تعلیم بنی قورتر بولارک سنند ضرب شدت ایشتم زور اول بو طریقیله نیاز اتدی حتم رحمت ایلدی رحمان قوربر وردی رو یا سنی تعلیم اتدی شادمان اولدی شهمگان دم ببرد اینچ ز سیم لبان بدی لذت سیر و انزلو کت</p>	<p>ایلدی ایلدی اول کشف عیان اولدی زریای غم انچه طالع کاه طشره چوب ایلد غیبت نه طریق ایلد اولونر تعلیم زیر اقا در کل اول تعلیمه کیم اولدر بی بو ایله وال شورتم ادم حیوانن بن کور حیمیم کیم بولور انکم جزئی یو کفیه تعلیم قن دیم با که بو علی او قیم ایلدی بدل جوام ز سیم اولر هر زیر ایله اولر حال سوز کاصل و ایشتم بنی نیا بلد رک کند ویر کندی و زنی</p>	<p>لطعه شاه اگر رویای بیانه آشدت حیرت دوستدی جلال کاه عرف ایلدی مکر حیرت بلد فر نیکیه اگر تدبیر قابلا و سیدی کیردی پیره دوی شایم ندون اوله بو عالم جاهل ایشتم فادانم بن و دوک خالی دوشمن شام بر پیره کله طوق با فتن بیور نسکا یو پیر لر تو قیم چیم منکر ایلد کیم شو قدر اولدی که تعلیمه حال بدی شنه و اتجا ایشتم اول دوشمن نومر کند و سن کند و سنی</p>
--	--	---	---

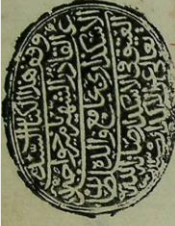

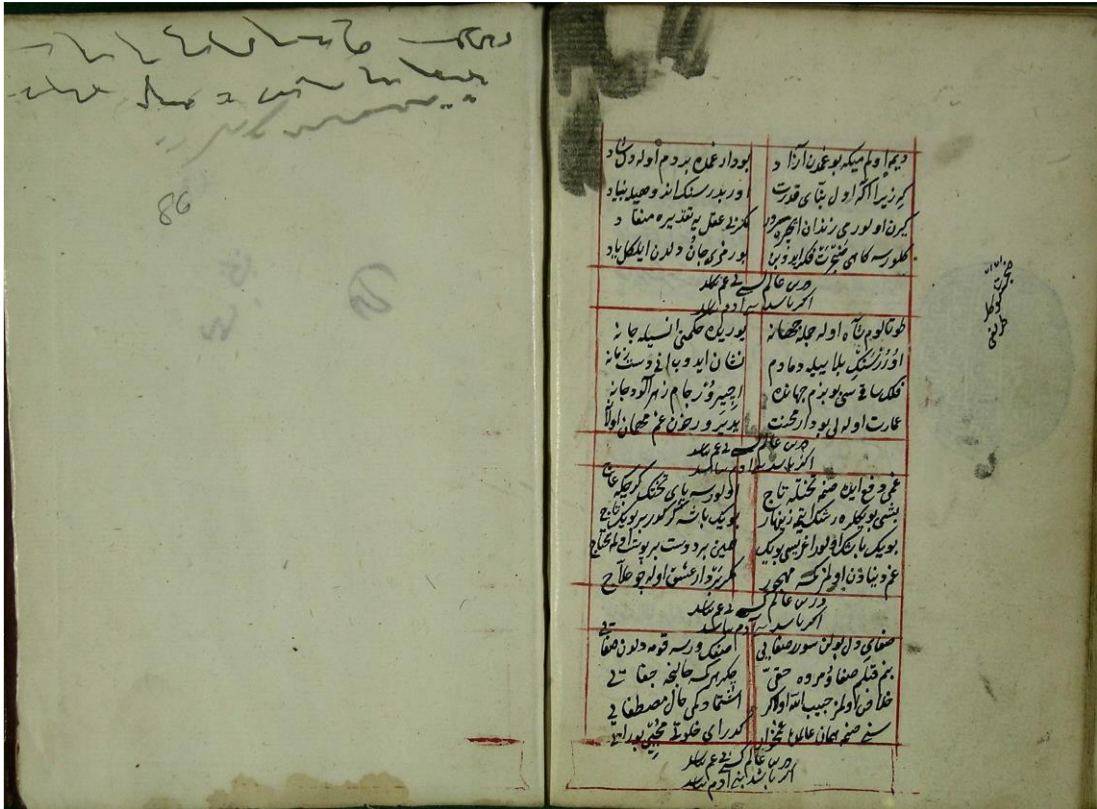
دوی سرور اریه مشکلی حل	ایله که بنجی اولور شمع غسل
دوی زینور ایاشنه ریش	دینورم حل اوله تا که مشکلی
شده که از کار بختین فنا اولور	شمع ایدر لر اینه هر کیم که اله
انگین بیز آتشف حرام	زیر که اولمش ایله بیزه حرام
صاحبی اذینله اولمیر چون	لایق اولدی که اوده بیخی چون
شو که از کار بیابان اولور	کاسه لر آکل طوطی لر نور
بزه اولمش ایله زیر او صلاه	انگین ایدر وز بیز اینه بال
شوزمانکه پیر اولور کاسه سیر	صلوات او قورا کاهم پیر اری
عسکه تبدیل ایدر اینه خدا	صنعه که کذب اولور بوجله ادا
بولدی تقریر ایدر اولدم نور	سامعی قلبی ایدر نور
کوره که قورده شایه افحال	کاسه لره طور اینه ایله مال
عجب اولور سنک سینه بیک	حسته ایلیه لطیفه بیک
صلوات قومه دلدن مهربان	دستیله اولور حبیب مختار

اکمالی کربیه صلوات	دیر و ایش هر ایشینه کما
آخرت ملکته شاه ایله	روشنه جنت چون راه ایله
حکایت قصه شمس	
شهر بغداد ده مکر کباب	طاعتی منسه بجزه صواب
کایکان عمره ایتمسه چکا	عشره و ششمی صبح
حق رفیقین دله زدی اصلا	شویله یوروی همان نه پروا
قودی بودار قنای آخز	کندی باقیه تیج دست فاجو
ضلعی دن بری رو ایده اینه	کوردی روشنا جهان اینه
اولیا زمره سید احمد	کوییکور عشق اول غصه دم
دده اولک نزن اولدی	خامر کور نور ایدر بو حال
دسبب اولدی بودوقه ابریک	نه طریق اولدی بوجایه کرمیک
دده اولک کنا هو	اولمزدی نه قدر اول کنا
یکه هر یزدن یزوم نام رسول	صلوات بکله نیرد بول بول

اکمالی

<p>این سخن سینه غم اوله انا سند نشان شادین وادی دلون بخلاصه قرار ایتمز د مادم خدا یه شکرتت ایله هر بار</p>	<p>دیرین عالمی بی غم نباشد اگر باشد بی آدم نباشد</p>	<p>دلایند اولم صتمه که خالی کی اولمشد بر جهانم با غم اولم بر اینک خفته سینه غم اولم یه تیرنده نصیحت جمله غفلت</p>	<p>درین عالمی بی غم نباشد اگر باشد بی آدم نباشد</p>	<p>چکر بار خجی هر کیشی هر بار کونور ظاهری بی غم نباشد اولور سه بر نفس شادوی و غم نسلا ویر میکیون مساکه دایم</p>	<p>درین عالمی بی غم نباشد اگر باشد بی آدم نباشد</p>
<p>نه قدر نبرد مایه که صلوا هر بر که سینه ظواهر کلکی اوز مانع قود لور بی سینه آنکه کورم که علائک کلکی</p>	<p>هر بر که در لوبش ارتکاب سچی لور او ستمه جنت درین</p>	<p>شودیکه کلکیه زنا سینی جان در لوریز و عکس چون صلوا بوسبب اولدی خلاصه منم بولید دیوا و کشتی ویردی</p>	<p>بر دخی فعل کلام ایلیوم تصدیقش بی اهل و له</p>	<p>حکایت امام شافعی رحمه الله</p>	<p>لطیف حقیقه بولید ریز کشتی کونور وب قهر می اندک کلکی کنتد لور هر بر سینی خایه سینه قهر مکل ایچ منور اولدی اوتورب در لور عایتیک ایله ایدر لور بوی چنانک درین غرق اولور راجه سینه دل جان ویردی حق لطیفه قوزنج یوضه بلندی دخی جان تم عکله ده قود غفلت خوا آنکه کور لوی ایله سولیم ایچ دیل اینسین زکیر سلیم</p>

Varak: 87A-87B

